

ÅRSREDOVISNING FÖR STATEN 2004

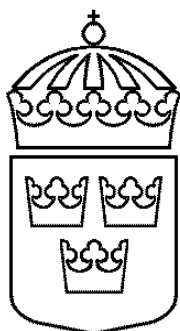

Regeringens skrivelse
2004/05:101

Årsredovisning för staten 2004

Regeringens skrivelse 2004/05:101

Årsredovisning för staten 2004

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 7 april 2005

Göran Persson

Pär Nuder
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten budgetåret 2004. Skrivelsen omfattar resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag under året. Vidare lämnas uppföljning av de budgetpolitiska målen, uppgifter om utvecklingen av statens ekonomi de senaste fem åren, redogörelse för statliga garantier, avgifter till och bidrag från EU, tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande samt utvecklingen av statlig produktion. Myndigheter som fått revisionsberättelse med invändning omnämns och skälen för invändningarna anges. En redogörelse för den Europeiska revisionsrättens granskning av EU-medel lämnas. Slutligen ges en redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten.

Sammanfattning

Det ekonomiska utfallet för 2004

Det samlade ekonomiska utfallet för 2004 ger en delvis blandad bild när det gäller utvecklingen av statens finansiella resultat och ekonomiska ställning. Efter mindre underskott 2002 och 2003 uppnåddes åter ett överskott i de offentliga finanserna. Utfallet, motsvarande 1,1 procent av bruttonationalprodukten (BNP), överstiger målet för 2004 med 0,6 procentenheter.

Utgiftstaket för 2004 klarades med en marginal på 2,4 miljarder kronor samtidigt som underskottet i statsbudgeten ökade med 7 miljarder kronor jämfört med 2003. Utgifterna under utgiftstaket var oförändrade som andel av BNP och uppgick till 33,6 procent.

Jämfört med 2003 har resultatet enligt resultaträkningen för staten förbättrats med 2 miljarder kronor, men uppvisar ett underskott för andra året i rad (-17 miljarder kronor). Statsskulden har ökat med 27 miljarder kronor, men har som andel av BNP minskat med en procentenhet.

I följande tabell redovisas några nyckeltal avseende det ekonomiska utfallet 2004 jämfört med 2003.

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet				
Miljarder kronor				
	Utfall 2004	Procent av BNP ¹	Utfall 2003	Procent av BNP ²
Den offentliga sektorns finansiella sparande	28	1,1	-2	-0,1
Statsbudgetens saldo	-53	-2,1	-46	-1,9
Utgiftstak	858	33,7	822	33,7
Takbegränsade utgifter	856	33,6	819	33,6
Statens nettoförmögenhet	-805	-31,6	-790	-32,4
Statsskuld	1 213	47,7	1 186	48,6
Årets över-/underskott i resultaträkningen	-17	-0,6	-19	-0,8
Garantiförbindelser ³	703	27,6	705	28,9
EU-avgiften	23	0,9	24	1,0
Nettoflöde till EU	11	0,4	12	0,5

¹⁾ Prel. BNP för 2004 uppgår till 2 543 miljarder kronor (löpande priser).

²⁾ Rev. BNP för 2003 uppgår till 2 438 miljarder kronor (löpande priser).

³⁾ Exkl. kapitaltäckningsgarantier och investerarskydd.

Överskott i de offentliga finanserna

Den offentliga sektorns finansiella sparande skall enligt riksdagens beslut uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. I budgetpropositionen för 2003 angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet för ett enskilt år bör anpassas till konjunkturläget. Det kan finnas skäl att låta det finansiella sparandet understiga 2 procent av BNP i ett svagt konjunkturläge så att de automatiska stabilisatorerna kan verka fullt ut.

Riksdagen fastställde hösten 2003 målet för överskottet i de offentliga finanserna för 2004 till minst 0,5 procent av BNP. Överskottet för 2004 beräknas uppgå till 1,1 procent av BNP. Lägre utgifter för bland annat statsskuldräntor förklarar delvis det högre utfallet. Därutöver förklaras en del av förbättringen av ökade skatteintäkter p.g.a. att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning. I budgetpropositionen för 2004 bedömdes BNP växa med 2 procent. Enligt nationalräkenskapernas preliminära utfall ökade BNP med 3,5 procent. Skillnaden i tillväxt beror emellertid uteslutande av högre export och investeringar, vilket har små effekter på de offentliga inkomsterna. Justerat för skillnaden mellan utfallet och den BNP-tillväxt som antogs när målet beslutades, bedöms därför målet för 2004 ha klarats.

Under perioden 2000–2004 har den offentliga sektorns finansiella sparande uppgått till i genomsnitt 1,6 procent av BNP.

Marginal till utgiftstaket

Utgiftstaket för staten har sedan införandet budgetåret 1997 klarats samtliga år. Utgiftstaket omfattar statsbudgetens utgiftsområden 1–25 och 27 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt.

Det av riksdagen beslutade utgiftstaket för 2004 uppgick till 858 miljarder kronor. Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 855,6 miljarder kronor. Marginalen till det fastställda taket för 2004 blev därmed 2,4 miljarder kronor.

Statens resultat- och balansräkningar

Resultaträkningen

Årets underskott, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader i resultaträkningen, uppgår till 17 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 2 miljarder kronor jämfört med 2003.

Intäkter och kostnader för statens verksamhet, dvs. transfereringar och egen verksamhet, är i princip i balans och uppvisar ett mindre överskott på 0,5 miljarder kronor.

Preliminärskatter för fysiska personer ökade med 16 miljarder kronor, vilket främst förklaras av en ökad lönesumma, medan utbetalda kommunalskatter ökade med 16 miljarder kronor 2004. Resultaträkningens intäkter av skatter m.m. (brutto) påverkas bl.a. av nettot mellan ovanstående poster. Denna är positiv i huvudsak beroende på att utbetalda kommunalskatter var för höga 2003 och att slutreglering gjorts för detta 2004. Den högre lönesumman påverkar även statens intäkter avseende arbetsgivaravgifter med 7 miljarder kronor.

Fysiska personers inkomstskatt har vidare påverkats av en större slutreglering avseende 2003, dvs. skatter och skattereduktioner som inte är en del av preliminärskatteuttaget, vilken främst beror på ökade kapitalvinster och större förmögenheter.

Utöver de ökade arbetsgivaravgifterna har statens skatteintäkter påverkats främst av högre förväntade vinster för företag under 2004, som ökat inkomstskatten avseende juridiska personer med 7 miljarder kronor, samt ökade intäkter av mervärdesskatt med 8 miljarder kronor. Sammantaget ökade statens intäkter av skatter m.m. med 42 miljarder kronor (netto).

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag har påverkat utfallet positivt med 26 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med närmare 9 miljarder kronor jämfört med 2003. De större förändringarna rör Vattenfall AB och TeliaSonera AB som förbättrade sina resultat med 2,7 respektive 1,7 miljarder kronor. Posten AB förbättrade sitt resultat med 1,5 miljarder kronor.

En av orsakerna till underskottet i resultaträkningen hänför sig till nettokostnaden för förvaltningen av statsskulden som uppgick till 49 miljarder kronor. Det motsvarar en kostnadsökning med drygt 14 miljarder kronor jämfört med 2003. Detta beror framför allt på

ökade realiserade kursförluster och minskade orealiserade valutavinster. Ökningen av nettokostnaden har dock delvis dämpats av ökade intäkter till följd av överkurser vid emission av Riksgäldskontorets obligationer.

En annan faktor som påverkar 2004 års utfall är tillämpningen av en mer utvecklad beräkningsmodell för värdering av studielån som medför en ökad kostnad för av- och nedskrivningar av osäkra fordringar motsvarande 9 miljarder kronor. Jämförelsetalen har inte ändrats eftersom kostnaden inte kan fördelas på de närmast föregående åren på ett rättvisande sätt. Om den nuvarande beräkningsmodellen hade tillämpats redan före 2004 kan dock konstateras att den faktiska kostnaden för av- och nedskrivningar skulle ha minskat jämfört med 2003.

Väsentliga förändringar på kostnadssidan, utöver de ovan nämnda, är ökade kostnader för transfereringar på 29 miljarder kronor. Av dessa avser 23 miljarder kronor transfereringar till hushåll.

Kostnaderna för socialförsäkringsområdet har ökat netto med 9 miljarder kronor. Kostnaderna har ökat för dels ålderspensioner (ca 8 miljarder kronor), dels arbetslöshetsersättning (ca 4 miljarder kronor). Lägre kostnader kan konstateras för sjukpenningen som minskade med 11 procent (ca 5 miljarder kronor), medan däremot aktivitets- och sjukersättningarna ökade med 8 procent (ca 4 miljarder kronor). Se vidare angående uppföljningen av ohälsomålen nedan.

Transfereringar till utlandet har ökat med 3 miljarder kronor och till kommunsektorn med 4 miljarder kronor.

Kostnaderna för statens egen verksamhet har ökat med 7 miljarder kronor, varav 2 miljarder kronor avser personalkostnader och 3 miljarder kronor avser kostnader för drift. Avskrivningar och lokalkostnader ökade med 2 miljarder kronor.

Balansräkningen

Statens nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångars och skulders bokförda värde (motsvarande eget kapital i ett företag), är negativ och uppgår liksom föregående år till ca 32 procent av BNP (se tabellen ovan). Nettoförmögenhetens bokförda värde försämrades dock med 15 miljarder kronor jämfört med 2003, främst till följd av årets underskott i resultaträkningen (-17 miljarder

kronor). Det föreligger dock osäkerhet i redovisningen av förvarsmaktens tillgångar, vilket bör beaktas också vid bedömningen av den statliga sektorns tillgångar och skulder vars utfall beskrivs nedan.

Statsskuldens ökning med 27 miljarder kronor hänför sig huvudsakligen till statsbudgetens saldo (-53 miljarder kronor), dvs. statens lånebehov. Som framgår av tabellen ovan uppgår statsskulden 2004 till ca 48 procent av BNP. Ökningen av statsskulden till följd av budgetunderskottet har dock begränsats bl.a. på grund av att en starkare krona medförde att valutaskulden omräknat i kronor minskade. Lånen i svenska kronor har ökat med 57 miljarder kronor samtidigt som lånen i utländsk valuta har minskat med 30 miljarder kronor. Andelen lån i utländsk valuta har därmed minskat med 3 procentenheter till 25 procent i enlighet med regeringens riktlinjer om att långsiktigt minska valutaskulden.

Statsbudgetens utfall

Inkomster

Statsbudgetens inkomster uppgick till 694 miljarder kronor 2004, vilket är 18 miljarder lägre än beräkningen i den ursprungliga statsbudgeten som antogs av riksdagen i december 2003. Den främsta orsaken är att utfallet för inkomster av försäld egendom blivit lägre än beräknat.

Det periodiserade utfallet för skatter på statsbudgeten beräknas uppgå till 696 miljarder kronor, vilket är 2 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Intäkterna av skatt på kapital blev högre, medan skatt på konsumtion och arbete blev lägre. De främsta orsakerna till avvikelsen är en lägre lönesumma än vad som antogs i statsbudgeten samt lägre utdelningar och lägre realisationsvinster än beräknat. Räntebeläggningen av företagens periodiseringsfonder fr.o.m. den 1 januari 2005 har bidragit till ökade intäkter av bolagsskatt avseende 2004.

Utgifter

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 748 miljarder kronor 2004, vilket är drygt 6 miljarder kronor lägre än beräkningen som redovisades i statsbudgeten för 2004. På tilläggsbudget anvisades 11 miljarder kronor, varav drygt 7 miljarder kronor avsåg arbetsmarknadsområdet. Avvikelsen mellan utfall och totalt anvisade medel för budgetåret 2004 samt beräknade medel för Riksgäldskontorets nettoutlåning, uppgick till -17 miljarder kronor.

De största skillnaderna mellan utfall och ursprunglig statsbudget beror på ökade utgifter inom arbetsmarknadsområdet (5,5 miljarder kronor) och för statsskuldräntor (5 miljarder kronor). Utgifterna blev däremot lägre för bl.a. allmänna bidrag till kommuner (-3,9 miljarder kronor) samt jord- och skogsbruk (-2,1 miljarder kronor). Vidare blev Riksgäldskontorets nettoutlåning 9,9 miljarder kronor lägre än budgeterat.

Statliga garantier och krediter

Statliga garantiåtaganden minskade med 2 miljarder kronor jämfört med 2003 och uppgick till 703 miljarder kronor. I förhållande till BNP har de statliga garantiåtagandena därmed minskat från 29 procent till 28 procent jämfört med 2003 (se tabell ovan). De statliga subventionerna av garantiverksamheten via statsbudgeten uppgick till 157 miljoner kronor, varav 140 miljoner kronor avsåg Öresundsbron.

Statens externa utlåning med kreditrisk uppgick till drygt 181 miljarder kronor, varav 168 miljarder kronor avser studielån.

Avgifter till och bidrag från EU

Sveriges kostnader för EU-avgiften uppgick enligt resultaträkningen till 23 miljarder kronor (0,9 procent av BNP), vilket är en minskning med ca 1 miljard kronor jämfört med 2003. Minskningen beror främst på att BNI-avgiften för 2003 blev större än normalt på grund av en korrigering av tidigare års avgiftsbaser. Nettoflödet till EU minskade med ca 2 miljarder kronor. Det beror främst på minskade kostnader, men även på att bidrag från EU ökat med ca 560 miljoner kronor.

Sveriges avgift respektive nettoflöde till EU ökade kassamässigt (statsbudgetens utfall) mellan 2003 och 2004 med ca 7 respektive

8 miljarder kronor. Ökningen av avgiften för 2004 beror på regeringens beslut om att tidigare- och senarelägga delar av avgiften för 2003. Ökningen av nettoflödet till EU beror huvudsakligen på regeringens beslut, men även på att bidragen från EU minskat kassamässigt med ca 460 miljoner kronor under 2004.

Statliga sektorns tillgångar och skulder

Utöver de myndigheter som konsolideras i statens resultat- och balansräkningar innefattar sammanställningen över den s.k. statliga sektorn även Premiepensionsmyndigheten, AP-fonderna och Riksbanken. Vidare ingår statliga bolag, banker och finansinstitut där statens ägarandel uppgår till minst 20 procent.

Vid utgången av 2004 var den statliga sektorns samlade nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångar och skulder (motsvarande eget kapital), 77 miljarder kronor. Det innebär en ökning med 78 miljarder kronor jämfört med 2003 då nettoförmögenheten var negativ (-1 miljard kronor). Förbättringen beror främst på att AP-fonderna ökat det egna kapitalet till följd av en gynnsam utveckling på aktiemarknaden.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar ökade med 11 miljarder kronor. Det beror bl.a. på att det egna kapitalet i Vattenfall AB och TeliaSonera AB har ökat. I bilaga 3 redovisas vissa nyckeltal avseende 2004 för bolag med statligt ägande.

Uppföljning av målen för ohälsa, sysselsättning och socialbidrag

Riksdagen har ställt sig bakom de mål för minskad ohälsa som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2003. Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras under perioden 2002–2008, vilket motsvarar en nivå 2008 på 56,5 miljoner sjukskrivningsdagar. Mellan 2003 och 2004 har antalet sjukskrivningsdagar minskat från 106,5 miljoner dagar till ca 94 miljoner dagar.

Nybeviljandet av aktivitets- och sjukersättningar ökade från 59 000 till 75 000 personer under 2004. Målet innebär att genomsnittet under perioden 2002–2008 inte skall överstiga 64 000 nybeviljanden per år.

Andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år uppgick 2004 till 77 procent jämfört med målsättningen 80 procent.

Målet för socialbidragen är att antalet helårsbidrag skall halveras mellan 1999 och 2004 till 57 600. Under 2004 ökade socialförsäkringskostnaderna med 5 procent jämfört med 2003. Det är därför sannolikt att även antalet helårsbidrag ökade under 2004.

Revision

Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionens årliga revision har resulterat i att 12 myndigheter fått revisionsberättelser med invändning för räkenskapsåret 2004. Motsvarande antal 2003 var 19 myndigheter.

Invändningarna har inte föranlett några ändringar i Årsredovisningen för staten 2004.

Revision av EU-medel

Den sammantagna bedömningen utifrån revisionsrättens årsrapport avseende 2003 är att det finns brister inom de områden där Europeiska kommissionen och medlemsstaterna har ett gemensamt förvaltningsansvar. Det avser bl.a. jordbruksstöd och strukturfonder.

När det gäller rekommendation om ansvarsfrihet för budget 2003 är förslaget från Ekofinrådet att rekommendera Europaparlamentet att bevilja Europeiska kommissionen ansvarsfrihet för 2003.

Innehållsförteckning

	Sammanfattning	
1	Årsredovisning för staten 2004	21
2	Uppföljning av de budgetpolitiska målen.....	25
2.1	Den offentliga sektorns finansiella sparande	25
2.2	Utgiftstak för staten.....	26
3	Utveckling av statens ekonomi	31
3.1	Uppföljning av några viktiga mål för den ekonomiska utvecklingen	31
3.1.1	Mål för att minska ohälsan.....	31
3.1.2	Mål för att öka sysselsättningen och minska socialbidragsberoendet	33
3.1.3	Samlad bild av sjukskrivning, arbetslöshet m.m.	35
3.2	Statsbudgetens utveckling.....	36
3.2.1	Statsbudgetens saldo.....	36
3.2.2	Statsbudgetens inkomster	36
3.2.3	Statsbudgetens utgifter.....	41
3.2.4	Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna	44
3.2.5	Statens nettoförmögenhet.....	44
3.2.6	Statsskulden	45
3.2.7	Transfereringar	48
3.2.8	Statens egen verksamhet	52
4	2004 års resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys	57
4.1	Omfattning och avgränsning	57
4.2	Resultaträkning.....	57
4.2.1	Intäkter.....	59
4.2.2	Kostnader	60
4.2.3	Transfereringar per sektor	60
4.3	Balansräkning.....	62
4.3.1	Nettoförmögenheten	62
4.3.2	Övriga förändringar i balansräkningen.....	64
4.4	Finansieringsanalys.....	64
4.4.1	Allmänt.....	64
4.4.2	Statens verksamhet	65
4.4.3	Investeringar	65
4.4.4	Utlåning	65
4.4.5	Finansiella aktiviteter	65
4.4.6	Statens upplåning.....	65
4.5	Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar	66
4.5.1	Allmänt.....	66

4.5.2	Transfereringar och skatter	66
4.5.3	Avgränsning av redovisningsenheten	67
4.5.4	Gemensam brytdag	67
4.5.5	Principer för konsolidering	67
4.5.6	Omklassificering av poster	68
4.5.7	Motpartsavstämning	68
4.5.8	Ändrade redovisningsprinciper	68
4.5.9	Ändrade jämförelsetal för 2003 som ej beror på ändrad princip.....	70
4.5.10	Undantag från generella principer m.m.....	71
4.5.11	Kommentarer till särskilda poster.....	73
4.5.12	Överföringar till och från pensionssystemet.....	75
4.5.13	Värderingsprinciper	76
4.5.14	Omsättningstillgångar	76
4.5.15	Anläggningstillgångar	76
4.5.16	Aktier och andelar.....	76
4.6	Noter	77
5	Statsbudgetens utfall	121
5.1	Statsbudgetens saldo 2004.....	121
5.1.1	Statsbudgeten 2003 och 2004	122
5.1.2	Reformer och finansiering.....	123
5.2	Statsbudgetens inkomster 2004	124
5.2.1	Makroekonomiska förutsättningar	125
5.2.2	Statens periodiserade skatter	125
5.2.3	Skatt på arbete	126
5.2.4	Skatt på kapital	128
5.2.5	Skatt på konsumtion och insatsvaror.....	128
5.2.6	Statsbudgetens skatter 2004	131
5.2.7	Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt.....	132
5.2.8	Övriga inkomster	134
5.2.9	Inkomster av statens verksamhet.....	134
5.2.10	Inkomster av försäld egendom.....	137
5.2.11	Återbetalning av lån	137
5.2.12	Kalkylmässiga inkomster.....	138
5.2.13	Bidrag m.m. från EU.....	139
5.3	Statsbudgetens utgifter m.m.	139
5.3.1	Makroekonomiska förutsättningar och beslut.....	139
5.3.2	Statsbudgetens utgifter m.m. 2004	141
5.3.3	Indragningar	142
5.3.4	Begränsningsbelopp	143
5.3.5	Medgivna överskridanden.....	144
5.3.6	Politikområden.....	144
5.3.7	Realekonomisk fördelning av statsbudgeten.....	147
5.4	Utfallet per utgiftsområde.....	151
5.4.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	152
5.4.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	152
5.4.3	Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution.....	153
5.4.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	153
5.4.5	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	154
5.4.6	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	154

5.4.7	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	155
5.4.8	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.....	156
5.4.9	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	156
5.4.10	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	157
5.4.11	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	158
5.4.12	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	158
5.4.13	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.....	159
5.4.14	Utgiftsområde 14 Arbetsliv.....	160
5.4.15	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	160
5.4.16	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	160
5.4.17	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	161
5.4.18	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	161
5.4.19	Utgiftsområde 19 Regional utveckling.....	162
5.4.20	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	163
5.4.21	Utgiftsområde 21 Energi.....	163
5.4.22	Utgiftsområde 22 Kommunikationer.....	163
5.4.23	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	164
5.4.24	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	165
5.4.25	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.....	165
5.4.26	Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.....	166
5.4.27	Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.....	167
5.4.28	Minskning av anslagsbehållningar.....	168
5.4.29	Riksgäldskontorets nettoutlåning.....	169
5.4.30	Kassamässig korrigerings.....	171
5.4.31	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.....	172
6	Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.....	177
6.1	Olika avgränsningar av staten.....	177
6.2	Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.....	177
6.3	Härledning av statsbudgetens saldo från resultaträkningen.....	179
6.4	Skatter enligt resultaträkningen.....	181
7	Statliga garantier och krediter.....	185
7.1	Statliga garantier.....	185
7.1.1	Statens garantiportfölj.....	185
7.1.2	Portföljens riskprofil.....	189
7.1.3	Avsättningar för framtida garantiförluster.....	190
7.1.4	Tillgångar i garantiverksamheten.....	191
7.1.5	Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och olika slags tillgångar i garantiverksamheten.....	191
7.1.6	Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finansiering.....	192
7.2	Statlig utlåning med kreditrisk.....	194
7.2.1	Kreditportföljens sammansättning.....	194
8	Avgifter till och bidrag från EU.....	199
8.1	Avgiften till EU:s budget.....	199
8.2	Återflöde från EU-budgeten.....	200
8.3	Redovisning i resultaträkningen.....	200

8.4	Redovisning på statsbudgeten	201
8.5	Anslag finansierade med EU-medel.....	203
9	Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över.....	207
9.1	Den statliga sektorns förmögenhet	207
9.2	AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten	209
9.3	Statliga bolag, banker och finansinstitut	211
9.4	Riksbanken	211
9.5	Pensionssystemets årsredovisning.....	212
10	Utveckling av statlig produktion.....	217
10.1	Den statliga produktionen.....	217
10.2	Produktionens delar.....	218
10.3	Utvecklingen inom olika verksamhetsområden.....	219
11	Riksrevisionens iakttagelser i årlig revision	227
11.1	Revisionsberättelser med invändning	227
12	Revision av EU-medel.....	231
12.1	Revisionsrätten.....	231
12.2	Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser.....	232
12.3	Revisionsrättens iakttagelser för år 2003	232
13	Utveckling av den ekonomiska styrningen i staten.....	237
13.1	Utveckling i Sverige under 1980- och 1990-talen	237
13.2	Förbättrad resultatredovisning till riksdagen.....	238
13.3	Statsbudget på kassa- eller bokföringsmässig grund	239
13.4	Stärkt IT-stöd i budgetprocessen.....	243
13.5	Vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller riksdagsordningen.....	244

Tabellförteckning

2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande i procent av BNP.....	25
2.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	26
2.3 Utgiftstak för staten.....	26
2.4 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2004.....	27
2.5 Takbegränsade utgifter.....	27
3.1 Statsbudgetens utfall 2000–2004.....	36
3.2 Statens totala inkomster 1999–2004.....	37
3.3 Skattekvot 2000–2004.....	39
3.4 Den offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2004.....	40
3.5 Statsbudgetens utgifter 2000–2004.....	42
3.6 Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna.....	44
3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper.....	45
3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning.....	46
3.9 Nominella lån i svenska kronor ¹ efter avdrag för elimineringar av statliga myndigheters innehav.....	46
3.10 Valutaskulden.....	47
3.11 Statsskuldens kostnader.....	47
3.12 Transfereringar.....	48
3.13 Socialförsäkringar 2000–2004.....	49
3.14 Pensionstagare med ålderspension.....	49
3.15 Utbetald ålderspension 2000–2004.....	49
3.16 Ersatta nettodagar med föräldrapenning.....	49
3.17 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2000–2004.....	50
3.18 Studerande med studiemedel 2000–2004 Studiebidrag.....	51
3.19 Studerande med studiemedel 2000–2004 Studielån.....	51
3.20 Antal statligt anställda 2000–2004 fördelade på kvinnor respektive män.....	52
3.21 Antal statligt anställda 2000–2004 fördelade på åldersgrupper.....	53
3.22 Antal anställda 2000–2004 fördelade på sektorer.....	53
4.1 Resultaträkning.....	58
4.2 Balansräkning.....	63
4.3 Materiella investeringar.....	65
4.4 Finansieringsanalys.....	66
4.5 Resultaträkningens saldo enligt Årsredovisning för staten 2003.....	70
5.1 Statsbudgetens utfall 2004.....	121
5.2 Statsbudgetens saldo 2004 samt justering för större engångseffekter.....	122
5.3 Statsbudgetens utfall 2003 och 2004.....	123
5.4 Reformen 2004 jämfört med 2003.....	124
5.5 Statsbudgetens inkomster 2003–2004.....	124
5.6 Makroekonomiska förutsättningar vid olika prognostillfällen.....	125
5.7 Offentliga sektorns och statens periodiserade skatter samt statsbudgetens inkomster.....	126
5.8 Skatt på arbete.....	126

5.9 Utveckling av underlag för skatt på arbete 2004	126
5.10 Skatt på kapital.....	128
5.11 Skatt på konsumtion och insatsvaror	129
5.12 Fördelning av energi- och koldioxidskatt	131
5.13 Statens periodiserade skatter och statsbudgetens inkomster.....	132
5.14 Inkomsttiteln Fysiska personers inkomstskatt	133
5.15 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt	134
5.16 Övriga inkomster, sammanfattning.....	134
5.17 Inkomster av statens verksamhet, översikt.....	135
5.18 Rörelseöverskott.....	135
5.19 Ränteinkomster.....	136
5.20 Aktieutdelning	136
5.21 Inkomster av försåld egendom	137
5.22 Återbetalning av lån.....	138
5.23 Kalkylmässiga inkomster.....	138
5.24 Statliga pensionsavgifter.....	138
5.25 Bidrag m.m. från EU	139
5.26 Skillnaden mellan utfall och beräknade utgifter i statsbudgeten 2004	140
5.27 Makroekonomiska förutsättningar för utgifterna	140
5.28 Statsbudgetens utgifter m.m. 2004.....	141
5.29 Indragningar 2004.....	142
5.30 Utgiftsbegränsande åtgärder 2004.....	143
5.31 Utgiftsbegränsningar 2002–2003.....	144
5.32 Medgivna överskridanden 2004	144
5.33 Statsbudgetens utgifter 2004 fördelade på politikområden	146
Fortsättning på 5.33 Statsbudgetens utgifter fördelade på politikområden.....	147
5.34 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten	147
Fortsättning på 5.34 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten.....	148
5.35 Statsbudgetens utgiftsområden realekonomiskt fördelade 2004.....	151
5.36 UO 1 Rikets styrelse	152
5.37 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	152
5.38 UO 3 Skatt, tull och exekution.....	153
5.39 UO 4 Rättsväsendet	153
5.40 UO 5 Internationell samverkan.....	154
5.41 UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.....	154
5.42 UO 7 Internationellt bistånd.....	155
5.43 Utfall för bistånd 1997–2004	156
5.44 UO 8 Invandrare och flyktingar	156
5.45 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	156
5.46 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	157
5.47 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	158
5.48 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	158
5.49 UO 13 Arbetsmarknad.....	159
5.50 UO 14 Arbetsliv	160
5.51 UO 15 Studiestöd.....	160
5.52 UO 16 Utbildning och universitetsforskning	161
5.53 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	161
5.54 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	161
5.55 UO 19 Regional utveckling	162
5.56 UO 20 Allmän miljö- och naturvård.....	163
5.57 UO 21 Energi.....	163

5.58 UO 22 Kommunikationer	164
5.59 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	164
5.60 UO 24 Näringsliv.....	165
5.61 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	165
5.62 UO 26 Statsskuldräntor m.m.	166
5.63 Räntor på statsskulden.....	167
5.64 Räntor och valutakurser 2000–2004 årsgenomsnitt	167
5.65 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.....	167
5.66 Minskning av anslagsbehållningar 2004 ¹	168
5.67 Specifikation av anslag med anslagsbehållning över 1 000 miljoner kronor	168
5.68 Utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2003 och ingående reservation och ramöverföringsbelopp 2004	169
5.69 Riksgäldskontorets nettoutlåning	170
5.70 Kassamässig korrigerings.....	171
5.71 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.....	172
6.1 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten.....	178
6.2 Samband mellan resultaträkningens under-/överskott och statsbudgetens saldo	180
6.3 Beräkning av skatter enligt resultaträkningen med utgångspunkt från skatterna i statsbudgeten	181
7.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2004-12-31	186
7.2 Avsättningar för framtida garantiförluster 2004-12-31.....	190
7.3 Värdepappersinnehav och andra placeringar, räntekonton hos RGK, likvida medel samt regressfordringar 2004-12-31	191
7.4 Garantiengagemang, avsättningar för förväntade kostnader, tillgångar i garantiverksamheten samt nuvärdet av framtida avgifter 2004-12-31	192
7.5 Anslag vars ändamål 2004 omfattade garantiverksamhet	192
7.6 Avgifter, infrianden, återvinningar samt administrationskostnader under 2004	193
7.7 Statens utlåning med kreditrisk före och efter avdrag för osäkra fordringar 2004-12-31	194
8.1 Periodiserat utfall 2000–2004 (bidrag till EU)	201
8.2 Avgifter till och återflöde från EU (kassamässigt).....	202
8.3 Anslag finansierade med EU-medel.....	203
9.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital	208
9.2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag)	209
9.3 Eliminering avseende AP-fondernas, PPM:s och Riksbankens innehav av statspapper samt PPM:s övriga tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret	209
9.4 AP-fondernas tillgångar och skulder 2004 (marknadsvärde)	210
9.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning	213
9.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning	214
10.1 Statens uppgifter.....	218
10.2 Produktion inom statens olika verksamhetsområden 1993–2004.....	219

Diagramförteckning

3.1 Sjukskrivningsvolym i relation till arbetskraftens storlek 1965–2004.....	32
3.2 Antal nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar 1971–2004	32
3.3 Reguljär sysselsättningsgrad ¹ 1993–2004.....	34
3.4 Socialbidragsmålet 1990-2004.....	35
3.5 Andelen invånare (helårsekvivalenter) i åldern 20–64 år som är i arbetslöshet, sjukskrivning, aktivitets- och sjukersättning respektive uppbär ekonomiskt bistånd 1990–2004	35
3.6 Nettoförmögenhet och statskulden 2000–2004.....	44
3.7 Transfereringar per sektor 2000–2004	48
3.8 Socialförsäkringar 2000–2004	48
3.9 Arbetsmarknad 2000–2004	50
3.10 Bistånd, internationella bidrag, migration och integration 2000–2004	50
3.11 Utbildning och studiestöd 2000–2004	51
3.12 Statens egen verksamhet.....	52
4.1 Statens intäkter	59
4.2 Statens kostnader.....	60
4.3 Transfereringar per mottagande sektor	60
5.1 Faktiskt och underliggande saldo	123
5.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning 2004.....	129
5.3 Privatinförsel av sprit 2000–2004.....	130
5.4 Procentuell fördelning av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden 2004 realekonomiskt fördelade.....	148
5.5 Statsbudgetens transfereringar fördelade efter mottagarkategorier 2004.....	148
7.1 Garantiåtaganden 2000 – 2004.....	186
7.2 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldot för betalningsflödet 2000 – 2004	194
7.3 Statens utlåning med kreditrisk efter avdrag för osäkra fordringar 2001–2004	195
10.1 Produktion och förädlingsvärde i staten samt BNP-utveckling 1990-1994, volymförändringar.....	217
10.2 Produktion av statliga tjänster fördelade på verksamhetsområden 2004	218
10.3 Produktion av statliga utbildningstjänster och grundforskning 1993-2004, volymförändringar	219
10.4 Produktion inom försvaret 1993-2004, volymförändringar.....	220
10.5 Produktion, förbrukning och löner inom försvaret 1993-2004.....	220
10.6 Produktion av statliga näringslivetstjänster 1993-2004, volymförändringar	221
10.7 Produktion av allmänna statliga förvaltningstjänster 1993-2004, volymförändringar.....	221

10.8 Produktion av tjänster vid Regeringskansliet, Skatteverket och länsstyrelser 1993-2004, volymförändringar	222
10.9 Produktion av samhällsskydd och rättsskipningstjänster 1993-2004, volymförändringar	222
10.10 Produktion av vård och socialt skydd 1993-2004, volymförändringar	223

Bilagor:

Bilaga 1	Ordlista
Bilaga 2	Statliga myndigheter
Bilaga 3	Statliga bolag
Bilaga 4	Specifikation av statsbudgetens inkomster 2004
Bilaga 5	Specifikation av statsbudgetens utgifter 2004
Bilaga 6	Månadsfördelade inkomster
Bilaga 7	Månadsfördelade utgifter

1

Årsredovisning för staten 2004

1 Årsredovisning för staten 2004

Årsredovisning utifrån budgetlagens krav

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) skall regeringen så snart som möjligt, senast nio månader efter budgetårets utgång, lämna en årsredovisning för staten till riksdagen. Efter önskemål från riksdagen lämnas årsredovisningen i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen.

Årsredovisningen skall enligt 38 § budgetlagen innehålla resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag. I 44 § budgetlagen anges vidare att regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och övriga tillgångar som står till regeringens disposition.

Redovisningsskyldigheten omfattar även den verksamhet som bedrivs av staten samt statens skulder och övriga ekonomiska förpliktelser.

Regeringen beslutar årligen om avgränsningen av staten och former för uppställning av resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalys. Detta skedde senast den 9 december 2004 (dnr Fi2004/6478).

Den konsoliderade redovisningen i årsredovisningen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. Dessutom ingår de allmänna försäkringskassorna, som fram till och med den 31 december 2004 inte var statliga myndigheter, samt de fonder som redovisas av myndigheter inklusive Riksbankens grundfond.

Redovisningen omfattar all verksamhet i de ingående organisationerna oavsett finansiering och baseras på information som de statliga myndigheterna och affärsverken lämnar till

statsredovisningen och information som presenteras i myndigheternas årsredovisningar.

Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hålls oförändrade över tiden. En utveckling av den statliga redovisningen sker dock fortlöpande. Under de drygt tio år som en årsredovisning för staten tagits fram har redovisningsprinciperna i ökad grad tydliggjorts, bl.a. genom att tillgångar i större utsträckning invärderats och redovisats samt att redovisning enligt bokföringsmässiga grunder vidareutvecklats. Gällande principer och förutsättningar under det senaste året beskrivs i avsnitt 4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Resultaträkningen ger underlag för bedömning av statens samlade resursförbrukning. Värdet av statens samlade tillgångar och skulder per den 31 december 2004 redovisas i balansräkningen. Finansieringsanalysen visar statens betalningsflöden. I skrivelsen jämförs utfallet för 2004 i resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen med utfallet för 2003.

Statsbudgeten omfattar inkomster och utgifter som påverkar statens lånebehov. I skrivelsen jämförs och kommenteras statsbudgetens utfall för 2004 dels med de budgeterade inkomsterna och utgifterna i budgetpropositionen för 2004, dels med utfallet för 2003.

Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret, Statskontoret och Försäkringskassan har lämnat underlag till denna skrivelse (dnr Fi2005/1695).

En samlad bild av statens ekonomi

Den årliga skrivelsen Årsredovisningen för staten syftar till att ge en samlad bild av hur statens finansiella resultat och ekonomiska ställning har utvecklats. Utöver den redovisning som följer av budgetlagens krav redovisar regeringen därför fler aspekter av det ekonomiska utfallet för 2004.

De budgetpolitiska målen följs upp och en översiktlig redovisning av utvecklingen av statens ekonomi lämnas för den senaste femårsperioden tillsammans med en uppföljning av några viktiga mål för statens verksamhet. Här återfinns även viss könsuppdelad statistik. Vidare lämnas en redovisning av samlade tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande, statliga garantier, utvecklingen av statlig produktion samt en fördjupad redovisning av EU-medel.

Skrivelsen innehåller även Riksrevisionens iakttagelser i revisionsberättelser över myndigheternas årsredovisningar avseende 2004 samt en redogörelse för revisionen av EU-medel.

Avslutningsvis lämnas en redovisning avseende utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten där bl.a. frågor om förbättrad resultatredovisning till riksdagen och vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller riksdagsordningen kommenteras.

Finansdepartementet ger även ut en publikation med ett sammandrag av skrivelsens innehåll.

Förändringar i årets skrivelse

Enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granskas årsredovisningen för staten av Riksrevisionen. Granskningen omfattar den del av årsredovisningen som regleras i 38 § budgetlagen, dvs. resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen och statsbudgetens utfall. Riksrevisionens bedömning avseende års-

redovisningen för staten 2003 var att redovisningen i allt väsentligt var rättvisande (redogörelse 2003/04:RRS12). I med enlighet rekommendationerna i Riksrevisionens revisionspromemoria (dnr Fi2004/2237) innehåller årets årsredovisning en samlad beskrivning av avvikelser från etablerade regler och/eller praxis avseende redovisningsprinciper.

Skrivelsens innehåll har även vidareutvecklats utifrån Finansutskottets önskemål i betänkandet över Årsredovisningen för staten 2003 (bet. 2003/04:FiU28, rskr. 2003/04:275). I årets skrivelse lämnas därför en samlad redovisning av utgiftsbegränsande åtgärder och effekter av engångshändelser på årets resultat samt en redovisning av utfallet på de anslag som under räkenskapsåret omfattat garantiverksamhet.

Ytterligare än förändring är att skrivelsen för första gången innehåller en samlad redovisning av statlig utlåning med kreditrisk.

Kvalitetsgranskning

En granskning av kvaliteten i årsredovisningen för staten sker främst genom Riksrevisionens årliga revision av myndigheterna och deras årsredovisningar som ligger till grund för bl.a. de delar av skrivelsen som regleras i budgetlagen, dvs. resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen samt statsbudgetens utfall.

En kvalitetskontroll sker även genom etablerade kvalitetssäkringsrutiner i samband med Ekonomistyrningsverkets konsolideringsarbete och genom Finansdepartementets arbete med att producera skrivelsen. Granskningen innefattar bl.a. att kontrollera att myndigheternas rapporterade finansiella information överensstämmer med deras respektive årsredovisningar, formella kontroller, rimlighetskontroller samt analys av poster.

2

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

2 Uppföljning av de budgetpolitiska målen

2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn är resultatet av samtliga transaktioner som påverkar den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Finansiella transaktioner som köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder.

Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn som den definieras i nationalräkenskaperna, dvs. förutom staten även ålderspensionssystemet och den kommunala sektorn. Till ålderspensionssystemet räknas AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den kommunala sektorn omfattar kommuner och landsting. Affärsverken ingår enligt nationalräkenskapernas definition inte i den statliga sektorn utan räknas till företagssektorn.

År 1997 infördes ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Från och med år 2000 fastlades målet till ett överskott motsvarande 2 procent av bruttonationalprodukten (BNP) i genomsnitt över en konjunkturcykel. Under perioden 1997–2001 överträffades målen med god marginal. I den därpå följande svaga ekonomiska utvecklingen kunde därför finanspolitiken ges en expansiv inriktning. Åren 2002 och 2003 uppstod mindre underskott i det finansiella sparandet men 2004 uppnåddes åter ett överskott. Under perioden 2000–2004 har överskottet i de offentliga finanserna varit i genomsnitt 1,6 procent av BNP.

Tabell 2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande i procent av BNP

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mål	-3,0	0,0	0,5	2,0	2,5	2,0	2,0	0,5
Utfall	-1,0	1,9	2,3	5,0	2,6	-0,5	-0,1	1,1

I 2003 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet bör föreslås för nästkommande budgetår. Regeringen anförde också att det preciserade målet skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet. I ett svagt konjunkturläge kan det finansiella sparandet tillåtas understiga 2 procent av BNP så att de automatiska stabilisatorerna kan verka fullt ut. Vid utvärderingen av måluppfyllelsen skall eventuella revideringar av konjunkturprognosen jämfört med beslutstillfället beaktas.

Riksdagen fastställde hösten 2003 målet för överskottet i de offentliga finanserna 2004 till minst 0,5 procent av BNP. Överskottet bedömdes i budgetpropositionen för 2004 bli 0,6 procent av BNP och BNP bedömdes växa med 2,0 procent. Enligt preliminära nationalräkenskaper blev överskottet 1,1 procent av BNP, d.v.s. målet överskreds med 0,6 procentenheter. Lägre utgifter för bland annat statskuldsräntor förklarar delvis det högre utfallet.

Därutöver förklaras en del av förbättringen av ökade skatteintäkter p.g.a. att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning. BNP ökade med 3,5 procent. Skillnaden i tillväxt beror emellertid uteslutande av högre export och investeringar, vilket har små effekter på de offentliga inkomsterna. Hushållens konsumtionsutgifter, som utgör en viktig skattebas, utvecklades snarare något sämre än vad som antogs när målet för 2004 beslutades. Högre produktivitet än väntat medför att sysselsättningen och lönesumman utvecklas sämre. Den höga produktiviteten innebär också att arbetslösheten blev väsentligt högre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2004. Mot denna bakgrund bedöms överskottsålet för 2004 klaras.

Tabell 2.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	BP 2004	Utfall 2004	Utfall- BP2004	Utfall 2003
Inkomster	1 426	1 414	-9	1 361
varav skatter och avgifter	1 287	1 280	-3	1 229
Utgifter	1 412	1 386	-26	1 364
Finansiellt sparande	15	28	17	-2
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,6</i>	<i>1,1</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,1</i>

Anm. Siffrorna för BP 2004 anges med periodiserade skatter enligt de principer som nationalräkenskaperna numera använder i sin redovisning. Periodiseringseffekten beaktades när målet för 2004 beslutades.

2.2 Utgiftstak för staten

Utgiftstaket för staten infördes budgetåret 1997 och har därefter klarats samtliga år (se tabell 2.3). Syftet med utgiftstaket är framför allt att ge riksdagen och regeringen förbättrad kontroll över anvisade medel och utgiftsutvecklingen, något som möjliggör en bättre finansiell styrning. Genom att riksdagen beslutar om ett tak för utgifterna tydliggörs även behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Vidare ger utgiftstaket budgetpolitiken en långsiktig inriktning med hög förutsägbarhet, vilket främjar trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Utgiftstaket för staten underlättar därmed möjligheterna att uppnå målet för det finansiella sparandet för den offentliga sektorn.

Tabell 2.3 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Takbe- gränsade utgifter	698,9	718,0	751,5	760,0	786,3	811,6	819,1	855,6
Budge- terings- marginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4
Utgifts- tak för staten	723,0	720,0	753,0	765,0	791,0	812,0	822,0	858,0

De takbegränsade utgifterna omfattar 26 utgiftsområden (1-25 samt 27) samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. omfattas inte av de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att även myndigheternas utnyttjande av ingående reservationer, anslags-sparande och anslagskredit ingår i de takbegränsade utgifterna.

Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen. Dess syfte är att utgöra en buffert mot såväl makroekonomisk osäkerhet som den osäkerhet som finns kring de finansiella konsekvenserna av fattade beslut. Om budgeteringsmarginalen tas i anspråk innebär det i regel att överskottet i de offentliga finanserna försämras.

Riksdagen fastställde våren 2001 utgiftstaket för staten för budgetåret 2004 till 877 miljarder kronor. Därefter har taket, i enlighet med riksdagsbeslut om tekniska justeringar av utgiftstaket, reviderats vid ett antal tillfällen (se tabell 2.4). Utgiftstaket fastställdes slutligt av riksdagen hösten 2004 till 858 miljarder kronor.

Tekniska justeringar av utgiftstaket motiveras av förändringar som inte har någon effekt på utgifterna för den offentliga sektorn som helhet, eller som inte påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande, men som ändå påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna.

Flertalet tekniska justeringar av utgiftstaket för 2004 har motiverats av inkomstskatteförslag som, för att vara neutrala för kommunsektorn, inneburit förändringar av statsbidragen för kommunerna. Förändringarna av statsbidragen påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna, men inte den offentliga sektorns konsoliderade utgifter. Andra tekniska justeringar har motiverats av att högre utjämningsbidrag motsvarats av en lika stor ökning av utjämningsavgiften på statsbudgetens inkomstsida.

I enlighet med tidigare praxis har utgiftstaket, efter respektive justering, avrundats till hela miljarder kronor.

Tabell 2.4 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2004

Miljarder kronor

	2004
Ursprungligt utgiftstak enligt riksdagens beslut med anledning av förslag i VP 2001 (bet. 2000/01: FiU20)	877
Ålderspensionsavgifter	-1,6
Förändrat statsbidrag	0,8
Utjämningsbidrag	1,7
Utgiftstak enligt riksdagens beslut med anledning av förslag i BP2002 (bet. 2001/02:FiU1)	878
Kommunkontosystemet	-31,4
Förändrat grundbidrag	2,5
Utjämningsbidrag	2,9
Utgiftstak enligt förslag i BP2003	852
Höjt statsbidrag till kommuner p.g.a. höjt grundavdrag ¹	1
Utgiftstak enligt riksdagens beslut (bet. 2002/03:FiU1)	853
Statligt utjämningsbidrag till kommuner	2,5
Slutligt utgiftstak enligt riksdagens beslut med anledning av förslag i VP 2003 (bet. 2002/03: FiU20)	856
Summa justeringar i BP 2005	0,3
Retroaktiv justering av ålderspensionssystemet ²	1,6
Slutligt utgiftstak enligt riksdagens beslut (bet 2004/05:FiU11)	858

Anm. VP= Ekonomisk vårproposition, BP= Budgetpropositionen

¹ I motion 2002/03:Fi230 (s, v, mp) föreslogs en ytterligare höjning av grundavdraget jämfört med BP2003, vilket föranledde finansutskottet (2002/03:FiU1) att föreslå motsvarande uppräknings av det generella statsbidraget och en teknisk justering av utgiftstaket.

² Teknisk justering av utgiftstaket på initiativ av finansutskottet (2004/05:FiU11).

Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 855,6 miljarder kronor. Därmed underskreds utgiftstaket med 2,4 miljarder kronor.

Utgifterna exklusive statsskuldräntorna blev 2,2 miljarder lägre än den av riksdagen antagna statsbudgeten för 2004. Avvikelsen förklaras främst av lägre utgifter inom följande utgiftsområden:

Utgiftsområde	Mdkr
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	-1,5
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-0,9
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	-1,1
15 Studiestöd	-1,1
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	-2,1
25 Allmänna bidrag till kommuner	-3,9

Avvikelsen förklaras bl.a. av högre utgifter för främst följande utgiftsområden:

Utgiftsområde	Mdkr
13 Arbetsmarknad	5,5
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	1,1

Tabell 2.5 Takbegränsade utgifter

Miljarder kronor

	Utfall 2003	SB 2004 ¹	Utfall 2004	Utfall-SB 2004
Utgifter exkl. statsskuldräntor	661,3	690,2	688,0	-2,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	157,8	165,6	167,6	2,0
Takbegränsade utgifter	819,1	855,8	855,6	-0,2
Budgeringsmarginal	2,9	0,2	2,4	2,2
Utgiftstak för staten	822	856	858	2,0

Anm. SB 2004=Statsbudget för 2004

¹ Den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten för 2003, dvs. exkl. riksdagens beslut med anledning av tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2005.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgick till 167,6 miljarder kronor, vilket är 2,0 miljarder högre än den beräkning som redovisades i budgetpropositionen för 2004. I kapitel 5 Statsbudgetens utfall redovisas skillnader mellan utfall och budgeterade belopp för utgiftsområden och vissa anslag.

3

Utveckling av statens ekonomi

3 Utveckling av statens ekonomi

I föreliggande kapitel redovisas inledningsvis en uppföljning av några viktiga mål som stödjer den ekonomiska politiken och som även har stor betydelse för utvecklingen av statens ekonomi. Därefter redovisas en femårsöversikt över statsbudgetens utveckling respektive utvecklingen av vissa nyckeluppgifter hämtade ur statens resultat- och balansräkningar.

3.1 Uppföljning av några viktiga mål för den ekonomiska utvecklingen

3.1.1 Mål för att minska ohälsan

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2003 mål för minskad ohälsa. De föreslagna målen innebär att:

- frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008,
- antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar (f.d. förtidspensioner) skall minska jämfört med 2002 års nivå. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden.

Riksdagen har ställt sig bakom målen (bet. 2002/03:SfU1, rskr. 2002/03:72). Bakgrunden till målen var den snabba ökningen av sjukskrivningarna mellan 1997 och 2002. Sjukskrivningsvolymen mer än fördubblades mellan 1997 och 2002, och utgifterna på statsbudgeten för sjukpenning ökade under samma period från 16 till 48 miljarder kronor i löpande priser. Under samma period ökade antalet förtids-

pensionärer med 65 000 personer till nära 500 000 personer.

Ökningen skall ses i ljuset av att sjukskrivningarna nådde en mycket låg nivå 1997 och att den totala sjukskrivningsvolymen 2002 var rekordhög. Inte ens i slutet av 1980-talet, då framför allt den korta sjukfrånvaron var hög, var sjukskrivningarna lika omfattande.

Målet om en halvering av sjukskrivningarna är ambitiöst. En så låg nivå som en halvering innebär har bara uppnåtts under enstaka år de senaste decennierna.

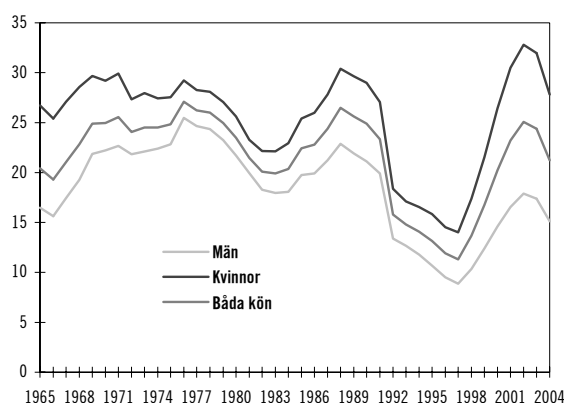
Kvinnor är överrepresenterade bland de sjukskrivna och svarar för ca två tredjedelar av alla sjukskrivningsdagar, vilket är en betydande ökning jämfört med åren kring 1990. Kvinnor är mer sjukskrivna än män oavsett ålder, utbildning, familjetyp eller bransch. Dagens sjukskrivningsnivå för män är däremot inte särskilt hög i ett längre tidsperspektiv.

Vidare varierar sjukskrivningarna med ålder och utbildningsnivå. De skillnader som finns mellan sektorer, branscher och yrken avspeglar till största delen köns- och ålderssammansättningen inom respektive delgrupp.

Det finns även stora regionala skillnader i sjukskrivning och andelen förtidspensionärer. Regioner med svag arbetsmarknad har ofta även höga ohälsotal.

Ökningen under perioden 1997–2002 var tämligen jämnt fördelad mellan olika grupper och regioner. Den stora förändringen var ökningen av de långa sjukskrivningarna. Antalet långtidssjukskrivna (längre än ett år) tredubblades mellan 1997 och 2003 men har senare sjunkit något.

Diagram 3.1 Sjukskrivningsvolym i relation till arbetskraftens storlek 1965–2004

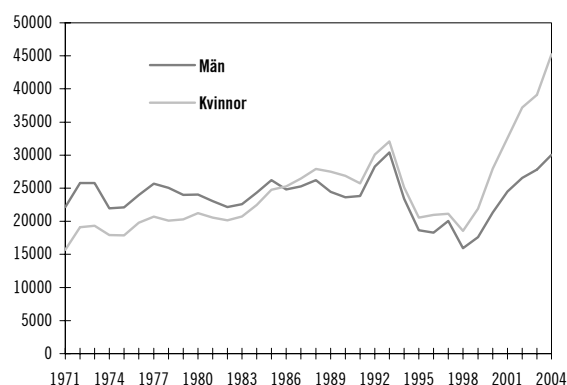
Utfall 2004

Antalet sjukskrivna minskade under året med 34 000 personer till 245 000 personer i december 2004. Antalet av försäkringskassan ersatta sjukskrivningsdagar minskade med ca 14 procent. Tillsammans med den tidigare minskningen under 2003 på ca 4 procent, har de ersatta sjukpenningdagarna således minskat med 18 procent sedan 2002. Införandet av en tredje sjuklönevecka den 1 juli 2003 bidrog med ca 2 procent av denna minskning.

Antalet av arbetsgivaren ersatta sjuklönedagar, som också ingår i målet om sjukskrivningsdagar, minskade marginellt under 2003 trots att den tredje sjuklöneveckan infördes. Uppgifter för 2004 föreligger inte, vilket innebär att en fullständig avstämning av målet om halverad sjukfrånvaro inte kan göras än. Det sammanlagda antalet sjukskrivningsdagar minskade från 106,5 miljoner dagar till ca 94 miljoner dagar mellan 2003 och 2004. Målet för 2008 är 56,5 miljoner dagar.

Under 2004 minskade såväl de korta som långa sjukskrivningarna.

Nybeviljandet av aktivitets- och sjukersättningar ökade från 59 000 under 2003 till 75 000 under 2004. Målet som angavs 2002 innebär att genomsnittet av nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar under perioden 2002–2008 inte skall överstiga 64 000. Det sammanlagda antalet personer med aktivitets- och sjukersättning ökade under året med 32 000 personer till ca 540 000 personer.

Diagram 3.2 Antal nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar 1971–2004

Andelen deltidssjukskrivningar fortsatte att öka under större delen av året, för att så småningom stagnera på en nivå kring 35 procent. Det minskade antalet nya sjukfall är sannolikt också till en del en effekt av en försvagad konjunktur.

Utgifterna för ohälsan på statsbudgeten uppgick sammanlagt till 123 miljarder kronor 2004, vilket motsvarar ca 14 procent av utgifterna under utgiftstaket. Nedgången i sjukskrivningsvolymen 2004 motsvaras nästan helt av en ökning av antalet personer med aktivitets- och sjukersättning. Det s.k. ohälsotalet, dvs. summan av antalet sjukpenningdagar och dagar med aktivitets- eller sjukersättning, sjönk dock med ca 3 procent. Samtidigt ökade den genomsnittliga dagersättningen med ungefär lika mycket, vilket sammantaget innebär att de totala utgifterna för ohälsa förblev oförändrad jämfört med 2003.

Regeringens åtgärder 2004

Hösten 2004 antog riksdagen regeringens proposition Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro (prop. 2004/05:21, bet. 2004:SfU5, rskr. 2004/05:111).

Från och med den 1 januari 2005 har arbetsgivare ett medfinansieringsansvar för sjukpenningkostnaderna.

Arbetsgivarna skall enligt lagen (2004:1237) om särskild sjukförsäkringsavgift betala en särskild sjukförsäkringsavgift för arbetstagare hos denne som får hel sjukpenning enligt 3 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften uppgår till 15 procent av sjukpenningkostnaden för heltidssjukskrivna anställda.

Syftet med reformen är att öka arbetsgivarens intresse att arbeta förebyggande för bättre arbetsmiljö och medverka till rehabilitering av sjukskrivna anställda genom att arbetsgivaren kan påverka sina kostnader.

Den 1 januari 2004 infördes en finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (prop. 2002/03:132, bet. 2003/04:SfU04, rskr. 2003/04:101). Finansiell samordning kan ske frivilligt mellan Försäkringskassan, en länsarbetsnämnd, ett landsting samt en eller flera kommuner. Målgruppen för den finansiella samordningen utgörs av människor som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Försäkringskassan får disponera högst 5 procent av de budgeterade kostnaderna för sjukpenning till finansiell samordning.

Fram till och med 2004 bestod socialförsäkringens administration av Riksförsäkringsverket som central myndighet och 21 allmänna försäkringskassor som var fristående från staten. Från och med 2005 bildar dessa en sammanhållen statlig myndighet, Försäkringskassan. Den nya socialförsäkringsadministrationen har utformats så att förutsättningarna för att komma tillrätta med de administrativa brister som uppmärksammats i olika sammanhang blir bättre, t.ex. att det finns stora skillnader mellan hur reglerna tillämpas och hur människor blir bemötta i olika delar av landet. Dessutom skapas bättre förutsättningar för att genom gemensamma förhållningssätt bryta ohälsoutvecklingen.

Regeringen kommer att göra en mer omfattande avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa i samband med budgetpropositionen för 2006.

3.1.2 Mål för att öka sysselsättningen och minska socialbidragsberoendet

Sysselsättningsmålet

I budgetpropositionen för 1999 föreslog regeringen ett sysselsättningsmål. Andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år skulle öka från 73,9 procent 1997 till 80 procent 2004. Målet har fastställts av riksdagen (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38). Huvudmotivet för målet är att sysselsättning har en grundläggande betydelse för finansieringen av offentlig verksamhet, inte minst mot bakgrund av förestående demografiska utveckling.

Bättre utveckling än väntat åren 1998–2001

Åren 1998–2001 var såväl BNP- som sysselsättningsstillväxten starkare än vad som förväntades då målet lades fast. BNP-tillväxten under perioden var i genomsnitt 3,4 procent. Antalet reguljärt sysselsatta i åldersgruppen 20–64 år ökade med i genomsnitt 1,8 procent eller 71 000 personer årligen. Befolkningstillväxten i åldersgruppen var också starkare än beräknat, då den förväntade sammantagna ökningen på 44 000 personer under perioden i stället blev 79 000. Det beror på en högre nettoinvandring än väntat, dvs. invandringen blev högre än beräknat och utvandringen lägre. Den reguljära sysselsättningsgraden uppgick 2001 till 78,2 procent, vilket kan jämföras med förväntade 77,4 procent. Om befolkningstillväxten i stället hade blivit den förväntade skulle den reguljära sysselsättningsgraden ha uppgått till 78,8 procent. Sannolikt förklarar dock den högre befolkningstillväxten delvis den högre sysselsättningsstillväxten.

Till viss del förklaras också sysselsättningsuppgången av en ökad sjukfrånvaro under perioden.

Personer som har en anställning eller är egna företagare, men är tillfälligt frånvarande från sitt arbete till exempel till följd av sjukdom, klassificeras i Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning (AKU) som sysselsatta. Om en vikarie anställs räknas även denna som sysselsatt. Det medför att det är fler personer som i AKU räknas som sysselsatta än vad det är som faktiskt arbetar.

I samband med stigande sysselsättning sjönk den öppna arbetslösheten, från 6,5 procent av arbetskraften 1998 till 4,0 procent 2001. Den goda utvecklingen medförde att statens utgifter för stöd till arbetsmarknaden minskade. Mellan 1998 och 2001 minskade stödet till arbetsmarknaden från statsbudgeten med sammantaget ca 15 miljarder kronor. Utgiftsminskningen hänförde sig i huvudsak till minskade volymer för arbetsmarknadspolitiska program.

Sämrre utveckling än väntat åren 2002–2004

Till skillnad från perioden 1998–2001 präglades perioden 2002–2004 av en lägre BNP- och sysselsättningsstillväxt än vad som väntades då sysselsättningsmålet lades fast. BNP-tillväxten var i genomsnitt 2,3 procent under perioden. Antalet reguljärt sysselsatta ökade 2002 med endast knappt 11 000 personer och minskade 2003 och 2004 med sammanlagt 25 000 personer. Samtidigt fortsatte befolkningstillväxten att överträffa den förväntade. Sammantaget växte befolkningen i åldern 20–64 år med 66 000 personer mot väntade 33 000 personer. Den reguljära sysselsättningsgraden 2004 uppgick till 77,0 procent jämfört med målsättningen på 80,0 procent.

Diagram 3.3 Reguljär sysselsättningsgrad¹ 1993–2004

¹ Andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år
Källa: Statistiska centralbyrån

Statens totala utgifter för politikområdet arbetsmarknadspolitik uppgick 2004 till 67,5 miljarder kronor. Anställningsstödet och sysselsättningsstödet till kommuner och landsting på statsbudgetens inkomstsida uppgick till 6,5 miljarder kronor.

Socialbidragsmålet

År 2001 kompletterade regeringen sysselsättningsmålet med ett socialbidragsmål. Detta mål innebär att antalet socialbidragstagare skall halveras mellan 1999 och 2004 genom att antalet helårsbidrag minskar från 115 200 år 1999 till 57 600 år 2004. Människor som lever på socialbidrag skall i stället få möjlighet till arbete.

Socialbidragstagandet ökade kraftigt under 1990-talets första hälft i spåren av den ekonomiska krisen och arbetslösheten. Undersökningar har visat ett starkt samband mellan sysselsättning och behovet av socialbidrag. Bättre sysselsättningsmöjligheter under senare år har resulterat i ett minskat behov av socialbidrag. Mellan 1999 och 2003 minskade antalet helårsbidrag med 30 000 eller 26 procent till ca 85 000. Utfall för kommunernas kostnader för socialbidrag visar att minskningen har stannat av som följd av att sysselsättningen är lägre än tidigare. Under 2004 ökade socialbidragskostnaderna med 5 procent jämfört med 2003. Det är därför sannolikt att även antalet helårsbidrag ökade under 2004, men utfall för detta kommer att bli tillgängliga först i juli 2005.

Förändringar av antalet socialbidragstagare påverkar inte statsbudgetens utgifter eftersom socialbidragen finansieras av kommunerna.

Regeringen avser att göra en avstämning av målet om en halvering av socialbidragsberoendet även i samband med budgetpropositionen för 2006.

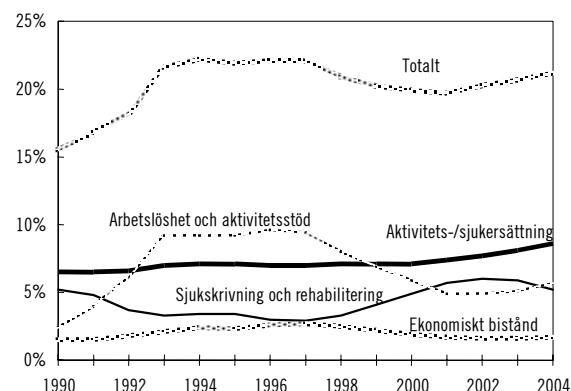
Diagram 3.4 Socialbidragsmålet 1990-2004

Källa:SCB, Finansdepartementet

3.1.3 Samlad bild av sjukskrivning, arbetslöshet m.m.

I diagram 3.5 visas andelen av befolkningen i åldern 20–64 år som är arbetslösa, sjukskrivna, uppbär aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension) respektive uppbär ekonomiskt bistånd (f.d. socialbidrag). Med arbetslösa avses här både personer som erhåller arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd. Med sjukskrivna avses personer som erhåller sjuklön, sjukpenning eller rehabiliteringspenning. Även sjukskrivning under karensdagar omfattas. För att uppnå jämförbarhet räknas antalet personer om till helårsekvivalenter. Det innebär t.ex. att två personer som var arbetslösa på heltid under sex månader vardera, tillsammans motsvarar en helårsekvivalent i arbetslöshet. En person som är sjukskriven på halvtid under hela året motsvarar 0,5 helårsekvivalenter.

Arbetslöshetstalen uppvisar under perioden 1990–2004 en markant negativ samvariation med sjukskrivningstalen. Antalet personer i arbetslöshet ökade kraftigt under första delen av 1990-talet, dock från en låg nivå. Åren 1997–2001 minskade arbetslösheten. Antalet personer i sjukskrivning uppvisar under samma period ett omvänt mönster. År 2003 minskade sjuktalen för första gången sedan 1997, medan arbetslöshetstalen i stället ökade för första gången sedan 1997. Mellan 1990 och 2004 ökade gruppen med aktivitets- och sjukersättning från 6,5 procent till 8,6 procent av antalet personer i åldern 20–64 år.

Diagram 3.5 Andelen invånare (helårsekvivalenter) i åldern 20–64 år som är i arbetslöshet, sjukskrivning, aktivitets- och sjukersättning respektive uppbär ekonomiskt bistånd 1990–2004

Källa:SCB, Finansdepartementets beräkningar

Andelen personer med ekonomiskt bistånd ökade under lågkonjunkturen, från 1,5 procent 1990 till 2,7 procent 1997, och minskade under högkonjunkturen till 1,6 procent 2002.

Något utfall för ekonomiskt bistånd för 2004 finns ännu inte, men nuvarande prognos innebär att andelen med ekonomiskt bistånd ökade mellan 2003 och 2004, från 1,6 till 1,7 procent.

Summan av antalet helårsekvivalenter kom 1993 att överstiga 20 procent av befolkningen i åldern 20–64 år. Under lågkonjunkturen 1993–1997 var andelen ca 22 procent. Därefter sjönk andelen till en nivå på ca 20 procent (1999–2002). År 2004 var andelen enligt preliminära utfall 21,2 procent, vilket är en ökning med 0,5 procentenheter från 2003.

Om även personer med skyddad anställning hos en offentlig arbetsgivare (OSA), anställningsstöd, lönebidrag m.m. inkluderas, blir summan av antalet helårsekvivalenter som andel av befolkningen i åldern 20–64 år ca två procentenheter högre samtliga år 1990–2004.

3.2 Statsbudgetens utveckling

3.2.1 Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo överensstämmer sedan 1997 per definition med statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov. Staten har då möjlighet att amortera på statsskulden.

Tabell 3.1 Statsbudgetens utfall 2000–2004

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	800,0	755,1	730,5	661,7	694,4
Skatter m.m.	672,8	684,6	659,4	608,5	637,0
Övriga inkomster	127,2	70,5	71,1	53,3	57,4
Utgifter	698,1	716,4	729,3	708,1	747,8
UO 1–25 och 27	619,4	640,8	658,0	661,3	688,0
Statsskuld räntor					
UO 26	90,2	81,3	67,3	42,2	52,7
Kassamässig korrigerig	-35,4	-34,4	-46,3	-7,5	-3,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	23,9	28,8	50,3	12,1	10,3
Budgetsaldo	101,9	38,7	1,2	-46,4	-53,3

År 2000 uppgick budgetöverskottet till 102 miljarder kronor, en förbättring med 20 miljarder kronor jämfört med 1999. Det höga utfallet förklaras främst av överföringen av medel från AP-fonden samt av försäljning av aktieinnehav. År 2001 minskade överskottet till 39 miljarder kronor, vilket bl.a. var en följd av lägre positiva engångseffekter än föregående år. År 2002 minskade överskottet ytterligare till ca 1 miljard kronor, för att 2003 vändas till ett underskott på 46 miljarder kronor. Ett något större underskott blev det 2004, drygt 53 miljarder kronor.

Försämringarna 2002 och 2003 förklaras i huvudsak av minskade skatteinkomster. Utgifterna ökade dock under denna period, främst inom ohälsorelaterade utgiftsområden. Att utgifterna ändå minskar mellan 2002 och 2003 förklaras av att kompensationssystemet för kommunernas och landstingens mervärdesskatt från och med 2003 enbart hanteras på statsbudgetens inkomstsida. Ökningen av lånebehovet mellan 2003 och 2004 förklaras till stor del av ökningen av utgifterna för statsskuld räntor.

3.2.2 Statsbudgetens inkomster

Statens totala inkomster

I tabell 3.2 redovisas statens totala inkomster 1999–2004. Sett över hela sexårsperioden har de minskat med ca 4 procent. De stora variationerna över åren är endast till en liten del en återspeglning av makroekonomiska förändringar. Framför allt beror de på regelförändringar, händelser av engångskaraktär samt periodiseringar.

I tabell 3.2 specificeras även skillnaden mellan statens skatteintäkter och statens skatteinkomster. Skillnaden beror delvis på att statens skatteintäkter redovisas periodiserat, dvs. har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och makroekonomiska förutsättningar, medan statens skatteinkomster redovisas kassamässigt och i stället avser de skatter som debiteras eller betalas ett visst inkomstår. I statens skatteintäkter ingår även vissa avgifter som i nationalräkenskaperna (NR) definieras som skatter men som i statsbudgeten redovisas på andra inkomstitlar än inkomstitel 1000 *Skatter* (i huvudsak på inkomstitel 2000 *Inkomster av statens verksamhet*). Resterande skillnad beror på att principerna för vad som skall ingå i de olika redovisningarna är något olika. Det gäller statlig mervärdesskatt, kommunala utjämningsavgifter, EU-skatter, samt vissa nedsättningar som enligt NR:s definition i stället skall betraktas som transfereringar.

Tabell 3.2 Statens totala inkomster 1999–2004

Miljarder kronor

Inkomstår	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Statens skatteintäkter	670,1	690,2	652,4	632,8	662,8	696,4
Utjämningsavgifter	20,5	19,2	20,9	23,7	26,2	26,7
Momskompensationer	-16,3	-17,2	-18,6	-19,8	-48,7	-53,6
EU-skatter	10,9	12,0	10,9	8,7	8,9	7,2
Skatter ej redovisade på 1000	-3,6	-3,7	-4,7	-3,8	-3,6	-3,8
Avsättning IKS	0,0	-1,4	-1,2	0,0	-2,3	-1,2
Kreditering skattekonto	0,0	2,8	-1,4	-4,0	-7,0	-7,7
Periodiseringar	-9,2	-29,1	26,3	21,8	-27,8	-27,1
1000 Statens skatteinkomster	672,4	672,8	684,6	659,4	608,5	637,0
2000 Inkomster av statens verksamhet	34,1	45,5	50,8	49,1	29,2	35,1
varav 2411 Inkomster av statens aktier	8,0	16,8	5,0	4,2	4,5	7,6
3000 Inkomster av försäld egendom	1,0	61,5	0,2	0,1	0,0	0,1
4000 Återbetalning av lån	3,1	2,5	2,6	2,7	2,5	2,4
5000 Kalkylmässiga inkomster	5,2	8,6	8,4	9,9	9,5	8,3
6000 Bidrag från EU m.m.	9,3	9,0	8,5	9,3	12,0	11,6
Statens övriga inkomster (2000-6000)	52,7	127,2	70,5	71,1	53,3	57,4
Statens totala inkomster	725,1	800,0	755,1	730,5	661,7	694,4

Statens övriga inkomster

Statens övriga inkomster, dvs. statens totala inkomster exklusive statens skatteinkomster, skiftar kraftigt under perioden. Det höga beloppet 2000 förklaras främst av försäljningen av aktier i Telia AB, vilken inbringade 61 miljarder kronor. Samma år gjorde förvaltningsaktiebolaget Stattum en förhöjd utdelning till följd av försäljningen av aktier i Pharmacia & Upjohn AB, vilket gav en aktieutdelning till staten om 11 miljarder kronor. Den resterande variationen över åren förklaras av Riksbankens extrautdelningar 2001 och 2002, vilka ökade inkomsterna av statens verksamhet med 20 miljarder kronor respektive år.

Den offentliga sektorns skatteintäkter

I tabell 3.3 redovisas den offentliga sektorns skatteintäkter. Här ingår även kommunalskatter samt avgifter till pensionssystemet, vilka inte är statliga intäkter och vilka det görs avdrag för i slutet av tabellen.

Statens skatteintäkter 2004 är 26 miljarder kronor eller ca 4 procent högre än vad de var

1999. Detta ger en genomsnittlig årlig utvecklingstakt om 0,77 procent vilken är betydligt lägre än den genomsnittliga inflationen under perioden. Den svaga utvecklingen beror främst på regeländringar. Regeländringarna 2000–2004 har minskat de statliga skatteintäkterna 2004 med ca 62 miljarder kronor. Justerat för dessa skulle skatteintäkterna ha ökat med ca 13 procent under perioden, motsvarande en årlig utvecklingstakt om ca 2,5 procent.

Den offentliga sektorns skatteintäkter påverkas även av regeländringar avseende kommunal skatt och avseende avgifter till pensionssystemet. Beroende på att regeländringar avseende kommunal skatt ökat skatteintäkterna med ca 34 miljarder kronor har regeländringarna 2000–2004 sammantaget minskat den offentliga sektorns skatteintäkter med 28 miljarder kronor. Justerat för dessa skulle skatteintäkterna ha ökat med ca 18 procent under perioden, motsvarande en årlig utvecklingstakt om ca 3,4 procent.

Förändringar under skatt på arbete

Under skatt på arbete redovisas skatte-reduktioner. Dessa ökar i tre jämna steg 2000, 2001 samt 2002 motsvarande sammanlagt ca 50 miljarder kronor till följd av kompensationen

för den allmänna pensionsavgiften. År 2002 ökade skattereduktionerna med ytterligare ca 5 miljarder kronor beroende på att underlaget för skattereduktion för låg- och medelinkomstagare ändrades från pensionsgrundande inkomst till taxerad inkomst samt på införandet av skattereduktion för fackföreningsavgifter och avgifter till A-kassa. Samtidigt minskade avdragen för den allmänna pensionsavgiften vilka påverkade den kommunala skatten positivt med sammanlagt ca 15 miljarder kronor. År 2003 medförde skattesatshöjningar, pensionsomläggningen (det särskilda grundavdraget slopades samtidigt som garantipensionen infördes och förtidspensionen anpassades) och det höjda grundavdraget en nettoökning av den kommunala skatten med 14 miljarder kronor. Skattesatshöjningar gjordes även 2001, 2002 samt 2004, vilka sammantaget ökat den kommunala skatten med ca 5 miljarder kronor. Tillsammans förklarar dessa regeländringar den relativt höga utvecklingstakten för den kommunala skatten.

Förändringar under skatt på kapital

Hushållens skatt på kapital skiftar betydligt under perioden med en topp under högkonjunkturen 2000, för att sedan markant falla tillbaka och vara som lägst 2002, men återhämta sig något under 2003 och 2004. Förklaringen till variationen är att kapitalvinster har sin grund i marknadspriser för finansiella tillgångar, fastigheter och bostadsrätter, vilka varierat kraftigt under perioden. Även bolagsvinsterna uppvisade en hög nivå 2000, delvis till följd av engångseffekter då ca 10 miljarder kronor av ökningen förklaras av återbetalningar av pensionsmedel från försäkringsgivaren Alecta.

Nedgången 2001 förstärks av att återföringar från skatteutjämningsreserver upphörde, den maximala avsättningstiden till periodiseringsfonder förlängdes till sex år samt att taket för den årliga avsättningen till periodiseringsfonder höjdes.

Ökningen av bolagsskatten 2004 beror till stor del på att periodiseringsfonderna räntebeläggs fr.o.m. 2005 men även på bolagens starka resultat 2004. Den beslutade räntebeläggningen har medfört att somliga bolag har valt att återföra hela eller delar av sina periodiseringsfonder till beskattning. Framförallt är det bolag med tillgång till krediter till låg kostnad som återfört medel, t.ex. banker. Intäkterna av fastighetsskatt minskar något 2001 – trots återinförd

omräkning av taxeringsvärden – beroende på sänkt skattesats. Utvecklingen av förmögenhets-skatten förklaras av att fribeloppen höjdes 2001 och 2002.

Förändringar under skatt på konsumtion och insatsvaror

Utvecklingen av intäkterna av koldioxidskatt under perioden beror på skattesatshöjningar motsvarande ca 9 miljarder kronor inom ramen för den s.k. gröna skatteväxlingen. Skattesatshöjningarna syftar till att finansiera sänkt skatt på arbete. Utvecklingen för mervärdesskatten är relativt jämn under perioden. Sänkta skattesatser för olika varor och tjänster har emellertid påverkat intäkterna negativt med sammanlagt ca 2 miljarder kronor.

Skattekvoten

I tabell 3.3 redovisas skattekvoten i Sverige för perioden 2000–2004. Skattekvoten minskade 2001 och 2002 med 2,1 respektive 1,6 procentenheter i huvudsak beroende på lägre intäkter från skatt på kapital. Detta har sitt ursprung i konjunkturläget som både påverkar kapitalvinster och bolagsvinster. Skatteeffekten av återföringar från försäkringsgivaren Alecta år 2000 gör att förändringen 2001 förstärks. Även de tre första stegen i reformen med ökad reduktion och minskade avdrag för den allmänna pensionsavgiften 2000, 2001 samt 2002 påverkar. År 2002 ökade skattereduktionerna relativt mycket beroende på att underlaget för skattereduktion för låg- och medelinkomstagare ändrades från pensionsgrundande inkomst till taxerad inkomst samt på införandet av skattereduktion för fackföreningsavgift. År 2003 steg skattekvoten med 0,5 procentenheter, vilket förklaras av att det särskilda grundavdraget slopades samtidigt som garantipensionen infördes och förtidspensionen anpassades. Omläggningen var i stort sett neutral för den enskilde pensionären, men beräknas ha ökat skatteintäkterna med över 14 miljarder kronor.

Tabell 3.3 Skattekvot 2000–2004*Procent av BNP*

	2000	2001	2002	2003	2004
Skattekvot	53,9	51,8	50,2	50,7	50,7
<i>varav</i>					
Staten	31,4	28,8	27,0	27,2	27,4
Kommunsektorn	15,3	15,9	16,1	16,5	16,5
ÅP-systemet	6,6	6,7	6,7	6,6	6,5
EU	1,0	0,9	0,7	0,7	0,6
<i>varav</i>					
Arbete	33,2	33,4	32,6	32,8	32,4
Kapital	7,3	5,3	4,3	4,4	5,0
Konsumtion m.m.	13,0	13,1	13,2	13,3	13,1
Restfört m.m.	0,4	0,1	0,0	0,1	0,2
Exkl. skatt på transfereringar	50,0	47,9	46,4	46,4	46,4

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

I tabell 3.3 redovisas även skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar. En övergång från brutto- till netto-redovisning, dvs. där pensioner, sjuk- och föräldrapenning samt ersättningar vid arbetslöshet är skattefria, skulle inte påverka de offentliga finanserna, men skattekvoten skulle sjunka med cirka 4 procentenheter.

Tabell 3.4 Den offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2004

Miljarder kronor

Inkomstår	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Skatt på arbete	702,3	729,1	757,2	765,1	800,8	824,1
<i>Direkta skatter</i>	<i>408,8</i>	<i>414,0</i>	<i>423,4</i>	<i>420,4</i>	<i>449,5</i>	<i>464,8</i>
Kommunal skatt	323,2	336,3	359,4	378,5	403,1	419,5
Statlig skatt	29,6	33,5	34,6	33,1	32,7	33,4
Allmän pensionsavgift	60,0	63,1	65,7	68,1	70,3	72,1
Skattereduktioner m.m.	-4,0	-18,9	-36,4	-59,4	-56,6	-60,3
Artistskatt m.m.	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	<i>293,5</i>	<i>315,1</i>	<i>333,8</i>	<i>344,7</i>	<i>351,3</i>	<i>359,2</i>
Arbetsgivaravgifter	272,8	288,4	304,6	314,8	321,9	328,9
Egenavgifter	7,4	8,2	8,5	8,9	9,0	9,1
Särskild löneskatt	17,0	22,4	25,3	27,6	27,2	27,9
Nedsättningar	-6,0	-5,9	-6,3	-8,1	-8,4	-8,1
Tjänstegrupppliv	2,4	2,1	1,7	1,4	1,6	1,5
Skatt på kapital	130,0	161,3	119,5	101,8	107,6	126,7
<i>Skatt på avkastning</i>	<i>114,7</i>	<i>145,6</i>	<i>105,0</i>	<i>89,1</i>	<i>94,2</i>	<i>111,5</i>
Skatt på kapital, hushåll	25,5	34,4	14,2	6,3	6,8	7,8
Skatt på bolagsvinster	53,5	72,5	52,1	43,9	48,9	65,9
Avkastningsskatt	10,9	13,3	14,9	13,4	12,7	12,1
Fastighetsskatt	23,3	23,3	21,2	23,5	24,0	24,4
Kupongskatt m.m.	1,5	2,3	2,6	2,0	1,9	1,4
<i>Skatt på egendom</i>	<i>15,2</i>	<i>15,6</i>	<i>14,4</i>	<i>12,7</i>	<i>13,3</i>	<i>15,1</i>
Förmögenhetsskatt	8,6	8,2	6,5	3,9	4,9	5,5
Arvs- och gåvoskatt	2,1	2,5	2,6	3,0	2,5	2,6
Stämpelskatt	4,5	4,9	5,4	5,8	5,9	7,1
Skatt på konsumtion och insatsvaror	272,3	284,3	296,5	310,8	323,4	333,1
Mervärdesskatt	189,6	198,4	207,0	217,1	226,6	235,0
Tobaksskatt	7,4	7,7	8,1	8,4	8,3	8,2
Alkoholskatt	10,7	10,8	11,0	11,2	10,9	10,1
Energiskatt	37,4	38,3	36,4	37,1	36,4	35,1
Koldioxidskatt	12,7	12,0	17,0	19,9	23,8	26,4
Övriga skatter på energi och miljö	1,7	3,1	3,5	3,4	3,5	3,3
Skatt på vägtrafik	6,4	7,4	7,7	8,2	8,3	8,8
Skatt på import	3,6	3,8	3,6	3,4	3,5	3,9
Övriga skatter	2,7	2,7	2,2	2,1	2,0	2,2
Restförda skatter, nedsättningar m.m.	9,8	8,9	1,8	0,4	3,5	4,4
Restförda skatter	-3,1	-5,0	-5,2	-7,3	-5,9	-5,9
Övriga skatter	12,9	13,9	7,0	7,6	9,9	10,3
Totala skatteintäkter	1 114,4	1 183,6	1 175,0	1 178,1	1 235,2	1 288,2
EU-skatter	10,9	12,0	10,8	8,6	8,9	7,3
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 103,5	1 171,7	1 164,1	1 169,5	1 226,3	1 280,9
Kommunalskatt	323,2	336,3	359,4	378,5	403,1	419,5
Avgifter till pensionssystemet	110,2	145,2	152,3	158,2	160,4	165,0
Statens skatteintäkter	670,1	690,2	652,4	632,8	662,8	696,4

3.2.3 Statsbudgetens utgifter

För att möjliggöra jämförelser av statsbudgetens utgifter över tiden redovisas i detta avsnitt utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de totala utgifterna under utgiftstaket (de takbegränsade utgifterna) för perioden 2000–2004. Tidsserierna är angivna i 2004 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 2000–2004 elimineras de skillnader som beror på att anslag innan 2004 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde.

Av tabell 3.5 framgår utgifternas utfall per utgiftsområde åren 2000–2004. Skillnader i fördelningen mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Ett exempel på en teknisk justering är förändringen i systemet för ersättning av ingående mervärdesskatt till kommuner och landsting, som genomfördes den 1 januari 2003. Förändringen innebar att de avgifter till systemet som kommuner och landsting tidigare betalat in till statsbudgeten upphörde, samtidigt som statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten på statsbudgeten är därför saldoneutral på kort sikt. Förändringen innebar dock att statsbudgetens utgifter minskade med ca 31 miljarder kronor 2003 i förhållande till 2002. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidsserien. För att underlätta jämförelser över tiden redovisas därför även ett utfall som rensats för större tekniska förändringar. De är kursiverade i tabellen. Förklaringar till större tekniska förändringar finns redovisade i fotnoter till tabellen.

Då en teknisk förändring skett har tidsserien justerats för åren före ändringens ikraftträdande. Justeringen har gjorts med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gällde året då ändringen trädde ikraft. Vissa av de justerade beloppen är ungefärliga.

Utgifternas fördelning mellan olika utgiftsområden kan ses som ett uttryck för politiska prioriteringar perioden 2000–2004. Över hälften av utgiftsområdena uppvisar endast en begränsad eller ingen förändring alls under perioden, såvitt avser utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna. De största förändringarna berör transfereringsintensiva utgiftsområden. Under

perioden minskade utgiftsandelen markant för utgiftsområdena 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 13 Arbetsmarknad och 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, medan utgiftsandelen ökade för utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn och 16 Utbildning och universitetsforskning.

Under perioden 2000–2004 varierade de makroekonomiska förutsättningarna. Exempelvis har en stigande arbetslöshet inneburit ökade utgifter inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

Utgifterna kan också förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom regelstyrda system. De största volymförändringarna under perioden 2000–2004 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Exempel på engångshändelser som påverkar de takbegränsade utgifterna återfinns under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar där utbetalningar av vissa jordbruksstöd vid några tillfällen har senarelagts.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna som andel av takbegränsade utgifter mellan 2000 och 2004.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Under perioden 2000–2004 minskade utgifterna för utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna med 1,1 procentenheter, vilket främst beror på försvarsomställningen.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Som andel av de takbegränsade utgifterna ökade utgifterna med 0,5 procentenheter under perioden. Ungefär hälften av ökningen förklaras av ökade kostnader för statlig assistansersättning. Resterande ökning förklaras av ökade utgifter för dels bidrag till läkemedelsförmånerna, dels utgifter för tandvårdsförmåner.

Tabell 3.5 Statsbudgetens utgifter 2000–2004

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhörde i statsbudgeten för 2004. Utfall som justerats för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

Utgiftsområden	Andel i procent av de takbegränsade utgifterna					Miljarder kronor				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
1 Rikets styrelse ¹	0,6	0,7	0,9	0,9	0,9	4,8	5,4	7,3	7,5	7,5
<i>1 Justerat för teknisk förändring ¹</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>6,5</i>	<i>7,2</i>	<i>7,3</i>	<i>7,5</i>	<i>7,5</i>
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	8,9	9,6	8,8	9,0	9,2
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	7,6	7,8	8,0	8,3	8,6
4 Rättsväsendet	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	21,9	22,8	24,1	25,5	26,3
5 Internationell samverkan ¹	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	3,0	3,0	1,1	1,1	1,3
<i>5 Justerat för teknisk förändring ¹</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,3</i>
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	6,1	5,7	5,5	5,5	5,0	46,2	44,9	44,6	45,1	42,8
7 Internationellt bistånd	2,0	2,2	1,9	1,9	2,3	15,3	17,0	15,7	15,9	19,9
8 Invandrare och flyktingar	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	4,5	5,3	6,7	7,7	7,5
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3,8	3,8	3,8	4,2	4,3	28,6	29,5	31,0	34,1	36,8
10 Ek. trygghet vid sjukdom och handikapp ²	12,9	13,6	13,9	14,8	14,4	97,9	107,3	112,9	121,5	122,9
<i>10 Justerat för teknisk förändring ²</i>	<i>13,2</i>	<i>14,0</i>	<i>14,3</i>	<i>14,8</i>	<i>14,4</i>	<i>100,6</i>	<i>110,1</i>	<i>115,8</i>	<i>121,5</i>	<i>122,9</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ³	4,4	4,3	4,2	6,3	6,0	33,5	33,8	33,8	52,0	51,2
<i>11 Justerat för teknisk förändring ³</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,2</i>	<i>6,3</i>	<i>6,0</i>	<i>48,8</i>	<i>49,7</i>	<i>50,1</i>	<i>52,0</i>	<i>51,2</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	44,6	48,3	50,2	52,2	53,9
13 Arbetsmarknad	8,6	7,5	7,5	7,8	7,9	65,6	58,6	61,0	64,2	67,5
14 Arbetsliv	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1
15 Studiestöd	2,6	2,4	2,5	2,4	2,4	19,7	19,1	20,7	19,9	20,8
16 Utbildning och universitetsforskning	4,1	4,2	5,0	5,1	5,1	31,4	33,3	40,9	42,0	44,0
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	7,6	7,8	8,1	8,4	8,7
18 Samhällsplan., bostadsförsörj., byggande	1,5	1,3	1,1	1,1	1,0	11,7	10,4	8,7	8,8	8,7
19 Regional utveckling	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,0	3,2	3,2	3,4	3,3
20 Allmän miljö- och naturvård	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	2,0	2,4	2,9	2,8	3,3
21 Energi	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	1,7	2,0	2,3	1,9	2,1
22 Kommunikationer	3,3	3,1	3,0	3,1	3,4	25,2	24,4	24,5	25,3	29,1
23 Jord- och skogsbruk, fiske m. ansl. näring	1,3	2,1	1,7	1,2	1,4	9,7	16,6	13,9	9,6	12,2
24 Näringsliv	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	3,8	3,3	3,5	3,3	3,7
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁴	12,8	12,8	12,6	8,8	8,2	97,5	100,6	102,3	72,4	69,8
<i>25 Justerat för teknisk förändring ⁴</i>	<i>7,6</i>	<i>7,9</i>	<i>8,1</i>	<i>8,9</i>	<i>8,2</i>	<i>57,4</i>	<i>62,1</i>	<i>66,1</i>	<i>72,5</i>	<i>69,8</i>
26 Statsskuldsräntor m.m. ⁵						90,2	81,3	67,3	42,2	52,7
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	2,9	3,0	2,5	2,2	3,0	22,3	23,3	20,6	18,3	25,6
Summa utgiftsområden						709,6	722,0	725,3	703,5	740,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB ⁶	18,5	18,5	18,9	19,3	19,6	140,7	145,5	153,6	157,8	167,5
<i>Justerat för teknisk förändring ⁶</i>	<i>17,7</i>	<i>17,7</i>	<i>18,1</i>	<i>19,3</i>	<i>19,6</i>	<i>134,2</i>	<i>138,8</i>	<i>146,7</i>	<i>157,8</i>	<i>167,5</i>
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	760,0	786,3	811,6	819,1	855,5
Budgeteringsmarginal	0,7	0,6	0,0	0,4	0,3	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4
Utgiftstak för staten						765,0	791,0	812,0	822,0	858,0

¹ Till följd av att förvaltningsanslagen för Utrikesdepartementet och Regeringskansliet slogs ihop 2002, ökade utgifterna under UO 1 med 1,8 mdkr samtidigt som utgifterna under UO 5 minskade med samma belopp.

² År 2003 ökade utgifterna när det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopades och ersattes med högre förtidspensioner, vilket beräknades till 2,9 mdkr.

³ År 2003 ökar utgifterna med 16,5 mdkr när den bosättningsbaserade delen av utgifterna av folkpensionerna förs över till statsbudgeten från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (7,0 mdkr) och folkpension och pensionstillskott ersätts med en beskattad garantipension (vilket beräknades till 9,5 mdkr).

⁴ Sammantaget sker tekniska förändringar inom UO 25 med -4,8 mdkr 2000, -3,0 mdkr 2001, -3,5 mdkr 2002, -36,7 mdkr 2003 och +0,1 mdkr 2004. Inkomstskattereformerna 2000-2002 innebar att statsbidragen till kommunerna sänktes med 4,8 mdkr 2000, 5 mdkr 2001 och 5,2 mdkr 2002. År 2001 höjdes statsbidragen med 2 mdkr p.g.a. höjt särskilt grundavdrag till pensionärer. År 2002 höjdes statsbidragen med 1,8 mdkr p.g.a. höjt grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt sänktes statsbidragen 2002 med 0,1 mdkr för att avdragsrätten för fackföreningsavgifter ersattes med en skattereduktion. År 2003 sänktes statsbidragen i och med att kommunernas skatteinkomster ökade när den beskattade garantipensionen infördes, vilket beräknades till 9,5 mdkr. Sänkningen 2003 förklaras också av att inkomsterna för kommunerna ökade i och med att det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopades, vilket beräknades till 2,9 mdkr (se UO 10). Vidare höjdes statsbidragen 2003 med 4,3 mdkr p.g.a. att skattereduktion för låginkomsttagare ersattes med avdrag. Under 2003 överfördes kommunkontosystemet till statsbudgetens inkomstsida, varvid statsbidragen reducerades med samma belopp (31,4 mdkr), vilket förklarar minskningen i statsbidragen 2003 i förhållande till tidigare år. Statsbidragen har också justerats upp till följd av grundavdragshöjningen med 2,5 mdkr till följd av den skatteväxlingen som förslogs i budgetpropositionen för 2003. Justeringen är också gjord med anledning av den utökade skatteväxlingen (+0,5 mdkr) som riksdagen beslutat om. Statsbidraget minskas 2004 med 0,22 mdkr p.g.a. en justering av beräkningen för kommunkontosystemet. Egentlig nedjustering 2004 p.g.a. detta är 1,367 mdkr, men av dessa avser 0,22 mdkr en permanent neddragning medan 1,147 mdkr är en engångsvis neddragning, vilket i tabell 3.4 inte har räknats som en teknisk förändring, men som däremot kan förklara en del av utgiftsutvecklingen. Ett kostnadsutjämningsystem för LSS om ca 1 mdkr infördes 2004 på statsbudgetens utgiftssida vilket ökade utgifterna med motsvarande belopp. En lika stor förändring görs på statsbudgetens inkomstsida, varför förändringen är neutral för statsbudgetens saldo. På grund av en slutreglering av ålderspensionsreformen m.m. beräknas statsbidragen minska med 1,3 mdkr 2004. Denna nivåjustering skall gälla fr.o.m. 2003 men justeras först 2004, varför nedjusteringen avseende 2003 inträffar 2004, vilket resulterar i att neddragningen 2004 blir 2,6 mdkr i stället för 1,3 mdkr. Dock har teknisk justering endast gjorts för 1,3 mdkr då detta är nivån på den permanenta neddragningen.

⁵ Ingår ej i takbegränsade utgifter.

⁶ År 2003 ökade utgifterna med 16,5 mdkr när den bosättningsbaserade delen av utgifterna av folkpensionerna fördes över till statsbudgeten från ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten (7,0 mdkr) och folkpension och pensionstillskott ersattes med en beskattad garantipension (vilket beräknades till 9,5 mdkr).

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Justerat för tekniska förändringar ökade utgiftsområdets utgifter som andel av de totala utgifterna med 1,2 procentenheter under perioden 2000-2004. Utgifterna under anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* (f.d. förtidspension) står för den största ökningen under perioden, ca 16,5 miljarder kronor. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning ökade kraftigt under perioden, från ca 438 000 i december 2000 till 540 000 i december 2004. Utgifterna under anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* har ökat med nära 8 miljarder kronor 2000-2004.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Under perioden 2000-2004 ökade utgifterna för utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna med 0,4 procentenheter. Utgifterna under anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* ökade från ca 19 miljarder kronor 2000 till ca 21 miljarder kronor 2004. Utgiftsökningen förklaras dels av att barnbidraget successivt har höjts, dels av att antalet födda barn har ökat under perioden. Utgifterna under anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* ökade från 16,8 miljarder kronor 2000 till 23,5 miljarder kronor 2004. Utgiftsökningen förklaras av högre medelersättning och fler ersatta nettodagar i föräldrapenningen.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Som andel av de totala utgifterna minskade utgifterna med 0,7 procentenheter under perioden 2000-2004. Utgifterna under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd m.m.* ökade under perioden med 13 miljarder kronor till drygt 45 miljarder

kronor, samtidigt som anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* minskade med nära 12 miljarder kronor till 4 miljarder kronor. Efter några år av minskning ökade antalet öppet arbetslösa åter 2003, och fortsatte att öka under 2004 till drygt 246 000 personer. Antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program minskade mellan 2002 och 2003 men ökade mellan 2003 och 2004, till en nivå på 106 000 deltagare 2004.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgifterna ökade från 31 miljarder kronor 2000 till 44 miljarder kronor 2004, varmed utgiftsområdets andel av de samlade utgifterna ökade med 1 procentenhet. Flera stora reformer har genomförts under perioden. Bland annat infördes 2002 maxtaxa inom barnomsorgen. En satsning gjordes på fler lärare, specialister och annan personal i skolan, genom ett bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem. Ökningen förklaras vidare av en utbyggnad av universitets- och högskoleutbildning samt forskning.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgifterna under anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* minskade från ca 4 miljarder kronor 2000 till 1,6 miljarder kronor 2004, till följd av tidigare beslutade förändringar av systemet och lägre räntor. Utgifterna under anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* minskade under samma period med drygt 1 miljard kronor till 3,6 miljarder kronor 2004. Som andel av de takbegränsade utgifterna minskade utgiftsområdet med 0,5 procentenheter mellan 2000 och 2004.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
Justerat för tekniska förändringar ökade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 0,6 procentenheter mellan 2000 och 2004. De högre utgifterna beror främst på de förstärkningar av statsbidragen som syftar till att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Utgifterna för räntor på statsskulden minskade från ca 90 miljarder kronor 2000 till ca 42 miljarder kronor 2003. Den kraftiga utgiftsminskningen beror i huvudsak på minskad statsskuld och lägre räntenivåer. På grund av den från och med 2003 ökade statsskulden, ökade också utgifterna för statsskuldsräntor 2004 till nära 53 miljarder kronor.

3.2.4 Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna

I nedanstående tabell visas utvecklingen av ett antal nyckeluppgifter i statens resultat- och balansräkningar.

Tabell 3.6 Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Statens nettoförmögenhet	-1 009	-814	-773	-790	-805
Statsskulden	1 341	1 208	1 163	1 186	1 213
Statsskulden i procent av BNP	61	53	49	49	48
Transfereringar exkl. avsättningar	615	634	652	693	722
Kostnader för statens egen verksamhet	162	162	178	170	176
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	25	53	21	-19	-17

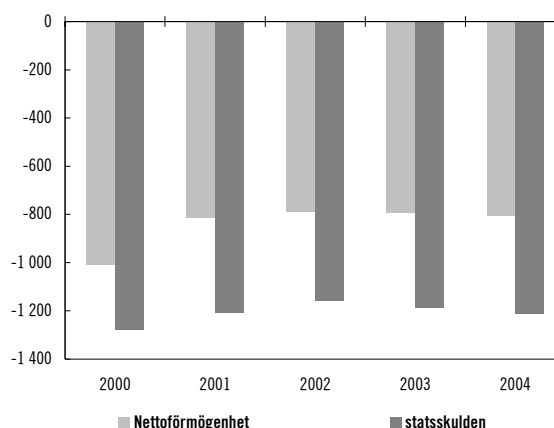
Redovisningen för 2003 har i allt väsentligt justerats i enlighet med ändrade redovisningsprinciper 2004. Däremot har redovisningen endast justerats i begränsad omfattning för åren 2000–2002.

Statens resultaträkning visar för andra året underskott efter att ha visat överskott i början av 2000-talet. Det sämre resultatet förklaras främst av att skatter m.m. minskade 2003 och kostnaden för statsskulden ökade 2004 medan transfereringarna har ökat successivt.

3.2.5 Statens nettoförmögenhet

Diagram 3.6 Nettoförmögenhet och statsskulden 2000–2004

Miljoner kronor

I diagram 3.6 visas utvecklingen av statens totala nettoförmögenhet och statsskulden under den senaste femårsperioden. Både nettoförmögenheten och statsskulden visade en stadig förbättring under periodens inledning, men har försämrats något under de två sista åren. Den totala förbättringen uppgår till 204 miljarder kronor respektive 65 miljarder kronor.

Den viktigaste faktorn för nettoförmögenhetens förändring är resultaträkningens över- eller underskott. Det ackumulerade överskottet uppgår till ca 63 miljarder kronor under femårsperioden. Den överföring av medel från AP-fonden som gjordes under 1999–2001 med ca 245 miljarder kronor som ett led i den finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet, har dock under denna femårsperiod haft ännu större påverkan på nettoförmögenheten. Ytterligare en förklaringsfaktor till utvecklingen av nettoförmögenhetens förändring under femårsperioden är förändringar av eget kapital vid sidan av resultatet, och därmed statens ägarandelar, i statligt ägda bolag. Detta kan i sin tur exempelvis bero på omstruktureringar av verksamheten. Till detta kommer även olika korrigeringsposter. Statsskulden samvarierar i huvudsak med nettoförmögenheten, men överensstämmer inte alltid i tiden. Exempelvis har överföringar av bostadsobligationer från AP-fonden påverkat statsskulden först när de sålts eller förfallit till betalning.

3.2.6 Statsskulden

Den konsoliderade statsskulden ökade med 27 miljarder kronor och uppgick vid 2004 års utgång till 1 213 miljarder kronor. Det motsvarade 48 procent av BNP, en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2003.

Lånebehovet och statsskuldens utveckling

Statens lånebehov – definitionsmässigt lika med statsbudgetens saldo, men med omvänt tecken – har varierat kraftigt under det senaste årtiondet. Lånebehovet var 53,3 miljarder kronor 2004 och det var andra året i rad som statsbudgeten visade ett underskott. Utgifterna för statsskuldräntor stod för knappt 53 miljarder kronor av lånebehovet 2004. Orsaken till att statsskulden inte ökade mer än med 27 miljarder kronor 2004, fastän budgetunderskottet var 53,3 miljarder kronor, var bl.a. att en starkare krona minskade valutaskulden omräknat i kronor (se också kapitel 6 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten).

Vid ingången av 1990-talet var lånebehovet relativt litet, för att sedan snabbt öka till 234 miljarder kronor (motsvarande ca 15 procent av BNP) budgetåret 1993/94. Utvecklingen orsakades främst av den djupa lågkonjunktur som drabbade den svenska ekonomin i början av 1990-talet, med kraftigt stigande statliga utgifter och vikande skatteintäkter. Lånebehovet minskade därefter successivt, främst till följd av en snabbare ekonomisk tillväxt, besparingar och olika positiva engångseffekter. Statsbudgeten visade överskott 1998 till 2002 och under denna period minskade statsskulden.

Den statsskuld som redovisas i årsredovisningen för staten skiljer sig från den som Riksgäldskontoret (RGK) redovisar på grund av elimineringar för myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar. Sedan 2002 har myndigheter som bedriver en omfattande tillgångshantering av medel avsatta för ändamål vid sidan av statsbudgeten rätt att placera på den svenska statspappersmarknaden. Tidigare var medlen insatta på konto i RGK och påverkade därmed inte statsskulden.

Tabell 3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper

Miljarder kronor

	IGN	KAF	RGK	Övriga myndigheter	Elimineras i balansräkningen
Statsskuldväxlar	3,2				3,2
Premieobligationer			0,8		0,8
Nominella statsobligationer	9,6	7,2		0,1	16,9
Reala statsobligationer		23,3			23,3
Totalt	12,8	30,5	0,8	0,1	44,2

Elimineringen av statliga myndigheters innehav av statspapper i Årsredovisningen för staten var 44 miljarder kronor 2004. Därav avser 43 miljarder kronor Kärnavfallsfondens (KAF) och Insättningsgarantinämndens (IGN) innehav av statsobligationer. Övriga myndigheters innehav har varit mellan en och två miljarder kronor de senaste åren (Premiepensionsmyndighetens innehav av statspapper elimineras inte, eftersom PPM ligger utanför avgränsningen av staten i årsredovisningen för staten). Sammantaget medför detta att den okonsoliderade statsskulden som RGK redovisar är 44 miljarder kronor högre än vad som redovisas i årsredovisningen för staten.

Statsskuldens definition

Till och med 2002 värderades nominella obligationer och reala kupongobligationer till nominellt slutvärde, medan statsskuldväxlar och reala nollkupongobligationer värderades till anskaffningsvärde.

Från och med den 1 januari 2003 definieras statsskulden så att samtliga låneinstrument värderas till nominellt slutvärde. Det betyder att instrumenten tas upp till det belopp som betalas på förfallodagen. Även derivatinstrument inkluderas, t.ex. de skuldbytesavtal (swappar) som RGK ingår för att påverka sammansättningen och löptiden i statsskulden. Derivatinstrument värderas med hänsyn till aktuell valutakurs.

För reala instrument inkluderas upplånen inflationskompensation som med tidigare definition skuldfördes först vid förfall. Det nya måttet innebär en anpassning till hur skulden mäts i EU-sammanhang, bl.a. inom ramen för proceduren mot för stora underskott.

Jämförelsesiffrorna i tabellerna i detta avsnitt är ändrade i enlighet med det nya statsskuldsmåttet.

Statsskuldens sammansättning

Det lagfästa målet för statsskuldspolitiken är att statens skuld ska förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras, samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Den övergripande målsättningen konkretiseras genom att regeringen årligen fastställer riktlinjer för statsskuldens förvaltning avseende statsskuldens sammansättning och löptid (mätt i s.k. duration). Inom ramen för riktlinjerna fastställer sedan RGK delmål och riktmärken, bland annat för amorteringstakten i valutaskulden och för löptiden i den nominella kronskulden respektive valutaskulden. RGK svarar även för den operativa förvaltningen av statsskulden.

Upplåningen och förvaltningen av statsskulden sker i tre skuldsdrag:

- nominella lån i svenska kronor,
- reala lån i svenska kronor, samt
- nominella lån i utländsk valuta.

Skuldens egenskaper bestäms främst av fördelningen mellan de tre skuldsdragen samt val av löptid i respektive skuldsdrag. Dessa storheter är, tillsammans med storleken på statsskulden, styrande för vilken total kostnad och samlad risk som statsskulden är förknippad med.

Tabell 3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Nominella lån i svenska kronor	816	684	658	712	745
Reala lån i svenska kronor	138	117	130	144	167
Nominella lån i utländsk valuta	387	407	375	330	301
Summa konsoliderad statsskuld	1 341	1 208	1 163	1 186	1 213

Nominella lån i svenska kronor utgör den viktigaste källan för finansiering av statsskulden. Merparten av upplåningen sker på den inhemska värdepappersmarknaden genom statsobligationer (kuponglån med en löptid över ett år vid emissionstillfället) och statsskuldväxlar (nollkuponglån, i huvudsak med en löptid på högst ett år vid emissionstillfället). I skuldslaget ingår även upplåning på privatmarknaden via speciella instrument som erbjuder RGK billigare upplåning än konventionella statspapper i kombination med möjligheter att sprida upplåningen till fler långivare, företrädesvis privatpersoner. Under femårsperioden har upplåningen från privatmarknaden (Premieobligationer, Riksgäldskonto och Riksgäldsspar) minskat marginellt, från 59 miljarder kronor 2000 till 58 miljarder kronor 2004 (5 procent av statsskulden). Stocken premieobligationer har minskat, medan Riksgäldssparandet har ökat successivt från 7 miljarder kronor 2000 till 20 miljarder kronor 2004.

Tabell 3.9 Nominella lån i svenska kronor¹ efter avdrag för elimineringsringar av statliga myndigheters innehav

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Statsobligationer, nominella	465	355	345	389	420
Statsskuldväxlar	284	259	249	266	264
Kontokrediter/dagslån	0	13	5	0	3
Premieobligationer	50	44	41	38	37
Riksgäldskonto	2	2	2	1	1
Riksgäldsspar	7	11	16	18	20
Valutaterminer m.m. ²	8	0	0	0	0
Nominella lån i svenska kronor	808	684	658	712	745

¹ RGK redovisar fr.o.m. 2004 likviditetshanteringsinstrument på egen rad. För att göra jämförelser mellan åren möjliga har den tidigare uppställningen behållits här (jmf not 4 till resultaträkningen där den nya uppställningen används).

² Några smärre justeringar har gjorts av jämförelsetalen p.g.a. att RGK har övergått till att bruttoredovisa terminer.

Reala lån i svenska kronor fyller en viktig funktion i statens låneportfölj då de bidrar till att diversifiera upplåningen, och därmed minskar risken, genom att staten får tillgång till en finansieringskälla med andra kostnads- och risk-egenskaper än nominell kron- och valutaupplåning.

Låneformen ger även fördelar för investeraren eftersom hon/han erbjuds en möjlighet att försäkra sig mot inflation genom att staten övertar inflationsrisken. I skuldslaget ingår även den del av Riksgäldsspar som består av reala upplåningsinstrument, vilka 2004 uppgick till knappt 1 miljard kronor. Andelen reala lån har successivt ökat under femårsperioden. År 2004 uppgick stocken till 167 miljarder kronor, motsvarande 14 procent av den totala statsskulden. Den ökade efterfrågan på reala lån under femårsperioden beror främst på ökad försiktighet hos tillgångsförvaltare rörande riskerna med aktier, något som fått dem att leta efter säkrare placeringar. Under 2004 var efterfrågan på realobligationer som helhet god, men den mattades mot slutet av året.

Regeringens riktlinjer lade 2001 fast den långsiktiga inriktningen att valutaskuldens andel av statsskulden skall reduceras. Motiven är att valutaskuld, via växelkurserna, är förknippad med relativt större risk samtidigt som det inte finns skäl att anta långsiktigt systematiska kostnadsskillnader mellan upplåning i utländsk valuta och upplåning i kronor. Sedan 2002 anges den långsiktiga inriktningen av valutaamorteringarna till 25 miljarder kronor per år.

Tabell 3.10 Valutaskulden

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Skuld utländsk valuta	387	407	375	330	301
Andel valutaskuld av total skuld (procent)	29	34	32	28	25

RGK amorterade motsvarande 25 miljarder kronor av valutaskulden 2004. Som andel av statsskulden minskade valutaskulden med 3 procentenheter under 2004. Utöver amorteringarna beror minskningen på att kronans värde i förhållande till dollarn ökade under 2004, vilket reducerade valutaskulden mätt i kronor.

Statsskuldens kostnader

De anslagsavräknade utgifterna för statsskulden, som redovisas i kapitel 5 Statsbudgetens utfall, uppgick till knappt 53 miljarder kronor 2004, 11 miljarder kronor mer än 2003. Beloppen i statsbudgeten redovisas enligt utgiftsmässiga principer och utgör ett netto av inkomster och

utgifter i upplåningsverksamheten. Den utgiftsmässiga redovisningen innehåller dock svagheter när det gäller att beskriva statsskuldräntornas utveckling över tiden. Exempelvis har valet av upplåningsteknik stor påverkan på anslagsbelastningen ett visst år. En kostnadsmässig redovisning ger därför en bättre beskrivning av hur räntekostnaderna under en viss period påverkas av underliggande skuld-, ränte- och valutautveckling.

I resultaträkningen för staten redovisas räntor enligt kostnadsmässiga principer efter eliminering av räntor till/från statliga myndigheter. Från och med 2004 netto-redovisas intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden. I kostnaderna ingår även en omvärdering av skulden i utländsk valuta. Tabellen nedan redovisar statsskuldens kostnader och utgör en sammanfattning och specificering av uppgifterna i not 11 till resultaträkningen (se kapitel 4).

Tabell 3.11 Statsskuldens kostnader

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Räntekostnader på lån i svenska kronor	73	51	71	51	52
Räntekostnader på lån i utländsk valuta	49	52	39	29	23
Realiserade valuta- och kursdifferenser	9	17	11	8	19
Orealiserade valutadifferenser	9	6	-18	-15	-5
Över- /underkurs vid emission m.m.	1	2	-7	-3	-8
Summa kostnader	141	128	96	70	81
Ränteintäkter i upplåningsverksamheten	-40	-41	-39	-32	-27
Nettokostnader efter intäkter, exklusive skuldskötselåtgärder	101	87	57	38	54
Orealiserade valutavinster (-) / förluster (+) hänförliga till skuldskötselinstrument	15	7	-14	-3	-5
Nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder	116	94	43	35	49

Enligt resultaträkningen för 2004 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser, valutaförändringar m.m.) till 49 miljarder kronor, vilket är en ökning med 14 miljarder kronor jämfört med 2003.

Räntekostnaderna på lån i svenska kronor har ökat med 1 miljard kronor jämfört med 2003. Visserligen föll räntorna i Sverige 2004 men å

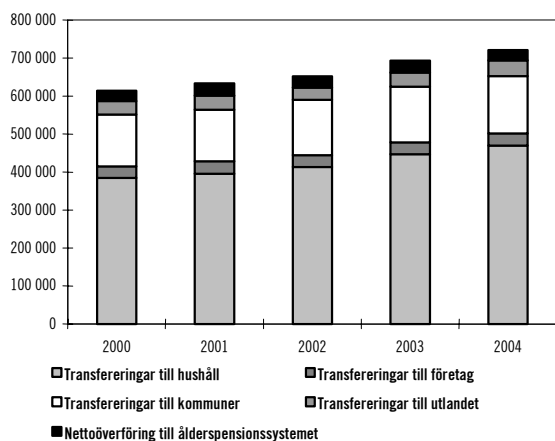

andra sidan ökade kronskulden, till följd av budgetunderskottet och den fortsatta avbetalningen på valutaskulden. Det senare avspeglas i att räntekostnaderna på lån i utländsk valuta minskade med 6 miljarder kronor. De orealiserade valutadifferenserna, exklusive skuldskötselåtgärder, minskade skuldkostnaderna med 5 miljarder kronor 2004. Över- och underkurser vid emission av statspapper m.m. reducerade kostnaderna med 8 miljarder kronor. Till sammans med ränteintäkter i upplåningsverksamheten på 27 miljarder kronor uppgick nettokostnaden för statsskulden till 54 miljarder kronor 2004.

Skillnaden mellan statsskuldens utgiftsmässiga räntekostnader på 53 miljarder kronor och nettokostnaden på 54 miljarder kronor förklaras av att kursdifferenser vid emission, nollkupongräntor och orealiserade valutakursförändringar redovisas på olika sätt i statsbudgeten och i resultaträkningen (se även kapitel 6 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten).

3.2.7 Transfereringar

Diagram 3.7 Transfereringar per sektor 2000–2004

I diagram 3.7 visas transfereringarna per sektor, mottagarkategori, 2000–2004. De totala kostnaderna för transfereringar har ökat med 107 miljarder kronor eller 17 procent under perioden. Den största delen, 65 procent, av de statliga transfereringarna går till hushållen inklusive hushållens övriga organisationer. Transfereringarna till hushållssektorn har ökat med 85 miljarder kronor eller 22 procent mellan 2000 och 2004.

Tabell 3.12 Transfereringar

Miljarder kronor

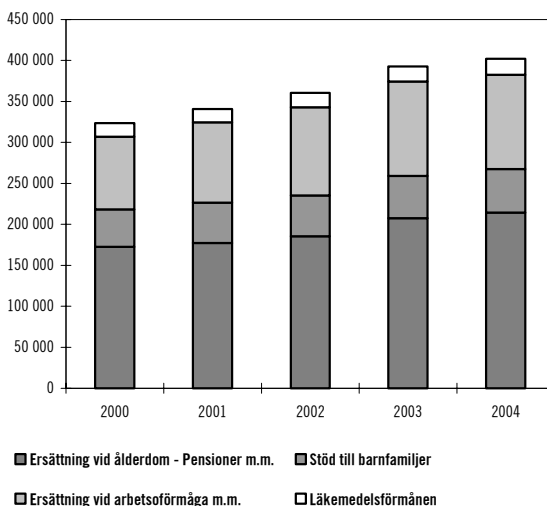
	2000	2001	2002	2003	2004
Socialförsäkring	324	341	361	392	402
Allmänna bidrag till kommuner	97	99	100	99	101
Arbetsmarknad	58	52	57	62	66
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet	27	32	29	30	28
EU-avgiften	22	22	20	24	23
Bistånd, internationella bidrag, migration och integration	17	19	19	19	23
Utbildning och studiestöd	30	27	29	26	36
Övrigt	39	41	38	40	43
Summa	615	634	652	693	722

I tabell 3.12 visas utvecklingen av olika transfereringar under den senaste femårsperioden. Nedan lämnas en närmare redovisning av delområdena socialförsäkring, arbetsmarknad, bistånd m.m. samt utbildning och studiestöd.

Socialförsäkring

Diagram 3.8 Socialförsäkringar 2000–2004

Miljoner kronor

Kostnaderna för socialförsäkring ökade varje år under femårsperioden. År 2004 ökade kostnaderna med drygt 9 miljarder kronor eller 2,4 procent. Under hela femårsperioden var ökningen totalt 78 miljarder kronor eller 24 procent.

Tabell 3.13 Socialförsäkringar 2000–2004

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Ålderspensioner m.m.	172	177	185	207	214
Stöd till barnfamiljer	46	49	50	52	53
Ersättning vid arbetsförmåga m.m.	88	98	107	115	115
Läkemedelsförmånerna	17	17	18	19	20
Summa	324	341	361	393	402

Av ökningen mellan 2000 och 2004 är 42 miljarder kronor hänförliga till ökade pensionskostnader och 27 miljarder kronor till ersättning vid arbetsförmåga. Ökningen av pensionskostnaderna har varit tämligen jämnt fördelad under åren, men 2003 års ökning var betydligt högre, 22 miljarder kronor. De pensioner som finansieras via AP-fonderna ingår i ovan angivna kostnader, däremot finns inte AP-fondernas administration och finansiella poster med i resultat- och balansräkningarna (se kapitel 4). De ökade pensionskostnaderna beror på ett ökat antal pensionärer, att en allt större andel av dessa omfattas av ATP-systemet och att den genomsnittliga pensionspoängen ökat, men även på indexomräkning av pensionsbelopp (se även kapitel 4, not 4 till resultaträkningen).

I tabell 3.14 och 3.15 visas antalet pensionstagare med ålderspension och utbetald ålderspension under perioden.

Tabell 3.14 Pensionstagare med ålderspension

	Summa	Kvinnor Procent	Män Procent
2000	1 604 244	57	43
2001	1 592 690	57	43
2002	1 590 628	57	43
2003	1 625 700	56	44
2004	1 649 881	56	44

Källa: Försäkringskassan

År 2004 var 1,6 miljoner personer pensionstagare med ålderspension. Av dessa var 56

procent kvinnor och 44 procent män. Antalet pensionstagare har ökat med 2,8 procent sedan 2000.

Tabell 3.15 Utbetald ålderspension 2000–2004

År	Summa, mnkr	Kvinnor Procent	Män Procent	Kvinnor, medelersättning per månad, kronor	Män, medelersättning per månad, kronor
2000	158 220	46	54	6 603	10 338
2001	161 106	46	54	6 811	10 561
2002	168 064	46	54	7 132	11 003
2003	181 235	46	54	7 628	11 427
2004	187 981	46	54	7 822	11 631

Källa: Försäkringskassan

År 2004 utbetalades 188 miljarder kronor i ålderspension, varav 46 procent till kvinnor och 54 procent till män. Kvinnors medelersättning per månad var 7 822 kronor och männens var 11 631 kronor. Kvinnornas medelersättning per månad var således 33 procent lägre än männens medelersättning under 2004. Skillnaden mellan kvinnors och mäns medelersättning har minskat med 3 procentenheter sedan 2000.

När det gäller stödet till barnfamiljer har både föräldrapenningen och de båda barnbidragshöjningarna, som genomfördes 2000 och 2001, bidragit till en kostnadsökning. Barnbidraget höjdes först från 750 till 850 kronor per månad och sedan från 850 till 950 kronor per månad. De båda förändringarna av barnbidraget ökade de årliga kostnaderna med ca 2 miljarder kronor vardera. Antalet ersatta nettodagar med föräldrapenning har under perioden ökat med 19 procent, vilket visas i tabellen nedan. Den främsta orsaken till det ökade uttaget av dagar med föräldrapenning är fler födda barn. Det föddes 10 487 fler barn 2004 jämfört med 2000.

Tabell 3.16 Ersatta nettodagar med föräldrapenning

	Summa	Kvinnor Procent	Män Procent
2000	35 661 227	88	12
2001	36 501 116	86	14
2002	38 128 426	84	16
2003	40 146 263	83	17
2004	42 309 167	81	19

Källa: Försäkringskassan

Antalet ersatta nettodagar med föräldrapenning var 42 miljoner 2004, varav 81 procent togs ut av kvinnor och 19 procent togs ut av män. Andelen

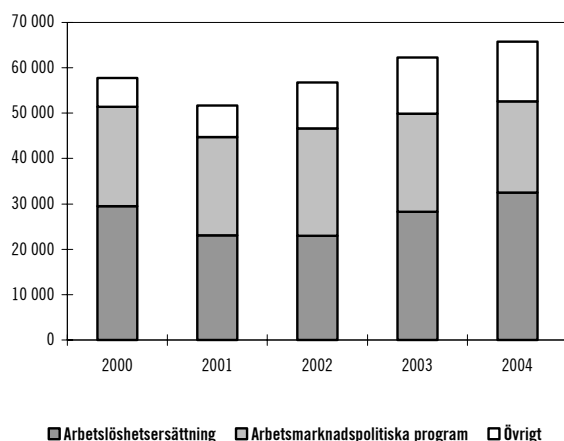
dagar uttagna av män har ökat med 7 procentenheter sedan 2000.

Kostnaderna för ersättning vid arbetsförmåga m.m. ökade varje år under perioden, med sammanlagt 26 miljarder kronor eller 30 procent. Dock var ökningen betydligt lägre under 2004 än tidigare år, 1 miljard kronor. Sjukpenningen minskade med 4,5 miljarder kronor eller 11 procent 2004, vilket förklaras av att antalet sjukpenningdagar minskat med 13 procent jämfört med 2003. Sjuk- och aktivitetsersättningen ökade däremot med 4 miljarder kronor eller 8 procent. Sjuk- och aktivitetsersättning ersatte förtidspension inom pensionssystemet under 2003.

Arbetsmarknad

Diagram 3.9 Arbetsmarknad 2000–2004

Miljoner kronor

Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiken ökade under perioden med 8 miljarder kronor. Ökningen förklaras till stor del av ökad arbetslöshet. Under 2004 var den öppna arbetslösheten 5,5 procent av arbetskraften, vilket är en ökning med 0,5 procentenheter jämfört med 2003.

I tabell 3.17 framgår att antalet arbetslösa ökade under 2004. Dock har antalet deltid-arbetslösa minskat stadigt sedan 2000.

Tabell 3.17 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2000–2004

	Summa	Kvinnor Procent	Män Procent
2000	203 100	44	56
2001	175 200	43	57
2002	176 400	43	57
2003	216 800	43	57
2004	246 200	44	56

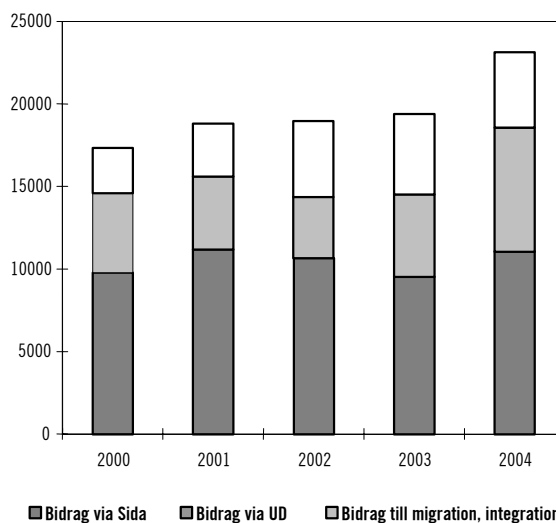
Källa: Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning

Antalet arbetslösa var i genomsnitt 246 200 under 2004, vilket var en ökning med i genomsnitt 29 400 personer jämfört med 2003. Av dessa var 44 procent kvinnor och 56 procent män. Fördelningen av arbetslösa mellan kvinnor och män har varit relativt konstant under perioden.

Bistånd m.m.

Diagram 3.10 Bistånd, internationella bidrag, migration och integration 2000–2004

Miljoner kronor

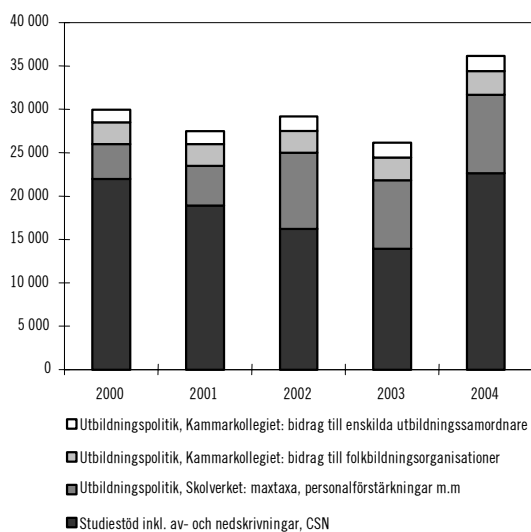

Kostnaderna för bistånd, internationella bidrag, migration och integration ökade med 5,8 miljarder kronor eller 34 procent under perioden 2000–2004. Under 2004 ökade kostnaderna med 3,8 miljarder bland annat till följd av att biståndsramen ökat.

Utbildning och studiestöd

Diagram 3.11 Utbildning och studiestöd 2000–2004

Miljoner kronor

Kostnaden för utbildning och studiestöd har ökat med 6 miljarder kronor under perioden. Den största förändringen är att bidragen till skolväsendet ökade med ca 4 miljarder kronor 2002 till följd av införandet av maxtaxan i barnomsorgen.

De studiestöd som når flest personer är studiehjälp och studiemedel. Dessa stöd är generella och rättighetsstyrda. Studiemedel kan dock lämnas med en högre bidragsdel och denna del av studiemedlet är inte rättighetsstyrd.

Studiemedel består av studiebidrag och studielån och utgår till studerande i studiestödsberättigande utbildning.

Studiehjälpen består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Studiebidraget är generellt och lämnas med 950 kronor per månad i 10 månader om året för den som är mellan 16 och 20 år och studerar i en gymnasial utbildning inom gymnasieskola, folkhögskola, kommunal vuxenutbildning eller vissa andra utbildningar.

Under 2004 har kostnaderna för studiestöd inklusive av- och nedskrivningar ökat med nästan 9 miljarder kronor. Ökningen avser reservation av lånefordringar som beräknats enligt en ny modell. De största förändringarna är borttagandet av nuvärdesberäkningen och ändrad beräkning av den framtida inkomstutvecklingen samt åtgärder för att stabilisera modellen.

Under 2003 minskade antalet studerande med studiemedel för första gången sedan 1999 men under 2004 ökade åter antalet vilket framgår av tabell 3.18 och 3.19.

Tabell 3.18 Studerande med studiemedel 2000–2004 Studiebidrag

	Summa	Kvinnor Procent	Män Procent
2000	404 664	58	42
2001	418 410	59	41
2002	434 376	60	40
2003	431 126	60	40
2004	434 323	60	40

Källa: Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.19 Studerande med studiemedel 2000–2004 Studielån

	Summa	Kvinnor Procent	Män Procent
2000	333 716	59	41
2001	340 024	59	41
2002	340 805	60	40
2003	335 218	60	40
2004	330 212	60	40

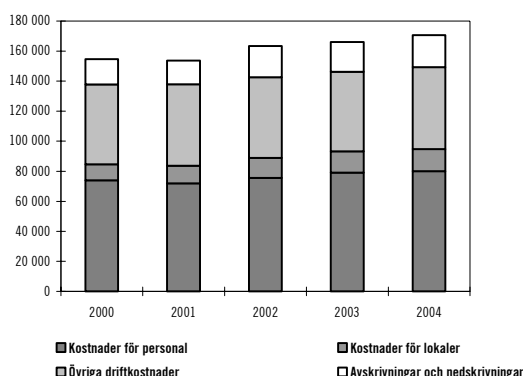
Källa: Centrala studiestödsnämnden

Totalt fick 434 323 studerande studiemedel under 2004, vilket är en ökning med 3 197 studerande jämfört med 2003. Av dessa hade 330 212 studielån medan 104 111 studerande endast utnyttjade studiebidrag. År 2004 fick 60 procent kvinnor och 40 procent män studiemedel. Andelen kvinnor har ökat med 2 procentenheter sedan 2000.

3.2.8 Statens egen verksamhet

Diagram 3.12 Statens egen verksamhet

Miljoner kronor

Statens egen verksamhet avser främst kostnaderna för de statliga myndigheternas drift, dvs. personalkostnader, lokalkostnader, avskrivningar och nedskrivningar samt övriga driftkostnader. Kostnaderna för statens egen verksamhet den senaste femårsperioden framgår av diagram 3.12. Kostnaderna har ökat med totalt 16 miljarder kronor eller 10 procent under perioden.

För att öka jämförbarheten mellan åren i diagrammet har personalkostnaderna rensats för förändring av statens tjänstepensionsskuld (försäkringsteknisk avsättning hos Statens pensionsverk). Övriga driftkostnader har rensats för förändringar av avsättningar för förluster i garanti- och utlåningsverksamhet hos Riksgäldskontoret och Exportkreditnämnden.

De största personalkostnaderna (se kapitel 4, not 6 till resultaträkningen) finns hos Försvarsmakten, Rikspolisstyrelsen, Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna samt Skatteverket. Under femårsperioden har lönekostnaderna ökat med 25 procent vid Riksförsäkringsverket och med 15 procent vid Rikspolisstyrelsen och Skatteverket.

Lokalkostnaderna avser hyror för de statliga myndigheternas lokaler. De största kostnaderna finns hos Försvarsmakten, Rikspolisstyrelsen och Regeringskansliet (se kapitel 4, not 7 till resultaträkningen).

Övriga driftkostnader (se kapitel 4, not 8 till resultaträkningen) avser omkostnader för de statliga myndigheternas verksamhet. Köpta tjänster och varor har stor omfattning hos bl.a. Vägverket och Banverket, som har omfattande köp av entreprenader, och hos Försvarsmakten.

Driftkostnaderna vid Vägverket och Banverket har ökat väsentligt under perioden.

Statens personal

I det följande redovisas hur statens personal utvecklats avseende antal anställda fördelat på kön, åldersgrupper och sektorer. Uppgifterna baserar sig på statistik från Arbetsgivarverket. Avgränsningen av staten är densamma som för resultaträkningen, vilket betyder att de allmänna försäkringskassornas personal inkluderas i redovisningen trots att de inte var statsanställda före 2005.

I bilaga 2 redovisas vilka myndigheter m.fl. som omfattas av redovisningen nedan samt vilka myndigheter som hör till respektive sektor. Till riksdagen lämnas varje år, senast i budgetpropositionen för 2005, i bilaga till utgiftsområde 2, en utförlig redovisning av statsförvaltningens utveckling, bl.a. vad avser personalkonsekvenser. I det sammanhanget inkluderas inte de allmänna försäkringskassornas personal.

Tabell 3.20 Antal statligt anställda 2000–2004 fördelade på kvinnor respektive män

Antal ¹	2000	2001	2002	2003	2004
Kvinnor	101 256	101 151	103 435	106 186	106 888
Män	118 042	110 919	112 236	114 146	113 846
Summa	219 298	212 070	215 671	220 332	220 734

¹Anställda med en omfattning av tjänst understigande 40 procent ingår inte. År 2004 utgjorde de drygt 4 600 personer. Betings-, dag- eller timanställda m.fl. ingår inte heller. De utgjorde ca 15 000 personer 2004.

Statens anställda utgör drygt 6 procent av alla anställda i landet. Antalet anställda minskade i början av perioden, för att nu vara tillbaka på den ursprungliga nivån. Ökningen från och med 2002 beror främst på fortsatt utbyggnad av universitets- och högskolesektorn. Antalet statsanställda har under perioden september 2003 till september 2004 ökat med 400 personer. Förändringen är den minsta sedan Arbetsgivarverket övertog ansvaret för statistikproduktionen 1994. Alla tidigare år har präglats av antingen minskningar eller ökningar på flera tusen anställda.

Staten är den sektor på arbetsmarknaden som har den jämnaste könsfördelningen. År 2004 var 51,6 procent av de anställda män, vilket innebär att andelen män minskat marginellt från 2003.

Tabell 3.21 Antal statligt anställda 2000–2004 fördelade på åldersgrupper

Ålder/ Antal Kön/ Procent	2000	2001	2002	2003	2004
–34	44 525	43 644	45 278	46 814	45 980
Kvinnor	46	47	48	48	48
Män	54	53	52	52	52
35–54	126 130	117 328	116 243	116 113	114 619
Kvinnor	46	48	48	48	48
Män	54	52	52	52	52
55–	48 643	51 098	54 150	57 405	60 135
Kvinnor	46	47	48	49	49
Män	54	53	52	51	51

Beträffande åldersstrukturen är förändringarna totalt sett mycket små. Snittåldern stiger långsamt och är idag 45,5 år för de statsanställda, såväl för kvinnor som för män. Staten har den i genomsnitt äldsta personalstyrkan på arbetsmarknaden. Det bör dock observeras att detta är ett genomsnitt för hela staten. I verkligheten skiljer sig snittålder, och än mer åldersstrukturen, avsevärt mellan olika myndigheter. År 2004 var knappt 21 procent av personalen 34 år eller yngre. Denna andel är i princip oförändrad över femårsperioden. Knappt 52 procent av personalen var mellan 35–54 år 2004, vilket är en minskning från 58 procent 2000. Personal som är 55 år eller äldre har ökat sin andel från 22 procent 2000 till 27 procent 2004.

I sju av statens tio delsektorer har genomsnittsåldern ökat 2004. Störst ökning har skett i sektorerna ekonomi respektive kultur. Försvaret är den enda sektor där genomsnittsåldern minskat.

Under femårsperioden minskade sektorn affärsverk och infrastruktur med drygt 9 000 personer, vilket motsvarar 32 procent. Denna minskning beror i huvudsak på bolagiseringen av Statens järnvägar (SJ) 2001. Den sektor som har ökat mest under perioden är universitetssektorn. Ökningen uppgår till ca 4 500 personer, motsvarande 9 procent. Sektorn arbetsliv, omsorg och utbildning ökade med drygt 3 000 personer, vilket även det motsvarar 9 procent. Försvarssektorn, som i det här sammanhanget endast består av Försvarsmakten, minskade med drygt 800 personer, eller med 4 procent.

Universitet, högskolor och forskning är störst av sektorerna med närmare 54 000 anställda,

vilket motsvarar en fjärdedel av de statligt anställda. Därefter kommer rättsväsendet med nära 39 000 anställda, 18 procent, och arbetsliv, omsorg och utbildning med knappt 37 000 anställda, nästan 17 procent.

Tabell 3.22 Antal anställda 2000–2004 fördelade på sektorer

Sektor/Kön Procent	2000	2001	2002	2003	2004
Affärsverk ¹	28 412	19 439	19 106	19 377	19 317
Kvinnor	23	23	23	23	24
Män	77	77	77	77	76
Ekonomi	18 102	18 680	18 827	18 398	18 330
Kvinnor	63	63	63	63	63
Män	37	37	37	37	37
Univer- sitet ²	48 891	49 745	51 947	53 598	53 429
Kvinnor	50	51	51	51	52
Män	50	49	49	49	48
Kultur	3 024	3 111	3 202	3 118	3 097
Kvinnor	57	57	57	57	57
Män	43	43	43	43	43
Miljö ³	5 832	5 463	5 695	5 716	5 863
Kvinnor	45	45	45	46	47
Män	55	55	55	54	53
Arbetsliv ⁴	33 708	34 363	34 926	36 872	36 876
Kvinnor	70	70	70	69	69
Män	30	30	30	31	31
Rätts- väsendet	36 190	36 769	37 622	38 204	38 958
Kvinnor	41	42	42	42	42
Män	59	58	58	58	58
Länssty- relser m.m. ⁵	11 174	11 394	11 532	11 652	11 947
Kvinnor	57	57	58	58	58
Män	43	43	42	42	42
Uppdrags- verk- samhet ⁶	12 229	12 237	12 000	12 088	12 031
Kvinnor	41	42	42	41	41
Män	59	58	58	59	59
Försvaret ⁷	20 960	20 188	20 045	20 610	20 122
Kvinnor	19	19	20	20	20
Män	81	81	80	80	80

¹ Affärsverk och infrastruktur² Universitet, högskolor och forskning³ Miljö, teknik och jordbruk⁴ Arbetsliv, omsorg och utbildning, inklusive försäkringskassorna⁵ Länsstyrelser, Regeringskansliet och stabsmyndigheter⁶ Uppdragsbaserad verksamhet⁷ Här ingår endast Försvarsmakten

4

2004 års resultaträkning,
balansräkning och
finansieringsanalys

4 2004 års resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

4.1 Omfattning och avgränsning

Resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen och noter omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen och de fonder som redovisas av myndigheter. Dessutom ingår de allmänna försäkringskassorna som under 2004 inte var statliga myndigheter, men omfattas eftersom de finansieras med anslag. Riksbankens grundfond ingår eftersom den utgörs av kapital som ursprungligen tillskjutits av staten, men däremot ingår inte Riksbanken.

AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten ingår inte eftersom deras tillgångar har en annan karaktär än statens tillgångar i övrigt. De ingår däremot i sammanställningen över statliga sektorns tillgångar och skulder i kapitel 9. De erkända arbetslöshetskassorna ingår inte i den statliga redovisningsorganisationen och därmed inte heller i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna. En fullständig förteckning över samtliga ingående organisationer framgår av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

Resultaträkningen omfattar myndigheternas alla verksamheter oavsett finansiering. Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hålls konstanta över tiden.

Till skillnad från vad som är fallet i statsbudgeten redovisas i resultaträkningen i huvudsak intäkter och kostnader, vilket bl.a. innebär att utgifterna för en investering, i form av avskrivningar, fördelas över investeringens hela livslängd. Gällande principer och förutsättningar under det senaste året beskrivs i

avsnitt 4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

En konsolidering av myndigheternas redovisning innebär att transaktioner mellan myndigheter, t.ex. arbetsgivaravgifter för statligt anställda och bidrag mellan myndigheter tas bort, dvs. elimineras, i resultaträkningen och att fordringar och skulder mellan myndigheter elimineras i balansräkningen. På så vis erhålls en samlad redovisning för staten i sin helhet.

4.2 Resultaträkning

I resultaträkningen redovisas redovisningsperiodens intäkter och kostnader. Statens kostnader innefattar driften av statens egen verksamhet och transfereringar. De största kostnaderna uppkommer i de stora bidrags- och försäkringssystem som staten hanterar, t.ex. socialförsäkringssystemet. För transfereringar sammanfaller kostnader till största delen med betalningar.

Den statliga verksamheten finansieras i viss utsträckning med avgifter från försäljning av varor och tjänster men bedrivs, med undantag för affärsverkens verksamhet, utan vinstkrav. En begränsad del av intäkterna kommer även i form av bidrag.

Resultaträkningen för 2004 redovisar ett underskott på 17 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 2 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Intäkter och kostnader för statens verksamhet, dvs. transfereringar och egen verksamhet, är i princip i balans och uppvisar ett mindre överskott på 0,5 miljarder kronor. Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag har därutöver påverkat utfallet positivt med 26 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med närmare 9 miljarder kronor jämfört med 2003. Av ökningen hänför sig de förbättrade resultaten främst till Vattenfall AB (2,7 miljarder kronor), TeliaSonera (1,7 miljarder kronor) och Posten AB (1,5 miljarder kronor).

En av orsakerna till underskottet i resultaträkningen hänför sig till nettokostnaden för förvaltningen av statsskulden som uppgick till 49 miljarder kronor, en ökning med drygt 14 miljarder kronor jämfört med 2003. Förändringen beror främst på ökade realiserade kursförluster och minskade realiserade valutavinster. Ökningen av nettokostnaden har dock delvis dämpats av ökade intäkter till följd av överkurser vid emission av Riksgäldskontorets obligationer.

En annan faktor som påverkar 2004 års utfall är vidareutvecklingen av Centrala studiestödsnämndens (CSN) beräkningsmodell för värdering av studielån, som medför en kostnad för av- och nedskrivningar av osäkra fordringar motsvarande ca 9 miljarder kronor. Jämförelsetalen har inte ändrats eftersom kostnaden inte kan fördelas på de närmast föregående åren på rättvisande sätt. Om den nuvarande modellen hade tillämpats redan innan 2004 kan dock konstateras att kostnaderna för av- och nedskrivningar skulle ha minskat jämfört med 2003. Den faktiska förändringen mellan 2003 och 2004 avser huvudsakligen studielån tagna efter 1988 och beror på att låntagarna har högre inkomster än föregående år, räntesänkning och färre låntagare inom lånetypen.

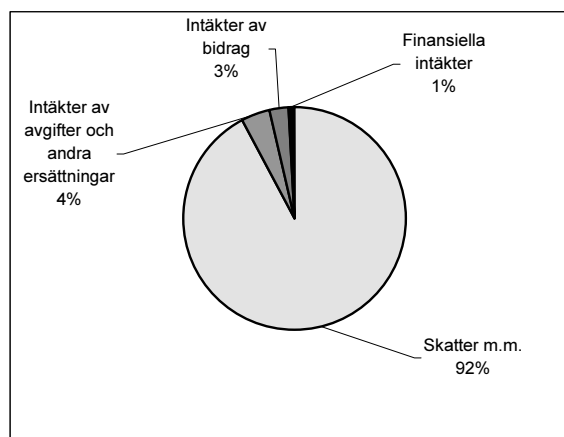
Tabell 4.1 Resultaträkning

Miljoner kronor

	Not	2004	2003
Intäkter			
Skatter m.m.	1	838 623	796 587
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	39 158	35 975
Intäkter av bidrag	3	24 591	24 727
Summa intäkter		902 372	857 289
Kostnader			
<i>Transfereringar m.m.</i>			
Transfereringar till hushåll	4	-470 020	-447 471
Transfereringar till företag	4	-32 410	-30 807
Transfereringar till kommuner	4	-150 692	-146 387
Transfereringar till utlandet	4	-40 919	-37 831
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet	4	-27 641	-30 112
Avsättningar till/upplösning av fonder	5	-3 743	-4 679
<i>Summa transfereringar m.m.</i>		<i>-725 425</i>	<i>-697 287</i>
<i>Statens egen verksamhet</i>			
Kostnader för personal	6	-85 173	-83 152
Kostnader för lokaler	7	-14 581	-14 160
Övriga driftkostnader	8	-55 303	-52 636
Avskrivningar och nedskrivningar	9	-21 344	-19 890
<i>Summa statens egen verksamhet</i>		<i>-176 401</i>	<i>-169 838</i>
Summa kostnader		-901 826	-867 125
<i>Saldo före resultat från andelar och finansiella poster</i>		<i>546</i>	<i>-9 836</i>
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	10	26 319	17 520
Finansiella intäkter och kostnader			
Nettokostnad för statsskulden	11	-48 785	-34 558
Övriga finansiella intäkter	12	8 233	8 979
Övriga finansiella kostnader	13	-3 131	-1 056
Summa finansiella poster		-43 683	-26 635
ÅRETS ÖVER-/UNDERSKOTT		-16 818	-18 951

4.2.1 Intäkter

Diagram 4.1 Statens intäkter

Skatter m.m., som är det största intäktslaget, uppgick till 839 miljarder kronor (netto) för staten, och utgör 92 procent av statens totala intäkter. Statens intäkter exklusive resultat från andelar i dotter- och intresseföretag uppgick till 911 miljarder kronor under 2004, vilket är en ökning med 44 miljarder kronor jämfört med 2003. Det är statens intäkter av skatter m.m. som ökat mest.

Den offentliga sektorns samtliga skatter uppbärs av staten genom Skatteverket och redovisas såväl i statens resultaträkning som i statsbudgeten. De skatter och avgifter som avser kommunsektorn och ålderspensionssystemet utbetalas och överförs löpande för att regleras när slutlig taxering fastställs.

De samlade skatteintäkterna (brutto) har förändrats framför allt genom ökade inkomstskatter för fysiska och juridiska personer med 23 miljarder kronor. I inkomstskatter för fysiska personer innefattas egenavgifter och allmän pensionsavgift.

De bokförda skatterna för fysiska och juridiska personer utgörs dels av preliminärskatter avseende inkomståret men även till en mindre del avseende föregående inkomstår, dels av slutregleringar (skillnaden mellan slutlig och preliminär skatt) avseende det föregående inkomståret. Det innebär att för 2004 redovisas preliminärskatter avseende 2004 och slutregleringar av inkomstskatt avseende 2003. Av ökningen med 23 miljarder kronor avseende fysiska personers inkomstskatt utgör 16 miljarder kronor preliminärskatter. Förändringen förklaras främst av en högre lönesumma och högre kommunal utdebitering.

Slutregleringen, som i huvudsak består av skatter och skattereduktioner som inte ingår i den preliminära skatten, ökade mellan 2003 och 2004 med 7 miljarder kronor. Den större slutregleringen beror bl.a. på ökade kapitalvinster och större förmögenheter. Ökningen av juridiska personers inkomstskatt, 8 miljarder kronor, förklaras huvudsakligen av stora preliminärskattebetalningar från företag till följd av stora förväntade bolagsvinster 2004. I avsnitt 6.4 redogörs för skillnaderna mellan skatter enligt resultaträkningen och statsbudgetens skatteinkomster.

Statens intäkter av arbetsgivaravgifter ökade med 7 miljarder kronor, främst på grund av en högre lönesumma. Avgifterna utgörs i princip av lönesumman multiplicerad med avgiftssatsen. Preliminärt ökade lönesumman 2004 med 2,7 procent samtidigt som avgiftssatsen uppgick till 32,7 procent, vilket är 0,12 procentenheter lägre än 2003. Myndigheternas arbetsgivaravgifter, på totalt 22 miljarder kronor, är inomstatliga och har eliminerats i årsredovisningen för staten.

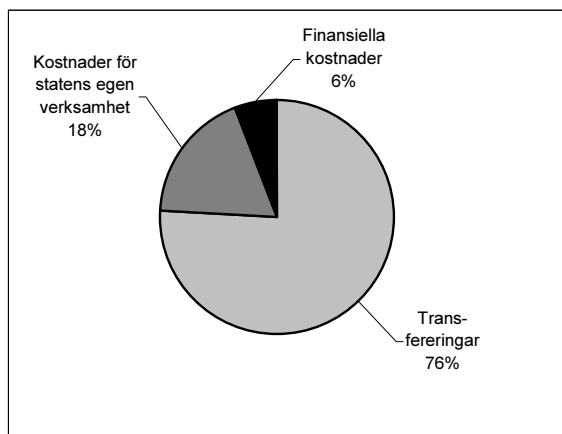
Statens intäkter av mervärdesskatt ökade med 8 miljarder kronor till följd av ökad privat och offentlig konsumtion. Av statens intäkter av mervärdesskatt på totalt 208 miljarder kronor, avser närmare 23 miljarder statliga myndigheter. De har avräknats från inkomstittel i statsbudgeten, vilket innebär att de eliminerats i årsredovisningen för staten.

Intäkter av avgifter och andra ersättningar ökade med 3 miljarder kronor. Mest ökade intäkter av andra ersättningar med 2,5 miljarder kronor, vilka främst är intäkter där ingen direkt motprestation erhålls. De största ökningarna avser finansieringsavgifter från arbetslöshetskassor och ersättning för offentlig lagring av jordbruksprodukter.

De totala intäkterna av bidrag minskade marginellt. Inom posten har EU-bidragen ökat genom en ökning av miljöstöd och djurbidrag samtidigt som bidrag från socialfonden och vissa övriga stöd minskat i omfattning.

4.2.2 Kostnader

Diagram 4.2 Statens kostnader

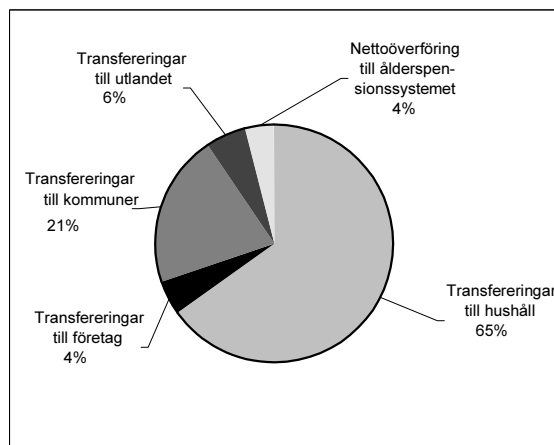
Av statens kostnader under 2004 utgjorde 76 procent transferringar, varav transferringar till hushåll var den största delen. Kostnaderna för statens egen verksamhet utgjorde 18 procent och nettokostnaden för statsskulden och övriga finansiella kostnader 6 procent.

Statens kostnader uppgick till 954 miljarder kronor, vilket är en ökning med 51 miljarder kronor jämfört med 2003. Ökningen beror på att transferringarna ökat med 29 miljarder kronor, nettokostnaden för statsskulden ökat med 14 miljarder kronor och att kostnaderna för statens egen verksamhet ökat med närmare 7 miljarder kronor.

4.2.3 Transfereringar per sektor

Följande diagram visar 2004 års transferringar i form av lämnade bidrag och andra överföringar fördelade på mottagarsektorer enligt nationalräkenskaperna (NR). Den s.k. realekonomiska indelningen redovisas även ur ett statsbudgetperspektiv i avsnitt 5.3.7.

Diagram 4.3 Transfereringar per mottagande sektor

Av diagrammet framgår att hushållssektorn är den dominerande mottagaren av statliga transferringar med 65 procent. Den innefattar bl.a. ålderspensioner, sjukpenning, föräldrapenning, barnbidrag och arbetslöshetsersättning, men även bidrag till organisationer inom t.ex. utbildningsområdet eller biståndsområdet. Kommunerna tar emot 21 procent av transferringarna i olika former av statsbidrag, medan företagssektorn och utlandet, i form av bistånd och EU-avgifter, tar emot 4 respektive 6 procent av de statliga transferringarna. Cirka 4 procent avser nettoöverföring till ålderspensionssystemet för fondering hos Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna (se vidare avsnitt 4.5.13 Överföringar till och från pensionssystemet).

Kostnaderna för lämnade bidrag m.m. under rubriken Transferringar uppgick till 722 miljarder kronor 2004, en ökning med 29 miljarder kronor jämfört med 2003. Den största ökningen avser transferringar till hushåll, som ökade med närmare 23 miljarder kronor.

Bland transfereringarna till hushåll ökade kostnaderna för socialförsäkringen med drygt 9 miljarder kronor netto.

Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med 7,7 miljarder kronor netto. För ersättning vid arbetsförmåga minskade sjukpenningen med 4,6 miljarder kronor eller 11 procent 2004, vilket förklaras av att antalet sjukpenningdagar minskat med 13 procent jämfört med 2003. Sjuk- och aktivitetsersättningen (tidigare benämnt förtidspension) ökade däremot med 4,1 miljarder kronor eller 8 procent. I december 2004 fick ca 540 000 personer sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket är en ökning med drygt 32 000 personer.

Kostnaden för arbetsmarknadspolitik ökade med 4,1 miljarder kronor på grund av ökade kostnader för arbetslöshetsersättning.

Studiestöd inklusive kostnad för av- och nedskrivningar av fordringar avseende studielån ökade med 8,7 miljarder kronor till följd av ökade reservationer. Modellen för värdering av reservation för framtida förluster har vidare utvecklats. Från och med 2004 tillämpas tre kriterier (tidigare två) för värdering av reservation för framtida förluster. Dessa är betalningsbenägenhet, de trygghetsregler som finns vid återbetalning och framtida förluster på grund av dödsfall. Dessutom har Centrala studiestödsnämnden (CSN) för första gången gjort reservationer för förluster avseende de nya annuitetslån som infördes den 1 juli 2001. Sammantaget har förändringarna lett till ökade kostnader för nedskrivning av lånefordringar under 2004. Jämförelsetalen för 2003 har inte justerats vilket påverkar resultaträkningens utfall för 2004 (se vidare avsnitt 4.2, avsnitt 4.5.8 och 4.5.10 samt not 28).

Kostnaderna för handikappolitik och ekonomisk familjepolitik ökade, med 1,6 respektive 1,3 miljarder kronor.

Transfereringarna till kommuner ökade med 4,3 miljarder kronor, varav de allmänna bidragen till kommunerna ökade mest, med 2,4 miljarder kronor. Transfereringar till kommuner avseende utbildningspolitik ökade med 1,2 miljarder kronor och bidrag för läkemedelsförmånerna ökade med knappt 1 miljard kronor.

Transfereringar till utlandet ökade totalt med 3 miljarder kronor. Biståndsverksamhet och internationella bidrag ökade med 4 miljarder kronor, medan Sveriges avgift till EU minskade med 1 miljard kronor. Den ökade bistånds-

verksamheten är bland annat en följd av att biståndsramen har höjts med 2,8 miljarder kronor. Sveriges avgift till EU redovisas här periodiserat till skillnad mot redovisningen på statsbudgeten som görs när avgiften betalas. Den mervärdesskattebaserade andelen av avgiften har fortsatt att minska, med 1,3 miljarder kronor, medan BNI-avgiftens andel istället har ökat. Avgifter till och bidrag från EU redovisas i kapitel 8.

Kostnaderna för statens egen verksamhet uppgick till 176 miljarder kronor 2004, vilket är en ökning med närmare 7 miljarder kronor jämfört med 2003. Statens personalkostnader exklusive arbetsgivaravgifter ökade med 2 miljarder kronor. Myndigheternas inbetalda arbetsgivaravgifter, löneskatter m.m. är statsinterna transaktioner och har därför eliminerats i årsredovisningen för staten.

Övriga driftkostnader ökade med 2,7 miljarder kronor. Förändringen innefattar ökade kostnader för köp av tjänster med 7,4 miljarder kronor, minskade kostnader för köp av varor med 3,8 miljarder kronor samt minskad aktivering av anläggningstillgångar i egen regi med 0,8 miljarder kronor. Vägverkets och Banverkets köp av tjänster ökade mest till följd av ökade investeringar i vägar och järnvägar.

Exportkreditnämndens förändring i avsättningar för beräknad risk i engagemang och Riksgäldskontorets avsättning för framtida garantiförluster ingår i kostnader för köp av tjänster. Avsättningarna avseende dessa minskade mindre än föregående år, vilket medförde högre driftkostnader med 1,7 respektive 1,0 miljarder kronor.

Övriga driftkostnader avseende köp av varor minskade vid Försvarets materielverk och Försvarsmakten till följd av neddragningar inom försvaret.

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag ökade netto med närmare 9 miljarder kronor. Det resultat som redovisas baseras på bolagens redovisade nettoresultat enligt respektive årsbokslut, utom i några fall då ett tidigare delårsbokslut använts (se bilaga 3 Statliga bolag).

Stora resultatförbättringar redovisas av Vattenfall AB med 2,7 miljarder kronor, TeliaSonera AB med 1,7 miljarder kronor, Posten AB med 1,5 miljarder kronor och Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) med 0,9 miljarder kronor.

Nettokostnaden för statsskulden ökade med 14 miljarder kronor. De finansiella kostnaderna för förvaltningen av statsskulden ökade med 6,7 miljarder kronor främst till följd av ökade realiserade kursförluster. De finansiella intäkterna för förvaltningen av statsskulden minskade med 7,6 miljarder kronor bland annat på grund av minskade orealiserade valutavinster. Ökningen av övriga finansiella kostnader med 2 miljarder kronor hänförs till en omvärdering av lån med kreditrisk till Svensk-Danska broförbindelsen AB.

4.3 Balansräkning

I balansräkningen redovisas värdet av statens samtliga tillgångar, skulder och kapital. Värdet är beräknat per den 31 december 2004 (se även avsnitt 4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). I de fall marknadsvärden finns att tillgå för aktier och andelar i statliga bolag presenteras dessa i bilaga 3 Statliga bolag.

Statens totala nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värden, uppgick till -805 miljarder kronor per den 31 december 2004. Det innebär en minskad nettoförmögenhet med 15 miljarder kronor jämfört med 2003 (se vidare avsnitt 4.3.1 Nettoförmögenheten).

Den huvudsakliga orsaken till minskningen är resultaträkningens underskott på 17 miljarder kronor. Statsskulden ökade med 27 miljarder kronor. Den inhemska skulden ökade med 57 miljarder kronor och lån i utländsk valuta minskade med 30 miljarder kronor (se vidare avsnitt 3.2.6 Statsskulden).

4.3.1 Nettoförmögenheten

Statens nettoförmögenhet är lika med skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde. Statsskulden, som i huvudsak motsvarar statsbudgetens ackumulerade underskott under åren, svarar för den övervägande delen av

skulderna och därmed den negativa nettoförmögenheten.

Vid utgången av 2004 var nettoförmögenheten -805 miljarder kronor, dvs. staten hade en nettoskuld på detta belopp. Det är en försämring med 15 miljarder kronor jämfört med 2003 då nettoförmögenheten var knappt -790 miljarder kronor.

Nettoförmögenhetens förändring fördelad på balansräkningens olika delar kan sammanfattas enligt nedan:

	Mdkr
Ökning av tillgångar	+17
Ökning av skulder	-25
Ökning av avsättningar	-3
Ökning av fonder	-4
Summa	-15

Förändringen av nettoförmögenheten kan även beskrivas på följande sätt:

	Mdkr
Årets underskott enligt resultaträkning	-17
Saldo inomstatlig betalningsavräkning	+3
Utjämningspost avseende statspapper	-1
Summa	-15

Förändringen av nettoförmögenheten är i första hand hänförlig till årets underskott i resultaträkningen på -17 miljarder kronor.

Betalningar som är relaterade till statsbudgetens anslag och inkomstitlar rapporteras på avräkningskonton både av respektive myndighet och av Riksgäldskontoret. Det saldo som uppstod vid årsskiftet redovisas som ökning av nettoförmögenheten med 3 miljarder kronor.

Vid eliminering av innehav av inomstatliga värdepapper uppstår, på grund av olika värderingsprinciper, en utjämningspost som redovisas som en minskning av nettoförmögenheten. Utjämningsposten uppgår till 1 miljard kronor.

Därutöver påverkas nettoförmögenheten av enstaka transaktioner som förändrar tillgångars eller skuldernas värde utan att redovisas över resultaträkningen. Exempel är förändringar av aktier och andelar som redovisas direkt i balansräkningen, t.ex. förändringar av statligt ägda bolags egna kapital som inte är hänförliga till periodens resultat. Under 2004 uppgick dessa effekter dock till väsentligt mindre än 1 miljard kronor och syns därför inte i tabellen. Det egna

kapitalet i TeliaSonera AB minskade dock med drygt 1 miljard kronor genom kursförluster vid konsolidering av verksamhet i utlandet, men ökningarna av kapitalet hos andra statliga företag har till stor del kompenserat för detta.

Tabell 4.2 Balansräkning

Miljoner kronor

TILLGÅNGAR

	Not	2004	2003
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utveckling	14	3 478	3 148
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	15	612	458
Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar	16	8	4
Summa immateriella anläggningstillgångar		4 098	3 610
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Statliga väganläggningar	17	84 065	72 065
Statliga järnvägsanläggningar	18	63 119	62 127
Byggnader, mark och annan fast egendom	19	38 939	37 160
Förbättringsutgifter på annans fastighet	20	3 023	2 767
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	21	22 368	22 796
Pågående nyanläggningar	22	37 819	39 204
Beredskapstillgångar	23	91 121	89 681
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	24	978	603
Summa materiella anläggningstillgångar		341 432	326 403
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i dotter- och intresseföretag	25	218 303	197 769
Andra långfristiga värdepappersinnehav	26	11 181	14 605
Långfristiga fordringar	27	10 544	14 923
Summa finansiella anläggningstillgångar		240 028	227 297
Summa anläggningstillgångar		585 558	557 310
Utlåning	28	147 292	150 428
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	29	1 254	1 287
Pågående arbeten	30	241	236
Fastigheter	31	135	140
Förskott till leverantörer	32	10 202	11 296
Summa varulager m.m.		11 832	12 959

Fordringar			
Kundfordringar	33	4 839	4 918
Övriga fordringar	34	40 598	38 564
Summa fordringar		45 437	43 482
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	35	15 239	17 421
Upplupna bidragsintäkter	36	1 057	1 126
Övriga upplupna intäkter	37	17 336	16 471
Summa periodavgränsningsposter		33 632	35 018
Kortfristiga placeringar			
Värdepapper och andelar	38	8 791	16 291
Summa kortfristiga placeringar		8 791	16 291
Kassa och bank			
Kassa, postgiro och bank	39	2 085	1 844
Summa kassa och bank		2 085	1 844
SUMMA TILLGÅNGAR		834 627	817 332

KAPITAL OCH SKULDER

	Not	2004	2003
Nettoförmögenhet	40	-804 676	-789 958
Fonder	41	56 619	52 876
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	42	153 067	148 787
Övriga avsättningar	43	13 537	14 928
Summa avsättningar		166 604	163 715
Statsskulden			
Lån i Sverige	44	912 124	854 929
Lån utomlands	44	300 996	330 920
Summa statsskulden		1 213 120	1 185 849
Skulder m.m.			
Leverantörsskulder	45	14 289	13 129
Övriga skulder	46	114 080	114 423
Depositioner	47	754	632
Förskott från uppdragsgivare och kunder	48	483	515
Summa skulder m.m.		129 606	128 699
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	49	42 984	44 389
Oförbrukade bidrag	50	4 742	5 080
Övriga förutbetalda intäkter	51	25 628	26 682
Summa periodavgränsningsposter		73 354	76 151
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		834 627	817 332
Garantiförbindelser	52	561 067	551 305
Övriga ansvarsförbindelser	53	9 146	8 947

4.3.2 Övriga förändringar i balansräkningen

Under räkenskapsåret 2004 ökade de totala tillgångarna med 17 miljarder kronor till 835 miljarder kronor.

De materiella anläggningstillgångarna ökade med 15 miljarder kronor. Statliga väganläggningar ökade med 12 miljarder kronor. Under 2004 har bland annat Södra länken i Stockholm öppnats för trafik, en investering som uppgick till 7,6 miljarder kronor. Statliga järnvägsanläggningar ökade med 1 miljard kronor. Byggnader, mark och annan fast egendom ökade med 1,8 miljarder kronor. Ökningen avser dels köp av det före detta Centralposthuset i Stockholm, dels färdigställda projekt, bl.a. Världskulturmuseet i Göteborg. Pågående nyanläggningar avseende projekt vid Vägverket minskade med 5,1 miljarder kronor och pågående nyanläggningar vid Banverket ökade med 3,2 miljarder kronor. Försvarets militära beredskapstillgångar ökade med 1,4 miljarder kronor.

De finansiella anläggningstillgångarna ökade med totalt 13 miljarder kronor. Andelar i dotter- och intresseföretag ökade med 20,5 miljarder kronor. Värdet på Vattenfall AB ökade med 9,8 miljarder kronor främst genom ett positivt resultat. Posten AB ökade med 1,6 miljarder kronor, också genom ett positivt resultat. Bland intresseföretagen ökade värdet på TeliaSonera AB med 2,6 miljarder kronor. Statens långfristiga fordringar minskade med 4,4 miljarder kronor vilket främst förklaras av att affärsverket Statens järnvägars fordringar minskat.

Kortfristiga placeringar minskade med 7,5 miljarder kronor. Riksgäldskontoret (RGK) placerar eventuell kortfristig överskottslikviditet på dagslånemarknaden för att hantera kortfristiga förändringar i lånebehovet. Den 31 december 2004 har RGK i stället lånat medel på dagslånemarknaden. Denna kortfristiga skuld ingår i statsskulden.

På balansräkningens skuldsida ökade Avsättningar för pensioner med 4,3 miljarder kronor. Förändringen avser främst Statens pensionsverks avsättning för den samlade pensionsskulden. Riktlinjerna för avsättning är desamma som föregående år och skuldökningen förklaras främst av nyintjänad pension, ränta och indexering.

Övriga avsättningar för garantiverksamhet minskade med 1,4 miljarder kronor. Balansposten Övriga avsättningar består huvudsakligen av Exportkreditnämndens avsättning för risker i garantiengagemang och RGK:s avsättning för framtida garantiförluster. RGK:s avsättning för förluster avseende kreditgarantier har minskat med 1 miljard kronor som följd av ändrade riskbedömningar.

Statsskulden ökade med 27 miljarder kronor och uppgick vid 2004 års utgång till 1 213 miljarder kronor. Lån i svenska kronor ökade med 57 miljarder kronor samtidigt som lån i utländsk valuta minskade med 30 miljarder kronor. Den andel av statsskulden som upptas i utländsk valuta minskade därmed från 28 procent till 25 procent. För en närmare beskrivning av statsskuldens utveckling, se avsnitt 3.2.6 Statsskulden.

Periodavgränsningsposterna minskade med 2,8 miljarder kronor. Minskningen avser främst upplupna kostnader och övriga förutbetalda intäkter vid RGK.

4.4 Finansieringsanalys

4.4.1 Allmänt

Finansieringsanalysen visar statens betalningar fördelade på avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Finansieringsanalysen visar även förändringen av och respektive avsnitts påverkan på statens nettoupplåning under redovisningsperioden. Statens nettoupplåning definieras som förändringen av statsskulden justerad för orealiserade valutakursförändringar.

Uppgifterna avseende finansieringsanalysen har hämtats från de konsoliderade resultat- och balansräkningarna, från den information som myndigheterna inrapporterat i statsredovisningssystemet samt från myndigheternas årsredovisningar.

4.4.2 Statens verksamhet

Kassaflödet avseende statens verksamhet uppgick 2004 till 67,4 miljarder kronor, vilket är en ökning från föregående år med 23 miljarder kronor. Nettoförändringen beror till stor del på ökade skatteinbetalningar. Kassaflödet avseende skatter ökade med 35,3 miljarder kronor medan transfereringarna ökade med 20,3 miljarder kronor.

Utdelningarna från dotter- och intresseföretag som redovisas under posten intäkter av avgifter och andra ersättningar uppgick till 8,8 miljarder kronor, vilket var 1,1 miljarder kronor mer än föregående år (se även not 55).

Förändringar av skulder och fordringar har påverkat statens kassaflöde positivt med 26,7 miljarder kronor, till viss del beroende på att bostadsobligationer till ett bokfört värde av 3,6 miljarder kronor har sålts under året.

4.4.3 Investeringar

Statens investeringar under 2004 uppgick till 38,8 miljarder kronor. Investeringar i finansiella anläggningstillgångar var 0,8 miljarder kronor, vilket är en minskning från föregående år med 1,5 miljarder kronor. Minskningen beror på kapitaltillskott 2003 till SJ AB och Teracom AB.

De materiella investeringarna uppgick under 2004 till 36,5 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,7 miljarder kronor jämfört med föregående år. Investeringar i beredskapstillgångar har minskat med 3,6 miljarder kronor medan investeringar i väganläggningar ökade med 0,8 miljarder kronor.

Tabell 4.3 Materiella investeringar

Miljarder kronor

	2004	2003
Beredskapstillgångar	10,1	13,7
Väganläggningar	9,6	8,8
Fastigheter och markanläggningar	3,4	3,3
Maskiner och inventarier	4,2	4,8
Järnvägsanläggningar	7,3	5,6
Övriga investeringar	1,9	1,1
Totalt	36,5	37,3

Investeringar i immateriella tillgångar uppgick till 1,5 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor mer än föregående år. Investeringarna

avser främst IT-system hos olika myndigheter, bl.a. Riksförsäkringsverket och Skatteverket.

I not 59 ges mer information om investeringar i anläggningstillgångar.

4.4.4 Utlåning

Nettoutlåningen, dvs. saldot mellan nyutlåning och amorteringar, var 6,9 miljarder kronor vilket är en ökning med 1,9 miljarder kronor. Nyutlåningen ökade med 0,3 miljarder kronor jämfört med föregående år och amorteringarna minskade med 1,6 miljarder kronor.

I not 60 ges mer information om nyutlåning och amorteringar.

4.4.5 Finansiella aktiviteter

Nettobetalingar från finansiella aktiviteter under 2004 uppgick till -58,9 miljarder kronor, vilket innebär att nettobetalingarna ökade med 18,6 miljarder kronor. Den viktigaste förklaringen är att ränteutbetalningarna för statsskulden har ökat sedan föregående år.

4.4.6 Statens upplåning

Statens nettoupplåning visar förändringen av statens upplåning justerad för valutakursförändringar i utländsk valuta.

Statens nettoupplåning under 2004 var 36,9 miljarder kronor, en ökning från föregående år med 4,6 miljarder kronor. Under året ökade statsskulden med 27,3 miljarder kronor. De orealiserade valutakursvinsterna, som har ökat statens nettoupplåning, uppgick till 9,6 miljarder kronor.

I kapitel 6 ges förklaring till skillnader mellan resultaträkning, finansieringsanalys och statsbudgetens utfall.

Tabell 4.4 Finansieringsanalys

Miljoner kronor

	Not	2004	2003
Statens verksamhet			
Skatter m.m.	54	829 696	794 437
Avgifter och andra ersättningar	55	47 948	43 645
Intäkter av bidrag		24 591	24 727
<i>Summa justerade intäkter</i>		<i>902 235</i>	<i>862 809</i>
Transfereringar	56	-711 687	-691 396
Statens egen verksamhet	57	-149 784	-147 668
<i>Summa justerade kostnader</i>		<i>-861 471</i>	<i>-839 064</i>
Justeringar till betalningar	58	26 671	20 650
Saldo statens verksamhet		67 435	44 395
Investeringar	59		
Finansiella investeringar		-820	-2 319
Materiella investeringar		-36 536	-37 264
Immateriella investeringar		-1 479	-1 344
<i>Summa investeringsutgifter</i>		<i>-38 835</i>	<i>-40 927</i>
Försäljning av anläggningstillgångar		295	364
Summa investeringar		-38 540	-40 563
Utlåning	60		
Nyutlåning		-15 004	-14 727
Amorteringar		8 073	9 663
Summa nettoutlåning		-6 931	-5 064
Finansiella aktiviteter			
Finansiellt netto för statens upplåning	61	-58 402	-53 021
Övrigt finansiellt netto	62	2 801	5 320
Justeringar till betalningar	63	-3 251	7 401
Summa finansiella aktiviteter		-58 852	-40 300
Totalt		-36 888	-41 532
Statens nettouplåning			
Förändring av statsskulden		27 271	23 069
Orealiserade valutakursförändringar		9 617	18 463
Totalt		36 888	41 532

4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar

4.5.1 Allmänt

Årsredovisningen för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar, vilka upprättas enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen är uppställda enligt regeringens beslut den 9 december 2004 (dnr Fi2004/6478) om normering av avgränsning och uppställningsformer som grund för Ekonomistyrningsverkets underlag till Årsredovisningen för staten 2004. De uppställningsformer som föreskrivs där, bygger på de uppställningsformer som föreskrivits för myndigheterna med vissa anpassningar för årsredovisningen för staten.

Räkenskapsåret utgörs av kalenderår. Redovisning av kostnader och intäkter sker enligt bokföringsmässiga grunder.

4.5.2 Transfereringar och skatter

För redovisningen av transfereringar och skatter innebär bokföringsmässiga grunder att skatter skall redovisas det år till vilket intäkten hänförs sig och att transfereringar redovisas det år till vilket kostnaden hänförs sig. Innebörden av bokföringsmässig grund för transfereringar och skatter är dock inte klarlagd i alla detaljer och Sverige deltar i ett internationellt utvecklingsarbete i syfte att klargöra principerna.

Metoderna för att bedöma transfereringar och skatter hänförliga till en viss period är därmed inte fullt utvecklade ännu. Det innebär att transfereringar periodiseras endast när kostnaden tydligt är hänförlig till ett visst år. Exempel på detta är Sveriges avgift till Europeiska unionen. I övriga fall bedöms kostnaden sammanfalla med betalningen. När det gäller skatter är metoderna sådana att debiterade skatter tas upp som intäkt/fordran, medan inbetalade, ej debiterade, skatter tas upp som skulder. För restförda skatter sker nedskrivning för befarad uppbördsförlust. De tillämpade principerna innebär dock inte att alla skatter redovisas det inkomstår till vilket intäkten hänför sig.

Sedan en tid har diskuterats förslag till övergång till s.k. fullt periodiserade skatter, vilket innebär att för ett visst år skall intäkten tas upp till det belopp den vid räkenskapsårets slut kan beräknas till, med tillägg för justering för det slutliga taxeringsutfallets avvikelse från motsvarande beräkning för föregående år. De närmare metoderna för att beräkna sådana periodiserade skatter är ännu under utveckling och ett eventuellt införande kräver ytterligare överväganden.

4.5.3 Avgränsning av redovisningsenheten

Balans- och resultaträkningarna samt finansieringsanalysen omfattar staten, avgränsad i enlighet med ovan nämnda regeringsbeslut. Detta innebär att dessa dokument omfattar myndigheter under riksdagen och regeringen, med undantag för Riksbanken, som p.g.a. dess speciella ställning, inte ingår. AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten ingår inte heller på grund av att fondernas tillgångar har en annan karaktär än statens tillgångar i övrigt och att ålderspensionssystemet bör hanteras och redovisas för riksdagen på ett enhetligt sätt (se avsnitt 9.5 Pensionssystemets årsredovisning). Riksbankens grundfond ingår dock, då detta kapital ursprungligen tillskjutits av staten och därför kan ses som statens ägarandel i Riksbanken. De allmänna försäkringskassorna, som fram till 31 december 2004 var fristående offentligrättsliga organ, omfattas eftersom deras verksamhet finansierades med anslag. En förteckning över vilka organisationer som omfattas av staten med denna avgränsning, och

som ingår i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen, återfinns i bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

Fram till och med Årsredovisning för staten 2002 omfattades Allmänna arvsfonden av avgränsningen. Under 2003 lämnade regeringen proposition (2003/03:136) om fondens organisation m.m. till riksdagen, där man bl.a. konstaterar att Allmänna arvsfonden är en egen juridisk person med egen och självägande förmögenhetsmassa och därför inte bör redovisas bland statens tillgångar i årsredovisningen. Någon annan uppfattning framfördes inte av riksdagen (bet. 2003/04:SoU3, rskr. 2003/04:68). Regeringen har därför fr.o.m. beslutet om Årsredovisningen för staten för 2003 beslutat att Allmänna arvsfonden inte skall omfattas.

4.5.4 Gemensam brytdag

En gemensam s.k. brytdag gäller för samtliga myndigheters räkenskaper. Denna dag är fastställd till den 10 januari. Med begreppet brytdag avses den dag då den löpande bokföringen av händelser som berör den avslutade räkenskapsperioden avslutas. Fram till och med brytdagen bokförs leverantörsskulder och kundfordringar, efter brytdagen redovisas händelser som härrör från den avslutade perioden som upplupna kostnader respektive intäkter (dvs. som periodavgränsningsposter). Den gemensamma brytdagen är en förutsättning för att fordringar och skulder mellan myndigheterna skall kunna stämma överens.

4.5.5 Principer för konsolidering

Konsolidering sker genom en sammanläggning av myndigheternas balansräkningar och resultaträkningar efter det att interna mellanhavanden i form av t.ex. fordringar, skulder, intäkter och kostnader mellan myndigheterna eliminerats. Informationen från myndigheterna har hämtats både från statsredovisningen och ur myndigheternas årsredovisningar. Utöver elimineringar av transaktioner mellan myndigheter har även transaktioner som varken är intäkter eller kostnader respektive fordringar eller skulder för staten som helhet eliminerats. Exempel är statens arbetsgivaravgifter för egen personal som

före eliminering redovisas som personalkostnad hos myndigheterna och som intäkt av uppbörd hos Skatteverket.

4.5.6 Omklassificering av poster

Vissa typer av transaktioner omklassificeras i årsredovisningen för staten i förhållande till myndigheternas redovisning. Anledningen till detta är att de ur statens perspektiv utgör t.ex. kostnader för verksamheten och inte transfereringar. Ett exempel är statens tjänstepensioner som redovisas som personalkostnad i statens årsredovisning men skilt från verksamhetens kostnader i den berörda myndigheten Statens pensionsverks årsredovisning.

I några fall följer inte myndigheterna de resultat- och balansräkningsscheman som är generellt föreskrivna. För affärsverken gäller dessutom särskilda uppställningsformer. Detta medför att vissa resultat- och/eller balansposter måste omklassificeras innan konsolideringen görs.

4.5.7 Motpartsavstämning

För att det skall vara möjligt att eliminera s.k. inomstatliga poster, dvs. kostnader, intäkter, fordringar och skulder mellan myndigheter, används rutiner för s.k. motpartsavstämning mellan myndigheter. Kvaliteten i motpartsavstämningen, som infördes 2000, har successivt förbättrats. I samband med upprättandet av årsredovisningen för staten 2004 kan nu konstateras att denna utveckling fortsatt. Motpartsavstämningarna är färre än tidigare år och har kunnat utredas i större utsträckning. Säkerheten i de belopp som presenteras i de konsoliderade balans- och resultaträkningarna har därmed ökat.

4.5.8 Ändrade redovisningsprinciper

Under 2004 har endast små förändringar av redovisningsprinciperna i årsredovisningen för staten gjorts. Förändringarna redovisas nedan.

Uppställningsformer

Två förändringar av resultaträkningens uppställningsform har gjorts i Årsredovisningen för staten 2004.

Den tidigare posten Lämnade bidrag m.m. under rubriken Transfereringar har underindelats i sektorer enligt nationalräkenskaperna (realekonomiska kategorier), så att transfereringar till hushåll, företag, kommuner och utlandet samt nettoöverföring till ålderspensionssystemet särredovisas i resultaträkningen och specificeras i not 4 till resultaträkningen. Jämförelsetal för föregående år redovisas för varje rad enligt den nya uppställningsformen. Innehållsmässigt innebär denna förändring endast att posten Lämnade bidrag m.m. redovisas underindeld. I not 4 Transfereringar m.m. redovisas förutom specifikationer av dessa mottagarkategorier även en sammanfattande tabell med indelning i delområden som ger en översiktlig bild av de huvudsakliga ändamålen med transfereringarna, socialförsäkring, bidrag till kommuner, arbetsmarknad m.fl. områden.

Under rubriken Finansiella intäkter och kostnader har Nettokostnad för statsskulden brutits ut ur de tidigare raderna för finansiella intäkter och kostnader och bildar nu en egen rad. De båda andra raderna under denna rubrik, benämns därför Övriga finansiella intäkter respektive Övriga finansiella kostnader. Nettokostnaden för statsskulden definieras här i enlighet med Riksgäldskontorets (RGK) definition och redovisning av Kostnad för förvaltning av statsskulden i RGK:s årsredovisning. Det innebär bl.a. att utöver de direkta kostnaderna för statsskulden ingår räntor i RGK:s in- och utlåningsverksamhet, som har koppling till statsskulden men som inte direkt är en kostnad för själva statsskulden. Det kan även förekomma andra mindre poster som inte direkt är en kostnad för statsskulden.

Däremot ligger RGK:s garantiverksamhet utanför denna definition, liksom de interna räntor till och från statliga myndigheter som hanteras i statens internbank, eftersom inomstatliga räntor elimineras.

I årsredovisningen för staten elimineras även räntor på statliga myndigheters innehav av statspapper (se avsnitt 3.2.6 Statsskulden), vilket innebär att nettokostnaden för statsskulden blir lägre än i RGK:s årsredovisning.

Den nya raden Nettokostnad för statsskulden är en utbrytning ur de tidigare raderna, varför saldot under rubriken Finansiella intäkter och kostnader inte påverkas. Jämförelsetalen har justerats enligt den nya uppställningsformen.

Fordran/skuld på Rundradiorörelsen hos Riksgäldskontoret

De TV-licensmedel som riksdagen beslutar om (bet. 1988/89:KrU9, rskr. 1988/89:97) sätts in på ett konto i Riksgäldskontoret (RGK) varifrån de betalas till de tre public service-företagen Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Utbildningsradion AB. Medlen förvaltas för statens räkning av Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB). Övergångsvis tillförs extrapengar till RIKAB genom ett särskilt lån i RGK, det s.k. distributionskontot. Härigenom finansieras de tillfälligt ökade kostnaderna för samtidig distribution av TV-utsändningar i analog och digital form som krävs för att det skall vara möjligt att gradvis övergå till digitala TV-utsändningar. Avsikten är att distributionsmedlen skall återbetalas genom att distributionskostnaderna efter omläggningen kommer att vara lägre än kostnaderna skulle vara för analoga utsändningar.

RGK redovisar i sin årsredovisning en fordran på 1 018 miljoner kronor och en skuld på 452 miljoner kronor, dvs. netto 566 miljoner kronor, avseende Rundradiorörelsen. RIKAB har inte tagit upp tillgången och skulden i sina räkenskaper, eftersom det är fråga om förvaltade medel, inte tillgång och skuld för egen räkning. Medlen kommer att tas i anspråk respektive återbetalas i den ordning som riksdagen beslutar om. RGK:s fordran och skuld har tagits bort i årsredovisningen för staten eftersom de är interna i staten samtidigt som Rundradiorörelsens redovisning inte ingår i någon statlig redovisningsenhet som redovisas som motpart till RGK.

Avgifter hos affärsverk

Huvuddelen av Luftfartsverkets infrastruktur-intäkter, innefattande bl.a. startavgifter, s.k. undervägsavgifter och passageraravgifter, klassificerades föregående år som uppdragsinkomster. Beloppet (cirka 3,8 miljarder kronor) ingår i resultaträkningens rad Avgifter och andra ersättningar. I not 2 till resultaträkningen skiljs däremot offentligt rättsliga avgifter, avgifter i uppdragsverksamhet och s.k. andra ersättningar åt. För 2004 har intäkterna i enlighet med rekommendation från Riksrevisionen hänförs till offentligt rättsliga avgifter. Även affärsverket Svenska kraftnäts avgifter för elcertifikat har flyttats från uppdragsverksamhet till offentligt rättsliga avgifter (13 miljoner kronor), i enlighet med rekommendation från Riksrevisionen. Jämförelsetalen för föregående år har ändrats i noten.

Premieintäkter vid Statens pensionsverk

I samband med upprättandet av Årsredovisningen för staten 2003, uppmärksammades att en mindre del av den statliga tjänstepensionsrörelsen avser statliga bolag, stiftelser m.m. samt Riksbanken och Premiepensionsmyndigheten, som inte ingår i avgränsningen av staten i årsredovisningen för staten. Andelen hade ökat kraftigt 2003 jämfört med tidigare. Premierna från dessa enheter är inte inomstatliga med den avgränsning som tillämpas i årsredovisningen för staten och redovisas därför som bidragsintäkter i årsredovisningen. Dessutom bör inte kostnaderna i denna del hänföras till personalkostnader utan till transfereringar. För 2003 justerades kostnaderna endast med cirka hälften med hänsyn till osäkerhet i underlagen. För 2004, när två års erfarenhet av fördelningen föreligger, har det bedömts att en mer fullständig fördelning kan göras. En justering har därför gjorts så att samma andel av kostnaderna för pensionsrörelsen har hänförts till transfereringar som andelen av premieintäkterna.

Garantiförbindelser inom linjen

Enligt Redovisningsrådets rekommendation RR16 Avsättningar, ansvarsförbindelser och eventualitytillgångar, punkt 19, skall ett företag inte redovisa en ansvarsförbindelse som avsättning i balansräkningen. Med hänvisning till denna rekommendation och i enlighet med det förslag som Riksgäldskontoret (RGK) lämnat i en rapport till regeringen den 9 mars 2005, Gemensam kostnads- och riskredovisning för statens garantimyndigheter, tas från och med Årsredovisningen för staten 2004 garantiförbindelser för vilka avsättning görs inte heller upp som garantiförbindelser inom linjen. Detta överensstämmer med den metod som RGK, vid sidan av Insättningsgarantinämnden (som är den största garantigivande myndigheten), tillämpar i sin årsredovisning. Det är dock en förändring i årsredovisningen för staten jämfört med föregående år då samtliga garantiåtaganden redovisades inom linjen. Insättningsgarantinämnden gör inga avsättningar och därför tas hela deras åtagande upp inom linjen. I not 52 till balansräkningen framgår både garantier för vilka avsättning görs och garantier för vilka avsättning inte görs. En utförlig beskrivning av statens garantiverksamhet ges i kapitel 7 Statliga garantier och krediter.

Ändrade redovisningsprinciper hos vissa myndigheter

Riksgäldskontoret har övergått till att bruttoredovisa valutaterminer, vilket påverkar fördelningen mellan svensk och utländsk del av statsskulden. Jämförelsetalet för föregående år i årsredovisningen för staten påverkas så att den utländska delen ökar och den svenska minskar med knappt 500 miljoner kronor.

Centrala Studiestödsnämnden (CSN) har vidareutvecklat principerna för reservering för förluster i utlåningsverksamheten. Nu tillämpas tre kriterier för reservering för framtida förluster (tidigare två). Dessa är 1) personer som missköter sina betalningsåtaganden, 2) de trygghetsregler som finns vid återbetalning (tidigare benämnt betalningsförmåga) och 3) framtida förluster p.g.a. dödsfall. Dessutom har CSN för första gången gjort reservationer för förluster avseende lån beviljade fr.o.m. 1 juli 2001. Sammantaget har förändringarna lett till

ökade kostnader för nedskrivning av lånefordringar under 2004. Jämförelsetalen för 2003 har inte justerats varför resultaträkningens utfall för 2004 påverkas (se vidare avsnitt 4.2 samt not 28 och avsnitt 4.5.10 under rubriken Engångseffekter).

Härutöver förekommer att ändrade principer hos vissa myndigheter påverkar årsredovisningen för staten i mindre omfattning. I de fall berörd myndighet ändrat jämförelsetal, ändras jämförelsetalen även i årsredovisningen för staten såvida inte beloppet är oväsentligt. Har myndigheten inte ansett detta möjligt har inte heller jämförelsetalen i årsredovisningen för staten ändrats.

4.5.9 Ändrade jämförelsetal för 2003 som ej beror på ändrad princip

De statliga bolagen togs för första gången upp i Årsredovisningen för staten 2003 med fyra kvartal avseende aktuellt kalenderår. Vissa uppgifter var dock ofullständiga. Förändringar av värdet på resultatandelar i dotter- och intressebolag som gjorts med anledning av bolagens slutliga årsredovisningar för 2003 har påverkat resultaträkningens saldo med 60 miljoner kronor.

I övrigt förekommer inga ändrade jämförelsetal som påverkar saldot för 2003.

Tabell 4.5 Resultaträkningens saldo enligt Årsredovisning för staten 2003

Resultaträkningens saldo enligt Årsredovisning för staten 2003	- 19 011
Justering för resultat från andelar i dotter- och intressebolag	60
Resultaträkningens saldo 2003 i jämförelsekolumnen enligt Årsredovisningen för staten 2004	- 18 951

I balansräkningen avseende 2003 har tillkommande uppgifter från bolagen efter det att Årsredovisningen för staten 2003 upprättades påverkat andelsvärdet positivt och därmed även statens nettoförmögenhet per 31 december 2003 med 5,8 miljarder kronor.

4.5.10 Undantag från generella principer m.m.

För att på ett mer fullständigt sätt belysa tillämpade principer i årsredovisningen för staten, beskrivs här undantag som förekommer från de generella ekonomiadministrativa reglerna och principerna eller från den praxis som vanligen gäller i staten. Det kan vara fråga om undantag både för en enskild myndighet och för statens redovisning eller statsbudgeten som helhet.

Tidigareläggning och senareläggning av betalningar av vissa transfereringar

Regeringen har vid två tillfällen tidigare lagt och en gång senarelagt utbetalningar av Sveriges avgift till Europeiska unionen (EU). Dessutom har regeringen valt att senarelägga vissa betalningar i enlighet med vad regelverket medger. Syftet har varit att undvika över-skridande av utgiftstaket, och eftersom anslag för transfereringar enligt budgetlagen avräknas det budgetår då betalning sker, påverkas utfallet på anslag och därmed de poster som ingår under utgiftstaket.

En del av EU-avgiften som enligt normala rutiner skulle ha betalats före årsskiftet 2003/2004 har betalats i januari 2004 med 2 546 miljoner kronor, vilket påverkat anslags-utfallet. Däremot har beloppet periodiserats till 2003 och påverkar således inte utfallet i resultaträkningen för 2004. Avgifterna för 2004 har betalats vid ordinarie tidpunkter.

Arealersättning inom jordbruket har både avseende 2003 och 2004 betalats efter det följande årsskiftet. Kostnaden och motsvarande intäkt som erhålls från EU har periodiserats av Jordbruksverket och i statens resultaträkning. Djurbidrag och bidrag till miljö- och landsbygdsutveckling har tidigare år betalats ut i slutet av bidragsåret. Regeringen valde att betala ut delar av 2004 års bidrag i början av 2005 i enlighet med vad EU-regelverket medger. Detta ger en engångseffekt på statsbudgetens utfall som uppgår till ca 1,9 miljarder kronor.

Regeringen har även på andra områden beslutat om senare- eller tidigareläggningar av vissa utbetalningar av bidrag där regelverket så medger.

Dröjsmålsavgifter till Europeiska kommissionen

Riksdagen har med anledning av två gransk-ningsärenden i konstitutionsutskottet efterfrågat information om senareläggningar av betalningar till Europeiska kommissionen (bet. 2003/04:KU16 samt bet. 2003/04:KU20).

Senareläggningen av betalningen av EU-avgiften i samband med årsskiftet 2003/2004 ledde till att Europeiska kommissionen begärde en dröjsmålsränta på 12,8 miljoner kronor. Räntan betalades av Kammarkollegiet och Skatteverket i mars 2004.

Även senareläggningen av bidraget till Europeiska utvecklingsfonden i samband med årsskiftet 2003/2004 medförde en dröjsmålsränta på totalt 0,5 miljoner kronor. Räntan betalades av Regeringskansliet i februari och maj 2004.

Senareläggning av verksamhet

Det förekommer även att verksamhet som statliga myndigheter bedriver senareläggs eller ställs in som följd av att regeringen beslutat om utgiftsbegränsningar på visst anslag eller senareläggning av verksamhet. Det har under 2004 förekommit bl.a. inom försvarsområdet. Inte heller sådana begränsningar eller senare-läggningar är att betrakta som undantag från regler eller principer, utan som anpassningar av verksamheten till det finansiella och ekonomiska utrymmet.

Engångseffekter

Engångseffekterna på statsbudgeten påverkar oftast inte resultaträkningen i årsredovisningen för staten, eftersom redovisningen där görs på bokföringsmässiga grunder med periodisering av intäkter och kostnader. Balansräkningen påverkas för belopp som redovisas som period-avgränsningsposter och när likviditeten/-statsskulden påverkas.

Resultaträkningen för 2004 har påverkats av en retroaktiv justering som minskat nettoöverföringen till ålderspensionssystemet med 1,6 miljarder kronor (se avsnitt 4.5.12 Överföringar till och från pensionssystemet).

En förändring från och med 2004 som delvis kan betecknas som engångseffekt avser den vidareutvecklade beräkningsmodellen för

värdering av fordringar avseende studielån. Den förändrade modellen medför en kostnad för av- och nedskrivningar av osäkra fordringar för 2004 motsvarande ca 9 miljarder kronor. Jämförelsetalen har inte ändrats eftersom kostnaden inte kan fördelas på de närmast föregående åren på ett rättvisande sätt. Om den nuvarande modellen hade tillämpats redan innan 2004 kan dock konstateras att kostnaderna för av- och nedskrivningar skulle ha minskat jämfört med 2003. Den faktiska förändringen mellan 2003 och 2004 avser huvudsakligen studielån tagna efter 1988 och beror på att låntagarna har bättre inkomster än föregående år, räntesänkning och färre låntagare inom lånetypen (se vidare avsnitt 4.2 och 4.5.8 samt not 28).

Undantag hos vissa myndigheter

Försvarsmakten har i sitt regleringsbrev för 2004 undantag från värderingsprinciper för lagerredovisning av beredskapsvaror. Beredskapsvarulagret värderas till senaste inköpspris. Undantaget har gällt under förutsättning att myndigheten under 2004 färdigställer ett ersättningsystem för nuvarande lagersystem.

Skatteverket har dispens från kravet på att redovisa fordringar och skulder avseende uppbörd som redovisas på annat sätt än via skattekotot. Den utnyttjas för närvarande för ej restförda uppbördsfordringar redovisade genom de gamla uppbördssystemen för arvs- och gåvoskatt samt systemet för punktskatter m.m.

Statens fastighetsverk har för bidragsfastigheter undantag från regler som innebär att Statens fastighetsverks kapitalutgifter för bidragsfastigheter inte skall betraktas som anläggningstillgång.

Insättningsgarantinämnden har undantag från kravet på en fullständig periodisering av intäkter och kostnader för inbetalade och ev. återbetalade avgifter för insättningsgarantin respektive investerarskyddet.

Vägverket och Banverket har undantag från reglerna för anslagsavräkning som innebär att de får avräkna kostnader mot anslag det budgetår verksamheten utförs. Det påverkar statsbudgeten i den meningen att tidpunkten för anslagsavräkning i många fall avviker från den som annars skulle ha gällt.

Universitet och högskolor tillämpar för en stor mängd anslag inom grundutbildnings-

området en anslagsavräkningsmodell som innebär att den slutliga anslagsavräkningen är beroende av volymen studieprestationer upp till ett visst maxbelopp, medan löpande under året avräknas en tolfedel av årsbeloppet oavsett verklig förbrukning. För Sveriges lantbruksuniversitet gäller särskilt att den löpande avräkningen gäller som slutlig.

Rätt att ta ut avgifter, att ta ut avgifter i högre grad än enligt generella regler, sätta andra avgifter eller ha andra ekonomiska mål än vad som vanligen gäller har inte förtecknats här. Inte heller former för hur anslag får utnyttjas i vissa fall, till viss verksamhet osv. som avviker från generella regler. Någon förteckning har inte upprättats över myndigheters rätt att ta emot bidrag, donationer osv. som avviker från generella regler. Inte heller specialbestämmelser kring eller undantag från reglerna om räntekonto i Riksgäldskontoret (RGK). Undantag från krav på finansiering av anläggningstillgångar med lån i RGK har inte förtecknats. Det förekommer även undantag eller specialbestämmelser för myndighetens rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt och andra kapitalförsörjningsfrågor, liksom för rätt att placera överskottsmedel eller förvaltade medel.

De här olika typerna av beslut är inte i första hand att se som undantag, utan de är att beteckna som finansiella villkor för den enskilda myndigheten. Regeringen fattar inom detta område årligen ett mycket stort antal beslut inom ramen för sina beslutsbefogenheter för sin styrning av de statliga myndigheterna. Härutöver finns mer omfattande undantag som har direkt koppling till en myndighets uppgift och som därför följer av myndighetens instruktion eller regleringsbrev, i vissa fall av lag.

Undantag i fråga om utformning av myndighetens årsredovisning eller finansiella rapportering

Det förekommer att viss verksamhet eller vissa balansposter hos myndigheter med koppling till det försvars- och säkerhetspolitiska området är hemliga och därför redovisas på ett förenklat sätt i årsredovisningen för staten. Så långt det är möjligt görs dock redovisningen i dessa fall på ett sätt som är jämförbart med redovisningen i övrigt, och på samma sätt mellan åren, varför de inte bedöms påverka årsredovisningen för staten i någon väsentlig grad.

Undantag från uppställningsformerna för myndigheter med hänsyn till verksamhetens art eller behov av kompletterande information eller särskild jämförbarhet med viss bransch förekommer hos Riksgäldskontoret, Statens Fastighetsverk och Exportkreditnämnden och när det gäller finansieringsanalysen Riksförsäkringsverket. De fyra affärsverken tillämpar enligt de särskilda regler som gäller för dem andra uppställningsformer än övriga myndigheter. Därutöver har ett större antal myndigheter inom ramen för det utrymme som finns i regelverket underindelad eller ändrat namn på poster för att ge bättre information. Detta påverkar inte årsredovisningen för staten eftersom inrapporteringen till statsredovisningen eller särskilt lämnad information används för att omforma den finansiella informationen till de uppställningsformer som används i årsredovisningen för staten.

Regeringskansliet har undantag från kravet på att lämna resultatredovisning i sin årsredovisning.

Många mindre myndigheter behöver inte lämna delårsrapport enligt reglerna i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Det förekommer därutöver att myndigheter som skulle ha krav på att lämna delårsrapport enligt förordningen har särskilt undantag. Detta påverkar inte årsredovisningen för staten och dessa myndigheter har inte förtecknats här.

Ett antal myndigheter bruttoredovisar transaktioner som kan betecknas som myndighetsinterna eller klassificerar eller rapporterar vissa transaktioner på ett sätt som avviker från generella regler eller generell praxis. Syftet är att ge bättre information i myndighetens egen årsredovisning eller att i övrigt styra verksamheten eller stödja uppföljningen på myndighetsnivå och mellan den enskilda myndigheten och regeringen på ett bra sätt. I dessa fall lämnar myndigheterna efter överenskommelser med Ekonomistyrningsverket kompletterande information i samband med upprättande av årsredovisningen för staten, så att informationen för staten som helhet kan behandlas på ett enhetligt sätt. De myndigheter som berörs av detta är Riksgäldskontoret, Statens pensionsverk, Riksförsäkringsverket, Skatteverket, Exportkreditnämnden, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Arbetsmarknadsverket, Vägverket, Försvarsmakten,

Försvarets Materielverk och samt affärsverken Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Statens järnvägar och Svenska kraftnät. Ytterligare fall av tillfällig natur kan förekomma.

4.5.11 Kommentarer till särskilda poster

Försvarsmaktens beredskapstillgångar

Riksrevisionen har lämnat invändning i revisionsberättelsen för Försvarsmakten och utvecklat detta i en revisionsrapport avseende Försvarsmaktens interna styrning och kontroll i fråga om beredskapstillgångar. Bristerna medför enligt Riksrevisionen att Försvarsmakten inte kunnat visa att beredskapstillgångarnas existens och värde på 89 919 miljoner kronor ger en rättvisande bild.

Bristerna berör både beredskapsinventarier som flygplan, stridsfordon etc. och beredskapsvaror i lager som reservmateriel, ammunition och drivmedel. Bristerna finns i möjligheten att spåra materielens faktiska existens från register till var tillgången finns, i fråga om att olika register överensstämmer sinsemellan och att inventeringar genomförts i enlighet med fastställda riktlinjer. Redovisningen ger sammanfattningsvis inte en rättvisande bild och det bokförda värdet kan inte styrkas.

Nedskrivna beredskapstillgångar hos Försvarsmakten

Enligt en rekommendation från Riksrevisionen gjordes en nedskrivning i Årsredovisningen för staten 2002 av krigsmateriel med 2,1 miljarder kronor, utöver den nedskrivning som Försvarsmakten hade gjort. Under 2003 och 2004 har Försvarsmakten gjort motsvarande nedskrivningar och under 2004 dessutom nedskrivningar på de aktuella tillgångarna därutöver. I Årsredovisningen för staten 2004 har de nedskrivningar som gjorts tidigare, och de som nu gjorts hos Försvarsmakten, inte tagits med, medan de som gjorts därutöver finns med. Värdet i balansräkningen är således detsamma i årsredovisningen för staten som hos Försvarsmakten vid utgången av 2004. Det belopp som av denna anledning finns med bland

Försvarsmaktens kostnader 2004, men inte i årsredovisningen för staten, uppgår till 1,7 miljarder kronor.

Statsskulden

Statsskulden definieras, enligt regeringsbeslut, från och med 2003 så att samtliga låneinstrument värderas till nominellt slutvärde. Det betyder att instrumenten tas upp till det belopp som betalas på förfallodagen. Även derivatinstrument inkluderas, t.ex. de skuldbytesavtal (swappar) som Riksgäldskontoret (RGK) ingår för att påverka sammansättningen och löptiden i statsskulden. I årsredovisningen för staten tillämpas detta nya sätt att mäta. I årsredovisningen för staten redovisas den konsoliderade statsskulden, dvs. efter avdrag för statliga myndigheters innehav av statspapper, till skillnad från RGK:s redovisning av den okonsoliderade statsskulden (se även avsnitt 3.2.6 Statsskulden). Den konsoliderade statsskulden uppgick den 31 december 2004 till 1 213 miljarder kronor, medan den okonsoliderade statsskulden uppgick till 1 257 miljarder kronor.

Transfereringar via skattekonto

I ett antal fall görs transfereringar genom kreditering av en skattskyldigs (t.ex. ett företag) skattekonto hos Skatteverket så att den skattskyldige inte behöver betala hela den debiterade skatten/socialavgiften. Det är dock av intresse att redovisa denna subvention bland transfereringarna, för att på ett transparent sätt visa statens stöd till olika verksamheter i samhället. I årsredovisningen för staten redovisas dessa transfereringar brutto i den konsoliderade resultaträkningen. Samtidigt redovisas även skatteintäkterna brutto, dvs. opåverkade av subventionen. Det bakomliggande synsättet är att om tekniken med skattekonto inte använts, skulle bidrag ha betalats ut och skatter betalats in med motsvarande belopp. Den generella redovisningsprincipen ”Innehåll före form” leder därmed till slutsatsen att transfereringen och skatten skall redovisas brutto.

De transfereringar som omfattas är de som redovisas under statsbudgetens inkomsthuvudgrupp 1700 *Nedsättning av skatter*, med

undantag för nedsättning för sjöfart och nedsättning för skattelättnader för vissa byggtjänster (kompensation för mervärdesskatt). Avgränsningen har gjorts utifrån kopplingen till skattelagstiftningen, så att nedsättningar/subventioner som saknar koppling till skattelagstiftningen redovisas som transfereringar. Nedsättningar med koppling till skattelagstiftningen men där det av administrativa skäl är enklare med nedsättning jämfört med ändrad skattelagstiftning, räknas av mot skatterna och redovisas inte som transfereringar. Denna avgränsning av transfereringar överensstämmer med nationalräkenskaperna. Enligt ESA-95, European System of Accounts, skall endast skatterabatter som är ett led i den ekonomiska politiken nettoredovisas.

Transfereringar till kommuner och landsting i form av kompensation för mervärdesskatt

Från och med 2003 nettoredovisas kommunernas mervärdesskatt på statsbudgeten samtidigt som det generella statsbidraget till kommuner som tidigare redovisades över anslag justerats ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel vilket minskar skatteintäkterna i statsbudgeten. För årsredovisningen för staten har det dock bedömts mest rättvisande att, trots den förändrade redovisningen på statsbudgeten, bruttoredovisa detta som lämnade bidrag och skatteintäkter i den konsoliderade resultaträkningen. Det innebär att både skatteintäkter och lämnade bidrag är 33 miljarder kronor högre än nettobeloppen på inkomsttitlar respektive anslag i statsbudgeten.

Resultatandelar i dotter- och intresseföretag

Liksom föregående år redovisas Regeringskansliets resultatandelar i dotter- och intresseföretag avseende alla de fyra kvartalen 2004, med undantag för några få fall där delårsbokslut för tidigare kvartal används. Det innebär att årsredovisningen för staten på denna punkt avviker från Regeringskansliets årsredovisning, som av tidsskäl inte kan beakta fjärde kvartalets resultat hos bolagen. Fram till redovisning för 2002 skedde redovisningen av bolagens resultat i

årsredovisningen för staten med ett kvartals eftersläpning i de flesta fall.

Senarelagd leverans till Försvarsmakten

Beroende på utgiftsbegränsningar hos Försvarsmakten har vissa leveranser från Försvarets materielverk (FMV) till Försvarsmakten omförhandlats och därmed inte gjorts under 2004 utan senarelagts. Det får till följd att posten Pågående nyanläggningar (grundad på FMV:s redovisning) är högre och posten Beredskaps-tillgångar (hos Försvarsmakten) lägre än de annars skulle ha varit. Beloppet uppgår enligt FMV:s årsredovisning till 1,4 miljarder kronor. I den konsoliderade resultaträkningen elimineras kostnad och intäkt hos de båda myndigheterna och därmed påverkas den konsoliderade resultaträkningen i princip inte.

Oförbrukade bidrag hos Statens jordbruksverk

Statens jordbruksverk tog upp erhållna bidrag från EU kassamässigt under 2000 och 2001. Medlen har ännu inte förbrukats. Enligt nu gällande principer borde beloppet tas upp som Oförbrukade bidrag, och i motsvarande grad reducera Nettoförmögenheten, vilket dock inte gjorts. I årsredovisningen för staten har myndighetens redovisning följts. Beloppet uppgår till 247,6 miljoner kronor enligt Statens jordbruksverks beräkning. Redovisningsprincipen i denna del kommer att ändras 2005.

4.5.12 Överföringar till och från pensionssystemet

Eftersom AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten (PPM) inte konsolideras i årsredovisningen för staten, kommer de överföringar som görs mellan dessa organ och staten i övrigt att behandlas som externa transaktioner.

Under året inbetalas socialavgifter och allmänna pensionsavgifter från arbetsgivare, egenföretagare och hushåll. Dessa redovisas brutto som intäkter under posten Skatter m.m. Därefter görs löpande överföringar av den andel som är hänförlig till ålderspensionssystemet till AP-fonderna och PPM. Riksförsäkringsverket (fr.o.m. 2005 Försäkringskassan), som betalar ut

pensionerna, rekvirerar dessutom medel löpande från AP-fonderna för de månatliga utbetalningarna av pension. Efter utgången av ett taxeringsår görs slutjusteringar av de medel som löpande överförs till AP-fonderna och PPM, i samband med att pensionsrätter fastställs.

Sedan flera år överstiger de socialavgifter m.m. som inbetalas och överförs till AP-fonderna och PPM, de pensionsmedel som rekvireras från AP-fonderna för utbetalning av pension. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten redovisas pensionsutbetalningarna som transfereringskostnader under rubriken socialförsäkring. De löpande överföringarna till och från AP-fonderna elimineras i årsredovisningen för staten. Endast årets nettoöverföring till AP-fonderna och PPM redovisas, bland transfereringar under posten Nettoöverföring till ålderspensionssystemet.

Under 2004 har ett belopp på 1,6 miljarder kronor särskilt återförts från AP-fonderna till staten och inlevererats till inkomsttitel på statsbudgeten. Beloppet avser justering av överföring till/från fonderna under perioden 1999–2002, då en alltför stor andel av utbetalda pensioner belastade anslag på statsbudgeten i stället för AP-fonderna. I resultaträkningen har detta belopp redovisats som en minskning av nettoöverföringen till ålderspensionssystemet.

4.5.13 Värderingsprinciper

Myndigheter följer normalt generella värderingsprinciper för statlig redovisning i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Det finns dock myndigheter som p.g.a. verksamhetens särart, genom dispens, särskilt regeringsbeslut eller av annat särskilt skäl avviker ifrån dessa. Sådana avvikelser förekommer dock i relativt liten omfattning (se avsnitt 4.5.10 Undantag från generella principer m.m.).

4.5.14 Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Detta innebär att de tas upp till anskaffningsvärdet eller till det verkliga värdet om detta är lägre. Med verkligt värde avses försäljningsvärde med avdrag för beräknad försäljningskostnad. Om tillgångens särskilda beskaffenhet eller andra omständigheter ger anledning till detta får det verkliga värdet bestämmas till återanskaffningsvärdet eller annat värde som är förenligt med god redovisningssed. Vidare får omsättningstillgångar tas upp över anskaffningsvärdet om det föreligger särskilda omständigheter och det samtidigt är förenligt med god redovisningssed. Osäkra fordringar redovisas med det belopp varmed de beräknas inflyta. Fordringar och skulder i främmande valuta värderas till balansdagens kurs.

4.5.15 Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Avskrivningstider anpassas till respektive tillgångs förväntade ekonomiska livslängd.

4.5.16 Aktier och andelar

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag har värderats enligt kapitalandelsmetoden. Metoden innebär att statens andel av företagens egna kapital tas upp som en tillgång i balansräkningen. Årets andel av företagens resultat redovisas i resultaträkningen. Även affärsverkens dotter- och intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. I bilaga 3 Statliga bolag redovisas kapitalandelsvärdet för varje bolag. I de fall staten innehar aktier i börsnoterade företag presenteras även marknadsvärdet för dessa aktier i bilagan.

4.6 Noter

Noter till resultaträkningen

Not 1

Skatter m.m.

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Intäkter av skatter m.m.</i>		
Inkomstskatter, fysiska personer	517 274	493 832
Inkomstskatter, juridiska personer	100 826	92 345
Arbetsgivaravgifter	325 806	318 447
Mervärdesskatt	207 586	199 390
Energiskatter	61 665	60 386
Alkohol- och tobaksskatt	18 429	19 199
Fordonsskatt	8 062	7 686
Riksbankens inlevererade överskott	6 100	7 500
Ofördelbara skatter m.m.	5 397	6 147
Stämpelskatt	7 118	5 953
Övriga skatter på varor och tjänster vid Skatteverket	4 251	4 280
Svenska spel AB, inlevererat överskott	3 677	3 300
Tullmedel	3 504	3 209
Skatt på egendom	2 551	2 490
Övrigt	1 215	1 075
Skattetillägg, dröjsmålsavgift m.m.	1 179	967
Eliminering av statens arbetsgivaravgifter	-22 154	-21 692
<i>Summa intäkter av skatter m.m.</i>	<i>1 252 486</i>	<i>1 204 514</i>
<i>Tillkommer/avgår</i>		
Utjämningsavgifter	25 754	26 168
Utjämningsavgift, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade	982	0
Kommunalskatter, utbetalda	-442 331	-431 233
Nedsättningar sjöfartsstöd, byggstimulans	-1 791	-1 550
<i>Summa tillkommer/avgår</i>	<i>-417 386</i>	<i>-406 615</i>
<i>Periodiseringar</i>		
Upplupna kostnader slutregl. av kommunalskatt	9 785	4 742
Periodiserade intäkter av skatter	1 644	1 591
Värdeberäkning	1 166	2 217
Konstaterade uppbördsförluster	-8 672	-9 995
Periodisering vid övriga myndigheter	-400	133
<i>Summa periodiseringar</i>	<i>3 523</i>	<i>-1 312</i>
Total summa	838 623	796 587

Statens intäkter av Skatter m.m. ökade med 42 miljarder kronor (netto) jämfört med 2003.

Den offentliga sektorns samtliga skatter uppbärs av staten genom Skatteverket och redovisas såväl i statens resultaträkning som i statsbudgeten. De skatter och avgifter som avser kommunsektorn och ålderspensionssystemet utbetalas löpande för att regleras när slutlig taxering fastställs.

Skatteverket redovisar skatteintäkter enligt en modifierad bokföringsmässig princip. Det innebär att underskott på skattekonto (debiterade, ej betalda skatter) tas upp som fordringar och att överskott (inbetalda, ej debiterade skatter) tas upp som skulder. Nettoeffekten av periodiseringen redovisas ovan som periodiserad uppbörd.

Den redovisning av skatteintäkter som görs i resultaträkningen avviker på flera punkter från den som görs på statsbudgetens inkomstsida. I statsbudgeten görs omföringar och en finare indelning av vissa poster för att tydligare redovisa fördelningen mellan olika skatteslag etc.

Den största skillnaden är att ålderspensionsavgiften, som är en del av arbetsgivaravgifterna, bruttoredovisas i resultaträkningen medan avgiften nettoredovisas, dvs. efter överföring till pensionssystemet, på statsbudgeten. Andra väsentliga skillnader mot statsbudgeten är att arbetsgivaravgifter avseende statligt anställda har eliminerats och att hänsyn tagits till värdering av skattefordringar (se även avsnitt 4.5.2 Transferringar och skatter).

Från och med 2003 nettoredovisas kommunernas mervärdesskatt på statsbudgeten samtidigt som det generella statsbidraget till kommuner justerats ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel, vilket minskar skatteintäkterna på statsbudgeten. I årsredovisningen för staten har den s.k. kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både skatteintäkter och lämnade bidrag är 33 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2004.

Fysiska personers inkomstskatt ökade med 23 miljarder kronor och juridiska personers inkomstskatt ökade med 8 miljarder kronor jämfört med 2003. De bokförda skatterna för fysiska och juridiska personer utgörs dels av preliminärskatter avseende inkomståret men även till en mindre del avseende föregående

inkomstår, dels av slutregleringar (skillnaden mellan slutlig och preliminär skatt) avseende det föregående inkomståret. Detta innebär att 2004 redovisas preliminärskatter avseende 2003 och 2004 och slutregleringar avseende 2003.

Av ökningen på 23 miljarder kronor för fysiska personers inkomstskatt utgör 16 miljarder kronor ökade preliminärskatter. Förändringen förklaras främst av en högre lönesumma och högre kommunal utdebitering. Slutregleringen, som i huvudsak består av skatter och skattereduktioner som inte är en del av preliminärskatteuttaget, ökade mellan 2003 och 2004 med 7 miljarder kronor. Den större slutregleringen beror bl.a. på ökade kapitalvinster och större förmögenheter.

Ökningen av juridiska personers inkomstskatt förklaras huvudsakligen av högre preliminärskattebetalningar av företag till följd av förväntade högre bolagsvinster 2004.

Arbetsgivaravgifterna ökade med 7,4 miljarder kronor. Avgifterna utgörs i princip av lönesumman multiplicerad med avgiftssatsen. Preliminärt ökade lönesumman 2004 med 2,7 procent samtidigt som avgiftssatsen uppgick till 32,70 procent, vilket är 0,12 procentenheter lägre än 2003. Myndigheternas arbetsgivaravgifter är inomstatliga och har eliminerats. Elimineringen bruttoredo visas i tabellen.

Intäkter av mervärdesskatt ökade med 8,2 miljarder kronor till följd av ökad privat och offentlig konsumtion. Mervärdesskatt redovisas av Skatteverket och Tullverket. I beloppet mervärdesskatt, 208 miljarder kronor, ingår återbetald mervärdesskatt till statliga myndigheter med närmare 23 miljarder kronor.

Riksbankens inlevererade överskott, 6,1 miljarder kronor, redovisas av Kammarkollegiet. Fullmäktige i Riksbanken fastställde under 1998 riktlinjer för Riksbankens bokslutsdispositioner och inleverans till statsverket. Enligt riktlinjerna skall det årsresultat som läggs till grund för inleveransen till staten inte påverkas av en eventuell upp- eller nedskrivning av kronans värde eller av växelkurseffekter som en följd av en växelkursregim med flytande krona. För att uppnå stabilitet i inleveransen till staten skall 80 procent av det genomsnittliga resultatet före bokslutsdispositioner under den senaste femårsperioden ligga till grund för beräkning av inleveransen till statsverket. Till dispositionsfonden skall årligen avsättas 10 procent av samma underlag. Återstoden av

årets överskott avsätts till ett resultatutjämningskonto.

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>		
Skatteverket	926	698
Vägverket	741	674
Lantmäteriverket	655	621
Patent- och registreringsverket och Bolagsverket	624	591
Banverket	483	483
Insättningsgarantinämnden	391	456
Centrala studiestödsnämnden	379	363
Läkemedelsverket	328	275
Elsäkerhetsverket	307	307
<i>Affärsverk</i>		
Luffartsverket	3 779	3 548
Sjöfartsverket	1 292	1 240
Svenska kraftnät	13	2
Övriga	1 990	2 097
<i>Summa offentligrättslig verksamhet</i>	<i>11 908</i>	<i>11 355</i>
<i>Uppdragsverksamhet</i>		
Vägverket	2 450	2 143
Banverket	1 922	1 745
Statens institutionsstyrelse	1 001	995
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	978	848
Statens fastighetsverk	442	426
Karolinska institutet	394	395
Exportkreditnämnden	358	237
Skatteverket	348	340
Försvarsmakten	343	355
Statens jordbruksverk	311	300
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	3 438	3 387
Luffartsverket	1 583	1 471
Statens järnvägar	235	233
Sjöfartsverket	62	72
Övriga	4 451	5 272
<i>Summa uppdragsverksamhet</i>	<i>18 316</i>	<i>18 219</i>

<i>Andra ersättningar</i>		
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (föreg. år Arbetsmarknadsverket)	3 403	3 092
Exportkreditnämnden	756	861
Kärnavfallsfondens styrelse	509	459
Radio- och TV-verket	496	538
Statens jordbruksverk	351	72
Vägverket	444	526
Lantmäteriverket	374	271
Skatteverket	294	223
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	149	70
Lufftartsverket	8	4
Sjöfartsverket	4	1
Övriga	2 146	284
<i>Summa andra ersättningar</i>	<i>8 934</i>	<i>6 401</i>
Total summa	39 158	35 975

Intäkter av avgifter utgör ersättning som betalas till staten för en motprestation. Avgifterna utgör ersättning för kostnader som staten via myndigheterna har för att tillhandahålla varor och tjänster. Andra ersättningar som redovisas i noten utgör ersättningar som främst är intäkter där ingen direkt motprestation erhålls.

I noten indelas intäkterna beroende på om de genererats i offentligverksamhet, uppdragsverksamhet eller är att betrakta som annan ersättning. Sammantaget ökade dessa avgifter och andra ersättningar med cirka 9 procent från 2003 till 2004.

Om det rör sig om offentligtverksamhet, s.k. tvingande avgifter, skall riksdagen ha beslutat att verksamheten skall bedrivas och att den skall vara avgiftsbelagd. En avgift betraktas som offentligverksamhet om den innebär ett ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden. Verksamheten styrs av bestämmelser i lag och förordning. En offentligverksamhet tas i regel ut för en verksamhet som en myndighet bedriver med ensamrätt inom landet. Till uppdragsverksamhet har hänförs samtliga avgifter som inte klassificerats som offentligverksamhet. Med uppdragsverksamhet avses i regel försäljning av sådana varor och tjänster som är frivilligt efterfrågade. Andra ersättningar är oftast intäkter där ingen direkt motprestation erhålls.

Offentligtverksamhet

De avgiftsintäkter som hänförs till offentligverksamhet ökade med cirka 5 procent mellan 2003 och 2004. Totalt redovisar omkring 120 myndigheter offentligverksamhet och avgifterna tas ut i en mängd verksamheter.

Skatteverkets offentligverksamhet omfattar huvudsakligen de utskökningsavgifter, avgifter i mål om betalningsföreläggande m.m. som kronofogdemyndigheterna tar ut.

Vägverkets offentligverksamhet omfattar bl.a. avgifter för auktorisation av fordonstillverkare, yrkesförare och andra förare. Vägverket tar ut avgifter för tillstånd till typbesiktning av fordon och för linjetrafik, prov för taxiförarlegitimation och för yrkeskompetens för förare av buss eller lastbil samt avgifter för förarprov och körkort. Avgift tas även ut för finansiering av bilregistret, vilken debiteras i samband med uppbörd av fordonsskatt.

Lantmäteriverket redovisar offentligverksamhet inom fastighetsbildningsområdet och expeditionsavgifter som skall finansiera inskrivningsverksamheten, t.ex. ansökan om lagfart vid köp av fastighet.

Patent- och registreringsverket tar ut avgiftsintäkter för patent-, bolags- och varumärkesregistreringar. Från den 1 juli 2004 har arbetet med bolagsregistreringar övergått till det nybildade Bolagsverket, och därför redovisas dessa båda myndigheter tillsammans i tabellen ovan.

Banverkets offentligverksamhet omfattar banavgifter för trafik på statens järnvägsanläggningar.

Insättningsgarantinämnden hanterar frågor om insättningsgaranti och investerarskydd. Insättningsgarantin, som finansieras genom avgifter från kreditinstitut, skall skydda spararnas insättningar hos banker och vissa värdepappersföretag.

Centrala studiestödsnämnden tar t.ex. ut avgift för att bevilja studiestöd och för att administrera återbetalningen av studielånen.

Läkemedelsverket tar ut avgifter för kontroll och tillsyn av läkemedel, medicintekniska produkter och vissa andra produkter som med hänsyn till egenskaper eller användning står läkemedel nära.

Elsäkerhetsverkets offentligrättsliga intäkter omfattar elsäkerhetsavgift, behörighetsavgift, nätövervakningsavgift, elberedskapsavgift och ersättning för provade produkter.

Luftfartsverkets infrastrukturintäkter, som innefattar bl.a. startavgifter, s.k. undervägsavgifter och passageraravgifter, redovisas som offentligrättsliga avgifter.

Sjöfartsverkets intäkter omfattar främst farleds- och lotsavgifter.

Uppdragsverksamhet

De avgiftsintäkter som hänförs till uppdragsverksamhet ökade marginellt mellan 2003 och 2004. Cirka 200 myndigheter bedriver avgiftsbelagd uppdragsverksamhet.

Den största delen av Vägverkets uppdragsverksamhet består av produktion som omfattar projektering, byggande, drift och underhåll av vägar. Vidare ingår exempelvis försäljning av information ur bilregistret. Ökning av avgiftsintäkter mellan 2003 och 2004 återfinns huvudsakligen inom Vägverket Produktion.

Banverkets uppdragsverksamhet omfattar drift och underhåll samt om- och nybyggnader av järnvägsanläggningar. Dessutom bedrivs konsultverksamhet inom bland annat projektering, byggstyrning av järnvägsanläggningar, tekniska tjänster för underhåll och investeringar, rådgivning m.m. De ökade avgiftsintäkterna mellan 2003 och 2004 kan framförallt hänföras till elförsäljningen och återspeglar de prisökningar som varit på el under året.

Statens institutionsstyrelse ansvarar för vård och behandling på landets LVM-hem enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall, och särskilda ungdomshem. Den del av verksamhetens kostnader som inte täcks av myndighetens anslag skall finansieras med avgifter från kommuner.

Riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas avgiftsbelagda verksamhet består till största delen av ersättning från AP-fonden för administration av inkomstgrundad ålderspension.

Statens fastighetsverk tar huvudsakligen ut hyror och arrenden (avgifter) från hyresgäster men bedriver även annan uppdragsverksamhet, såsom konsultverksamhet inom byggenheten.

Karolinska institutet bedriver huvudsakligen uppdragsverksamhet inom medicinsk utbildning och medicinsk akademisk forskning.

Exportkreditnämnden har till uppgift att stödja svensk export och utveckla svenskt näringsliv genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. Premie-intäkterna (avgifterna) skall täcka garantitagarnas eventuella framtida kundförluster. Garantin är frivillig för företagen och premiens storlek sätts på marknadsmässiga grunder.

Skatteverket ersätts från AP-fonden för administration av uppbörd av avgifter till ålderspensionssystemet.

Försvarsmakten har bland annat avgiftsintäkter från extern transport- och verkstadsverksamhet samt intäkter från försäljning av reservmateriel.

Statens jordbruksverks uppdragsverksamhet omfattar bl.a. råd och hjälp i vattenhushållningsfrågor samt veterinära tjänster inom distriktsveterinärorganisationen.

Svenska kraftnät säljer överföringskapacitet för transport av elektricitet via stamnätet och utlandsförbindelserna.

Intäkter i Luftfartsverkets uppdragsverksamhet består bl.a. av avgifter vid bilparkeringar på affärsverkets flygplatser, uthyrning av lokaler och avgifter från s.k. ground handling, vilket inkluderar ramp- och expeditjonstjänster, biljettkontor, flygplansstädning och flygplanstankning.

Affärsverket Statens järnvägars intäkter består i huvudsak av leasingavgifter för uthyrning av tåg och fartyg.

Sjöfartsverkets intäkter från uppdragsverksamhet härrör bl.a. från försäljning av sjökort, sjömätning och från konsultuppdrag inom affärsverkets kompetensområde.

Övriga myndigheter som har stora intäkter från uppdragsverksamhet är t.ex. universitet och högskolor som får extern finansiering genom att bedriva uppdragsutbildning och uppdragsforskning.

Andra ersättningar

Intäkter avseende andra ersättningar ökade relativt kraftigt mellan 2003 och 2004. De största ökningarna avser Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Statens Jordbruksverk. Knappt 200 myndigheter redovisar intäkter av andra ersättningar.

De andra ersättningar som här redovisas av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och tidigare Arbetsmarknadsverket omfattar huvudsakligen finansieringsavgifter från arbetslöshetskassor. Dessa skall enligt lag (1997:239) om arbetslöshetskassor, för varje medlem till staten betala en avgift för finansiering av statens kostnad för utbetalda arbetslöshetsersättningar.

Exportkreditnämndens (EKN) andra ersättningar avser återvunna skadebelopp i form av kapital och räntor.

Kärnavfallsfondens styrelse redovisar intäkter från kärnkraftsindustrin. De betalas för att finansiera omhändertagandet av använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall. Intäkterna beräknas i förhållande till den energi som levereras. Minskningen mellan åren beror främst på att Ringhals AB har levererat mindre energi.

Radio- och TV-verkets ersättningar avser koncessionsavgifter enligt radio- och TV-lagen. Ett företag som har tillstånd att i hela landet sända TV-program med analog sändningsteknik skall betala koncessionsavgift till staten om företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt i Sverige.

Statens jordbruksverk redovisar ersättning vid försäljning av jordbruksprodukter i offentlig lagring.

Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna		
-underhållsstöd	1 941	2 161
-assistansersättning	2 726	2 477
Erhållna bidrag vid universitet och högskolor (exklusive EU-bidrag)	4 585	4 742
Erhållna bidrag vid övriga myndigheter	3 045	3 610
Total summa	24 591	24 727

Intäkter av bidrag är intäkter som inte är relaterade till utförda prestationer. Bidragsintäkterna har minskat med 136 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Statens jordbruksverk redovisar bidragen från EU under det år intäkten är hänförlig till, vilket avviker från redovisningen på inkomsttitlar. De redovisade EU-bidragen till Statens jordbruksverk har under året ökat med drygt 800 miljoner kronor. Framför allt har jordbruksverkets utbetalningar av djurbidrag och miljöstöd ökat, vilket även ökar de periodiserade intäkterna från EU.

Riksförsäkringsverket redovisar intäkter avseende underhållsstöd från bidragsskyldiga samt intäkter från kommuner för kommunernas andel av statlig assistansersättning.

Bidragen till universitet och högskolor avser huvudsakligen forskning och lämnas från t.ex. företag inom och utom Sverige samt Stiftelsen strategisk forskning. Statliga bidrag från t.ex. forskningsråd är eliminerade. Utöver det angivna beloppet för universitet och högskolor utgör cirka 500 miljoner kronor av övriga EU-bidrag i sammanställningen bidrag till universitet och högskolor.

Not 3 Intäkter av bidrag

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>EU-bidrag</i>		
Statens jordbruksverk		
- arealersättning	4 053	4 032
- djurbidrag	1 859	1 384
- miljöstöd m.m.	2 169	1 425
- övriga stöd	498	896
<i>Summa Statens jordbruksverk</i>	<i>8 579</i>	<i>7 737</i>
Länsstyrelserna		
-bidrag från regionalfonden	1 331	1 417
-bidrag från socialfonden	231	389
Arbetsmarknadsverket		
-bidrag från socialfonden	1 015	1 299
Övriga EU-bidrag	1 138	895
<i>Summa EU-bidrag</i>	<i>12 294</i>	<i>11 737</i>

Not 4 Transfereringar

Miljoner kronor

	2004	2003
Socialförsäkring	402 149	391 882
Allmänna bidrag till kommuner	101 238	98 839
Arbetsmarknad	65 779	61 789
Utbildning, studiestöd	36 116	26 127
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet	27 641	30 112
Bistånd, internationella bidrag, migration och integration	23 144	19 380
Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 017	24 111
Övrigt	42 598	40 368
Summa	721 682	692 608

Nedan specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori, syfte och utbetalande myndighet.

Miljoner kronor

	2004	2003
Transfereringar till hushåll inkl. hushållens övriga organisationer		
<i>Socialförsäkring, Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna</i>		
Ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten	163 238	155 544
Ekonomisk äldrepolitik	51 218	51 938
Ersättning vid arbetsoförmåga m.m.	101 984	102 548
varav sjukpenning m.m.	35 944	40 523
varav sjuk- och aktivitetsersättning	54 136	50 060
Handikappolitik	12 995	11 405
Ekonomisk familjepolitik	53 094	51 745
<i>Summa socialförsäkring till hushåll</i>	<i>382 529</i>	<i>373 180</i>
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	42 255	37 468
varav Arbetsmarknadsverket	32 511	28 231
varav Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna	9 744	9 237
Köp av arbetsmarknadsutb. och övriga kostnader, Arbetsmarknadsverket	2 215	2 841
Övrig arbetsmarknadspolitik, Arbetsmarknadsverket	2 237	2 101
Lönegarantiersättning, Kammarkollegiet	1 376	1 567
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till hushåll</i>	<i>48 083</i>	<i>43 977</i>

Utbildningspolitik

Studiestöd inkl. av- och nedskrivningar, Centrala studiestödsnämnden	22 645	13 926
Bidrag till folkbildningsorganisationer, Kammarkollegiet	2 720	2 652
<i>Bistånd, internationella bidrag, migration och integration</i>		
Bistånd, internationella bidrag (bidrag till organisationer), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	2 044	1 974
Migrationspolitik, Migrationsverket	1 324	1 327
Övrigt	10 675	10 435
Summa transfereringar till hushåll	470 020	447 471

Transfereringar till företag

<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Bidrag till Samhall, Kammarkollegiet	4 235	4 137
Särskilda insatser för arbetshandikappade m.m., Arbetsmarknadsverket	3 632	3 941
Anställningsstöd, Skatteverket	1 441	993
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till företag</i>	<i>9 308</i>	<i>9 071</i>
<i>Utbildningspolitik, Bidrag till enskilda utbildningssamordnare, Kammarkollegiet</i>		
Utbildningspolitik, Bidrag till enskilda utbildningssamordnare, Kammarkollegiet	1 700	1 656
Livsmedelspolitik, landsbygdpolitik m.m., Statens jordbruksverk	10 801	9 631
Bostadspolitik, Räntebidrag m.m., Boverket	1 470	1 321
Transportpolitik, Trafikupphandling, Rikstrafiken	877	838
Regionalpolitik m.m., Verket för näringslivsutveckling	790	770
Miljöpolitik, Naturvårdsverket	719	658
Mediepolitik, Presstödsnämnden	640	644
Forskningspolitik, Verket för innovationssystem	652	614
Övrigt	5 453	5 604
Summa transfereringar till företag	32 410	30 807

Transfereringar till kommuner

<i>Allmänna bidrag till kommuner</i>		
Kommun- och landstingsmoms, Skatteverket	32 512	27 983
Generellt statsbidrag till kommuner, Skatteverket	33 947	34 953
Utjämningsbidrag till kommuner, Skatteverket	19 057	19 274
Generellt statsbidrag till landsting,	7 500	8 045

Skatteverket			Bistånd, internationella bidrag, Regeringskansliet	7 517	4 964
Utjämningsbidrag till landsting, Skatteverket	6 774	7 019	Övrigt	1 356	1 186
Utjämningsbidrag LSS, kommuner, Skatteverket	1 007	0	Summa transfereringar till utlandet	40 919	37 831
Allmänna bidrag till kommuner, Regeringskansliet	441	1 565	Nettoöverföring till ålderspensionssystemet		
<i>Summa Allmänna bidrag till kommuner</i>	<i>101 238</i>	<i>98 839</i>	Överföring till premiepensionssystemet	20 021	20 267
Socialförsäkring (Hälso- och sjukvårdspolitik), Bidrag för läkemedelsförmånerna, Socialstyrelsen	19 620	18 702	Överföring till AP-fonderna	7 620	9 845
			Summa nettoöverföring till ålderspensionssystemet	27 641	30 112
			Total summa	721 682	692 608
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>			Transfereringar utgörs av medel som staten via myndigheterna förmedlar till olika mottagare. I huvudsak sker transfereringar från anslag på statsbudgeten. Transfereringar kännetecknas av att staten inte erhåller någon motprestation.		
Nyanställningsstöd, sysselsättningsstöd m.m. till kommuner, Skatteverket	6 113	5 937	Många transfereringar är dock förknippade med någon form av villkor. Ett exempel är aktivitetsstöd inom arbetsmarknadspolitiken där kravet är att mottagaren deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.		
Arbetsmarknadspolitik, Arbetsmarknadsverket	2 275	2 804	Noten inleds med en sammanfattande tabell med transfereringar uppdelade i delområden. Därefter specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori, syfte och utbetalande myndighet. Mottagarkategorierna visar de sektorer som erhållit transfereringen och är hushåll, företag, kommuner, utlandet samt ålderspensionssystemet. Hushåll innefattar enskilda personer och ideella organisationer och föreningar tillhörande hushållssektorn.		
varav: Särskilda insatser för arbetshandikappade	977	1 513	Med socialförsäkring avses i princip transfereeringar som hanteras av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna (fr.o.m. den 1 januari 2005 Försäkringskassan). Utöver ålderspensioner ingår bl.a. ekonomisk familjepolitik, ersättning vid arbetsoförmåga som sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsskadeersättning och vissa stöd till funktionshindrade. Dessutom ingår bidrag till landsting för läkemedelsförmånerna som utbetalas av Socialstyrelsen.		
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till kommuner</i>	<i>8 388</i>	<i>8 741</i>	De totala kostnaderna för transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. ökade med närmare 29 miljarder kronor mellan 2003 och 2004.		
<i>Utbildningspolitik, Skolverket</i>			<i>Transfereringar till hushåll</i>		
Maxtaxa i barnomsorgen	3 658	3 897	Den största ökningen avser transfereringar till hushåll som ökade med närmare 23 miljarder kronor eller 5 procent. Därav har kostnaderna		
Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	3 387	2 472			
Statligt stöd för utbildning av vuxna	1 789	1 306			
Övrig utbildningspolitik	217	218			
<i>Summa utbildningspolitik till kommuner</i>	<i>9 051</i>	<i>7 893</i>			
Integrationspolitik, Integrationsverket	2 119	2 534			
Migrationspolitik, Migrationsverket	1 111	1 011			
Övrigt	9 165	8 667			
Summa transfereringar till kommuner	150 692	146 387			
Transfereringar till utlandet					
<i>Avgiften till Europeiska gemenskapen</i>					
BNI-baserad avgift, Kammarkollegiet	16 451	15 733			
Mervärdesskattebaserad avgift, Skatteverket	3 420	5 431			
Storbritanniens budgetreduktion, Skatteverket	274	390			
Tullavgift, Tullverket	2 662	2 382			
Jordbrukstull, Tullverket	140	116			
Jordbruksavgifter, Statens Jordbruksverk	70	59			
<i>Summa avgiften till Europeiska gemenskapen</i>	<i>23 017</i>	<i>24 111</i>			
Bistånd och andra internationella bidrag, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	9 029	7 570			

för socialförsäkringen ökat med drygt 9 miljarder kronor netto och kostnaden för arbetsmarknadspolitik med drygt 4 miljarder kronor. Transfereringarna som redovisas här avser utbetalningar exklusive statlig ålderspensionsavgift. Statlig ålderspensionsavgift finns med i statsbudgetens utgifter för t.ex. sjukpenning och är en betalning från anslag till pensionssystemet för att finansiera pensionsrätterna för bl.a. dem som uppbär sjukpenning och andra sociala förmåner. Överföringarna till och från pensionssystemet nettoredovisas dock under rubriken Nettoöverföring till ålderspensionssystemet och de tas därför bort från transfereringar till hushåll här.

Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med närmare 8 miljarder kronor eller 5 procent. Ökningen beror främst på den positiva inkomstutvecklingen. Inkomstutvecklingen i samhället ligger till grund för ett index som används i ålderspensionssystemet och som styr uppräknningen av förmånerna inkomstpension och tilläggspension.

Bland ersättningarna vid arbetsoförmåga minskade sjukpenningen med 4,5 miljarder kronor eller 11 procent 2004, vilket förklaras av att antalet sjukpenningdagar minskat med 13 procent jämfört med 2003. Aktivitets- och sjukersättning ökade däremot med 4 miljarder kronor eller 8 procent. I december 2004 fick ca 540 000 personer sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket är en ökning med drygt 32 000 personer. Sjuk- och aktivitetsersättning ersatte förtidspension inom pensionssystemet under 2003.

Kostnaderna för handikappolitik avser främst den statliga assistansersättningen som ökade med 1,6 miljarder kronor eller 14 procent. Ökningen beror på att nivån för det ersatta timbeloppet höjts, antalet ersättningsberättigade har fortsatt öka och antalet beviljade timmar per person har ökat.

Inom området ekonomisk familjepolitik ökade föräldraförsäkringens kostnader med cirka 1,3 miljarder kronor. Antalet föräldrapenningdagar har ökat eftersom antalet födda barn ökat under de senaste åren.

För området arbetsmarknadspolitik ökade kostnaderna för bidrag till hushåll med 4,1 miljarder kronor. Huvudförklaringen är att kostnaderna för arbetslöshetsersättningen ökade med 4,8 miljarder kronor, eller 13 procent, till följd av att arbetslösheten steg från 5,0 procent 2003 till 5,5 procent 2004. Antalet deltagare i

arbetsmarknadspolitiska program minskade till följd av att mindre medel anvisades på statsbudgeten för dessa ändamål.

Bland transfereringar till hushåll har studiestöd inkl. av- och nedskrivningar ökat med närmare 9 miljarder kronor. Ökningen beror främst på att beräkningsmodellen för värdering av fordringar avseende studielån har vidareutvecklats (se vidare avsnitten 4.2, avsnitt 4.5.8 och 4.5.10 samt not 28 Utlåning).

Transfereringar till företag

Bland transfereringar till företag ökade kostnaderna mest för livsmedelspolitik och landsbygds- politik med 1,2 miljarder kronor eller 12 procent. Det var främst Jordbruksverkets utbetalningar av EU-bidrag för arealersättning och djurbidrag som ökade.

Transfereringar till kommuner

Transfereringar till kommuner ökade med 4,3 miljarder kronor eller 3 procent. Här ingår kommun- och landstingsmoms som ökade med 4,5 miljarder kronor. Från och med 2003 nettoredovisas kommunernas mervärdesskatt på statsbudgeten samtidigt som det generella statsbidraget till kommuner justerats ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel, vilket minskar kommunbidragen och skatteintäkterna på statsbudgeten. I årsredovisningen för staten har kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både transfereringar till kommuner och skatteintäkter är 33 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2004.

Ett statligt utjämningsbidrag enligt lagen (1993:387) om stöd och service för vissa funktionshindrade, infördes under 2004 och kostnaderna uppgick till 1 miljard kronor.

Bidrag till läkemedelsförmånen ökade med närmare 1 miljard kronor eller 5 procent i enlighet med avtal mellan staten och Landstingsförbundet.

Transfereringar till kommuner avseende utbildningspolitik ökade med drygt 1 miljard kronor. Den största ökningen avser bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem.

Transfereringar till utlandet

Bland transfereringar till utlandet har avgiften till Europeiska unionen minskat med ca 1 miljard kronor. Avgiften redovisas här periodiserat till skillnad mot redovisningen på statsbudgeten. Den mervärdesskattebaserade andelen av avgiften har fortsatt att minska, 1,3 miljarder kronor, medan BNI-avgiftens andel ökar i enlighet med rådets beslut av den 29 september 2000 om systemet för gemenskapernas egna medel 2000/597/EC.

Kostnaden för biståndsverksamhet och internationella bidrag genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete och Regeringskansliet ökade med 1,5 respektive 2,5 miljarder kronor. Ökningen är bland annat en följd av att biståndsramen höjts med 2,8 miljarder kronor. Dessutom var utfallet 2003 betydligt lägre än beräknat beroende på utgiftsbegränsningar och lägre utbetalningar för ekonomiska reformer och u-krediter än väntat. I posten ingår även samarbete med Central- och Östeuropa och bidrag till utlandet utöver bistånd.

Nettoöverföring till ålderspensionssystemet

Överföringen av inbetalda pensionsavgifter till Premiepensionsmyndigheten för placering i ålderspensionssystemets premiepensionsdel är i stort sett oförändrad.

Överföringen till AP-fonderna avser skillnaden mellan inbetalda socialavgifter och allmänna pensionsavgifter samt de statliga ålderspensionsavgifter som förs till AP-fonderna å ena sidan och de medel som rekviderats från fonder för utbetalda pensioner å den andra. Detta netto till AP-fonderna har minskat på grund av en intäkt från AP-fonderna på 1,6 miljarder kronor. Intäkten avser en engångsjustering av pensionsmedel för åren 1999–2002 som gjorts mellan statsbudgeten och AP-fonderna.

Not 5**Avsättning till /upplösning av fonder***Miljoner kronor*

	2004	2003
Medel för kompetenssparande	1 150	2 300
Insättningsgarantinämndens fond	1 090	1 176
Kärnavfallsfonden	1 402	850
Bostadskreditnämndens garantireserv	59	170
Bilskrotningsfonden	-108	-44

Fonder hos Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	53	70
Batterifonden	25	69
Kammarkollegiets försäkringsverksamhet m.m.	57	81
Övriga fonder	15	7
Summa	3 743	4 679

Avsättning till fonder avser främst tre fonder/myndigheter, där avvikelsen i alla tre fallen också är relativt stor jämfört med föregående år.

Avsättning av medel för kompetenssparande från inkomsten av energiskatt redovisas av Skatteverket. Under 2004 har 1,2 miljarder kronor avsatts enligt regeringens beslut. Det är endast hälften av 2003 års avsättning, men där bör noteras att ingen avsättning gjordes under 2002. Enligt budgetpropositionen för 2005 kommer fonden att avvecklas under de närmaste åren och användas dels till kompetensutvecklingsåtgärder för bl.a. personal som arbetar med vård och omsorg av äldre, dels till den gröna skatteväxlingen och som delfinansiering av den slojade arvs- och gåvoskatten.

Avsättningen till Insättningsgarantinämndens fond är direkt kopplad till det ekonomiska resultatet i garantiverksamheten. Minskningen jämfört med föregående år beror på att lägre garantiavgifter tas ut då fonden når en viss nivå och på lägre finansiellt netto av räntor, kursvinster och kursförluster.

Avsättningen till Kärnavfallsfonden ökade till följd av att realisationsvinster vid försäljning och inlösen av värdepapper var drygt 400 miljoner kronor högre än 2003.

Fondernas ändamål och vilka myndigheter som redovisar olika fonder, framgår av not 41.

Not 6**Kostnader för personal***Miljoner kronor*

	2004	2003
Lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter		
Försvarsmakten	9 399	9 693
Rikspolisstyrelsen	9 325	8 927
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	5 056	4 958
Skatteverket	4 643	4 565
Arbetsmarknadsverket	3 500	3 292

Banverket	2 920	2 857	<i>Affärsverk</i>		
Kriminalvårdsverket	2 911	2 756	Luffartsverket	249	358
Lunds universitet	2 637	2 565	Sjöfartsverket	77	162
Regeringskansliet	2 620	2 494	Svenska kraftnät	13	11
Vägverket	2 459	2 441	Statens järnvägar	4	-1
Domstolsverket	2 188	2 212			
Uppsala universitet	2 074	2 005	Övriga myndigheter	3 502	5 023
Göteborgs universitet	2 002	1 942			
Umeå universitet	1 455	1 410	<i>Statens tjänstepensioner</i>		
Stockholms universitet	1 451	1 452	Utbetalda pensioner	6 339	6 101
Kungl.Tekniska högskolan	1 381	1 353	Förändring av försäkringstekniska avsättningar	5 042	4 058
Karolinska institutet	1 377	1 512	Eliminering av premieintäkt för statens tjänstepensioner m.m.	-8 725	-10 029
Linköpings universitet	1 338	1 305	<i>Summa pensionskostnader</i>	<i>14 452</i>	<i>14 071</i>
Statens institutionsstyrelse	1 140	1 128			
Sveriges lantbruksuniversitet	1 135	1 165	<i>Övriga personalkostnader</i>		
Migrationsverket	1 130	1 069	Försvarmakten	480	450
Försvarets materielverk	1 018	1 018	Regeringskansliet	335	363
			Vägverket	268	243
<i>Affärsverk</i>			Arbetsmarknadsverket	240	223
Luffartsverket	1 711	1 640	Karolinska institutet	234	41
Sjöfartsverket	588	582	Rikspolisstyrelsen	228	196
Svenska kraftnät	134	126	Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	193	212
Statens järnvägar	10	3	Banverket	128	128
Övriga myndigheter	23 322	22 423	Skatteverket	103	92
<i>Summa lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter</i>	<i>88 924</i>	<i>86 893</i>	<i>Affärsverk</i>		
			Luffartsverket	146	112
Eliminering av arbetsgivaravgifter	-22 234	-21 663	Sjöfartsverket	27	23
<i>Summa lönekostnader efter eliminering av arbetsgivaravgifter</i>	<i>66 690</i>	<i>65 230</i>	Svenska kraftnät	29	23
			Statens järnvägar	-13	55
Pensionskostnader inklusive premier för tjänstepensioner			Övriga myndigheter	1 633	1 690
Försvarmakten	1 568	1 958	<i>Summa övriga personalkostnader</i>	<i>4 031</i>	<i>3 851</i>
Rikspolisstyrelsen	1 262	1 343	Total summa	85 173	83 152
Skatteverket	597	612			
Arbetsmarknadsverket	481	546			
Vägverket	449	447			
Domstolsverket	402	362			
Regeringskansliet	399	460			
Lunds universitet	395	367			
Banverket	370	351			
Uppsala universitet	331	272			
Kriminalvårdsstyrelsen	296	347			
Göteborgs universitet	295	290			
Umeå universitet	236	184			
Karolinska institutet	227	219			
Försvarets materielverk	221	245			
Sveriges lantbruksuniversitet	217	187			
Stockholms universitet	205	198			

Statens kostnader för personal ökade med 2 miljarder kronor.

Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade 2 miljarder kronor eller 2,34 procent. Lagstadgade arbetsgivaravgifter uppgick under 2004 till 32,70 procent av lönesumman. Myndigheternas inbetalda arbetsgivaravgifter, löneskatter m.m. är statsinterna transaktioner och således inga kostnader för staten och har därför eliminerats.

Kostnaderna för statens tjänstepensioner har ökat med 1,2 miljarder kronor, varav utbetalda förmåner ökat med drygt 200 miljoner kronor

och förändringen av försäkringstekniska avsättningar ökat med 1 miljard kronor. En mer detaljerad beskrivning av de faktorer som ingår i förändringen finns i not 42.

Myndigheternas pensionskostnader utgörs främst av premier för statens avtalsenliga tjänstepensioner, inklusive avgifter till Kåpan (kompletterande ålderspension inom staten) och den individuella ålderspensionen. Pensionspremierna påverkas av åldersfördelningen och löneläget hos personalen vid respektive myndighet. Premier för avtalsförsäkringar betalas till Statens pensionsverk och har därför eliminerats. Några myndigheter gör egna pensionsavsättningar. Dessa ingår också i angivna kostnader och elimineras inte.

Försvarsmaktens lönekostnader har minskat med drygt 3 procent vilket förklaras av uppsägningar av både yrkesofficerare och civilanställda som en följd av den av riksdagen beslutade försvarsomställningen.

Rikspolisstyrelsens lönekostnader ökade med närmare 4,5 procent beroende på att antalet anställda poliser ökat med 3,7 procent under året.

Lönekostnaderna vid Arbetsmarknadsverket ökade med över 6 procent. Ökningen beror på att medelantalet anställda ökade med drygt 3 procent under året samt att personalkostnaden per anställd ökat.

Övriga personalkostnader utgörs av kostnader för personalutbildning, traktamenten m.m. Dessa kostnader ökade med 4,7 procent jämfört med föregående år.

Not 7

Kostnader för lokaler

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarsmakten	3 025	3 066
Rikspolisstyrelsen	1 417	1 339
Regeringskansliet	1 071	1 089
Kriminalvårdsverket	787	748
Lunds universitet	663	660
Skatteverket	621	601
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	595	587
Uppsala universitet	572	555
Göteborgs universitet	565	545
Kungl. Tekniska högskolan	531	504

Migrationsverket	505	495
Domstolsverket	504	497
Arbetsmarknadsverket	494	487
Karolinska institutet	492	479
Stockholm universitet	475	467
Linköpings universitet	348	344
Sveriges lantbruksuniversitet	286	275
Umeå universitet	282	286
Statens institutionsstyrelse	218	213
Vägverket	205	205
Totalförsvarets forskningsinstitut	186	118
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	34	31
Sjöfartsverket	33	28
Svenska kraftnät	18	17
Statens järnvägar	6	6
Övriga myndigheter	4 966	4 905
Eliminering av inomstatliga lokalkostnader	-4 318	-4 387
Summa	14 581	14 160

Elimineringarna utgörs av myndigheternas lokalkostnader som betalas till Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk.

Rikspolisstyrelsens kostnadsökning för lokaler var 78 miljoner kronor. I den ökningen ingår både indexhöjningar och andra hyreshöjningar och ökade kostnader för el och städning, men också kostnader för inkvartering av personal under folkmordskonferensen januari 2004 med 13 miljoner kronor.

Kriminalvårdsverkets lokalkostnader ökade med 39 miljoner kronor eller drygt 5 procent vilket i huvudsak beror på tillkommande hyror för nyöppnade anstalter och avdelningar/paviljonger.

Lokalkostnader vid Kungl. tekniska högskolan ökade med 27 miljoner kronor eller drygt 5 procent. Ökningen avser i huvudsak indexreglering av hyror och bostäder avsedda för utbytesstudenter.

Totalförsvarets forskningsinstituts (FOI) lokalkostnader ökade med 68 miljoner kronor eller 58 procent jämfört med föregående år. Ökningen förklaras av avsättningar för hyresgarantier för lokaler som FOI lämnar inför samlokalisering i Kista.

Not 8 Övriga driftkostnader

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Övriga driftkostnader – tjänster</i>		
Vägverket	12 819	11 993
Försvarmakten	10 161	8 797
Banverket	7 293	6 051
Försvarets materielverk	3 883	3 521
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	1 425	1 236
Rikspolisstyrelsen	1 249	1 111
Skatteverket	1 109	1 060
Kärnavfallsfondens styrelse	1 103	1 087
Statens fastighetsverk	980	991
Fortifikationsverket	848	818
Karolinska institutet	839	789
Regeringskansliet	785	737
Göteborgs universitet	753	739
Lunds universitet	684	691
Arbetsmarknadsverket	676	660
Naturvårdsverket	608	585
Kriminalvårdsverket	553	553
Exportkreditnämnden	280	-1 407
Riksgäldskontoret	-759	-1 714
Övriga myndigheter	12 760	12 343
<i>Summa tjänster</i>	<i>58 049</i>	<i>50 642</i>
<i>Övriga driftkostnader – varor</i>		
Försvarets materielverk	10 261	12 316
Försvarmakten	3 398	5 519
Banverket	2 289	2 149
Vägverket	1 876	1 797
Fortifikationsverket	547	565
Rikspolisstyrelsen	543	457
Kriminalvårdsverket	324	305
Karolinska institutet	254	263
Lunds universitet	242	245
Uppsala universitet	234	248
Statens fastighetsverk	186	177
Skatteverket	153	131
Göteborgs universitet	152	157
Stockholms universitet	147	139
Arbetsmarknadsverket	136	97
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	132	150
Sveriges lantbruksuniversitet	128	146
Övriga myndigheter	2 611	2 537
<i>Summa varor</i>	<i>23 613</i>	<i>27 397</i>

Affärsverk, övrig drift – varor och tjänster

Svenska kraftnät	2 334	2 474
Lufftartsverket	1 620	1 470
Sjöfartsverket	771	765
Statens järnvägar	357	277
<i>Summa affärsverk, övrig drift – varor och tjänster</i>	<i>5 082</i>	<i>4 986</i>

Övriga driftkostnader – reparationer, diverse m.m.

Försvarmakten	2 405	2 553
Vägverket	2 386	2 602
Banverket	358	369
Kriminalvårdsverket	262	231
Regeringskansliet	246	230
Rikspolisstyrelsen	236	231
Försvarets materielverk	145	162
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	139	143
Lunds universitet	112	113
Riksdagsförvaltningen	102	104
Karolinska institutet	97	95
Skatteverket	94	87
Umeå universitet	92	99
Sveriges lantbruksuniversitet	81	92
Stockholms universitet	81	89
Göteborgs universitet	73	79
Kungl. Tekniska högskolan	72	74
Uppsala universitet	67	71

Affärsverk

Lufftartsverket	221	248
Sjöfartsverket	60	205
Svenska kraftnät	206	194
Statens järnvägar	1	2
Övriga myndigheter	1 525	1 567

Summa övriga driftkostnader – reparationer, diverse m.m.

	<i>9 061</i>	<i>9 636</i>
--	--------------	--------------

Aktivering utveckling av anläggningstillgångar i egen regi

Försvarmakten	-9 224	-12 218
Vägverket	-8 670	-7 918
Banverket	-7 421	-5 888
Sjöfartsverket, affärsverk	-303	-400
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	-241	-200
Statens pensionsverk	-53	-53
Övriga myndigheter	-395	-429

Summa aktivering utveckling av anläggningstillgångar i egen regi	-26 307	-27 106
Eliminering av inomstatliga transaktioner	-14 195	-12 919
Total summa	55 303	52 636

Övriga driftkostnader utgörs av myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och andra diverse driftkostnader. Elimineringarna avser köp av varor och tjänster mellan myndigheterna.

Vägverket och Banverkets ökning av övriga driftkostnader avseende tjänster beror främst på att investeringarna i vägar och järnvägar ökat under 2004.

Försvarsmaktens ökade driftkostnader avseende tjänster beror främst på att en s.k. milstolpsfakturering, rörande beställning till Försvarets materielverk (FMV), omförhandlades 2003 och flyttades till 2004. Dessa transaktioner är inomstatliga och ingår i elimineringsposten sist i noten.

Som övriga driftkostnader avseende tjänster redovisas nettot av Exportkreditnämndens förändring i avsättningar för försäkringstekniskt beräknad risk i engagemang och värdet av skadefordringar. Under 2003 minskade avsättningarna med över 2 miljarder kronor, vilket redovisades som en kostnadsreduktion, dvs. kostnaden blev negativ. Avsättningarna har fortsatt att minska under 2004 men inte i samma omfattning som 2003, vilket medfört att driftkostnaderna i denna del har ökat med 1,7 miljarder kronor.

Som övriga driftkostnader avseende tjänster redovisas även Riksgäldskontorets (RGK) avsättning för framtida garantiförluster. Under 2004 har RGK minskat avsättningarna med 931 miljoner kronor, vilket medfört att årets kostnad blev negativ. Bland annat har den väntade garantiförlusten för Öresundsbroprojektet minskat, eftersom trafikvolym och vägtrafikintäkter ökat mer än beräknat. Minskningen är dock mindre än 2003 då avsättningen för förluster avseende kreditgarantier till Venantius AB minskade med 2 miljarder kronor.

Liksom föregående år har varuinköpen vid FMV minskat beroende på neddragningar inom försvaret. Av samma anledning har också aktivering vid utveckling av anläggningstillgångar i egen regi vid Försvarsmakten, via FMV, minskat. Minskningen av varuinköpen vid Försvarsmakten beror huvudsakligen på lagerförändringar avseende beredskapsvaror.

Vägverket och Banverket har aktiverat mer än föregående år för investering i anläggningstillgångar i egen regi. Aktiveringen innebär att kostnaden för investeringar i främst väganläggningar och bananläggningar inte redovisas i resultaträkningen utan tas upp som investering i balansräkningen.

Not 9 Avskrivningar och nedskrivningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarsmakten	7 238	6 600
Vägverket	3 031	2 881
Banverket	2 668	2 464
Fortifikationsverket	748	686
Rikspolisstyrelsen	697	693
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	556	547
Skatteverket	346	272
Lunds universitet	257	254
<i>Affärsverk</i>		
Luffartsverket	1 110	1 065
Svenska kraftnät	394	390
Sjöfartsverket	99	91
Statens järnvägar	66	22
Övriga myndigheter	4 134	3 925
Summa	21 344	19 890

Försvarsmaktens avskrivningar avser främst beredskapsinventarier som stridsfordon, självgående pjäser, fartyg och båtar. I årets avskrivning ingår nedskrivningar av beredskapsinventarier med 1,2 miljarder kronor. År 2003 uppgick nedskrivningarna till 0,4 miljarder kronor. Bortsett från dessa nedskrivningar har avskrivningarna mellan åren ökat med 0,6 miljarder kronor.

Vägverkets och Banverkets avskrivningar avser väganläggningar och järnvägsanläggningar.

Not 10

Resultat från andelar i dotterföretag och intresseföretag

Miljoner kronor

	2004	2003
Resultat från andelar i dotterföretag		
Vattenfall AB	11 776	9 123
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	1 555	688
Posten AB	1 221	-238
Sveaskog Holding AB	1 023	918
Vin & Sprit AB	844	994
Venantius AB	810	517
Akademiska Hus AB	588	503
Civitas Holding AB (inklusive Vasakronan AB)	505	179
Sveriges Bostadsfinansierings-aktieföretag SBAB	485	519
AB Svensk Exportkredit	440	428
Apoteket AB	204	351
Vasallen AB	193	75
SJ AB	190	-101
Systembolaget AB	178	138
Teracom AB, Svensk Rundradio AB	116	24
Svenska Rymdaktieföretaget	114	41
Specialfastigheter Sverige AB	106	112
Swedfund International AB	105	23
AB Swedcarrier	62	-439
Samhall AB	58	-334
Lernia AB	46	-60
AB Svensk Bilprovning	45	58
Green Cargo AB	43	-88
Förvaltningsaktieföretaget Statum	24	14
Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	17	19
Statens Bostadsomvandling AB (Bothia Garanti AB)	11	0
Kasernen Fastighets AB	7	12
Kungliga Operan AB	7	4
Swedesurvey AB	1	1
AB Svenska miljöstyrningsrådet	0	1
AB Göta Kanalbolag	0	0
IRECO Holding AB	-1	
Kungliga Dramatiska Teatern AB	-3	0
IMEGO AB	-12	-10
Almi Företagspartner AB	-42	-58
Övriga dotterföretag inom Regeringskansliet	0	1
Summa Regeringskansliet	20 716	13 415

Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	-316	-330
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	36	9
Lufftartsverket - LFV Holding AB	-7	-20
Övriga myndigheter	7	22
Summa resultat från andelar i dotterföretag	20 436	13 096
Resultat från andelar i intresseföretag		
TeliaSonera AB	5 874	4 157
Nordiska investeringsbanken NIB	386	541
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	3	6
AB Bostadsgaranti	0	2
Sveriges Rese och Turistråd	-2	1
SAS AB	-401	-303
Övriga intressebolag	-	1
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	23	19
Summa resultat från andelar i intresseföretag	5 883	4 424
Total summa	26 319	17 520

Med dotterföretag avses företag där statens ägarandel överstiger 50 procent. Med intresseföretag avses företag där statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent.

Det resultat som redovisas ovan baseras på det redovisade nettoresultatet hos bolagen enligt årsbokslut för respektive år, utom i några fall då ett tidigare delårsbokslut använts. Resultatet från andelar ökade med 8,8 miljarder kronor jämfört med 2003.

Vattenfall AB har förbättrat sitt resultat med 2,7 miljarder kronor. Förbättringen beror på ökad elproduktionsvolym, lönsammare terminsaffärer och kostnadsbesparingar vilka uppväger ökade skattekostnader.

LKAB:s resultat har förbättrats med 0,9 miljarder kronor genom prisuppgång på järnmalm och ökade volymer.

Posten AB har förbättrat sitt resultat med 1,5 miljarder kronor. Detta förklaras främst av ökade volymer av direktreklam och logistik-tjänster samtidigt som kostnaderna minskats genom personalrationaliseringar.

Resultatet från TeliaSonera AB har förbättrats med 1,7 miljarder kronor och utgör en vinstandel på 5,9 miljarder kronor, att jämföra med 4,2 miljarder kronor föregående år. Förklaringen till förbättringen utgörs av operativa effektiviseringar samt att avskrivningar av goodwill upphört (se även bilaga 3 Statliga bolag, med nyckeltal för bolag med statligt ägande).

Not 11

Nettokostnad för statsskulden

Miljoner kronor

	2004	2003
Finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden		
Ränteintäkter avseende upplåning i utländsk valuta	12 752	15 591
Ränteintäkter avseende upplåning i svenska kronor	14 842	15 928
Intäktsförda, preskriberade obligationer m.m.	7	13
Överkurs vid emission (netto)	8 654	3 432
Orealiserade valutavinster (netto)	9 617	18 463
<i>Summa finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden</i>	<i>45 872</i>	<i>53 427</i>
Finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden		
Räntekostnader avseende upplåning i svenska kronor	52 368	51 085
Räntekostnader avseende upplåning i utländsk valuta	23 462	28 545
Realiserade kursförluster (netto)	13 596	3 835
Realiserade valutaförluster	5 106	4 364
Provisioner till banker m.fl.	125	156
Summa finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden	94 657	87 985
Total summa	48 785	34 558

Finansiella intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden innefattar även intäkter respektive kostnader för skuldskötselåtgärder.

Under 2004 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser och valutaförändringar m.m.) till 49 miljarder kronor, en ökning med 14 miljarder kronor. Som framgår av tabellen är de viktigaste förändringsfaktorerna ökade realiserade kursförluster och minskade realiserade valutavinster.

Ränteintäkterna i upplåningsverksamheten har minskat med 4 miljarder kronor jämfört med 2003. Posten Överkurs vid emission (netto) har minskat nettokostnaden för statsskulden med 8,7 miljarder kronor.

Räntekostnaderna på lån i svenska kronor ökade med 1 miljard kronor jämfört med 2003, trots att räntorna i Sverige var något lägre 2004 än 2003, men å andra sidan ökade kronskulden, till följd av budgetunderskottet och den fortsatta avbetalningen på valutaskulden. Det senare avspeglas i att räntekostnaderna på lån i utländsk valuta har minskat med 5 miljarder kronor.

Not 12

Övriga finansiella intäkter

Miljoner kronor

	2004	2003
Centrala studiestödsnämnden	4 681	4 705
Regeringskansliet	1 273	1 202
Skatteverket	661	1 466
Kärnavfallsfondens styrelse	472	123
Kammarkollegiet	253	98
Insättningsgarantinämnden	164	122
Karolinska institutet	67	50
Exportkreditnämnden	55	74
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	473	734
Luftfartsverket	14	33
Svenska kraftnät	9	13
Sjöfartsverket	2	2
Övriga myndigheter	109	357
Summa	8 233	8 979

De finansiella intäkterna och kostnaderna för förvaltning av statsskulden redovisas under not 11 Nettokostnad för statsskulden.

Övriga finansiella intäkter omfattar bl.a. räntor på studielån hos Centrala studiestödsnämnden och utdelning av aktier i Nordea AB hos Regeringskansliet. Skatteverket redovisar bl.a. räntor i skattekontosystemet.

Kärnavfallsfondens styrelse ökade sina finansiella intäkter p.g.a. realisationsvinster vid försäljning och inlösen av värdepapper.

Övriga finansiella intäkter hos Statens Järnvägar utgörs bl.a. av ränteintäkter på långfristiga värde-

pappersinnehav samt på leasingtillgångar (lok och vagnar).

Not 13 Övriga finansiella kostnader

Miljoner kronor

	2004	2003
Finansiella kostnader exklusive aktiveringar		
<i>Riksgäldskontoret</i>		
<i>Finansiella kostnader i verksamheten</i>		
Omvärdering av lån med kreditrisk	2 010	-
Övrigt	49	-62
<i>Summa Riksgäldskontorets finansiella kostnader i verksamheten</i>	<i>2 059</i>	<i>-62</i>
Vägverket	351	333
Exportkreditnämnden	171	390
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	66	36
Insättningsgarantinämnden	34	55
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	22	20
Regeringskansliet	19	-346
Försvarets materielverk	15	34
Karolinska institutet	13	3
Lantmäteriverket	8	3
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	468	751
Luffartsverket	90	86
Sjöfartsverket	50	61
Svenska kraftnät	8	15
Övriga myndigheter	23	37
Summa finansiella kostnader exklusive aktivering	3 397	1 416
Aktivering av finansiella kostnader	-266	-360
Total summa	3 131	1 056

Riksgäldskontoret (RGK) redovisar en finansiell kostnad för omvärdering av lån med kreditrisk på 2 miljarder kronor. Beloppet utgörs av ett lån som Svensk-Danska broförbindelsen AB (Svedab) har i RGK för bygget av de svenska anslutningarna till Öresundsbron. Svedab är beroende av Öresundsbro Konsortiets framtida resultat för att kunna återbetala lånet. RGK:s

riskvärdering av lånet leder till en nedskrivning på 1,9 miljarder kronor. RGK:s riskvärdering av ett lån till fastighetsbolaget Jernhusen (f.d. fastighetsdivisionen inom affärsverket Statens Järnvägar) har lett till en nedskrivning på 10 miljoner kronor. Vidare har en nedskrivning av lånet som A-train AB har för byggnation och trafikering av Arlandabanan gjorts med 100 miljoner kronor

Vägverkets finansiella kostnader avser främst räntekostnader för väganläggningar som aktiverats.

Av det belopp som Exportkreditnämnden redovisar utgörs orealiserade kursförluster av 168 miljoner kronor.

Affärsverket Statens järnvägars finansiella kostnader består bl.a. av skulduppräknad leasing och räntor på leasingskulder på lok och vagnar.

I noten redovisas finansiella kostnader brutto. Några myndigheter har aktiverat räntekostnader i samband med anläggningsprojekt, eftersom räntan är en del av de utgifter för att bygga anläggningen som tas upp som tillgång.

Noter till balansräkningen

Not 14 Balanserade utgifter för utveckling

Miljoner kronor

	2004	2003
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	1 526	1 420
Rikspolisstyrelsen	203	170
Skatteverket	195	212
Centrala studiestödsnämnden	129	150
Domstolsverket	123	138
Verket för högskoleservice	123	87
Statens pensionsverk	121	66
Lantmäteriverket	89	86
Arbetsmarknadsverket	71	57
Vägverket	68	37
Totalförsvarets pliktverk	60	56
Försvarmakten	55	8
Statens energimyndighet	51	39

<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	43	26
Sjöfartsverket	17	6
Övriga myndigheter	604	590
Summa	3 478	3 148

Under posten Balanserade utgifter för utveckling redovisas främst egenutvecklade IT-system och program.

Riksförsäkringsverkets balanserade utgifter avser utveckling av IT-system, varav IT-stöd för det nya pensionssystemet samt följdreformer till detta utgör den största delen.

Rikspolisstyrelsens ökning av de balanserade utgifterna beror på ett antal nystartade utvecklingsprojekt.

Skatteverkets balanserade utgifter avser utveckling av IT-stöd för indrivning samt behörighetsadministration.

Centrala studiestödsnämndens balanserade utgifter har sjunkit under 2004 då systemstödet för studiestöd 2001 i stort sett är färdigutvecklat och årets utgifter för utveckling därmed har blivit lägre än föregående år.

Domstolsverket har fortsatt aktivera kostnader för det nya verksamhetsstödet VERA, som nu tagits i drift vid merparten av domstolarna.

Verket för högskoleservice balanserade utgifter utgörs av antagningsverksamhetens produktionssystem som utvecklats och tagits i drift samt balanserade utgifter för pågående utveckling av ett nytt antagningssystem.

Not 15

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2004	2003
Ekonomistyrningsverket	79	12
Skatteverket	72	65
Rikspolisstyrelsen	62	37
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	39	56
Lunds universitet	19	15
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	18	18
Skogsstyrelsen	11	15

<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	128	106
Luftfartsverket	11	16
Sjöfartsverket	3	0
Övriga myndigheter	170	118
Summa	612	458

Under posten Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar redovisas i första hand köpta IT-system och program.

Ekonomistyrningsverkets stora ökning beror på att man övertagit immateriella tillgångar från Finansdepartementet avseende informationssystemet Hermes.

Skatteverkets post avser programvaror till Unisys stordator.

Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassornas post avser köpta programvarulicenser och har skrivits ner med 26 miljoner kronor efter genomgång av immateriella tillgångar vid halv- och helårsbokslut.

Affärsverket Svenska kraftnäts post består av markrättigheter i form av servitut och ledningsrätter samt nyttjanderättigheter för optoförbindelser.

Not 16

Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2004	2003
Statens jordbruksverk	7	4
Statens ljud- och bildarkiv	1	-
Summa	8	4

Not 17

Statliga väganläggningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Vägverket	84 065	72 065

Vägverket redovisar investeringar i statliga väganläggningar. Redovisade belopp är nettovärden efter avskrivning och avskrivningstiden är 40 år.

Under 2004 har bland annat Södra länken i Stockholm öppnats för trafik. Investeringen uppgick till 7,6 miljarder kronor. I Skåne har E4

förfart Örkellunga och Skånes Fagerhult, med total investering på 1,1 miljarder kronor, öppnats för trafik.

Not 18

Statliga järnvägsanläggningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Banverket	63 119	62 127

Banverket redovisar investeringar i järnvägsanläggningar.

Anskaffningskostnad för mark för järnvägsändamål ingår också i redovisat värde för järnvägsanläggningen. Avskrivningstiden för järnvägsanläggningar är 40 år.

Exempel på större investeringsprojekt som har färdigställts under 2004 är dubbelspår på sträckan Uppsala-Svartbäcken, utbyggnad av fjärrblockering på sträckan Alvesta-Emmaboda samt ombyggnation av rangerbangården i Hallsberg.

Not 19

Byggnader, mark och annan fast egendom

Miljoner kronor

	2004	2003
Statens fastighetsverk	12 161	10 713
Fortifikationsverket	9 723	9 670
Naturvårdsverket	3 047	2 849
Riksdagsförvaltningen	978	1 004
<i>Affärsverk</i>		
Luffartsverket	10 711	10 970
Sjöfartsverket	941	522
Svenska kraftnät	184	196
Övriga myndigheter	1 194	1 236
Summa	38 939	37 160

Statens fastighetsverk förvaltar den del av statens fasta egendom som regeringen bestämmer över. Större delen av fastigheterna tillhör det nationella kulturarvet. Exempel på fastigheter är de kungliga slotten, ett trettiofå fästningar, nationalteatrarna, museerna, regeringens byggnader, landshövdingarnas residens och ambassadbyggnader i utlandet. De markegendomar som

redovisas av Statens fastighetsverk består till stora delar av markområden väster om odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län samt renbetesfjällen i Jämtland och Härjedalen. I mellersta och södra Sverige förvaltas ett antal kungsgårdar som av kulturella skäl ägs av staten. Ökningen av Byggnader, mark och annan egendom på 1,4 miljarder kronor avser dels köp av det f.d. Centralposthuset i Stockholm, Blåmannen 21, som har förvärvats under året för 984 miljoner kronor och dels färdigställda projekt, bl.a. Världskulturmuseet i Göteborg.

Fortifikationsverket förvaltar fastigheter avsedda för försvarsändamål.

Naturvårdsverket redovisar främst nationalparker och naturreservat. Dessa är dock i många fall upptagna till ett lågt värde. Ökningen med 198 miljoner kronor under 2004 avser främst investeringar i markinköp för bildande av naturreservat.

Riksdagsförvaltningen förvaltar riksdagsbyggnaderna.

Sjöfartsverkets ökning kan i huvudsak förklaras av en investeringsavgift på 421 miljoner kronor för investeringar i Torshamnsleden intill Skandiahammen och farledsätgärder i Böttöleden utanför Göteborg.

Not 20

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Miljoner kronor

	2004	2003
Rikspolisstyrelsen	778	661
Kungl. Tekniska högskolan	274	284
Lunds universitet	147	161
Regeringskansliet	135	76
Kriminalvårdsverket	135	127
Försvarsmakten	126	88
Stockholms universitet	125	101
Göteborgs universitet	99	102
Skatteverket	92	98
Uppsala universitet	87	96
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	50	59
Umeå universitet	49	50
Arbetsmarknadsverket	48	40
Sveriges lantbruksuniversitet	47	50
Övriga myndigheter	831	774
Summa	3 023	2 767

Förbättringsutgifter på annans fastighet avser sådana utgifter som myndigheten har haft för att anpassa hyrda lokaler till den egna verksamheten, exempelvis om- och tillbyggnationer, kabeldragningar för nätverk, larmanordningar samt reparationer och underhåll om utgifterna uppgått till väsentliga belopp.

Rikspolisstyrelsens förbättringsutgifter avser diverse om- och tillbyggnationer av polislokaler runt om i landet. De större posterna 2004 återfinns hos Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna i Stockholm, Skåne och Västra Götaland. Förändringen från föregående år består till största delen av ombyggnation av kvarteret Kronoberg i Stockholm.

Kungl. Tekniska högskolans förbättringsutgifter avser bland annat ombyggnationer av fastigheter som hyrs av Akademiska hus.

Regeringskansliets förbättringsutgifter på annan fastighet hänför sig i första hand till ombyggnad av utlandsmyndigheternas lokaler, pressrum samt beredskaps- och reservkraftsinvesteringar.

Not 21 Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarsmakten	1 268	1 326
Rikspolisstyrelsen	1 196	1 333
Vägverket	863	912
Banverket	717	699
Uppsala universitet	672	575
Kustbevakningen	656	640
Göteborgs universitet	547	547
Karolinska institutet	536	536
Lunds universitet	499	546
Försvarets materielverk	474	579
Skatteverket	428	445
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	379	430
Regeringskansliet	378	386
Domstolsverket	346	311
Arbetsmarknadsverket	308	310
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	6 137	6 254
Luftfartsverket	1 025	1 116

Sjöfartsverket	591	609
Statens järnvägar	347	129
Övriga myndigheter	5 001	5 113
Summa	22 368	22 796

Datorer och kringutrustning, möbler, maskiner, installationer, bilar, fartyg, flyg och andra transportmedel är exempel på tillgångar som redovisas under denna post. Även tillgångar som innehas genom finansiell leasing ingår.

Svenska kraftnäts tillgångar består till största delen av ställverksutrustningar, kraftledningar, sjökablar, kontrollanläggningsdelar, optoverksamhet och tele- och informationssystem.

Luftfartsverket redovisar huvudsakligen fordon och maskiner under denna post.

Not 22 Pågående nyanläggningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Banverket, järnvägsanläggningar	15 952	12 689
Vägverket, väganläggningar	14 806	19 922
Försvarets materielverk	3 848	2 773
Fortifikationsverket	404	596
Statens fastighetsverk	348	688
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	1 404	1 419
Svenska kraftnät	386	289
Sjöfartsverket	49	280
Övriga myndigheter	622	548
Summa	37 819	39 204

Banverkets pågående större investeringsprojekt avser Hallandsåsprjektet och utbyggnad av dubbelspår på Väst kustbanan. Andra stora projekt är citytunneln i Malmö samt brokonstruktion och utökning av spårkapaciteten Stockholm Södra-Årstabergr.

Vägverkets pågående större investeringsprojekt avser Norrortsleden, Rotebro–Upplands Väsby och Tranebergsbron i region Stockholm. Götatunneln och Torp–Håby i region väst och Uppsala–Mehedeby i region Mälardalen. Förändringen beror främst på att Södra länken satts i trafik under 2004.

Försvarets materielverks pågående nyanläggningar avser anskaffning av delkomponenter till provsystem, vilka används vid verifiering och validering av krigsmateriel till försvarsmakten.

Största delen av Luftfartsverkets pågående investeringar avser ett nytt flygledningssystem för de nya kontrollcentralerna i Stockholm och Malmö. Systemet beräknas tas i bruk i mars 2005.

Not 23 Beredskapstillgångar

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarmakten	89 919	88 407
Statens räddningsverk, räddningstjänst och varningsmateriel m.m.	872	945
Krisberedskapsmyndigheten	167	182
Socialstyrelsen, läkemedel och sjukvårdsförnödenheter	134	121
Statens strålskyddsinstitut	15	6
Rikspolisstyrelsen	12	17
Banverket	2	3
Summa	91 121	89 681

Beredskapstillgångar avser tillgångar både för civil och militär beredskap.

Posten Beredskapstillgångar omfattar främst Försvarmaktens (FM) tillgångar för militär beredskap. Tillgångar för civil beredskap omfattar t.ex. läkemedel, fordon samt medicinsk utrustning.

FM delar in sina beredskapstillgångar i dels beredskapsinventarier, dels beredskapsvaror, vilka redovisas som anläggningstillgångar. Beredskapsinventarierna uppgår till 75,4 miljarder kronor och utgörs av t.ex. flygplan, fartyg och stridsvagnar. Beredskapsvaror, som t.ex. ammunition och drivmedel, uppgår till 14,5 miljarder kronor.

Årets ökning med 1,4 miljarder kronor förklaras i stort sett av Försvarmakten. Nyanskaffning av militära beredskapsinventarier

uppgår till 9,0 miljarder kronor och avskrivningar uppgår till 8,1 miljarder kronor under 2004. Under året har försäljningar och utrangeringar genomförts för 1,1 miljarder kronor. Beredskapslagret ökade med 0,5 miljarder kronor.

Riksrevisionen har i sin revisionsberättelse och i revisionsrapport konstaterat att den interna styrningen och kontrollen hos Försvarmakten har sådana brister i fråga om denna post att Försvarmaktens redovisning inte ger en rättvisande bild och att det bokförda värdet inte kan styrkas (se mer utförligt under avsnitt 4.5.11 Kommentarer till särskilda poster).

Statens räddningsverks beredskapstillgångar har minskat något under året och består bl.a. av materiel för räddningstjänst, andningsskydd och anläggningar för varningssignaler.

Socialstyrelsens beredskapstillgångar avser läkemedel och sjukvårdsförnödenheter.

Not 24 Förskott avseende materiella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2004	2003
Banverket	639	59
Vägverket	309	504
Totalförsvarets forskningsinstitut	8	-
Kungl. Tekniska högskolan	3	-
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	18	21
Övriga myndigheter	1	19
Summa	978	603

Under denna post redovisas de förskott som myndigheten lämnat för anskaffning av materiella anläggningstillgångar.

Banverkets post avser förskott för järnvägsanläggningar.

Not 25**Andelar i dotter- och intresseföretag****Andelar i dotterföretag**

Miljoner kronor

	2004	2003
Vattenfall AB	62 316	52 506
Sveaskog Holding AB	17 518	16 776
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	10 031	9 004
Civitas Holding AB (inklusive Vasakronan AB)	9 465	8 969
Akademiska Hus AB	7 827	7 506
Venantius AB	7 356	6 546
Sveriges Bostadsfinansierings-aktiebolag SBAB	5 268	4 926
Vin & Sprit AB	5 000	4 496
Almi Företagspartner AB	4 058	4 100
Posten AB	3 930	2 308
AB Svensk Exportkredit	3 392	2 952
Apoteket AB	2 506	1 855
Vasallen AB	1 942	1 787
SJ AB	1 814	1 324
Systembolaget AB	1 644	1 348
Specialfastigheter Sverige AB	1 346	1 297
Teracom AB, Svensk Rundradio AB	1 288	1 181
Swedfund International AB	1 123	960
AB Swedcarrier	1 027	990
Samhall AB	841	783
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	560	537
Statens Bostadsomvandlings AB (Bothia Garanti AB)	552	540
Svenska Rymdaktiebolaget	479	736
Green Cargo AB	407	358
Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	298	281
AB Svensk Bilprovning	288	234
Lernia AB	266	236
Kasernen Fastighets AB	105	102
IMEGO AB	43	55
SweRoad (Swedish National Road Consulting AB)	43	40
Swedesurvey AB	42	41
AB Göta Kanalbolag	40	41
IRECO Holding AB	34	1
Kungliga Dramatiska Teatern AB	30	32
Statens Väg- och Baninvest AB	18	18
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	15	15
Kungliga Operan AB	13	5
A-Banan Projekt AB	10	10
AB Svenska Spel	0	0

Affärsverk

Luftfartsverket – LfV Holding AB	145	151
Svenska kraftnät	76	48

Övriga andelar	209	155
Summa	153 365	135 250

Med dotterföretag avses företag där statens ägarandel överstiger 50 procent.

Andelsvärdet ovan är baserat på det justerade egna kapitalet hos företagen enligt bokslut per 31 december, utom i några fall då senaste delårsbokslut använts.

Andelar i dotterföretag ökade med 18,1 miljarder kronor. Förändringen beror till största delen på periodens positiva resultat men är även en följd av förändringar i företagets justerade egna kapital, utbetalda utdelningar samt förvärv och avyttringar.

Andelen för Vattenfall AB ökade med 9,8 miljarder kronor huvudsakligen genom periodens positiva resultat på 11,8 miljarder kronor. Resterande del av förändringen beror till största delen på utdelning av 2,4 miljarder kronor som minskat andelsvärdet, omräkningsdifferenser på 0,8 miljarder kronor samt en övergångseffekt vid tillämpning av nya redovisningsregler avseende pensionsåtaganden på -0,7 miljarder kronor.

Andelsvärdet för LKAB ökade med 1,0 miljarder kronor till följd av periodens positiva resultat.

Andelen i Venantius AB ökade med 0,8 miljarder kronor främst p.g.a. periodens positiva resultat.

För Posten AB har andelsvärdet ökat med 1,6 miljarder kronor.

SJ AB ökade med 0,5 miljarder kronor främst genom årets resultat samt ett aktieägartillskott på 0,3 miljarder kronor.

AB Svenska Spel bokförs till värdet av aktiekapital och reservfond. Resultatet tillförs statsbudgeten när utdelningen betalas. Den del av Svenska Spels överskott som skall utbetalas till folk- och idrottsrörelser (1 168 miljoner kronor) har omklassificerats som skuld vid sammanställningen av den statliga sektorn.

Andelar i intresseföretag

Miljoner kronor

	2004	2003
TeliaSonera AB	55 122	52 572
Nordiska investeringsbanken (NIB)	5 964	5 685
SAS AB	2 388	2 811
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	82	82
AB Bostadsgaranti	55	55
Sveriges Rese- och Turistråd AB	7	9
Norrland Center AB	5	5
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	315	300
Summa	63 938	61 519

Med intresseföretag avses företag där statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent.

Andelar i intresseföretag ökade med 2,4 miljarder kronor främst p.g.a. att andelen i TeliaSonera AB har ökat i värde. Andelen ökade med 2,6 miljarder kronor, vilket till stor del beror på periodens resultatandel på 5,9 miljarder kronor. Andelsvärdet har påverkats negativt av valutakursförluster vid omräkning av verksamhet i utlandet på 1,0 miljarder kronor och utdelning till staten på 2,1 miljarder kronor. Marknadsvärdet på Regeringskansliets aktier i TeliaSonera AB uppgick den 31 december 2004 till 84,3 miljarder kronor.

Andelar i dotter- och intresseföretag – totalt

Miljoner kronor

	2004	2003
Summa andelar i dotterföretag	153 365	135 250
Summa andelar i intresseföretag	63 938	61 519
Riksbankens grundfond	1 000	1 000
Summa	218 303	197 769

Not 26**Andra långfristiga värdepappersinnehav**

Miljoner kronor

	2004	2003
Riksgäldskontoret, Bostadsobligationer	1 818	5 458
Regeringskansliet, Europeiska investeringsbanken EIB	1 677	1 677

Regeringskansliet, Europeiska utvecklingsbanken EBRD	983	925
Regeringskansliet, OMX AB (OMHex AB)	715	715
Regeringskansliet, Världsbanken IBRD	593	593
Regeringskansliet, Europarådets utvecklingsbank CEB	34	34
Karolinska institutet, aktier, andelar och obligationer	487	668
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	4 506	4 234
Övriga myndigheter	368	301
Summa	11 181	14 605

Andra långfristiga värdepappersinnehav har minskat med 3,4 miljarder kronor, främst p.g.a. Riksgäldskontorets minskade innehav av bostadsobligationer. Obligationerna ingick i tidigare överföring från AP-fonderna. Det ursprungliga nominella värdet var 67,5 miljarder kronor och således har 65,7 miljarder kronor hittills lösts in, varav 3,6 miljarder kronor under året. Statens Järnvägars innehav avser till största delen nollkupongobligationer i syfte att möta betalningsströmmar vid förfall av leasing- och leaseholdkontrakt för anläggningstillgångar uthyrda till SJ AB och Green Cargo AB.

Marknadsvärdet för Regeringskansliets aktier i OMX AB uppgick den 31 december 2004 till 0,7 miljarder kronor.

Not 27**Andra långfristiga fordringar**

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Exportkreditnämnden</i>		
- Skadefordringar	4 958	5 186
- Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	147	188
<i>Summa Exportkreditnämnden</i>	<i>5 105</i>	<i>5 374</i>

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	275	281
Göteborgs universitet	154	159
Statens bostadskreditnämnd	113	150
Verket för näringslivsutveckling	77	110
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	17	19

<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	4 255	8 286
Sjöfartsverket	129	140
Lufftartsverket	12	9
Svenska kraftnät	239	239
Övriga myndigheter	168	156
Total summa	10 544	14 923

Exportkreditnämnden (EKN) redovisar försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar. Fordringarna utgår från de skadebelopp som betalats ut. Avdrag görs för återvunna eller avskrivna belopp. Till detta läggs kapitaliserade räntor samt förfallna, obetalda och upplupna, ej förfallna avtalsräntor. Värderingen av EKN:s fordringar görs utifrån olika kriterier. En utgångspunkt vid bedömning av fordringar på andra länder är det aktuella landets skuldsättning och inkomstnivå samt hur landet skött sina skuldbetalningar. Detta kompletteras med det allmänna riskläget i landet vad gäller krediter och på den återstående löptiden på EKN:s utestående fordran. Värdet före avsättning av förlustrisker m.m. på EKN:s fordringar uppgår till 12,3 miljarder kronor. Avsättningen uppgår till 7,4 miljarder kronor.

Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) garanterar och subventionerar u-landskrediter i projekt som Sida bedömer kan få betydande utvecklingseffekter i landet. Posten utgörs till största delen av Säkerhetsreserven som förvaltas av EKN vilken är knuten till det s.k. U-kreditsystemet. Säkerhetsreservens redovisade värde efter gjorda avsättningar bedöms täcka kostnader för framtida eventuella förluster.

Göteborgs universitets fordringar avser utlåning av donationsmedel till Akademiska Hus för fastigheterna Handelshögskolan, Wallenbergsalen och Hasselbladslaboratoriet, som vid uppförandet finansierades med bl.a. donationsmedel.

Statens bostadskreditnämnd redovisar regressfordringar till följd av utbetalda ersättningar för infriade garantier.

Affärsverket Statens järnvägar redovisar fordringar, leasing- och leaseholdavtal på SJ AB och Green Cargo AB. Dessa uppgick till 2,8 miljarder kronor 2004. Dessutom redovisar affärsverket en fordran på Storstockholms lokaltrafik (SL) avseende kapitalkostnadsersättning på 1,2 miljarder kronor.

Not 28 Utlåning

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Centrala studiestödsnämnden</i>		
Studielån beviljade efter 1988 samt hemutrustningslån	81 794	93 964
Äldre studielån beviljade t.o.m. 1988	14 525	15 548
Studiemedel beviljade fr.o.m. 1 juli 2001	39 269	29 144
Återkrav på lån och bidrag	405	333
Skuldsaneringslån och övrigt	-3	126
<i>Summa Centrala studiestödsnämnden</i>	<i>135 990</i>	<i>139 115</i>
<i>Riksgäldskontoret (RGK)</i>		
RGK, löpande krediter och rörelsekapital med fast löptid till		
Jernhusen AB	-	1 000
Botniabanan AB	1 455	1 325
Övriga	307	402
RGK, investeringslån till		
Svensk-Danska broförbindelsen AB	1 630	3 360
A-train AB	900	1 000
Jernhusen AB	990	-
Botniabanan AB	3 425	1 540
RGK, utlåning till		
Premiepensionsmyndigheten	1 865	1 858
RGK, utlåning till AP-fonden	127	113
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>10 699</i>	<i>10 598</i>
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete		
Nutek	42	88
Övriga	150	221
Total summa	147 292	150 428

Centrala studiestödsnämnden (CSN) administrerar ett flertal lånetyper som kan delas in i två huvudkategorier. Den ena typen är lån finansierade med lån i Riksgäldskontoret. Det avser främst studielån beviljade fr.o.m. 1989. Den andra kategorin är lån som ursprungligen finansierades via anslag på statsbudgeten, främst studielån beviljade t.o.m. 1988. CSN:s fordringar uppgår till totalt 136 miljarder kronor, efter att hänsyn tagits till reservationer för osäkra fordringar.

Tre huvudprinciper ligger till grund för CSN:s beräkning av osäkra fordringar och de nedskrivningar som görs på grundval av beräkningarna. Dessa principer är betalningsbenägenhet, reservation enligt de trygghetsregler som finns vid återbetalning och framtida förluster på grund av dödsfall. Med bristande betalningsbenägenhet menas att inga eller få inbetalningar gjorts under de senaste åren trots påminnelser och kravåtgärder. Under 2004 har CSN omarbetat beräkningssättet av reservationer enligt de trygghetsregler som finns vid återbetalning. Bland annat räknas fiktiva betalningsplaner fram där man reserverar hela beloppet inklusive påförda och framtida räntor för att få en stabilare bedömning av osäkerheten. Man har också arbetat fram ett nytt sätt att beräkna låntagarnas framtida inkomstutveckling. Detta görs med en statistisk regressionsmodell av genomsnittsinkomsternas utveckling i olika åldersgrupper med hänsyn tagen till kön, arbetslivserfarenhet och utbildningsnivå. Framtida förluster på grund av dödsfall skattas slumpmässigt fram utifrån SCB-nycklar över sannolikheten att dö i en viss ålder. Den sista principen är ny från 2004.

Inför 2000 tog CSN ett nytt administrativt system för återbetalning i bruk och tog fram nya rutiner för beräkning av osäkra fordringar. Under åren 1999–2003 gjorde CSN reservationer för osäkra fordringar på sammanlagt cirka 24,2 miljarder kronor, efter införande och vidareutveckling av modellen för värdering av fordringarna. Vid utgången av 2004 är den totala reserveringen 34 miljarder kronor på en total lånefordran uppgående till 170 miljarder kronor. Det innebär att reservationen ökat med cirka 10 miljarder kronor jämfört med 2003. Den största delen av förändringen beror på att reservationen, med anledning av de trygghetsregler som finns vid återbetalning, blir betydligt högre med de förändringar som gjorts i CSN:s värderingsmodell under 2004.

Jämförelsetalen har inte ändrats eftersom kostnaden inte kan fördelas på de närmast föregående åren på ett rättvisande sätt. Gör man däremot en jämförelse mellan årets reservering och den värdering som skulle ha gällt vid utgången av 2003 om de nya kriterierna tillämpats redan då, minskade den faktiska reservationen för 2004. Förändringen rör sig nästan uteslutande om studielån beviljade efter 1988 och beror på att låntagarna har bättre

inkomster än föregående år, räntesänkning och färre låntagare inom lånetypen.

Av reserverat belopp avser 28,4 miljarder kronor lån beviljade t.o.m. 1988 och 3,2 miljarder kronor lån tagna fr.o.m. 1989. Inför 2004 års årsredovisning räknade CSN för första gången fram en reservation för de nya annuitetslån som infördes den 1 juli 2001 vilket blev 1,4 miljarder kronor av en bruttofodran på 40,7 miljarder kronor. Därutöver tillkommer återkrav m.m. på cirka 1 miljard kronor. Effekterna av den vidareutvecklade beräkningsmodellen kommenteras i avsnitt 4.2, 4.5.8 och 4.5.10.

Riksgäldskontoret (RGK) är den myndighet utöver CSN som har omfattande utlåning. När det gäller Svensk-Danska Broförbindelsen AB är bolaget beroende av Öresundsbro Konsortiets framtida resultat för att kunna återbetala lånet. RGK:s riskvärdering av lånet har lett till en nedskrivning av lånet med 1,9 miljarder kronor. RGK:s utlåning till Premiepensionsmyndigheten (PPM) och AP-fonderna ingår också i denna post, eftersom dessa myndigheter inte konsolideras i årsredovisningen för staten. Styrelsens för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) utlåning avser biståndskrediter och villkorlån.

Not 29

Varulager och förråd

Miljoner kronor

	2004	2003
Banverket	375	386
Vägverket	135	113
Försvarmakten	133	151
Försvarets materielverk	104	84
Statens räddningsverk	88	96
Rikspolisstyrelsen	79	81
Kriminalvårdsverket	66	72
Fortifikationsverket	35	31
<i>Affärsverk</i>		
Luffartsverket	36	41
Sjöfartsverket	36	34
Övriga myndigheter	167	198
Summa	1 254	1 287

Med varulager och förråd avses råmaterial, råvaror, halvfabrikat och färdiga produkter samt förnödenheter som förbruknings- och tillsatsmaterial.

Not 30 Pågående arbeten

Miljoner kronor

	2004	2003
Lantmäteriverket	138	120
Försvarsmakten	35	64
Banverket	25	16
Fortifikationsverket	11	13
Övriga myndigheter	32	23
Summa	241	236

Lantmäteriverkets pågående arbeten avser i huvudsak fastighetsbildning, vilket t.ex. innebär avstyckning och reglering av gränsdragning mellan fastigheter.

Not 31 Fastigheter

Miljoner kronor

	2004	2003
Länsstyrelsen i Dalarnas län	97	96
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	21	20
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	8	9
Övriga länsstyrelser	9	15
Summa	135	140

Länsstyrelsen i Dalarnas län innehar ett stort antal fastigheter i den s.k. Jordfonden, lokaliserade till omarronderingsområden, där bytesprojekt pågår eller är planerade.

Not 32 Förskott till leverantörer

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarets materielverk	10 096	11 152
Övriga myndigheter	106	144
Summa	10 202	11 296

Försvarets materielverk lämnar förskott till i huvudsak Industrigruppen JAS, SAAB, Kockums och Ericsson. Förskotten avser främst materiel och tjänster. Det är främst förskotten till industrigruppen JAS som minskat, vilket beror på att leveranser skett under 2004.

Förskott till utländska leverantörer ingår med 0,8 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor mindre jämfört med föregående år.

Not 33 Kundfordringar

Miljoner kronor

	2004	2003
Vägverket	723	730
Exportkreditnämnden	642	815
Banverket	578	495
Lantmäteriverket	154	159
Statens institutionsstyrelse	125	134
Karolinska institutet	104	93
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	447	448
Svenska kraftnät	312	277
Sjöfartsverket	105	119
Statens järnvägar	15	61
Övriga myndigheter	1 634	1 587
Summa	4 839	4 918

Vägverkets post består av fordringar för externa uppdrag i huvudsak åt kommuner.

Exportkreditnämndens kundfordringar utgörs av fordringar på garantitagare avseende debiterade premier samt premier för bundna utfästelser.

Luftfartsverkets post utgörs av fordringar på flygbolag där SAS AB står för merparten.

Not 34

Övriga fordringar

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Skatteverket</i>		
Fordringar på skattekontot	16 433	16 005
Fordringar lämnade till Kronofogdemyndigheten för indrivning m.m.	4 648	5 036
Fordringar avseende kommunalskatt, kommuner och landsting	5 972	-
Fordringar på kommuner avseende mervärdesskatt	3 721	3 627
Fordringar på landsting avseende mervärdesskatt	1 759	1 721
Fordringar avseende utlägg i exekutiva förrättningar m.m.	25	27
<i>Summa Skatteverket</i>	<i>32 558</i>	<i>26 416</i>
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Depositioner för handel med futures	1 100	2 109
Fordran CSA-avtal	589	811
Övriga fordringar	286	1 304
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>1 975</i>	<i>4 224</i>
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	2 589	2 650
Tullverket	1 674	2 068
Statens jordbruksverk	550	1 821
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	166	220
Statens järnvägar	9	10
Svenska kraftnät	15	16
Övriga myndigheter	1 062	1 139
Total summa	40 598	38 564

Övriga fordringar ökade med 2 miljarder kronor jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på Skatteverkets fordringar avseende kommunalskatt, kommuner och landsting, som ökade med 6 miljarder kronor. Kommunal-skattemedel till kommuner och landsting är preliminära och framräknade av Statistiska centralbyrån. De beräknas och utbetalas år ett, år två fastställs inkomsterna i taxeringen för år ett. Skulden eller fordran slutregleras i januari år tre. Det innebär att preliminärt utbetalda kommunalskattemedel under 2003 överskred det slutliga skatteuttagen 2003 (taxering 2004). Det

innebär att staten hade en fordran som reglerades i januari 2005.

Skatteverket har skattefordringar under indrivning på nominellt 51,4 miljarder kronor. Av dessa beräknas 4,6 miljarder kronor eller 9 procent betalas in. Värdet av fordringarna har i likhet med tidigare år beräknats med ledning av bland annat åldersanalys av de restförda fordringarna.

År 2004 har Skatteverket fordringar på kommuner och landsting på ett belopp om sammanlagt 5,5 miljarder kronor avseende utnyttjad kredit hos Riksgäldskontoret (RGK) för utbetalningar i systemet för kompensation av viss ingående mervärdesskatt avseende 2002 och tidigare. Hur regleringen av fordran på kommuner och landsting skall ske har ännu inte beslutats av regeringen.

RGK:s minskade fordringar utgörs till största delen av depositioner för handel med s.k. futures som minskat med 1 miljard kronor jämfört med föregående år.

Riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas fordringar utgörs till största delen av fordringar på bidragsskyldiga avseende underhållsstöd, 1,6 miljarder kronor, samt återkravsfordringar avseende övriga socialförsäkringsförmåner, 631 miljoner kronor. Samtliga fordringar äldre än fyra år avseende underhållsstöd bedöms som osäkra och har skrivits ned till noll. Nedskrivningsbeloppet uppgår till 1,9 miljarder kronor.

Tullverkets övriga fordringar består till största delen av obetalda tullräkningar avseende mervärdesskatt. Att fordringarna per bokslutsdatum fluktuerar från år till år beror till stor del på Tullverkets faktureringsrutiner och endast till mindre del på andra faktorer som t.ex. konjunkturväxlingar.

Jordbruksverkets övriga fordringar avser bland annat fordringar på EU för gjorda utbetalningar av bidrag inom garantisektionen, rekviderade medel inom utvecklingssektionen samt bundet kapital i offentliga lager till följd av inköp- och försäljningsverksamhet för EU:s räkning av bland annat spannmål. Fordran har minskat kraftigt från föregående år. I totalbeloppet ligger även en fordran avseende salmonellautbrottet i Norrköping.

Not 35 Periodavgränsningsposter – Förutbetalda kostnader

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Premielån	122	99
Underkurser, upplåning i svenska kronor	4 266	6 615
Underkurser, upplåning i utländsk valuta	430	502
Underkurser, just. nytt skuldmått i svenska kronor	6 339	6 253
Övriga förutbetalda kostnader	6	0
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>11 163</i>	<i>13 469</i>
Rikspolisstyrelsen	353	356
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	200	201
Kriminalvårdsstyrelsen	194	194
Lunds universitet	192	173
Banverket	152	266
Uppsala universitet	141	132
Göteborgs universitet	138	134
Skatteverket	134	181
Arbetsmarknadsverket	129	116
Domstolsverket	123	132
Karolinska institutet	114	118
Kungl. Tekniska högskolan	108	105
Stockholms universitet	106	102
<i>Affärsverk</i>		
Lufftartsverket	73	62
Sjöfartsverket	39	32
Svenska kraftnät	9	28
Övriga myndigheter	1 871	1 620
Total summa	15 239	17 421

Som förutbetalda kostnader redovisas kostnader som är hänförliga till kommande år, men har betalats ut under året.

Not 36 Periodavgränsningsposter – Upplupna bidragsintäkter

Miljoner kronor

	2004	2003
Lunds universitet	147	298

Kungl. Tekniska högskolan	133	128
Karolinska institutet	109	82
Stockholm universitet	85	81
Göteborgs universitet	66	86
Uppsala universitet	58	47
Sveriges lantbruksuniversitet	47	39
Mitthögskolan	33	42
Umeå universitet	31	25
Övriga myndigheter	348	298
Summa	1 057	1 126

Som upplupna bidragsintäkter redovisas överenskommen ersättning för genomförd verksamhet som ännu inte utbetalats till myndigheten.

Not 37 Periodavgränsningsposter – Övriga upplupna intäkter

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Ränteintäkter, skuldskötselinstrument	9 518	9 862
Ränteintäkter, kreditgivning	201	163
Ränteintäkter, uppköpta obligationer i svenska kronor	3	4
Upplupna avgifter i kreditgivningen	2	2
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>9 724</i>	<i>10 031</i>
Statens jordbruksverk	5 618	4 012
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	257	-
Banverket	213	273
Exportkreditnämnden	149	179
Kärnavfallsfondens styrelse	143	125
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	139	106
Insättningsgarantinämnden	100	-
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	294	220
Lufftartsverket	178	146
Statens järnvägar	72	185
Sjöfartsverket	38	33
Övriga myndigheter	411	1 161
Total summa	17 336	16 471

Som upplupna intäkter redovisas räntor och andra intäkter som upparbetats, men där fakturering eller betalning inte skett till och med brytdagen.

Statens jordbruksverks upplupna intäkter avser främst betalning från EU avseende arealersättning till jordbrukare för 2004. Utbetalningen har gjorts först i början av 2005, men periodiseras till 2004.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) bildades under 2004. IAF:s uppdrag är att svara för en samlad tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen. En del av denna verksamhet fanns tidigare inom Arbetsmarknadsstyrelsen. Beloppet avser finansieringsavgift från arbetslöshetskassor avseende december 2004 som fakturerades först under 2005.

Beloppet på Insättningsgarantinämnden avser intäkt motsvarande beräknad kostnad för pågående fall inom investerarskyddet (se not 43 Övriga avsättningar).

Not 38

Värdepapper och andelar

Miljoner kronor

	2004	2003
Regeringskansliet, aktier i Nordea AB	4 646	4 646
Exportkreditnämnden, valuta-depositioner i svenska banker och företagscertifikat	2 353	2 303
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna, hypoteksobligationer m.m.	1 472	1 601
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	220	40
Riksgäldskontoret	-	7 469
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	99	230
Övriga myndigheter	1	2
Summa	8 791	16 291

Marknadsvärdet på Regeringskansliets aktier i Nordea AB uppgick vid årsskiftet till 36,3 miljarder kronor. Efter årsskiftet har en del av aktierna sålts.

Riksförsäkringsverket har medel från fonder m.m. placerade i olika värdepapper (se not 41 Fonder).

Riksgäldskontoret (RGK) placerar eventuell kortfristig överskottslikviditet på dagslåne-marknaden för att hantera kortfristiga förändringar i lånebehovet. Den 31 december 2004 har RGK istället lånat medel på dagslåne-marknaden. Denna kortfristiga skuld ingår i statsskulden.

Not 39

Kassa, bank m.m.

Miljoner kronor

	2004	2003
Skatteverket	351	355
Försvarets materielverk	301	340
Länsstyrelsen i Norrbottens län	165	165
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	147	146
Insättningsgarantinämnden	117	-
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	81	32
Regeringskansliet	79	87
Exportkreditnämnden	72	42
Internationella programkontoret	58	38
Göteborgs universitet	48	24
Kungl. Tekniska högskolan	45	25
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	145	119
Svenska kraftnät	72	12
Sjöfartsverket	22	37
Luftfartsverket	18	1
Övriga myndigheter	364	421
Summa	2 085	1 844

Skatteverkets kassa, bank m.m. avser till största delen klienters bankmedel.

Försvarets materielverks (FMV) kassa, bank m.m. avser i huvudsak de medel som FMV har för olika samarbetspartners räkning. Minskningen beror främst på en lägre dollarkurs jämfört med föregående år samt att medel för nyanskaffning har tagits i anspråk.

Insättningsgarantinämndens ökning av kassa, bank m.m. avser medel som inte har tömts från avkastningskonto i depåbanken till konto i Riksgäldskontoret.

Not 40

Nettoförmögenheten

Miljoner kronor

	2004	2003
Uppskrivningskapital	118	959
Donationskapital	232	102
Resultatandelar i dotterföretag	118 471	107 757
Balanserad kapitalförändring	-906 679	-879 825
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	-16 818	-18 951
Summa	-804 676	-789 958

Nettoförmögenheten är skillnaden mellan tillgångar och skulder. Eftersom statens skulder är större än tillgångarna är statens nettoförmögenhet negativ. Förändringen av nettoförmögenheten mellan två år samvarierar i huvudsak med statsskuldens förändring. Nettoförmögenheten påverkas i första hand av resultaträkningens över- eller underskott. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av andra transaktioner som förändrar tillgångarnas eller skuldernas värde utan att de redovisas i resultaträkningen. Under 2004 minskade nettoförmögenheten med 14,7 miljarder kronor. Nedan redogörs för förändringar av poster som ingår i nettoförmögenheten. Vissa händelser som i sig inte innebär att nettoförmögenheten påverkas utgör ändå förklaringar till förändringar av ingående delposter.

Uppskrivningskapital

Uppskrivningskapitalet har minskat med 0,8 miljarder kronor under året. I samband med att Södra länken öppnats för trafik har Vägverket överfört 839 miljoner kronor i uppskrivningskapital till balanserad kapitalförändring avseende den finansiering som Vägverket erhållit i form av bidrag från Stockholms stad.

Donationskapital

Donationskapitalet ökade med 0,1 miljarder kronor under året. Moderna museet har mottagit donationer i form av konstverk till ett värde av 110 miljoner kronor.

Resultatandelar i dotterbolag

Regeringskansliet svarar för merparten av posten. Ökningen med 10,7 miljarder kronor under året består av föregående års resultatandelar (17,5 miljarder kronor), utdelningar betalda under 2004 (-6,4 miljarder kronor),

mottagna aktieägartillskott (0,3 miljarder kronor) samt övriga förändringar av eget kapital i dotterbolagen (-0,4 miljarder kronor). En återföring av tidigare omförda negativa resultatandelar från balanserad kapitalförändring har medfört en minskning av resultatandelar med 0,4 miljarder kronor.

TeliaSonera AB redovisar betydande minskningar av det egna kapitalet vid sidan av resultatet. Förändringen uppgår till -1,2 miljarder kronor och avser till största delen omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet.

Balanserad kapitalförändring

Förändringen utgör en minskning med 26,9 miljarder kronor varav den del av föregående års överskott som ej är hänförlig till resultatandelar utgör 36,4 miljarder kronor.

Utdelningar från dotterbolag enligt föregående stycke ökar denna delpost med motsvarande belopp. Aktieägartillskott minskar balanserad kapitalförändring med 0,3 miljarder kronor och ökar resultatandelar ovan. Återföring av tidigare omföring av negativa resultatandelar i dotter- och intressebolag från resultatandelar ökade balanserad kapitalförändring med 0,4 miljarder kronor.

Kupongränta på de bostadsobligationer som tidigare överförts från AP-fonderna uppgår till 0,3 miljarder kronor och redovisas som en balanserad kapitalökning. Skilda principer vid värdering av inomstatliga värdepapper har medfört en utjämningspost på 0,8 miljarder kronor som redovisas som balanserad kapitalminskning.

Riksgäldskontorets konton för hantering av TV-avgiften, rundradiokontot m.fl., rapporteras som del av statsverket, vilket har inneburit en ökning av nettoförmögenheten med 0,2 miljarder kronor.

Saldot vid avräkning av inomstatliga betalningar avseende anslag och inkomstitlar uppgick vid årsskiftet till 3,5 miljarder kronor och redovisas som en ökning av nettoförmögenheten.

Vägverket har överfört 0,8 miljarder kronor från uppskrivningskapital till balanserad kapitalförändring i samband med färdigställandet av Södra länken (se avsnitt 4.3.1 Nettoförmögenheten).

Förändring av statens nettoförmögenhet

Miljoner kronor

	Uppskrivnings- kapital	Donations- kapital	Resultatandelar i dotterföretag	Balanserad kapitalförändring	Årets över- /underskott	Summa
Ingående balans	959	102	107 757	-879 825	-18 951	-789 958
Föregående års kapitalförändring			17 520	-36 471	18 951	0
Utdelning från dotter- och intresseföretag			-6 357	6 357		0
Förändring av eget kapital hos dotter- och intresseföretag			-358	56		-302
Aktieägartillskott			310	-310		0
Återföring av negativa resultatandelar			-401	401		0
Ränta på bostadsobligationer				338		338
Rundradiokonto m.m., Riksgäldskontoret				243		243
Utjämningspost avs. elim. statspapper				-787		-787
Saldo inomstatlig betalningsavräkning				3 460		3 460
Överföring av uppskrivningskapital	-839			839		0
Övriga förändringar	-2	130		-980		-852
Årets över-/underskott					-16 818	-16 818
<i>Summa årets förändring</i>	<i>-841</i>	<i>130</i>	<i>10 714</i>	<i>-26 854</i>	<i>2 133</i>	<i>-14 718</i>
Utgående balans	118	232	118 471	-906 679	-16 818	-804 676

Not 41

Fonder

Miljoner kronor

	2004	2003
Kärnavfallsfonden	31 681	30 279
Insättningsgarantinämndens fond	14 282	13 192
Medel för kompetenssparande	5 950	4 800
Bilskrotningsfonden	485	593
Bostadskreditnämndens garantireserv	1 468	1 409
Bygdemedel m.m. (länsstyrelser)	331	327
Kammarkollegiets försäkringsverksamhet m.m.	217	161
<i>Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna</i>		
- Trafiklivräntefonden	640	608
- Fonder för frivillig sjukförsäkring	356	334
- Frivilliga yrkesskadefonden	103	100
- Affärsverksfonden	101	103
- Övriga fonder	111	113
<i>Summa Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna</i>	<i>1 311</i>	<i>1 258</i>
Batterifonden, Naturvårdsverket	666	641
Medel från vattendomar m.m., Fiskeriverket	142	133
Övriga	86	83
Total summa	56 619	52 876

Under posten Fonder redovisas medel som reserverats för särskilda ändamål, men där det reserverade beloppet inte bestäms av en fastställd skuld eller en försäkringstekniskt beräknad risk. De viktigaste förändringarna i fondkapitalet beskrivs i not 5, Avsättning till/upplösning av fonder.

Kärnavfallsfondens styrelse redovisar Kärnavfallsfonden som består av avgifter från kärnkraftsföretagen, baserade på produktionen av elektrisk kraft. Avgifterna skall täcka alla kostnader nu och i framtiden för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och annat avfall.

Insättningsgarantinämndens fond förvaltas enligt riktlinjer som beslutas av Insättningsgarantinämnden. Fonden utgörs av avgifter från institut som omfattas av garantin. Avgiftens storlek, som baseras på institutens kapitaltäckningsgrad, används till att bygga upp en fond varifrån ersättning betalas ut till institut som försatts i konkurs och som omfattas av garantin. Insättningsgarantin gäller för såväl

privatpersoner som företag och andra juridiska personer.

Skatteverket redovisar medel som enligt regeringens beslut är avsatta från inkomsterna av energiskatt för individuellt kompetenssparande.

Bostadskreditnämnden redovisar medel i en garantireserv för främst s.k. Äldre garantier. Garantireserven byggdes till sin huvuddel upp under 2001, genom överföring av anslagsmedel.

Riksförsäkringsverket redovisar ett antal fonder som förvaltas av Kammarkollegiet och från vilka bl.a. vissa livräntor enligt äldre bestämmelser betalas ut. De största är Trafiklivräntefonden, Frivilliga yrkesskadefonden och Affärsverksfonden. De allmänna försäkringskassornas fonder för den frivilliga sjukförsäkringen har fram till ombildningen till den nya Försäkringskassan, den 1 januari 2005, förvaltats av respektive försäkringskassa, och använts för utbetalningar från den frivilliga sjukpenningförsäkringen.

Bilskrotningsfonden redovisas av Vägverket och används till bilskrotningspremier.

Länsstyrelserna redovisar s.k. bygdemedel (vattenregleringsmedel) och älgvårdsfonder. Det största beloppet (170 miljoner kronor) redovisas av Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Batterifonden redovisas av Naturvårdsverket och används för bl.a. omhändertagande av miljöfarliga batterier.

Not 42

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Miljoner kronor

	2004	2003
Statens pensionsverk	138 002	132 961
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	7 849	8 661
Försvarsmakten	1 954	2 368
Rikspolisstyrelsen	235	191
Försvarets materielverk	130	99
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	2 830	2 660
Sjöfartsverket	1 125	1 030
Svenska kraftnät	174	154
Övriga myndigheter	768	663
Summa	153 067	148 787

Det stora flertalet myndigheter betalar pensionspremier till Statens pensionsverk (SPV). SPV administrerar och gör avsättningar för merparten av statens pensionsåtagande. Den tidigare Nämnden för statens avtalsförsäkringar, NSA, upphörde den 1 juli 2004 och ansvaret för den statliga försäkringsrörelsen övertogs av SPV. Undantag från denna försäkringslösning är de myndigheter som gör egna avsättningar för pensioner, bl.a. affärsverken utom Statens järnvägar och de allmänna försäkringskassorna.

Den av SPV redovisade pensionskulden ökade med 5 miljarder kronor beroende på ett flertal faktorer. Nyintjänad pension uppgår brutto till 3,8 miljarder kronor, uppräknig av skulden med ränta i enlighet med de försäkringstekniska riktlinjerna har gjorts med 2,9 miljarder kronor och indexering av förmåner med 1,9 miljarder kronor. Utbetalade förmåner som minskar skulden har varit 5,9 miljarder kronor. Justering av ingående reserver har gjorts med 1,6 miljarder kronor vilket dels avser en stor mängd förmåner som borde ha tagits upp 2003, dels saldot av korrigeringar för befintliga förmåner som förändrats retroaktivt, m.fl. orsaker. Övriga faktorer inklusive engångshändelser har gett en nettoökning med cirka 0,7 miljarder kronor.

Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna har minskat avsättningen med drygt 0,8 miljarder kronor. I och med att de anställda vid de allmänna försäkringskassorna går över till statlig anställning har övergångsbestämmelser avtalats. Dessa innebär att de allmänna försäkringskassorna i många fall gjort en annan framtidsbedömning gällande den antastbara delen av pensionsskulden som resulterat i en minskning av Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassornas totala skuld. Med antastbar del avses den del av pensionen där rätten till pension gjorts beroende av att arbetstagaren kvarstår i arbetsgivarens tjänst vid inträdet i pensionsåldern.

Hos Försvarmakten har avsättningen liksom under 2003 minskat med cirka 0,4 miljarder kronor beroende på att nyintjänade pensioner varit lägre än årets utbetalningar.

Hos Luftfartsverket har årets kostnad för avsättningar minskat något jämfört med föregående år men är fortfarande högre än pensionsutbetalningarna vilket gör att den totala avsättningen ökar.

Not 43

Övriga avsättningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Exportkreditnämnden	8 405	8 854
Riksgäldskontoret	2 471	3 402
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	834	676
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	333	651
Banverket	288	314
Sveriges geologiska undersökningar	127	136
Insättningsgarantinämnden	100	
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	687	655
Luftfartsverket	100	59
Sjöfartsverket	56	32
Övriga myndigheter	136	149
Summa	13 537	14 928

Balansposten Övriga avsättningar består huvudsakligen av Exportkreditnämndens avsättningar för risker i garantiengagemang. Avsättningar har gjorts för förväntad förlustrisk i affärerna och för riskkoncentration i portföljen. Avsättningarna har minskat med drygt 400 miljoner kronor under året. Avsättning för förväntad förlust har minskat med nära 800 miljoner kronor vilket beror bl.a. på att affärer med hög riskvärdering har skadereglerats. Avsättning för oförväntade förluster p.g.a. riskkoncentration har däremot ökat med nära 400 miljoner kronor som följd av att koncentrationsrisken i portföljen ökat.

Riksgäldskontoret (RGK) avsätter medel för framtida förväntade garantiförluster. Avsättningen för förluster avseende kreditgarantier har minskat med 931 miljoner kronor som följd av ändrade riskbedömningar. Förändringen avser minskning av avsättning för förluster avseende Venantius AB med 250 miljoner kronor till endast 50 miljoner kronor och övriga garantier 681 miljoner kronor. Totalt garantiåtagande i den del avsättning gjorts är 70,6 miljarder kronor, varav 6,5 miljarder kronor avser Venantius AB.

Riksförsäkringsverkets (RFV) avsättning avser främst verkets frivilliga pensionsförsäkring enligt äldre lagstiftning (649 miljoner kronor). Nyteckning till försäkringen upphörde i början av 1980-talet och avsättningen minskar numera successivt eftersom inga premier inbetalas, med skillnaden mellan kapitalavkastning och pensionsutbetalningar. Under året har RFV även gjort avsättningar med 185 miljoner kronor för eventuell återbetalning av ränta på de allmänna försäkringskassornas återkravsfordringar som följd av en dom i Regeringsrätten.

Styrelsens för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) avsättningar för risker i engagemang avser exportkrediter där Sida garanterar och subventionerar krediten (U-krediter). U-krediterna ges till f.n. 26 länder för export som av Sida bedöms få betydande utvecklingseffekter i länder som inte själva kan bära kostnaden för normal finansiering på kommersiella villkor. Garantiåtagandet har minskat kraftigt under de senaste åren, en utveckling som fortsatt från 3,3 miljarder kronor till 1,8 miljarder kronor 2004 p.g.a. den lägre dollarkursen och färre nya utfästelser. Avsättningen för förluster kom att nära halveras till 333 miljoner kronor. Avsättningen uppgick vid utgången av 2004 till 14 procent av totalt engagemang.

Insättningsgarantinämnden har avsatt 100 miljoner kronor för förväntade utbetalningar i ett pågående fall inom investerarskyddet.

Not 44 Statsskulden

Lån i svenska kronor

Miljoner kronor

	2004	2003
Statsobligationslån	615 100	566 106
Statsskuldväxlar	259 215	244 500
Nominella privatmarknadslån	59 212	57 951
Likviditetshanteringsinstrument	22 078	28 779
Riksgäldsspar	917	1 073
Valutaterminer	-183	-494
Eliminering, myndigheters innehav	-44 215	-42 986
Summa	912 124	854 929

I Riksgäldskontorets (RGK) definition av den svenska statsskulden ingår de låneinstrument

som kontoret använder, och har använt sig av, i sin finansiering av statens lånebehov (se avsnitt 4.5.11 Kommentarer till särskilda poster). Lån i Sverige redovisas till nominellt slutvärde, dvs. de marknadsvärderas inte med avseende på förändringar i marknadsräntorna.

I årsredovisningen för staten används RGK:s definition av statsskulden minskat med elimineringar av de statliga myndigheternas innehav av statliga obligationer och statsskuldväxlar.

Det är endast ett fåtal myndigheter som innehar statsobligationer och/eller statsskuldväxlar. Kärnavfallsfondens innehav var vid årsskiftet 30,5 miljarder kronor och Insättningsgarantinämndens innehav var 12,8 miljarder kronor. Övriga myndigheters innehav avser främst RGK:s eget innehav av premieobligationer.

Lån i utländsk valuta

Miljoner kronor

	2004	2003
Lån i utländsk valuta	300 813	330 426
Valutaterminer	183	494
Summa	300 996	330 920

Lån i utländsk valuta upptas i balansräkningen till sitt aktuella värde, dvs. den räknas om till de valutakurser som gällde på bokslutsdagen (till skillnad från lån i Sverige, se ovan). De redovisade lånen i utländsk valuta minskade med 30 miljarder kronor. De utländska lånen marknadsvärde den 31 december 2004 uppgick till 311 miljarder kronor.

Statsskulden totalt

Miljoner kronor

	2004	2003
Lån i svenska kronor	912 124	854 929
Lån i utländsk valuta	300 996	330 920
Summa	1 213 120	1 185 849

Not 45

Leverantörsskulder

Miljoner kronor

	2004	2003
Vägverket	3 142	2 835
Banverket	1 557	1 232
Försvarets materielverk	1 479	2 189
Försvarmakten	820	813
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	784	782
Rikspolisstyrelsen	611	364
Skatteverket	362	245
Fortifikationsverket	294	347
Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete	257	239
Statens fastighetsverk	212	238
Karolinska institutet	212	92
Arbetsmarknadsverket	191	81
Regeringskansliet	159	204
Kriminalvårdsverket	156	146
Post- och Telestyrelsen	149	139
Stockholms universitet	134	11
Sveriges lantbruksuniversitet	126	53
Migrationsverket	106	155
Uppsala universitet	104	82
Naturvårdsverket	102	53
<i>Affärsverk</i>		
Luftfartsverket	378	337
Svenska kraftnät	237	306
Sjöfartsverket	80	92
Statens järnvägar	14	9
Övriga myndigheter	2 623	2 085
Summa	14 289	13 129

Leverantörsskulder avser skulder som uppkommer vid köp av varor och tjänster. Posten kan visa stora variationer på grund av skuldernas kortfristiga karaktär.

Not 46

Övriga skulder

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Skuld till Premiepensionsmyndigheten	27 273	27 980
EU-avgifter	2 840	2 018

Obligationer som förfallit, vinster, räntor	1 132	1 575
Avistamedel	1 576	1 726
Skuld CSA-avtal	17 430	11 171
Övrigt Riksgäldskontoret	339	695
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>50 590</i>	<i>45 165</i>
<i>Skatteverket</i>		
Kontoöverskott skattekonto	24 667	23 699
Skuld till kommuner och landsting avseende kommunalskatt	0	3 814
Övrigt Skatteverket	234	325
<i>Summa Skatteverket</i>	<i>24 901</i>	<i>27 838</i>
Vägverket	13 787	12 179
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	9 188	8 048
Banverket	1 217	1 041
Statens pensionsverk	332	315
Försvarmakten	295	279
Rikspolisstyrelsen	220	256
Lantmäteriverket	173	351
Arbetsmarknadsverket	143	87
<i>Affärsverk</i>		
Statens järnvägar	10 773	14 076
Luftfartsverket	460	138
Sjöfartsverket	14	87
Svenska kraftnät	6	6
Övriga myndigheter	1 981	4 557
Total summa	114 080	114 423

Riksgäldskontorets (RGK) skuld till Premiepensionsmyndigheten avser huvudsakligen inbetalda ålderspensionsavgifter som placeras på konto i RGK för finansiering av framtida pensioner.

Medel för EU-avgiften uppgår till 2,8 miljarder kronor och har skuldförts på EU-kommissionens konto i Riksbanken, men ännu inte betalats från statsverkets checkräkning.

RGK tar upp lån i svenska kronor och genom skuldbytesavtal (kron/valutaswappar) omvandlas lånen till skuld i utländsk valuta. Genom dessa swapptransaktioner uppstår en kreditrisk och för att hantera denna risk ingår man s.k. CSA-avtal. Dessa uppgår till 17,4 miljarder kronor.

Skatteverkets skuld avseende kontoöverskott på skattekonto utgörs huvudsakligen av skattskyldigas kompletteringsinbetalningar för

att täcka den slutliga skatten vilken avräknas först under 2005. Till viss del utgörs överskotten också av oreglerade skulder avseende över-skjutande ingående mervärdesskatt eller andra återbetalningar som inte hunnit effektueras per balansdagen.

Skatteverket redovisar en skuld till kommuner och landsting avseende kommunalskatt. Kommunalskatten betalas ut i förskott under inkomståret. Den slutliga kommunalskatten fastställs under året efter taxeringen och slutreglering sker sedan i januari året efter taxeringsåret.

Vägverkets övriga skulder består till största delen av lån som tas upp av Stockholmsleder AB och Göteborgs trafikleder AB. En ökning på 1,5 miljarder kronor har skett för finansiering av väganläggningar huvudsakligen i Stockholm och Göteborg. I övriga skulder ingår vidare betalningsutfästelser till SVEDAB AB och innehållna garantibelopp till externa entreprenörer där också en mindre ökning skett.

Ökningen av Riksförsäkringsverkets övriga skulder med 1,1 miljarder kronor förklaras till största delen av en ökning av skuld till AP-fonderna.

Banverkets ökning av övriga skulder kan till stor del hänföras till en ökad skuld till SVEDAB AB avseende betalningsutfästelser om villkorat aktieägartillskott.

Statens pensionsverks övriga skulder hänförs huvudsakligen till innehållen preliminär skatt avseende tjänstepensioner.

Minskningen av Lantmäteriverkets övriga skulder med 178 miljoner kronor beror främst på att uppbördsfordringars stämpelskatt har minskat.

Arbetsmarknadsverkets övriga skulder består till stor del av personalens skatt. Ökningen på 56 miljoner kronor hänförs till finansiell leasing, då ett nytt kontrakt på personalens datorer har tecknats.

Minskningen av övriga skulder hos affärsverket Statens järnvägar utgörs till största delen av en skuld på 1,5 miljarder kronor till SJ AB som slutreglerades 2004. Kapitaltillskottet sattes in på Statens järnvägars konto 2003 och fördes över till SJ AB i januari 2004.

Luftfartsverkets ökning av övriga skulder beror till största delen på att långfristiga skulder ökade med 145 miljoner kronor och att kredit i bank har utnyttjats med ytterligare 138 miljoner kronor.

Not 47 Depositioner

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Skatteverket</i>		
- Klientmedel	316	325
- Medel enligt förlikningsavtal och skuldsanering	5	3
<i>Summa Skatteverket</i>	<i>321</i>	<i>328</i>
Länsstyrelsen i Stockholms län	312	181
Övriga myndigheter	121	123
Total summa	754	632

Depositioner kan utgöras av indrivna medel hos kronofogdemyndigheterna (redovisas av Skatteverket) och av hyror som deponerats av privatpersoner hos länsstyrelserna i samband med tvist med fastighetsägare.

Not 48 Förskott från uppdragsgivare och kunder

Miljoner kronor

	2004	2003
Försvarets materielverk	243	245
Banverket	27	21
Kungl. Tekniska högskolan	18	17
Patent- och registreringsverket	17	18
Lantmäteriverket	15	13
Växjö universitet	13	13
Statens veterinärmedicinska anstalt	8	4
Vägverket	8	17
Mälardalens högskola	6	6
Totalförsvarets forskningsinstitut		19
<i>Affärsverk</i>		
Svenska kraftnät	110	113
Övriga myndigheter	18	29
Summa	483	515

Förskott från uppdragsgivare och kunder består av medel som erhålls för finansiering av större projekt, t.ex. byggnader och forsknings- och utvecklingsprojekt, som pågår under en längre tid och där arbetet ej har avslutats eller slutavräknats.

Försvarets materielverk erhåller förskott från utrikes samarbetspartners i samband med pågående projekt.

Svenska kraftnäts förskott består av avtal med kunder inom optoverksamheten, dvs. infrastruktur för tele- och datakommunikation. Avtalstiden varierar mellan 15 och 25 år och förskotten intäktsförs under denna tid.

Not 49

Periodavgränsningsposter – upplupna kostnader

Miljoner kronor

	2004	2003
Riksgäldskontoret	25 254	30 167
Statens jordbruksverk	6 525	4 056
Vägverket	1 316	1 217
Försvarmakten	925	880
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	859	829
Polisväsendet	747	727
Banverket	649	424
Migrationsverket	517	460
Statens skolverk	496	427
Arbetsmarknadsverket	495	417
Skatteverket	329	341
Försvarets materielverk	316	183
Kriminalvårdsstyrelsen	244	220
Regeringskansliet	235	190
<i>Affärsverk</i>		
Lufftartsverket	408	365
Svenska kraftnät	215	160
Sjöfartsverket	109	100
Statens järnvägar	55	165
Övriga myndigheter	3 290	3 061
Summa	42 984	44 389

Riksgäldskontorets upplupna kostnader avser räntekostnader för upplåning i svenska kronor, utländsk valuta och för skuldskötselåtgärder.

Statens jordbruksverks upplupna kostnader avser arealersättning m.fl. bidrag för 2004 som betalades ut i januari 2005. Som upplupna

kostnader redovisas i övrigt bl.a. myndigheternas skuld till personalen för sparad och outtagen semester.

Not 50

Periodavgränsningsposter – oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2004	2003
Karolinska institutet	1 021	1 052
Göteborgs universitet	726	745
Lunds universitet	665	667
Uppsala universitet	417	443
Umeå universitet	227	240
Sveriges lantbruksuniversitet	192	205
Kungl. Tekniska högskolan	185	165
Stockholms universitet	175	182
Övriga myndigheter	1 134	1 381
Summa	4 742	5 080

Som oförbrukade bidrag redovisas bidragsmedel som erhållits, men ännu inte förbrukats för sitt ändamål.

Not 51

Periodavgränsningsposter – övriga förutbetalda intäkter

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Förutbetalda avgifter för utfärdande av garantier m.m.	24	29
Förutbetalda överkurser vid upplåning i svenska kronor	61	76
Förutbetalda överkurser vid upplåning i utländsk valuta	23 227	24 095
Förutbetalda överkurser vid kreditgivning	386	447
Förutbetalda underkurser, uppköp premier	8	10
Summa Riksgäldskontoret	23 706	24 657
Banverket	428	445
Karolinska institutet	321	353
Lunds universitet	134	119
Statens fastighetsverk	76	78
Göteborgs universitet	58	81

Lantmäteriverket	51	32
<i>Affärsverk</i>		
Luffartsverket	175	86
Svenska kraftnät	53	21
Sjöfartsverket	4	16
Övriga myndigheter	622	794
Total summa	25 628	26 682

Som övriga förutbetalda intäkter redovisas avgiftsintäkter etc. som betalats före årsskiftet, men som är hänförliga till kommande år.

Not 52 Garantiförbindelser

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Garantier för vilka avsättning ej görs</i>		
Insättningsgarantin och investerarskyddet	475 000	455 295
Garantier om tillförsel av kapital		
Garantikapital, Riksgäldskontoret	75 214	83 455
Kreditgarantier		
Bostadskrediter, Statens bostadskreditnämnd	9 183	10 775
Övriga garantier		
Affärsverk, m.fl., RGK	1 670	1 780
<i>Summa</i>	<i>561 067</i>	<i>551 305</i>
<i>Garantier för vilka avsättning görs</i>		
Garantier om tillförsel av kapital		
Grundförförbindelser	1 030	1 030
Övrigt	8 000	9 000
Exportgarantier m.m		
Exportgarantier, EKN	69 033	71 420
Baltramen, EKN	22	104
U-kreditgarantier, Sida	1 842	3 287
Kreditgarantier		
Infrastruktur, RGK	39 276	40 467
Bostadsfinansieringsinstitutet, RGK	6 515	9 952
Internationella åtaganden, RGK	5 558	6 632
Övrigt, RGK	594	612
Övriga garantier		
Pensionsgarantier, RGK	9 880	10 927
<i>Summa</i>	<i>141 750</i>	<i>153 431</i>
Total summa	702 817	704 736

De statliga garantiåtagandena hanteras av fem myndigheter, Insättningsgarantinämnden, Riksgäldskontoret, Exportkreditnämnden, Sida och Bostadskreditnämnden. Garantiverksamheten beskrivs närmare i kapitel 7 Statliga garantier och krediter.

I noten har garantiåtagandena delats upp i garantier för vilka ingen avsättning för förluster görs och garantier för vilka avsättning görs. Inom linjen tas de åtaganden för vilka ingen avsättning görs upp (se även avsnitt 4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar samt kap. 7 Statliga garantier och krediter).

Not 53 Övriga ansvarsförbindelser

Miljoner kronor

	2004	2003
Riksgäldskontoret	5 857	7 383
Statens pensionsverk	1 535	1 329
Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna	1 518	60
<i>Affärsverk</i>		
Sjöfartsverket	87	75
Statens järnvägar	50	50
Svenska kraftnät	20	20
Luffartsverket	8	9
Övriga myndigheter	71	21
Summa	9 146	8 947

Ansvarsförbindelser är förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning i balansräkningen på grund av att det inte är troligt att de kommer att regleras eller på grund av att deras storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan också vara möjliga förpliktelse, dvs. det är osäkert om det förekommer en förpliktelse eller ej. Som övriga ansvarsförbindelser redovisas de ansvarsförbindelser som ej är garantiförbindelser.

Riksgäldskontoret redovisar åtaganden gentemot internationella utvecklingsbanker och utvecklingsfonder. Statens pensionsverk och Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna redovisar antastbara pensionsförmåner. Med antastbar pensionsförmån avses pension där rätten till pension gjorts beroende av

att arbetstagaren kvarstår i arbetsgivarens tjänst vid inträdet i pensionsåldern.

Sjöfartsverkets post utgörs till största delen av antastbara pensionsförpliktelser. Statens järnvägar redovisar borgen för pensionsförsäkring. Svenska kraftnät har tecknat borgen för lån avseende förvärv av fastighet och Luftfartsverket har pensionsåtaganden till dotter- och intresseföretag.

Noter till finansieringsanalysen

Not 54 Skatter

Miljoner kronor

	2004	2003
Enligt resultaträkningen	838 623	796 587
<i>Avgår:</i>		
Förändring av skulder och fordringar	-8 927	-2 150
Summa	829 696	794 437

Skatteverket tar upp skattefordringar och skatteskulder i redovisningen. Dessa fordringar och skulder påverkar redovisade skatter i resultaträkningen men har inte medfört några betalningar.

Not 55 Avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Enligt resultaträkningen	39 158	35 975
<i>Tillkommer:</i>		
Utdelningar	8 790	7 670
Summa	47 948	43 645

Dotter- och intresseföretag värderas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden vilket innebär att utdelningar inte redovisas i resultaträkningen. Det innebär att utdelningar från dotter- och intresseföretag måste läggas till för att komma fram till statens nettoupplåning.

Utdelningarna som redovisas i finansieringsanalysen uppgår till 8 790 miljoner kronor och består av utdelningar hänförliga till Regeringskansliet på 6 357 miljoner kronor och från

Sweroad AB på 2 433 miljoner kronor. De utdelningar som redovisas mot statsbudgeten uppgår till 7 597 miljoner kronor (se tabell 5.21 aktieutdelning). Dessa består av utdelningar hänförliga till Regeringskansliet på 6 537 miljoner kronor och en utdelning från Nordea AB på 1 240 miljoner kronor. Utdelningen från Sweroad AB tas med i finansieringsanalysen efter som det är ett helägt statligt bolag. Statens ägarandel uppgår i Nordea AB uppgår endast till 19,8 % (se även bilaga 3 Statliga bolag).

Not 56 Transfereringar

Miljoner kronor

	2004	2003
Enligt resultaträkningen	725 425	697 287
<i>Avgår:</i>		
Avsättningar till fonder	-3 743	-4 679
Nedskrivning av lån, CSN m.fl.	-10 338	-1 812
Förändring av fordringar, socialförsäkring	27	270
<i>Tillkommer:</i>		
Kapitaltillskott för förlusttäckning i SVEDAB	316	330
Summa	711 687	691 396

Avsättningar till fonder och nedskrivningar av lån medför inte några betalningar och dessa kostnader tas därför bort. Ökningen av nedskrivningar mellan åren med 8,5 miljarder kronor förklaras av att CSN har ändrat modell för beräkning av osäkra fordringar. Till transfereringar hänförs även förändringar i återkravsfordringar m.m. inom socialförsäkringsområdet.

Banverket och Vägverket har tillskjutit kapital för att täcka förluster i SVEDAB. Dessa medel, som redovisas under årets resultatandelar i resultaträkningen, har tillförts raden transfereringar.

Not 57 Statens egen verksamhet

Miljoner kronor

	2004	2003
Enligt resultaträkningen	176 401	169 838
<i>Avgår:</i>		
Avskrivningar	-21 344	-19 890
Avsättningar (se not 42 och 43)	-2 889	-657
Nedskrivning av lån RGK	-2 011	
Reaförluster	-373	-1 623
Summa	149 784	147 668

Kostnader för avskrivningar, avsättningar och nedskrivning av lån medför inte några betalningar och tas därför bort. Under 2004 har Riksgäldskontoret skrivit ned lån till SVEDAB, Jernhusen AB och A-train AB med totalt 2,0 miljarder kronor.

Kostnaderna för statens verksamhet justeras även för realisationsförluster vid försäljning av egendom som redovisats som kostnad utan att medföra någon betalning.

Not 58 Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Förändring av långfristiga fordringar	7 640	12 998
Förändring av omsättningstillgångar	11 484	-4 029
Förändring av kassa, bank	-241	491
Förändring av skulder	7 788	11 190
Summa	26 671	20 650

Förändringar av långfristiga fordringar har medfört att statens nettoupplåning har minskat med 7,6 miljarder kronor. Till en del beror det på att bostadsobligationer till ett bokfört värde av 3,6 miljarder kronor har sålts under året.

Förändringar av omsättningstillgångar har medfört att statens nettoupplåning har minskat med 11,5 miljarder kronor.

Behållningen på kassa, bank ökade med 0,2 miljarder kronor vilket medför att statens nettoupplåning ökar.

Förändringar av skulder har medfört att statens nettoupplåning har minskat med 7,8 miljarder kronor.

Not 59 Investeringar

Miljoner kronor

	2004	2003
<i>Finansiella investeringar</i>		
Aktier och andra värdepapper	820	2 319
<i>Materiella investeringar</i>		
Beredskapstillgångar	10 109	13 660
Väganläggningar	9 601	8 807
Järnvägsanläggningar	7 308	5 635
Maskiner och inventarier	4 199	4 782
Fastigheter och markanläggningar	3 442	3 279
Övriga investeringar	1 877	1 101
<i>Summa materiella investeringar</i>	<i>36 536</i>	<i>37 264</i>
<i>Immateriella investeringar</i>		
Datasystem, rättigheter m.m.	1 479	1 344
Total summa	38 835	40 927

Finansiella investeringar uppgick till 0,8 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1,5 miljarder kronor.

Regeringskansliet har under året lämnat ett ovillkorat aktieägartillskott till SJ AB om 0,3 miljarder kronor. Motsvarande belopp 2003 var 1,6 miljarder kronor till SJ AB och 0,5 miljarder kronor till Teracom AB.

Materiella investeringar uppgick till 36,5 miljarder kronor vilket är en minskning med 0,7 miljarder kronor från föregående år.

Investeringar i beredskapstillgångar uppgick till 10,1 miljarder kronor, vilket är en minskning med 3,6 miljarder kronor från föregående år. Av investeringarna i beredskapstillgångar var 10,0 miljarder kronor hänförliga till det militära försvaret.

Investeringar i väganläggningar uppgick till 9,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,8 miljarder kronor från föregående år. Bland större pågående väginvesteringar kan nämnas E4 förbi Markaryd, E6 i Bohuslän samt E4 mellan Uppsala och Mehedeby.

Investeringar i järnvägsanläggningar uppgick till 7,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,7 miljarder kronor från föregående år.

Banverket har gjort investeringar enligt den nya banhållningsplanen med 6,1 miljarder kronor. I banhållningsplanen ingår bl.a. investeringar i Västra stambanan, Södra stambanan samt Väst-kustbanan.

Investeringar i fastigheter och markanläggningar uppgick till 3,4 miljarder kronor, vilket är en liten ökning från föregående år. Den största posten avser Luftfartsverket med 1,3 miljarder kronor vilket är en liten minskning jämfört med 2003. Fortifikationsverkets investeringar i fastigheter och markanläggningar till Försvarsmakten uppgick till 0,8 miljarder kronor, vilket är en marginell förändring från föregående år. Affärsverket Svenska kraftnät har gjort investeringar i markanläggningar på 0,4 miljarder kronor, vilket var en liten ökning i förhållande till föregående år.

Investeringar i maskiner och inventarier uppgick till 4,2 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,6 miljarder kronor från föregående år. Rikspolisstyrelsen har gjort investeringar i maskiner och inventarier med 0,4 miljarder kronor vilket är en minskning med 0,2 miljarder kronor. Försvarsmakten har investerat 0,3 miljarder kronor medan Banverket, Arbetsmarknadsverket, Riksförsäkringsverket och Lunds universitet investerat 0,2 miljarder kronor vardera.

Investeringar i immateriella tillgångar uppgick till 1,5 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,1 miljarder kronor från föregående år. De största investeringarna i immateriella tillgångar finns hos Riksförsäkringsverket som investerat 0,4 miljarder kronor under året. Därutöver kan nämnas Skatteverket och Rikspolisstyrelsen som har investerat 0,1 miljarder kronor vardera.

Not 60 Utlåning

Nyutlåning

Miljoner kronor

	2004	2003
Centrala studiestödsnämnden, studielån och hemutrustningslån	11 561	11 687
Riksgäldskontoret	3 362	2 795
Övriga myndigheter	81	245
Summa	15 004	14 727

Amorteringar

Miljoner kronor

	2004	2003
Centrala studiestödsnämnden	6 728	5 785
Riksgäldskontoret	1 250	3 767
Övriga myndigheter	95	111
Summa	8 073	9 663

Centrala studiestödsnämndens (CSN) nyutlåning, som till största delen består av studielån, uppgick till 11,6 miljarder kronor, vilket är en minskning från föregående år med 0,1 miljarder kronor.

Amorteringarna hos CSN uppgick till 6,7 miljarder kronor, en ökning från föregående år med 0,9 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets (RGK) nyutlåning var 3,4 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,6 miljarder kronor. Botniabanan AB ökade sina lån i RGK med 1,9 miljarder kronor. Se även not 28.

Amorteringarna av lån i RGK uppgick till 1,2 miljarder kronor, en minskning med 2,5 miljarder kronor. Minskningen hänför sig till stor del till Jernhusen AB.

Not 61 Finansiellt netto för statens upplåning

Miljoner kronor

	2004	2003
Finansiella intäkter enligt not 11		
Nettokostnad för statsskulden	45 872	53 427
Finansiella kostnader enligt not 11		
Nettokostnad för statsskulden	-94 657	-87 985
<i>Avgår:</i>		
Orealiserade valutadifferenser	-9 617	-18 463
Summa	-58 402	-53 021

Det finansiella nettot som är hänförligt till statens upplåning har försämrats med 5,4 miljarder kronor.

Intäkter som är hänförliga till realiserade valutakursdifferenser uppgick till 9,6 miljarder kronor. Realiserade poster påverkar inte statens nettoupplåning.

Not 62

Övrigt finansiellt netto

Miljoner kronor

	2004	2003
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	8 233	8 979
Finansiella kostnader enligt resultaträkningen	-3 131	-1 056
<i>Avgår:</i>		
Kapitaliserade räntor på utlåning	-2 301	-2 603
Summa	2 801	5 320

Under Övrigt finansiellt netto redovisas realisationsvinster/förluster som inte kommer att medföra några betalningar och nedskrivningar av finansiella tillgångar.

Centrala studiestödsnämnden tar upp ränteintäkter för sin utlåning i resultaträkningen. En stor del av denna ränteintäkt betalas inte in till staten utan bokförs i balansräkningen som en ökning av fordran. Det innebär att s.k. kapitaliserad ränta inte har betalats in till staten och den påverkar således inte statens nettouplåning.

Not 63

Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2004	2003
Förändringar av tillgångar hänförliga till statens upplåning	2 613	-2 744
Förändringar av skulder hänförliga till statens upplåning	-5 864	10 145
Summa	-3 251	7 401

Upplupna och förutbetalda räntor som är hänförliga till statens upplåning redovisas i balansräkningen under periodavgränsningsposter och påverkar således inte statsskulden. Förändringar av tillgångar och skulder som är hänförliga till statens upplåning har påverkat statens nettouplåning med 2,6 miljarder kronor respektive 5,9 miljarder kronor under året.

5

Statsbudgetens utfall

5 Statsbudgetens utfall

I 2005 års ekonomiska vårproposition redovisar regeringen en kort sammanfattning av statsbudgetens utfall 2004. I detta kapitel lämnar regeringen en utförligare redovisning av statsbudgetens slutliga utfall 2004, som också jämförs med de beräknade inkomsterna och budgeterade utgifterna på statsbudgeten. Med statsbudgeten avses i det följande den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2003, exklusive tilläggsbudget. I bilagorna 4 och 5 redovisas det slutliga utfallet för samtliga inkomsttitlar och anslag på statsbudgeten. Månadsfördelade inkomster och utgifter redovisas i bilagorna 6 och 7.

5.1 Statsbudgetens saldo 2004

Statsbudgeten skall omfatta alla inkomster och utgifter, med vissa specificerade undantag, samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov enligt 16 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Statsbudgetens saldo motsvarar därmed statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden. Ett negativt saldo innebär att staten behöver låna (se vidare avsnitt 3.2.6 Statsskulden).

Budgetsaldot uppgick 2004 till -53,3 miljarder kronor (tabell 5.1). I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till -41,7 miljarder kronor. Underskottet blev därmed 11,7 miljarder kronor större än vad som budgeterats i statsbudgeten.

Tabell 5.1 Statsbudgetens utfall 2004

Miljoner kronor

	Stats- budget ¹	Tilläggs- budget	Utfall 2004	Skillnad mot stats- budget
Inkomster	712 439		694 418	-18 021
Skatter m.m.	646 747		637 001	-9 746
Övriga inkomster	65 692		57 416	-8 276
Utgifter m.m.	754 093	10 912	747 761	-6 332
Utgiftsområde 1–25 och 27 ²	690 184	10 912	688 010	-2 174
Statsskults- räntor m.m. (UO 26)	47 684	0	52 718	5 034
Kassamässig korrigering	-3 931		-3 273	658
Riksgälds- kontorets nettoutlåning	20 156		10 305	-9 851
Budgetsaldo	-41 654		-53 343	-11 689

¹ Ursprunglig statsbudget antagen av riksdagen i december 2003, exklusive tilläggsbudget.

² Statsbudget inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

Inkomsterna beräknades i statsbudgeten för 2004 uppgå till 712,4 miljarder kronor. Det slutliga utfallet blev 694,4 miljarder kronor, vilket är 18,0 miljarder kronor lägre än beräknat (se vidare avsnitt 5.2). Utfallet för Skatter m.m. blev 9,7 miljarder kronor lägre än beräknat, varav 7,5 miljarder kronor avser Fysiska personers inkomstskatt och 2,5 miljarder kronor avser Energiskatt.

Inkomster av försåld egendom togs i statsbudgeten schablonmässigt upp med 15,0 miljarder kronor. Inga större försäljningar gjordes dock under 2004.

Det slutliga utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev 747,8 miljarder kronor. Det är 6,3 miljarder kronor lägre än i den ursprungligen fastställda statsbudgeten. Jämfört med statsbudgeten inklusive tilläggsbudget blev utfallet 17,2 miljarder kronor lägre.

Utgifterna för utgiftsområden exklusive Statskuldsräntor m.m. blev 2,2 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Det beror bl.a. på att utfallet för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner blev 3,9 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. På tilläggsbudget minskades anvisade medel med 2,6 miljarder kronor till följd av slutreglering av det generella statsbidraget till kommuner och landsting för 2003 och 2004. Regleringen gjordes för att neutralisera effekterna på det kommunala skatteunderlaget av införandet av skattepliktig garantipension och ändrade skatteregler. Utgifterna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar blev 2,1 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten, vilket till stor del beror på senareläggning av utbetalningar.

Utgifterna ökade däremot med 5,5 miljarder kronor för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad jämfört med statsbudgeten. På tilläggsbudget ökades anslagen inom detta utgiftsområde med 7,4 miljarder kronor till följd av ökad arbetslöshet och beslut om fler arbetsmarknadsprogram.

Utfallet för utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. blev 5,0 miljarder kronor högre än beräkningen i den ursprungliga statsbudgeten. Enligt bemyndigande från riksdagen har regeringen medgivit att anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* får överskridas med 5,1 miljarder kronor. De högre utgifterna beror främst på kursförluster i samband med att Riksgäldskontoret (RGK) introducerade nya obligationer under 2004. RGK:s nettoutlåning uppgick till 10,3 miljarder kronor, vilket är 9,9 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Den största skillnaden avser behållningar på myndigheternas räntekonton m.m. (3,3 miljarder kronor).

Statsbudgetens utfall för 2004 påverkades av engångseffekter. Störst är effekten av den

tidigare gjorda överföringen av bostadsobligationer från AP-fonden till RGK. Denna påverkade utfallet för posten Kassamässig korrigering med -4,0 miljarder kronor, eftersom dessa inkomster inte redovisades på statsbudgetens inkomstsida. Under 2004 gjordes en retroaktiv justering mellan ålderspensionssystemet och statsbudgeten. De anslag på statsbudgeten, som ingår i ålderspensionssystemet, hade under åren 1999–2002 belastats för mycket. Till följd därav överfördes 1,6 miljarder kronor under 2004 från AP-fonden till statsbudgetens inkomstsida. Justerat för dessa engångseffekter uppgick budgetsaldot för 2004 till -58,9 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo 2004 samt justering för dessa engångseffekter framgår av tabell 5.2.

Tabell 5.2 Statsbudgetens saldo 2004 samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor	
	2004
Statsbudgetens saldo	-53,3
Större engångseffekter	-5,6
Varav	
Överföring från AP-fonden	-4,0
Ålderspensionssystemet, retroaktiv justering	-1,6
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	-58,9

5.1.1 Statsbudgeten 2003 och 2004

I tabell 5.3 redovisas statsbudgetens utfall för 2003 och 2004. Statsbudgetens underskott för 2004 uppgick till 53,3 miljarder kronor, vilket är en ökning av underskottet med 7,0 miljarder kronor jämfört med 2003.

Statsbudgetens inkomster ökade med 32,7 miljarder kronor (4,9 procent) mellan 2003 och 2004. Skatter m.m. ökade med 28,5 miljarder kronor. Av detta belopp avser 11,2 miljarder kronor Fysiska personer inkomstskatt och 5,5 miljarder kronor Juridiska personers inkomstskatt. Socialavgifter och löneskatter ökade med 7,0 miljarder kronor och Mervärdes-skatten med 8,2 miljarder kronor.

Statsbudgetens utgifter ökade med 39,7 miljarder kronor (5,6 procent) mellan 2003 och 2004. Utgifterna för utgiftsområden exklusive Statsskuldsräntor m.m. ökade med 26,7 miljarder kronor. Avgiften till Europeiska gemenskapen ökade med 7,2 miljarder kronor.

Utgifterna för utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 22 Kommunikationer och 13 Arbetsmarknad ökade med över 3,0 miljarder kronor vardera. Räntor på statsskulden m.m. ökade med 10,5 miljarder kronor.

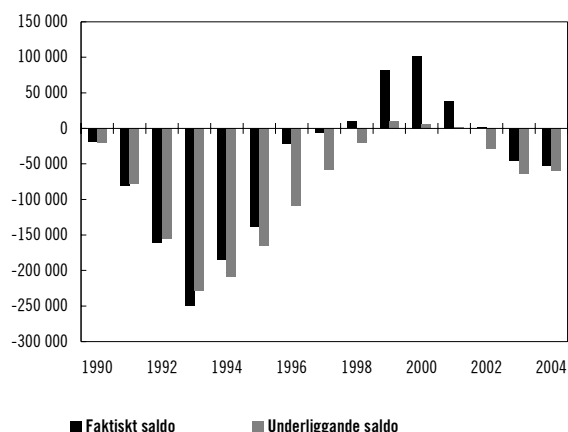
Tabell 5.3 Statsbudgetens utfall 2003 och 2004

Miljoner kronor

	Utfall 2004	Utfall 2003	Utfall 2004-2003
Inkomster	694 418	661 731	32 686
Skatter m.m.	637 001	608 462	28 539
Övriga inkomster	57 416	53 269	4 147
Utgifter m.m.	747 761	708 081	39 680
Utgiftsområde 1-25 och 27	688 005	661 297	26 708
Statsskuld- räntor m.m. (UO 26)	52 718	42 173	10 545
Riksgälds- kontorets nettoutlåning	10 305	12 094	-1 789
Kassamässig korrigering	-3 268	-7 484	4 216
Budgetsaldo	-53 343	-46 350	-6 993

Som tidigare nämnts påverkas statsbudgetens saldo av engångseffekter. Om dessa exkluderas erhålls ett mått på den underliggande utvecklingen (statsbudgetens underliggande saldo). I diagram 5.1 redovisas statsbudgetens saldo och underliggande saldo för åren 1990-2004. Under 1990-talets första år var staten tvungen att låna stora belopp. Störst var lånebehovet 1993. Därefter har det skett en kraftig minskning av lånebehovet och 1998 övergick lånebehovet till ett faktiskt budgetöverskott på 9,7 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo ökade sedan successivt till 82 miljarder kronor 1999 och till 102 miljarder kronor 2000. År 2001 minskade budgetsaldot till 38,7 miljarder kronor och 2002 minskade det ytterligare till 1,2 miljarder kronor. År 2003 uppvisade budgetsaldot ett underskott på 46,3 miljarder kronor och 2004 ökade underskottet till 53,3 miljarder kronor.

Diagram 5.1 Faktiskt och underliggande saldo

5.1.2 Reformers och finansiering

Under 2004 genomfördes särskilda satsningar inom några utvalda politikområden. Dessa tilldelades sammanlagt 10 miljarder kronor mer än 2003. På skatteområdet genomfördes regeländringar som netto minskade statens inkomster med 4 miljarder kronor. För att finansiera reformerna på totalt 14 miljarder kronor genomfördes besparingar på 6,5 miljarder kronor, bl.a. inom utgiftsområdena 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet (1 miljard kronor), 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp (1,2 miljarder kronor) samt 15 Studiestöd (0,8 miljarder kronor).

Några av de viktigaste reformerna framgår av tabell 5.4.

Tabell 5.4 Reformier 2004 jämfört med 2003

Utgiftsreformer	Miljarder kronor ¹	Skattereformer	Miljarder kronor ¹
Ökade satsningar på kommunikationer	2,1	ROT-avdrag bostadshus	1,4
Ökning av biståndsramen	1,5	Skattereduktion 200-kronan	1,4
Ökning av allmänna bidrag till kommunsektorn	1,2	Lägre socialavgifter (1,2 procentenheter)	1,2
Ökade resurser till rättsväsendet	1,1	Höjd koldioxidskatt med 15 öre	-0,8
Ökade resurser till personalförstärkning i skolan	1,0	Höjd energiskatt på el, hushåll och service med 1 öre per kWh	-0,8
Ökade resurser till läkemedelsförmånerna	0,9	Partiell frysning av skiktgränser för 2004	-0,7
Införande av ytterligare en månad i föräldraförsäkringen	0,5	Särskilt anställningsstöd inom aktivitetsgarantin	0,4
Ökade resurser till miljö- och kulturvård	0,5	Övriga	1,9
Övriga	1,6		
Summa	10,4		4,0

¹ Förändringar av utgifter och inkomster på statsbudgeten jämfört med 2003.

5.2 Statsbudgetens inkomster 2004

Utfallet för statsbudgetens inkomster¹ uppgick 2004 till 694,4 miljarder kronor, vilket är 18,1 miljarder kronor eller 2,5 procent lägre än vad som fastställdes i statsbudgeten för 2004. Inkomster från skatter m.m. blev 637,0 miljarder kronor. Det är 9,8 miljarder kronor eller 1,5 procent lägre än beräknat. Utfallet för övriga inkomster blev 57,4 miljarder kronor, vilket är 8,3 miljarder kronor eller 12,6 procent lägre än beräknat.

Tabell 5.5 Statsbudgetens inkomster 2003–2004

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall 2004	Utfall 2003	Utfall-SB 2004
Statsbudgetens skatteinkomster	637,0	608,5	-9,8
Statsbudgetens övriga inkomster	57,4	53,3	-8,3
Statsbudgetens totala inkomster	694,4	661,7	-18,1
Statens periodiserade skatter	696,4	662,8	-1,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Statsbudgetens utfall baseras för ett flertal skatter på löpande debiteringar av skatt hänförliga till olika inkomstår. En analys av hur

statsbudgetens inkomster har utvecklats mellan 2003 och 2004 jämfört med den fastställda statsbudgeten bör beakta dels utvecklingen av makroekonomin, dels förändringar i regelverken. En sådan analys är dock inte möjlig att göra för de inkomstitlar på statsbudgeten som baseras på skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen. Därför görs den huvudsakliga analysen av skatteinkomsterna med utgångspunkt från utvecklingen av de periodiserade skatterna. I tabell 5.13 i avsnitt 5.2.6 redovisas utfallet för inkomsthuvudgrupperna 1100–1400 för 2002–2004. I samma tabell redovisas även de periodiserade beloppen för motsvarande inkomsthuvudgrupper. Av tabellen framgår exempelvis att skatteinkomsterna på inkomstiteln *Fysiska personers inkomstskatt* ökade mellan 2003 och 2004 med 11,2 miljarder kronor medan de i periodiserade termer minskade med 1,9 miljarder kronor. I avsnittet redovisas även inkomsthuvudgrupperna 1500–1700, vilka avser kommunala utjämningsavgifter, betalningsdifferenser och nedsättningar.

¹ För benämning av inkomsterna som de redovisas i statsbudgeten (kassamässigt) används just ordet *inkomster*. Avses periodiserade belopp, dvs. belopp hänförliga till det år de avser, används i stället ordet *intäkter*.

I avsnitt 6.4 redogörs för skillnaden mellan statsbudgetens skatteinkomster och skatterna enligt resultaträkningen.

5.2.1 Makroekonomiska förutsättningar

Utvecklingen av skatterna har ett starkt samband med den makroekonomiska utvecklingen. I tabell 5.6 redovisas några centrala förutsättningar för beräkningarna av skatterna åren 2003 och 2004 och som låg till grund för beräkningarna till budgetpropositionen för 2005, 2004 års ekonomiska vårproposition och till budgetpropositionen för 2004.

Tabell 5.6 Makroekonomiska förutsättningar vid olika prognostillfällen

Procentuell förändring

	VP2005	BP2005	VP2004	BP2004
Timlön, kostnad				
2003	3,5	3,5	4,1	4,1
2004	3,3	3,4	3,4	3,5
Antal arbetade timmar				
2003	-0,8	-0,9	-1,2	-1,2
2004	-0,4	-0,1	-1,3	-0,9
Utbetald lönesumma				
2003	2,4	2,4	3,2	3,9
2004	2,7	3,0	2,5	2,4
Hushållens konsumtionsutgifter				
2003	3,8	4,5	1,4	1,3
2004	3,1	4,0	2,0	1,9

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Finansdepartementet.

Prognoserna över utbetald lönesumma grundar sig på utvecklingen av antalet arbetade timmar enligt nationalräkenskaperna (NR) och över timlönen enligt Medlingsinstitutets konjunkturstatistik. För att få en korrekt bild av lönesummeutvecklingen görs emellertid ett flertal korrigeringar av utvecklingen av dessa makroekonomiska variabler.

Utvecklingen av antalet timmar kan bl.a. justeras för att lönesumman är dagkorrigerad, dvs. den skall inte påverkas av variationer i antalet arbetsdagar mellan åren. Även timlöneutvecklingen kan behöva justeras om det sker en kraftig förändring av exempelvis sjukfrånvaron. I lönesumman inkluderas sjuklön, dvs. företagens ersättningar till de anställda vid de första fjorton dagarnas sjukfrånvaro, vilket inte görs i kostnadstimlönen. Sådana justeringar är inte

direkt mätbara, utan hur de påverkar lönesummeutvecklingen kan endast uppskattas. I lönesummeberäkningen skall löneutbetalningarna också periodiseras annorlunda än de gör i beräkningen av timlönen. Statistiken över timlönen är, till skillnad från lönesumman, kostnadsbaserad vilket innebär att löneutbetalningarna redovisas för den period de avser.

5.2.2 Statens periodiserade skatter

Statens periodiserade skatter ökade med 5,1 procent till 696,4 miljarder kronor 2004. Ökningen förklaras framförallt av högre intäkter från skatt på kapital. Det är i huvudsak skatt på bolagsvinster som utvecklats starkt under året. Dessa ökade med 17,0 miljarder kronor eller 34,8 procent till 65,9 miljarder kronor.

Enligt statsbudgetens utfall ökade skatteinkomsterna med 4,7 procent, och enligt resultaträkningen ökade skatterna med 5,3 procent. Skillnaden mellan förändringstakterna förklaras av att bokföringsprinciper och avgränsningar är olika för de berörda redovisningarna.

För statsbudgetens utfall och i resultaträkningen redovisas skatterna kassamässigt eller utifrån debiterade skatter. Redovisningen innebär att resultatet påverkas av skatter avseende flera inkomstår. Både statsbudgeten och resultaträkningen är därför beroende av när i tiden skatterna debiteras. Ett år då en stor andel av den slutliga skatten tas ut som preliminärskatt medför således höga inkomster. Ett annat år då preliminärskatteandelen är liten blir på motsvarande sätt inkomsterna lägre. Att skatteinkomsterna enligt resultaträkningen ökade mer än statsbudgetens skatteinkomster 2004 beror i huvudsak på att kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting återläggs, samt att slutregleringar av kommunalskatte-medel ingår i resultaträkningen.

I den periodiserade redovisningen hänförs skatterna till det år de avser, vilket innebär att redovisningen inte påverkas av när i tiden skatten debiteras. Principen medför dock att uppgifterna för 2004 är preliminära. För de skatter som fastställs i den årliga inkomstaxeringen används i redovisningen prognoser i stället för utfall.

Jämfört med budgetpropositionen för 2004 beräknas de periodiserade skatterna under 2004 bli 1,0 miljarder kronor lägre. Utfallet för skatt-

erna i statsbudgeten blev 9,8 miljarder kronor lägre än beräknat.

I tabell 5.7 redovisas statens skatteintäkter respektive skatteinkomster samt vad som definitionsmässigt skiljer redovisningsmetoderna åt. För statsbudgetens inkomster samt statens och offentliga sektorns periodiserade skatter finns även redovisat avvikelserna mot beräkningen till budgetpropositionen för 2004.

Tabell 5.7 Offentliga sektorns och statens periodiserade skatter samt statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

	Prognos	Utfall	Utfall-SB	
	/utfall 2004		2003	2004
+ Skatt på arbete	824,1	800,8	-9,2	-4,5
+ Skatt på kapital	126,7	107,6	5,5	-7,4
+ Skatt på konsumtion, inkl. staten	331,1	323,4	-2,8	-3,5
+ Övrigt	4,4	3,5	2,8	4,1
= Periodiserad skatt, off. sektor	1288,2	1235,2	-3,7	-11,4
- Kommunkatt	419,5	403,1	-2,9	-2,9
- Avgifter till pensionssystemet	165,0	160,4	0,2	0,9
- EU-skatter	7,3	8,9	-0,1	0,6
= Periodiserad skatt, staten	696,4	662,8	-0,7	-9,7
+ Utjämningsavgifter	26,7	26,2	-1,2	-0,1
+ Momskompensationer	-53,6	-48,7	2,1	1,1
+ EU-skatter	7,2	8,9	-0,2	0,6
+ Skatter som ej redovisas på 1000	-3,8	-3,6	0,3	0,6
+ Avsättning IKS	-1,2	-2,3	0,0	0,0
+ Kreditering skattekonto	-7,7	-7,0	-0,2	0,3
+ Periodiseringar	-27,1	-27,8	-9,9	-3,9
= Statsbudgetens skatter	637,0	608,5	-9,8	-11,1
+ Återläggning av skatter och transfereringar	206,3	197,5		
+ Skatter som inte ingår i resultaträkningen	-24,6	-24,0		
+ Avgifter som redovisas som skatter	11,4	12,2		
+ Betalningsdifferenser och periodiseringar	8,4	2,5		
= Skatter m.m. i resultaträkningen	838,6	796,7		

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.2.3 Skatt på arbete

Inkomståret 2004 beräknas skatt på arbete utgöra 64 procent av de totala skatteintäkterna. Mellan 2003 och 2004 beräknas skatteintäkterna öka med 23,3 miljarder kronor, eller med 2,9 procent, till 824,1 miljarder kronor.

Tabell 5.8 Skatt på arbete

Miljarder kronor

Inkomstår	Prognos	Utfall	Skillnad mot BP2004		
	2004		2003	2004	2003
Direkta skatter	464,8	449,5	-6,0	-4,1	-0,2
Statlig inkomstskatt	33,4	32,7	-1,9	-0,9	0,2
Kommunskatter	419,5	403,1	-2,9	-2,9	-0,2
Allmän pensionsavgift	72,1	70,3	-0,4	-0,1	-0,1
Skattereduktioner	-60,3	-56,6	-0,9	-0,2	0,0
Övriga skatter	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Indirekta skatter	359,2	351,3	-3,2	-0,5	-1,2
Arbetsgivaravgifter	328,9	321,9	-3,7	-0,4	-0,1
Egenavgifter	9,1	9,0	-1,2	-0,9	-1,1
Särskild löneskatt	27,9	27,2	1,0	0,7	0,0
Nedsättningar	-8,1	-8,4	0,5	-0,1	-0,1
Tjänstegruppliv	1,5	1,6	0,2	0,1	0,0
Skatt på arbete	824,1	800,8	-9,2	-4,5	-1,4

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Gemensamt för merparten av de skatter som ingår i skatt på arbete är att de (i frånvaro av regeländringar) följer utvecklingen av utbetalda löner och transfereringar m.m. Skattskyldigheten skiljer sig åt mellan olika skatter, varför skatt på arbete brukar delas in i direkta och indirekta skatter. Löner och andra ersättningar för arbete är underlag både för direkta och indirekta skatter, medan transfereringsinkomster, såsom sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och pensioner, endast är underlag för direkt beskattning.

I tabell 5.9 redovisas utvecklingstakten mellan 2003 och 2004 samt förändringen jämfört med budgetpropositionen för 2004 avseende några av de beloppsmässigt största underlagen för skatt på arbete.

Tabell 5.9 Utveckling av underlag för skatt på arbete 2004

Procent, procentenheter

	Aktuell beräkning	BP2004	Skillnad mot BP2004
Lönesumma	2,7	3,6	-0,9
Sjukpenning m.m.	-4,3	-1,9	-2,4
Arbetslöshetsersättning	11,1	-7,5	18,6
Pensioner	4,5	4,4	0,1

Anm.: Lönesummans utvecklingstakt avser skatteunderlagets lönesumma, vilken ej nödvändigtvis överensstämmer med lönesumman definierad enligt NR.

Det preliminära utfallet för lönesumman 2004 blev 0,9 procentenheter lägre än vad som antogs i beräkningen till budgetpropositionen för 2004.

I huvudsak förklaras det av ett lägre antal arbetade timmar.

Utfallen på skatt på arbete för inkomstären 2002 och 2003 blev 1,4 respektive 4,5 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2004. Inkomståret 2004 beräknas skatt på arbete bli 9,2 miljarder kronor lägre. För 2003 och 2004 har lönesumman utvecklats betydligt svagare än beräknat, vilket i huvudsak förklarar lägre kommunal- och statlig inkomstskatt samt lägre arbetsgivaravgifter än tidigare beräknat.

Direkta skatter

De direkta skatterna beräknas uppgå till 464,8 miljarder kronor inkomståret 2004, vilket är en ökning med 15,3 miljarder kronor eller med 3,4 procent jämfört med 2003. De består till 90 procent av kommunskatter och utgör drygt hälften av skatt på arbete.

År 2003 blev utfallet för de direkta skatterna 4,1 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2004 och 2004 beräknas de vara 6,0 miljarder kronor lägre.

Statlig inkomstskatt

Inkomståret 2004 beräknas intäkterna uppgå till 33,4 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,7 miljarder kronor jämfört med 2003.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 var utfallet 0,9 miljarder kronor lägre för 2003. Inkomståret 2004 beräknas skatten vara 1,9 miljarder kronor lägre. Revideringen är en följd av att lönesumman har justerats ned.

Kommunal inkomstskatt

För inkomståret 2004 beräknas kommunskatterna uppgå till 419,5 miljarder kronor, en ökning med 4,1 procent eller med 16,4 miljarder kronor. Ökningen förklaras till viss del av högre kommunala utdebiteringar.

Utfallet för 2003 blev 2,9 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004. Även för 2004 beräknas de kommunala skatterna bli 2,9 miljarder kronor lägre än vad som prognoserades till budgetpropositionen för 2004. För båda åren förklaras skillnaden i huvudsak av en nedreviderad lönesumma.

Skattereduktioner

Jämfört med 2003 ökar storleken på reduktionerna för 2004 med 3,7 miljarder kronor. Merparten av skillnaden förklaras av reduktionen för det fasta beloppet om 200 kronor samt reduktionen för ombyggnad och tillbyggnad (ROT).

Indirekta skatter

De indirekta skatterna utgör 44 procent av skatt på arbete och beräknas 2004 uppgå till 359,2 miljarder kronor. Det motsvarar en ökning med 7,9 miljarder kronor eller med 2,3 procent jämfört med föregående inkomstår.

Till skillnad från de direkta skatterna, där merparten av intäkterna överförs till kommunerna, tillfaller de indirekta skatterna huvudsakligen staten och ålderspensionssystemet. Av de indirekta skatterna svarar arbetsgivaravgifter för 92 procent.

Arbetsgivaravgifter

Mellan 2003 och 2004 beräknas arbetsgivaravgifterna öka med 7,0 miljarder kronor, eller med 2,2 procent. Den svaga utvecklingen jämfört med de direkta skatterna förklaras dels av regeländringar, dels av att arbetsgivaravgifterna följer utvecklingen av utbetalda löner. De påverkas således inte av hur utbetalningar av transfereringar utvecklas.

Jämfört med budgetpropositionen för 2004 blev utfallet 0,4 miljarder kronor lägre inkomståret 2003. För 2004 har prognosen justerats ned med 3,7 miljarder kronor, vilket i huvudsak förklaras av den svagare utvecklingen av lönesumman.

Särskild löneskatt

Mellan 2003 och 2004 beräknas den särskilda löneskatten öka med 0,7 miljarder kronor. Jämfört med budgetpropositionen för 2004 blev utfallet 0,7 miljarder kronor lägre inkomståret 2003. För 2004 har prognosen höjts med 1,0 miljarder kronor, vilket i huvudsak förklaras av det svagare utfallet för lönesummans utveckling. Justeringen uppåt förklaras bl.a. av att effekten av nya tjänstepensionsavtal med en högre andel avgiftsbestämd pension än för tidigare avtal varit större än vad som tidigare antogs.

5.2.4 Skatt på kapital

Skatt på kapital delas in i skatt på avkastning och vinster respektive skatt på egendom. Över tiden utvecklas skatt på avkastning och vinster mycket ojämnt, varför stora avvikelser kan förekomma mellan två på varandra följande år. Ett undantag är avkastningsskatten som beräknas på en schablonmässigt fastställd avkastning. Skatt på egendom, där skattebasen baseras på värdet av tillgången, utvecklas i likhet med avkastningsskatten förhållandevis jämnt över tiden.

I tabell 5.10 redovisas de periodiserade skatterna för åren 2003 och 2004, samt skillnader jämfört med prognosen till budgetpropositionen för 2004. Skatt på kapital beräknas öka med 19,1 miljarder kronor till 2004. Jämfört med prognosen till budgetpropositionen förväntas utfallet bli 5,5 miljarder kronor högre. Orsaken är i huvudsak tillfälligt förhöjda bolagsskatteintäkter 2004 beroende på att periodiseringsfonder räntebeläggs fr.o.m. 2005.

Tabell 5.10 Skatt på kapital

Miljarder kronor

Inkomstår	Prognos 2004	Utfall 2003	Skillnad mot BP2004		
			2004	2003	2002
Skatt på avkastning och vinster	111,5	94,2	4,0	-7,7	-7,9
Skatt på kapital, hushåll	7,8	6,8	-4,6	-3,1	-1,3
Skatt på bolagsvinster	65,9	48,9	9,6	-4,3	-6,4
Avkastningsskatt	12,1	12,7	0,0	0,0	-0,3
Fastighetsskatt	24,4	24,0	-0,4	-0,3	0,1
Kupongskatt m.m.	1,4	1,9	-0,6	0,0	0,0
Skatt på egendom	15,1	13,3	1,5	0,3	-0,1
Förmögenhetsskatt	5,5	4,9	0,7	0,3	-0,1
Arvs- och gåvoskatt	2,6	2,5	-0,2	-0,2	0,0
Stämpelskatt	7,1	5,9	1,0	0,2	0,0
Skatt på kapital	126,7	107,6	5,5	-7,4	-8,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Redovisningen av avkastningsskatten beaktar även utländska tillgångar som fysiska personer tar upp i inkomstdeklarationen.

Skatt på avkastning och vinster

Hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av skatt på inkomsträntor, utdelningar och kapitalvinster samt skattereduktion för utgiftsräntor m.m. Skatteintäkterna för 2004 beräknas öka med 1,0 miljard kronor jämfört med 2003, vilket

svarar mot en ökningstakt på 14,5 procent. Den höga takten förklaras delvis av höga aviserade utdelningar under 2004.

Prognosen på bolagens inkomstskatt för 2004 är 65,9 miljarder kronor, vilket är en uppgång med 17,0 miljarder kronor jämfört med utfallet för 2003, och 9,6 miljarder kronor högre än prognosen till budgetpropositionen för 2004. Orsaken till den kraftiga prognosjusteringen är att somliga bolag har valt att återföra hela eller delar av sina periodiseringsfonder trots att det medför en tidigare lagd skattebetalning. Under tidigare år har bolagen i huvudsak återfört medel i samband med förluster eller då den lagstadgade avsättningstiden om sex år löpt ut. Det förändrade beteendet 2004 kan förklaras av räntebeläggning av periodiseringsfonder fr.o.m. den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:38). Lagändringen innebär att en schablonintäkt om 72 procent av statslåneräntan vid novembers utgång två år före taxeringsåret, multiplicerad med summan av periodiseringsfonder, skall tas upp till beskattning. Effekten på bolagsskatten för 2004 av de tidigare lagda återföringarna beräknas till 10,8 miljarder kronor.

Utfallen på avkastningsskatten för åren 2002 och 2003 låg i linje med den prognos som redovisades i budgetpropositionen för 2004. Prognosen för 2002 har reviderats ned med 0,3 miljarder kronor jämfört med prognosen till budgetpropositionen.

Skatt på egendom

År 2002 minskade förmögenhetsskatteintäkterna med 2,6 miljarder kronor dels till följd av att fribeloppen höjdes till 1,5 miljoner kronor för ensamstående och till 2 miljoner kronor för sambeskatade par, dels till följd av lägre värdering av tillgångar på aktiemarknaderna. Inkomståret 2003 och 2004 förväntas förmögenhetsskatten öka med 1,0 respektive 0,6 miljarder kronor, vilket till stor del förklaras av stigande tillgångspriser på aktier. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 förväntas intäkterna för 2004 bli 0,7 miljarder kronor högre.

5.2.5 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror uppgick inkomståret 2004 till 333 miljarder kronor, av vilka 70 procent utgjordes av mervärdesskatt och 30 procent av

punktskatter, tullmedel, m.m. Konsumtionen följde i stort den utveckling som antogs i beräkningen till budgetpropositionen för 2004. Skillnaden mot vad som antogs i budgetpropositionen förklaras i huvudsak av ett lägre skatteunderlag för koldioxidskatten.

Tabell 5.11 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall	Utfall	Skillnad mot BP2004	
	2004	2003	2004	2003
Mervärdesskatt	235,0	226,6	1,3	-2,3
Punktskatter	98,0	96,8	-4,1	-1,2
Tobaksskatt	8,2	8,3	-0,3	0,0
Alkoholskatt	10,1	10,9	-0,6	0,0
Energiskatt	35,1	36,4	-0,5	-0,3
Koldioxidskatt	26,4	23,8	-2,3	-0,2
Skatt på vägtrafik	8,8	8,3	0,3	-0,1
Övriga skatter på energi och miljö	3,3	3,5	-0,6	-0,4
Skatt på import	3,9	3,5	0,0	-0,1
Övriga skatter	2,2	2,0	-0,1	-0,2
Summa	333,1	323,4	-2,8	-3,5

Anm.: I övriga skatter på energi och miljö inkluderas svavelskatt, skatt på el från kärnkraft, avfallsskatt, skatt på gödsel- och bekämpningsmedel, m. fl. Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

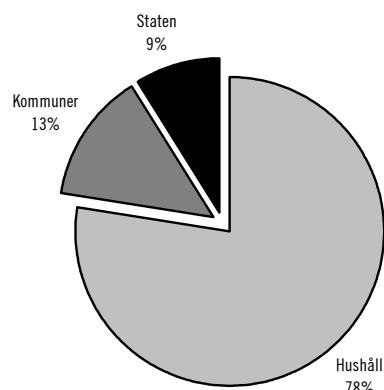
Mervärdesskatt

Intäkterna från mervärdesskatt uppgick till 235 miljarder kronor 2004, vilket är en ökning med 8,4 miljarder eller med 3,7 procent jämfört med 2003.

Mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtionsutgifter, men även av statens och kommunsektorns förbrukning och investeringar. I diagram 5.2 åskådliggörs mervärdesskatten uppdelad efter användning 2004.

Diagram 5.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning 2004

Andel av totala mervärdesskatteintäkter

I diagrammet ingår även mervärdesskatt på investeringar och förbrukning i de företag som har undantag från skatteplikt, vilken implicit belastar de tre användningsområdena. Andelarna mellan statens och kommunernas mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet respektive hushållens mervärdesskatt på privat konsumtion har i det närmaste varit oförändrade de senaste fem åren. Staten och kommunerna bedriver även skattepliktig verksamhet, men denna beläggs liksom privat näringsverksamhet med utgående moms, vilken i slutändan påverkar hushållens konsumtion.

Utfallet för 2004 blev 1,3 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004, vilket huvudsakligen förklaras av att investeringarna under året blev större än beräknat.

Punktskatter

De totala intäkterna från punktskatter uppgick till 98 miljarder kronor 2004, vilket är en ökning med 1,2 miljarder kronor jämfört med 2003. Ökningen förklaras främst av att intäkterna från miljö- och fordonsrelaterade skatter ökade.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 blev utfallet 4,1 miljarder kronor lägre. Detta förklaras främst av att intäkterna från koldioxidskatten blev 2,3 lägre än prognoserat. Men även för tobaksskatten, alkoholskatten, energiskatten samt övriga skatter på energi och miljö blev utfallet väsentligt lägre än beräknat.

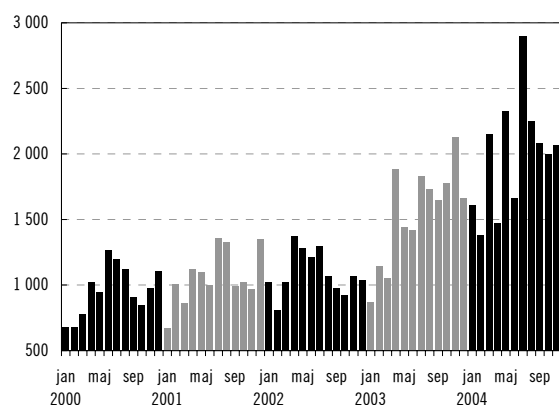
Alkoholskatt

Under 2004 minskade intäkterna från alkoholskatt med 0,8 miljarder kronor eller 7 procent till 10,1 miljarder kronor. Det är främst de lägre intäkterna från skatt på sprit som förklarar minskningen.

De totala intäkterna blev 0,6 miljard kronor lägre än prognoserat i budgetpropositionen för 2004. Anledningen är att privatinförseln blev större än förväntat. Den resandeförda spriten ökade under året med 27 procent och den resandeförda ölen med 21 procent. Trots att införseln totalt ökade kraftigt under 2004 så minskade inte den inhemska försäljningen i motsvarande mån. Systembolagets försäljning av sprit minskade med 13 procent, medan försäljningen av vin och öl minskade med 2 respektive 4 procent. Det medförde att den totala registrerade alkoholkonsumtionen² ökade med omkring 1,4 procent 2004. Den totala alkoholkonsumtionen uppgick till 10,5 liter per invånare³. Systembolagets andel av den registrerade konsumtionen av sprit minskade dock från 51 till 41 procent mellan 2003 och 2004. Privatinförselns andel ökade från 37 till 44 procent. Övergången från svenskt till utländskt beskattad alkohol fortsatte således.

Diagram 5.3 Privatinförsel av sprit 2000–2004

Tusen liter ren sprit

Källa: SoRAD, Stockholms universitet.

Diagram 5.3 åskådliggör privatinförseln av sprit under 2000–2004.⁴ I april 2003 inträffade ett trendbrott och införseln har sedan dess etablerat sig på en nivå cirka 60 procent högre än genomsnittet för de tre föregående åren. Totalt uppgick införseln till 24 miljoner liter 2004, vilket är en ökning med 27 procent jämfört med 2003.

Trots att Systembolagets försäljning av öl och vin ökade något under året så minskade intäkterna från samtliga produktslag bortsett från mellanklassprodukter, vilket beror på att intäkterna från restaurangförsäljning minskade. Av de totala intäkterna från alkoholskatt minskade intäkter från sprit i störst omfattning, med 13 procent jämfört med 2003.

Energi- och koldioxidskatt

År 2004 uppgick energiskatteintäkterna till 35,1 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1,3 miljarder kronor jämfört med 2003. Intäkterna från koldioxidskatt ökade däremot med 2,6 miljarder kronor till 26,4 miljarder kronor 2004, bl.a. beroende på höjd skattesats.

² Med registrerad alkoholkonsumtion avses här Systembolagets försäljning, restaurangförsäljning samt privatinförsel.

³ Per invånare 15 år och äldre mätt i liter ren alkohol. Källa: SoRAD, 2005.

⁴ De införda kvantiteterna avser motsvarande 38,5-procentig sprit.

Intäkterna från energiskatt blev 0,6 miljarder kronor lägre 2004 än beräkningen till budgetpropositionen för 2004. Detta var främst energiskatt på olja och bensin som blev lägre än prognoserat. Koldioxidskatten blev 2,3 miljarder kronor lägre än vad som antogs i budgetpropositionen. Skatt på olja stod för merparten av skillnaden. I tabell 5.12 redovisas intäkterna per energislag.

Tabell 5.12 Fördelning av energi- och koldioxidskatt

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall 2004	Utfall 2003	Skillnad mot BP2004	
			2004	2003
Energiskatt	35,1	36,4	-0,6	-0,4
varav				
elektrisk kraft	17,2	15,7	0,1	-0,3
bensin	14,2	15,9	-0,3	0,0
olja	3,6	4,7	-0,4	0,0
övrigt	0,1	0,1	0,0	0,0
Koldioxidskatt	26,4	23,8	-2,3	-0,2
varav				
bensin	11,2	9,6	-0,7	0,0
olja	14,2	12,9	-1,4	-0,4
övrigt	1,1	1,3	-0,3	0,2

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Utvecklingen mot större andel koldioxidskatt på bekostnad av energiskatt inom gruppen energi- och koldioxidskatt fortsatte under 2004.

5.2.6 Statsbudgetens skatter 2004

I tabell 5.13 redovisas utfallet för statsbudgetens inkomster för åren 2002–2004, samt skillnaden mellan utfallet för 2004 och den beräkning som gjordes till statsbudgeten för 2004. Därutöver ges en periodiserad redovisning av enskilda inkomstitlar från och med inkomsthuvudgruppen 1100 *Skatt på inkomst* till och med 1400 *Skatt på varor och tjänster*.

Fysiska personers inkomstskatt ökade mellan 2003 och 2004 med 11,2 miljarder kronor medan de i periodiserade termer minskade med 1,9 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 7,5 miljarder kronor lägre medan utfallet för de periodiserade skatterna på inkomstiteln blev 7,4 miljarder kronor lägre.

Juridiska personers inkomstskatt ökade mellan 2003 och 2004 med 5,5 miljarder kronor medan de i periodiserade termer ökade med 14,8 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 1,1 miljarder kronor lägre medan utfallet för de periodiserade skatterna på inkomstiteln blev 7,6 miljarder kronor högre.

Socialavgifter och löneskatter ökade mellan 2003 och 2004 med 7,0 miljarder kronor medan de i periodiserade termer ökade med 5,4 miljarder kronor. Skillnaden förklaras av att den särskilda löneskatten omförs med två års eftersläpning. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 0,7 miljarder kronor lägre.

Skatt på egendom ökade mellan 2003 och 2004 med 1,0 miljarder kronor medan de i periodiserade termer ökade med 2,2 miljarder kronor. Skillnaden förklaras av att både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt redovisas med två års eftersläpning på statsbudgeten. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 0,7 miljarder kronor högre.

Skatt på varor och tjänster ökade mellan 2003 och 2004 med 10,5 miljarder kronor vilket de också gjorde i periodiserade termer. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 4,5 miljarder kronor lägre.

Inkomsthuvudgruppen 1500 *Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt* minskade mellan 2003 och 2004 med 4,0 miljarder kronor. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utfallet 0,5 miljarder kronor högre.

Skillnaden mellan inbetalda och debiterade skatter redovisas på inkomsthuvudgruppen 1600 *Betalningsdifferenser*. Mellan 2003 och 2004 minskade betalningsdifferensen med 1,1 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 1,8 miljarder kronor högre.

Inkomsthuvudgruppen 1700 *Nedsättningar av skatter* innehåller nedsättningar avseende anställningsstöd, bredbandsinstallation och sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, stöd till sjöfart, stöd till skyddad anställning hos offentlig arbetsgivare samt skattelättnad för vissa byggtjänster. Mellan 2003 och 2004 ökade storleken på nedsättningarna med 0,9 miljarder kronor till -9,5 miljarder kronor. Anställningsstödet och sjöfartsstödet uppgick tillsammans till 3,8 miljarder kronor under 2004, och sysselsättningsstödet uppgick till 4,4 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 0,7 miljarder kronor högre.

Tabell 5.13 Statens periodiserade skatter och statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

		Periodiserade skatter, inkomstår			Statsbudgetens inkomster, budgetår			Utfall-SB
		Prognos 2004	Utfall 2003	Utfall 2002	Utfall 2004	Utfall 2003	Utfall 2002	2004
1000	Skatter m.m.	656,2	631,5	636,1	637,0	608,5	659,4	-9,8
1100	Skatt på inkomst	63,2	50,6	43,0	45,7	29,7	65,1	-8,3
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	-18,9	-17,0	-19,7	-26,9	-38,1	-17,2	-7,5
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	76,8	61,4	57,1	67,2	61,7	76,5	-1,1
	Övriga skatter	5,3	6,2	5,6	5,4	6,1	5,8	0,4
1200	Socialavgifter och löneskatter	266,5	261,1	254,6	266,0	259,0	249,8	-0,7
1300	Skatt på egendom	39,5	37,3	36,2	37,1	36,1	40,2	0,7
varav	1310 Skatt på fast egendom	24,4	24,0	23,5	23,5	21,2	23,3	0,1
	1320 Förmögenhetsskatt	5,5	4,9	3,9	3,9	6,5	8,2	-0,1
	1330 Arvs- och gåvoskatt	2,6	2,5	3,0	2,6	2,5	3,0	-0,2
	1340 Övrig skatt på egendom	7,1	5,9	5,8	7,1	6,0	5,8	1,0
1400	Skatt på varor och tjänster	307,7	297,2	288,3	308,9	298,4	290,1	-4,5
varav	1411 Mervärdesskatt	212,2	204,0	195,7	213,2	205,1	198,3	-0,9
	1424 Tobaksskatt	8,2	8,3	8,4	8,2	8,2	8,4	-0,3
	1425 Alkoholskatt	10,1	10,9	11,2	10,2	11,0	11,1	-0,5
	1428 Energiskatt	60,5	58,1	57,2	60,5	58,1	56,5	-2,6
	1460 Skatt på vägtrafik	8,8	8,3	8,2	8,8	8,3	8,2	0,3
	1470 Skatt på import m.m.	3,9	3,5	3,4	3,8	3,5	3,5	0,0
	1480 Övriga skatter varor och tjänster	4,1	4,1	4,2	4,1	4,2	4,2	-0,5
1500	Utjämningsavgift och komp. mervärdesskatt				-5,8	-1,8	23,7	0,5
1600	Betalningsdifferenser				-5,5	-4,4	-4,2	1,8
1700	Nedsättningar av skatter				-9,5	-8,6	-5,4	0,7
2000	Inkomster av statens verksamhet				35,1	29,2	49,1	5,7
varav	2411 Inkomster av statens aktier				7,6	4,5	4,2	2,7
3000	Inkomster av försäld egendom				0,1	0,0	0,1	-14,9
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom				0,1	0,0	0,1	-14,9
4000	Återbetalning av lån				2,4	2,5	2,7	0,1
5000	Kalkylmässiga inkomster				8,3	9,5	9,9	0,0
6000	Bidrag från EU m.m.				11,6	12,0	9,3	0,7
Statsbudgetens totala inkomster					694,4	661,7	730,5	-18,1

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.2.7 Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt

Skatteinkomsterna som de redovisas i statsbudgeten skiljer sig från statens periodiserade skatter. Skillnaden består i att de totala skatteinkomsterna på statsbudgeten avser betalningar för skatter som är hänförliga till flera olika inkomstår medan den periodiserade redovisningen

avser debiterade skatter som är hänförliga till ett specifikt inkomstår. Avvikelsen i redovisningen mellan de två metoderna är störst för de skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen, dvs. för de skatter som redovisas inom direkta skatter på arbete och inom skatt på avkastning och vinster. I statsbudgeten redovisas dessa till stor del på titlarna fysiska personers inkomstskatt samt juridiska personers inkomstskatt,

men även på socialavgifter och allmänna egenavgifter samt skatt på egendom.

De årligt fastställda skatterna utgör hälften av de totala skatterna och 30 procent av statsbudgetens skatter. Betalningarna under ett visst år kan omfatta skatter avseende tre olika inkomstår, vilket i princip omöjliggör en fullständig analys av statsbudgetens utfall för dessa skatter. Den huvudsakliga analysen av dessa skatter görs därför utifrån utvecklingen av de periodiserade skatterna.

Fysiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomstiteln *Fysiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2004 blev -26,9 miljarder kronor, vilket är 7,5 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2004. Tabell 5.14 visar hur nettot på inkomstiteln kan beräknas med information om skatter avseende tre inkomstår.

Tabell 5.14 Inkomstiteln Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår
	2002	2003	2004	2004
Deb. prel. A-skatt		42,5	440,6	483,1
Deb. prel. F-skatt och SA-skatt		2,0	21,1	23,1
Underuttag		12,2		12,2
Omprövningar	0,0	-0,2	-1,2	-1,3
Anstånd	-0,2		1,1	0,9
SINK			0,0	0,0
Summa inkomster	-0,2	56,4	461,6	517,8
Utbetalning till kommuner	5,0		437,4	442,3
Omföringar till andra titlar	30,3		72,0	102,3
Summa utgifter	35,3	0,0	509,4	544,7
Fysiska personers inkomstskatt	-35,4	56,4	-47,9	-26,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. SINK betecknar särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

De preliminärskatter som debiterades under budgetåret 2004 avser huvudsakligen inkomståret 2004, med undantag för debiteringarna i januari som avser inkomster intjänade under december 2003.

Preliminära skatter regleras mot den slutligt debiterade skatten via tre skilda flöden som var och en avser ett inkomstår. Underuttaget (debiterad slutlig skatt minus preliminär skatt) är den största posten och avser inkomståret 2003, men bokfördes först året efter i samband med att taxeringen var klar. Omprövningar under januari har hänförs till inkomståret 2002, vilket även har gjorts för omprövningar aktuellt

taxeringsår som gjordes under tiden februari-juni. Motsvarande omprövningar under december har hänförs till inkomståret 2003. Omprövningar som fastställts under perioden februari-december som avser äldre taxeringsår har hänförs till innevarande inkomstår. Anstånd som fastställs under januari och februari har i enlighet med nationalräkenskapernas principer hänförs till inkomståret 2001, medan de som fastställs under mars till och med december har hänförs till innevarande inkomstår.

Kommunskatterna som betalades ut under 2004 består dels av ett preliminärt belopp (som skall slutregleras 2006), dels av en slutreglering som avser inkomståret 2002. Till följd av att den preliminära utbetalningen av kommunskattmedel som gjordes under 2002 var för låg slutreglerades 5,0 miljarder kronor under 2004.

Analogt med kommunskattutbetalningarna fördes den allmänna pensionsavgiften över till AP-fonderna med ett preliminärt belopp under budgetåret. Överföringen under budgetåret innehöll även ett slutregleringsbelopp avseende inkomståret 2002.

Utöver den allmänna pensionsavgiften omfördes även fastighetsskatt, förmögenhetsskatt, fysiska personers mervärdesskatt samt egenavgifter. Dessa skatter omförs dock med två års eftersläpning. Av de sammanlagda omföringarna under 2004 om 102,3 miljarder kronor avser 30,3 miljarder kronor inkomståret 2002.

Av utbetalningarna från titeln under budgetåret 2004 avser 509,4 miljarder kronor aktuellt inkomståret och 35,3 miljarder kronor avser inkomståret 2002.

Juridiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomstiteln *Juridiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2004 blev 67,2 miljarder kronor, vilket är 1,1 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2004.

Tabell 5.15 redovisar hur nettot på inkomstiteln beräknas genom att först summera preliminärskatter, underuttag, omprövningar och anstånd. Därefter avräknas omföringar till andra inkomstitlar. Tabellen visar även hur inkomster och omföringar på statsbudgeten är hänförliga till i princip tre olika inkomstår.

Tabell 5.15 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår
	2002	2003	2004	2004
Deb. prel. F-skatt		9,6	87,6	97,3
Återbetalad F-skatt		-4,0		-4,0
Underuttag		8,0		8,0
Omprövningar, pågående taxering				0,0
Omprövningar	4,6	-0,3	-2,2	2,0
Anstånd	-4,7		2,1	-2,6
Övrigt, slutreglering			0,0	0,0
Avkastningsskatt, IPS		0,2		0,2
Summa inkomster	-0,1	13,5	87,5	100,8
Omföringar till andra titlar	32,0	1,7	0,0	33,7
Juridiska personers inkomstskatt	-32,1	11,8	87,5	67,2

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Under budgetåret 2004 debiterades preliminär F-skatt avseende i huvudsak inkomståret 2004, men även avseende 2003. Debiteringar avseende inkomståret 2003 skedde till största delen under januari 2004.

Perioden januari till augusti under budgetåret 2004 återbetalades redan inbetalda debiteringar av preliminärskatt avseende inkomståret 2003. Storleken på återbetalningarna varierar mycket mellan åren, men har historiskt sett uppgått till mellan 2 och 9 procent av den debiterade skatten under föregående inkomstår.

Slutregleringen av skatterna för inkomståret 2003 skedde under perioden juli 2004 till och med februari 2005. Det medför bl.a. att underuttaget som debiterades i november 2004 är hänförligt till inkomståret 2003. Omprövningar under januari har hänförts till inkomståret 2002, vilket även har gjorts för omprövningar aktuellt taxeringsår som gjordes under perioden februari–juni. Motsvarande omprövningar under december har hänförts till inkomståret 2003. Omprövningar som fastställts under perioden februari–december som avser äldre taxeringsår har hänförts till innevarande inkomstår. Anstånd som fastställs under januari och februari har i enlighet med NR:s principer hänförts till inkomståret 2001, medan de som fastställs under mars till och med december har hänförts till innevarande inkomstår.

Särskild löneskatt, fastighetsskatt och förmögenhetsskatt som omfördes i juni 2004 till respektive inkomsttitel är hänförliga till inkomståret 2002. Den mervärdesskatt som omfördes i december 2004 avser inkomståret 2003.

5.2.8 Övriga inkomster

Övriga inkomster omfattar inkomsttyperna Inkomster av statens verksamhet, Inkomster av försäld egendom, Återbetalning av lån, Kalkylmässiga inkomster och Bidrag m.m. från EU. Utfallet uppgick till totalt 57 416 miljoner kronor och var därmed 8 276 miljoner kronor (12,6 procent) lägre än vad som beräknats i statsbudgeten. Skillnaden förklaras främst av att *Inkomster av försäld egendom* blev 14 864 miljoner kronor lägre än beräknat. *Inkomsterna av statens verksamhet* blev däremot 5 698 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Tabell 5.16 Övriga inkomster, sammanfattning

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Inkomster av statens verksamhet	29 384	35 082	5 698	29 242
Inkomster av försäld egendom	15 000	136	-14 864	3
Återbetalning av lån	2 269	2 391	122	2 524
Kalkylmässiga inkomster	8 222	8 252	30	9 484
Bidrag m.m. från EU	10 818	11 555	737	12 016
Summa övriga inkomster	65 692	57 416	-8 276	53 269

5.2.9 Inkomster av statens verksamhet

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. rörelseöverskott från statliga affärsverk, Riksbanken, AB Svenska Spel och Statens fastighetsverk. Vidare redovisas ränteinkomster, aktieutdelningar från bolag med statligt ägande, offentligrättsliga avgifter, försäljningsinkomster, böter samt övriga inkomster av statens verksamhet.

Inkomsterna under denna inkomsttyp uppgick till 35 082 miljoner kronor och var därmed 5 698 miljoner kronor (19,4 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Ökningen hänför sig dels till *Inkomster av statens aktier* (2 697 miljoner kronor), dels till *Övriga inkomster av statens verksamhet* (2 769 miljoner kronor).

För 2004 blev *Inkomster av statens verksamhet* 5 840 miljoner kronor (20,0 procent) högre än 2003. Det är *Inkomster av statens aktier* och Övriga inkomster i statens verksamhet som svarar för ökningen.

Tabell 5.17 Inkomster av statens verksamhet, översikt

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Rörelseöverskott	9 449	10 269	820	11 351
Överskott av statens fastighetsförvaltning	479	447	-32	388
Ränteinkomster	5 217	4 578	-639	4 775
Aktieutdelning	4 900	7 597	2 697	4 516
Offentligrättsliga avgifter	6 496	6 677	181	6 221
Försäljningsinkomster	246	393	147	116
Böter m.m.	2 153	1 908	-244	1 609
Övriga inkomster av statens verksamhet	444	3 213	2 769	266
Inkomster av statens verksamhet	29 384	35 082	5 698	29 242

Rörelseöverskott

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen *Rörelseöverskott* uppgick till 10 269 miljoner kronor och var därmed 820 miljoner kronor (8,7 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Den enskilt största ökningen (477 miljoner kronor) avser *Inlevererat överskott från AB Svenska spel. Riksbankens inlevererade överskott* uppgick till 6 100 miljoner kronor, vilket är 200 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Under 2004 blev inkomsterna av *Rörelseöverskott* 1 082 miljoner kronor (9,5 procent) lägre än 2003. Den största minskningen avser Riksbankens inlevererade överskott. Överskottet minskade med 1 400 miljoner kronor (18,7 procent).

Tabell 5.18 Rörelseöverskott

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Luftfartsverkets inlevererade överskott	0	0	0	40
Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt	234	309	75	356
Sjöfartsverkets inlevererade överskott	20	20	0	13
Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	20	6	-14	69
Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	75	157	82	73
Riksbankens inlevererade överskott	5 900	6 100	200	7 500
Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	3 200	3 677	477	3 300
Rörelseöverskott	9 449	10 269	820	11 351

Överskott av statens fastighetsförvaltning

Inkomsterna av *Överskott av statens fastighetsförvaltning* blev 447 miljoner kronor och var därmed 32 miljoner kronor (6,7 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Av utfallet avser 94 miljoner kronor Statens fastighetsverk och 353 miljoner kronor Fortifikationsverket.

Under 2004 blev *Inkomster av statens fastighetsförvaltning* 58 miljoner kronor (15,1 procent) högre än 2003.

Ränteinkomster

Utfallet för inkomsthuvudgruppen *Ränteinkomster* uppgick till 4 578 miljoner kronor och var därmed 639 miljoner kronor (12,2 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Skillnaden förklaras främst av att *Räntor på skattekonton m.m., netto*, blev 710 miljoner kronor lägre än beräknat. Det beror på ändrade redovisningsprinciper gällande tidpunkten för redovisningen av kostnads- eller intäktsränta på skattekonto. Redovisningen av räntorna sker fr. o. m. 2004 vid betalning i stället för vid debitering. Detta medför att räntor som tidigare redovisades i slutet av året i stället redovisas i början av året därpå.

Under 2004 blev *Ränteinkomster* 197 miljoner kronor (4,1 procent) lägre än 2003. *Räntor på skattekonton m.m., netto* minskade med 776 miljoner kronor bl.a. till följd av de ändrade redovisningsprinciperna, medan *Ränteinkomster på studielån* upptagna efter 1988 ökade med 601 miljoner kronor (18,0 procent).

Tabell 5.19 Ränteinkomster

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1988	3 861	3 937	76	3 336
Räntor på skattekonton m.m., netto	1 266	556	-710	1 332
Övriga ränteinkomster	90	84	-6	107
Ränteinkomster	5 217	4 578	-639	4 775

Aktieutdelning

Inkomster av statens aktier uppgick till 7 597 miljoner kronor (exkl. Svenska Spel) under 2004 och var därmed 2 697 miljoner kronor (55,0 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Utdelningar, som bolagen betalade ut under 2004, hänför sig till räkenskapsåret 2003. I tabell 5.20 redovisas aktieutdelningarna från statligt ägda aktier för 2003 och 2004.

Aktieutdelningarna ökade med 3 081 miljoner kronor (68,2 procent) mellan 2003 och 2004. Utdelningen från TeliaSonera AB uppgick till 2 118 miljoner kronor budgetåret 2004, vilket är en ökning med 1 271 miljoner kronor i förhållande till 2003.

Utdelningen från Vattenfall AB uppgick till 2 400 miljoner kronor för verksamhetsåret 2003. Av utdelningen för verksamhetsåret 2002 (1 485 miljoner kronor) användes en del för ersättning till Vattenfall för stängningen av Barsebäck. Ökningen mellan åren beror dels på att ersättningen för stängningen av Barsebäck upphörde, dels på det förbättrade resultatet för verksamhetsåret 2003.

Tabell 5.20 Aktieutdelning

Miljoner kronor

	Utfall 2004	Utfall 2003	Skillnad 2004-2003
Akademiska Hus AB	250	245	5
Apoteket AB	117	100	17
Civitas Holding (Vasakronan)	9	216	-207
Kasernen Fastighets AB	4	10	-6
Lernia AB		9	-9
LKAB	281	231	50
Nordea Bank AB	1 240	1134	106
Nordiska investeringsbanken	149	145	4
OM Gruppen AB		8	-8
SBAB	143	137	6
SKD-företagen AB	2		2
SOS Alarm Sverige AB	2	2	0
Specialfastigheter AB	56	40	16
Sveaskog Holding AB	355		355
Svensk Bilprovning AB	2		2
Systembolaget AB	80	80	0
TeliaSonera AB	2 118	847	1271
Vasallen AB	38	17	21
Vattenfall AB	2 400	793	1607
Vin & Sprit AB	350	500	-150
Summa	7 597	4 516	3 081

Offentligrättsliga avgifter

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen *Offentligrättsliga avgifter* uppgick till 6 677 miljoner kronor och var därmed 181 miljoner kronor (2,8 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Den största skillnaden återfinns under *Övriga offentligrättsliga avgifter* (154 miljoner kronor). Utfallet för *Avgifter vid kronofogdemyndigheterna* blev 97 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Det förklaras av att antalet enskilda mål och ansökningar om betalningsförelägganden har ökat under året hos kronofogdemyndigheterna.

Under 2004 blev *Offentligrättsliga avgifter* 456 miljoner kronor (7,3 procent) högre än 2003. Övriga offentligrättsliga avgifter ökade med 182 miljoner kronor. År 2004 tillkom *Avgifter för årlig revision* med 120 miljoner kronor.

Försäljningsinkomster

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen *Försäljningsinkomster* uppgick till 393 miljoner kronor, vilket är 147 miljoner kronor (59,9 procent) högre än vad som beräknades i statsbudgeten. För inkomstiteln *Offentlig lagring, försäljningsintäkter* blev utfallet 138 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Statens jordbruksverk köper, lagrar och säljer spannmål, skummjölksprodukter, nötkött och smör åt EU om vissa förutsättningar är uppfyllda (offentlig lagring). Skillnaden mellan utfall och statsbudget beror på ökad försäljning av varor som lagrats.

Under 2004 blev försäljningsinkomsterna 278 miljoner kronor högre än 2003. Ökningen hänför sig i huvudsak till *Offentlig lagring, försäljningsintäkter*.

Böter m.m.

Utfallet för inkomsthuvudgruppen *Böter m.m.* uppgick till 1 908 miljoner kronor och var därmed 244 miljoner kronor (11,4 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomstiteln *Skattetillägg* blev 1 051 miljoner kronor, vilket är 299 miljoner kronor lägre än beräknat.

Under 2004 blev inkomsterna av *Böter m. m.* 299 miljoner kronor (18,6 procent) högre än 2003, varav 257 miljoner kronor avser *Skattetillägg*.

Övriga inkomster av statens verksamhet

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen *Övriga inkomster av statens verksamhet* uppgick till 3 213 miljoner kronor och blev därmed 2 769 miljoner kronor högre än vad som beräknades i statsbudgeten. Här redovisas bl.a. tillfälliga inkomster, vilket förklarar avvikelserna mot statsbudgeten. Riksförsäkringsverket (RFV) redovisade 1 600 miljoner kronor i december 2004 på denna inkomstitel. RFV rekviderade

detta belopp från AP-fonderna för justering av bokföringen av retroaktiva utbetalningar av pensioner under åren 1999–2002. Exportkreditnämnden (EKN) återbetalade 1 434 miljoner kronor för av staten erhållen räntekompensation.

Under 2004 blev *Övriga inkomster av statens verksamhet* 2 947 miljoner kronor högre än 2003. Det beror på inbetalningarna från RFV och EKN under 2004.

5.2.10 Inkomster av försäld egendom

Under inkomsttypen *Inkomster av försäld egendom* redovisas inkomster från försäljning av aktier, byggnader, maskiner och mark. Inkomster av försäld egendom uppgick till 136 miljoner kronor under 2004. Utfallet blev därmed 14 864 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. I denna togs försäljningar schablonmässigt upp med 15 000 miljoner kronor. Kammarkollegiet redovisade 76 miljoner kronor som avser skifteslikvid från likvidationen av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa. Lantmäteriverket betalade in 55,3 miljoner kronor av det balanserade överskottet i den avgiftsfinansierade verksamheten.

Under 2004 blev *Inkomster av försäld egendom* 133 miljoner kronor högre än 2003.

Tabell 5.21 Inkomster av försäld egendom

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Inkomster av försäld egendom	15 000	136	-14 864	3

5.2.11 Återbetalning av lån

Under inkomsttypen *Återbetalning av lån* redovisas återbetalningar av lån. Dessa uppgick till 2 391 miljoner kronor och var därmed 122 miljoner kronor (5,4 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Skillnaden beror främst på att *Återbetalning av studiemedel* och *Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor* blev 87 miljoner kronor respektive 17 miljoner kronor högre än beräknat.

Under 2004 blev *Återbetalning av lån* 133 miljoner kronor (5,3 procent) lägre än 2003. *Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor*

minskade med 74 miljoner kronor och *Återbetalning av studiemedel* minskade med 46 miljoner kronor.

Tabell 5.22 Återbetalning av lån

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Återbetalning av näringslån	95	111	16	113
Återbetalning av studielån	2 113	2 199	86	2 245
Återbetalning av övriga lån	61	81	20	165
Återbetalning av lån	2 269	2 391	122	2 524

5.2.12 Kalkylmässiga inkomster

Inkomsthuvudgruppen *Kalkylmässiga inkomster* består av vissa amorteringar och statliga pensionsavgifter. Inkomsterna uppgick till 8 252 miljoner kronor, vilket är 30 miljoner kronor (0,4 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomsttiteln *Statliga pensionsavgifter* blev 7 667 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomsttitel *Amortering på statskapital* blev 576 miljoner kronor, vilket är 46 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Under 2004 blev *Kalkylmässiga inkomster* 1 232 miljoner kronor (13,0 procent) lägre än 2003. *Statliga pensionsavgifter* minskade med 1 293 miljoner kronor mellan 2003 och 2004. Det beror till stor del på avstämningen av slutliga premier för 2003 och på att ett nytt statligt tjänstepensionsavtal, PA 03, tecknats. Det nya avtalet innebär bl.a. att pensionen övergår till att vara avgiftsbestämd från att tidigare ha varit förmånsbestämd. Vidare sänktes riskpremien och värdesäkringspremien mellan 2003 och 2004.

Tabell 5.23 Kalkylmässiga inkomster

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Avskrivningar och amorteringar	542	585	43	524
Avskrivningar på fastigheter	530	576	46	515
Uppdragsmyndigheters komplementkostnader	12	9	-3	9
Statliga pensionsavgifter	7 680	7 667	-13	8 960
Kalkylmässiga inkomster	8 222	8 252	30	9 484

Statliga pensionsavgifter

Avgifterna för den statliga tjänstepensioneringen uppgick till 6 225 miljoner kronor under 2004. Den särskilda löneskatten på pensionskostnader uppgick till 1 403 miljoner kronor. Administrationskostnaderna för det statliga tjänstepensionssystemet blev 159 miljoner kronor under 2004.

Tabell 5.24 Statliga pensionsavgifter

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Administration, personskadeförsäkring		-7		-8
Avdrag för administrationskostnader		-159		-158
Premieskatt, gruppliv		52		43
Statlig grupplivförsäkring		77		96
Statlig personskadeförsäkring		76		86
Statlig tjänstepensionering		6 225		7 244
Särskild löneskatt på pensionskostnader		1 403		1 656
Statliga pensionsavgifter	7 680	7 667	-13	8 960

5.2.13 Bidrag m.m. från EU

Inkomsterna under inkomsttypen *Bidrag m.m. från EU* omfattar bidrag från EG:s jordbruksfond, fiskefond, regionalfond, socialfond, bidrag till transeuropeiska nätverk samt övriga bidrag från EG.

Inkomsterna uppgick till 11 555 miljoner kronor och var därmed 737 miljoner kronor (6,8 procent) högre än beräknat i statsbudgeten.

Inkomsterna på inkomstiteln *Bidrag från EG:s socialfond perioden 1995–1999* blev 621 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Beloppet avser en icke budgeterad slutredovisning från EU för perioden 1995–1999. Utfallet för inkomstiteln *Bidrag från EG:s socialfond perioden 2000–2006* blev 213 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Tabell 5.25 Bidrag m.m. från EU

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Bidrag från EG:s jordbruksfond	8 100	8 035	-65	8 163
varav				
<i>Arealbidrag</i>	4 000	4 025	25	4 029
<i>Kompletterande åtgärder perioden 1995-1999</i>	5	21	16	89
<i>Övriga interventioner</i>	265	248	-17	312
<i>Exportbidrag</i>	450	466	16	400
<i>Djurbidrag</i>	1 490	1 514	24	1 569
<i>Offentlig lagring</i>	170	2	-168	86
<i>Miljö-, struktur- och regionala åtgärder perioden 2000-2006</i>	1 540	1 466	-74	1 425
<i>Övriga bidrag från EG:s jordbruksfonds garantisektion</i>	9	70	61	55
<i>Bidrag från EG:s jordbruksfonds utvecklingssektion</i>	171	223	52	199
Bidrag från EG:s fiskefond	135	25	-110	34
Bidrag från EG:s regionalfond	1 300	1 458	158	1 640
Bidrag från EG:s socialfond	1 080	1 915	835	2 072
Bidrag till transeuropeiska nätverk	196	91	-105	69
Övriga bidrag från EG	7	31	24	39
Bidrag m.m. från EU	10 818	11 555	737	12 016

Utfallet för inkomstiteln *Offentlig lagring* blev 2 miljoner kronor, vilket är 168 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Inkomsterna avser ersättning från EU:s jordbruksfond för kostnader i samband med offentlig lagring (interventionslager).

Jämfört med 2003 blev bidragen från EU 461 miljoner kronor (3,8 procent) lägre. Inkomsterna på inkomstiteln *Bidrag från EG:s socialfond perioden 2000–2006* minskade med 549 miljoner kronor. Det beror främst på att utbetalningarna av bidrag under 2003 var högre än normalt, eftersom bidrag avseende 2002 betalades ut under 2003.

5.3 Statsbudgetens utgifter m.m.

Utgifterna på statsbudgeten är indelade i 27 utgiftsområden. Därutöver ingår även posterna *Minskning av anslagsbehållningar* (endast vid budgetering), *Riksgäldskontorets nettoutlåning* och *Kassamässig korrigering* på statsbudgetens utgiftssida.

Skillnaderna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel redovisas i tabell 5.28. En större förbrukning än totalt anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående reservationer/anslagssparande eller anslagskredit eller genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet överskridande.

5.3.1 Makroekonomiska förutsättningar och beslut

I tabell 5.26 redovisas skillnaden mellan utfallet och de beräknade utgifterna i den ursprungliga statsbudgeten, som fastställdes av riksdagen i december 2003. Skillnaden delas upp i skillnad till följd av beslut, förändringar av makroekonomiska förutsättningar och övriga förklaringsfaktorer. De makroekonomiska förutsättningarna redovisas i tabell 5.27.

Tabell 5.26 Skillnaden mellan utfall och beräknade utgifter i statsbudgeten 2004

Miljarder kronor

	Makroför- utsättn.	Beslut	Övrigt	Totalt
Utgiftsområden, exkl.Statsskuld- räntor m.m.	3,6	-5,7	-0,1	-2,2
Statsskuldräntor m.m.	4,8	0	0,3	5,0
Riksgäldskontorets nettoutlåning ¹⁾	-0,3	-2,4	-6,4	-9,2
Summa statsbudge- tens utgifter m.m.	8,1	-8,1	-6,3	-6,3

¹⁾ Inklusive Kassamässig korrigering

Utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev 6,3 miljarder kronor lägre än beräknade belopp i den ursprungligen fastställda statsbudgeten. Förändringar i de makroekonomiska förutsättningarna medförde att utgifterna blev 8,1 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Den öppna arbetslösheten blev 0,8 procentenheter högre än vad som beräknats i statsbudgeten, vilket medförde att utgifterna för arbetslöshetsersättning blev 3,8 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten (se vidare avsnitt 5.4.13). Statsskuldräntor m.m. blev 4,8 miljarder kronor högre än beräknat. Det beror främst på kursförluster vid Riksgäldskontorets (RGK:s) återköp av obligationer i samband med introduktion av nya obligationslån under 2004 (se vidare avsnitt 5.4.26).

Statsbudgetens utgifter m.m. minskade med 8,1 miljarder kronor till följd av beslut. Utgifterna inom utgiftsområdena exklusive Statsskuldräntor m.m. blev 5,7 miljarder kronor lägre till följd av beslut. Utgifterna inom utgiftsområde 26 Försvar samt beredskap mot sårbarhet blev 2,7 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten främst till följd av beslut om utgiftsbegränsningar. Utgifterna inom utgiftsområdet 25 Allmänna bidrag till kommuner minskade med 2,6 miljarder kronor enligt beslut om slutreglering av pensionsreformen (övergången till skattepliktig garantipension). RGK:s nettoutlåning inklusive Kassamässig korrigering blev till följd av beslut 2,4 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Den kassamässiga korrigeringen blev 2,0 miljarder kronor lägre och RGK:s netto-utlåning blev 0,4 miljarder kronor lägre till följd av beslut (se vidare avsnitt 5.4.29 och 5.4.30).

Till följd av andra orsaker minskade utgifterna med 6,3 miljarder kronor jämfört med ursprunglig statsbudget, varav 6,4 miljarder kronor hänförde sig till förändringar i RGK:s nettoutlåning inklusive Kassamässig korrigering.

Tabell 5.27 Makroekonomiska förutsättningar för utgifterna

	SB 2004	Utfall 2004	Diff. från SB 2004	Utfall 2003
Procentuell förändring från föregående år:				
BNP (volym)	2,0	3,5	1,5	1,5
KPI (årsgenomsnitt)	1,3	0,4	-0,9	2,0
Antal sysselsatta	0,1	-0,5	-0,6	-0,3
Nivåer:				
Öppen arbetslöshet, procent	4,7	5,5	0,8	4,9
6-mån ränta, procent	3,7	2,2	-1,5	3,0
5-års ränta, procent	4,8	3,8	-1,0	4,1
Prisbasbelopp, tkr	39,3	39,3	0,0	38,6

5.3.2 Statsbudgetens utgifter m.m. 2004

Tabell 5.28 Statsbudgetens utgifter m.m. 2004

Miljoner kronor

	Stadsbudget ¹	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
UO 01 Rikets styrelse	7 896	39	7 936	7 539	-357	-396
UO 02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 198	10	9 208	9 221	23	13
UO 03 Skatt, tull och exekution	8 556	102	8 658	8 569	13	-89
UO 04 Rättsväsendet	26 432	251	26 683	26 318	-114	-365
UO 05 Internationell samverkan	1 257	0	1 257	1 267	10	10
UO 06 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 331	15	44 346	42 846	-1 485	-1 500
UO 07 Internationellt bistånd	19 857	0	19 857	19 907	50	50
UO 08 Invandrare och flyktingar	7 005	320	7 325	7 466	461	141
UO 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	37 665	1 629	39 294	36 809	-856	-2 485
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	123 981	2 883	126 864	122 916	-1 065	-3 948
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	50 656	0	50 656	51 229	573	573
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	53 852	840	54 692	53 925	72	-768
UO 13 Arbetsmarknad	61 989	7 366	69 355	67 481	5 492	-1 874
UO 14 Arbetsliv	1 135	0	1 135	1 091	-44	-44
UO 15 Studiestöd	21 925	-3	21 922	20 833	-1 092	-1 089
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	43 962	3	43 965	43 981	19	16
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 664	-2	8 662	8 739	75	76
UO 18 Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande	8 798	17	8 815	8 723	-75	-92
UO 19 Regional utveckling	3 106	0	3 106	3 301	195	195
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	3 771	42	3 813	3 330	-440	-482
UO 21 Energi	1 663	0	1 663	2 069	406	406
UO 22 Kommunikationer	28 535	0	28 535	29 139	604	604
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 279	13	14 292	12 219	-2 060	-2 073
UO 24 Näringsliv	3 491	-13	3 478	3 690	199	212
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	73 706	-2 600	71 106	69 834	-3 872	-1 272
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	47 684	0	47 684	52 718	5 034	5 034
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 472	0	24 472	25 563	1 091	1 091
Summa utgiftsområden	737 868	10 912	748 781	740 723	2 855	-8 057
Minskning av anslagsbehållningar ²	0					
Riksgäldskontorets nettoutlåning	20 156		20 156	10 305	-9 851	-9 851
<i>varav: Överföring från AP-fonden</i>	-3 931		-3 931	-3 268	663	663
Kassamässig korrigering	-3 931		-3 931	-3 975	-44	-44
Summa statsbudgetens utgifter m.m.	754 093	10 912	765 006	747 761	-6 332	-17 245

¹ Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2003, exkl. tilläggsbudget.² Endast vid budgetering. Utfallet ingår i utfallet för respektive utgiftsområde.

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 747 761 miljoner kronor och blev därmed 6 332 miljoner kronor (0,8 procent) lägre än beräkningen i statsbudgeten. I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifter m.m. 17 245 miljoner kronor lägre.

Utgifterna för de 27 utgiftsområdena blev 2 855 miljoner kronor högre än i beräkningen i statsbudgeten. Det beror bl.a. på att utfallet för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad blev 5 492 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. I tilläggsbudget ökades anslagen inom detta utgiftsområde med 7 366 miljoner kronor. Utfallet för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. blev 5 034 miljoner kronor högre än beräkningen i statsbudgeten.

Utfallet för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskade med 3 872 miljoner kronor. På tilläggsbudget minskades anslagen inom detta utgiftsområde med 2 600 miljoner kronor. Utgifterna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar blev 2 060 miljoner kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten.

I statsbudgeten beräknades Riksgäldskontorets nettoutlåning uppgå till 20 156 miljoner kronor. Utfallet blev 10 305 miljoner kronor, vilket är en minskning med 9 851 miljoner kronor.

5.3.3 Indragningar

Enligt 8 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen besluta att medel på ett anvisat anslag inte skall användas, om detta är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av statsfinansiella eller andra samhällsekonomiska skäl. Indragningarna avser ofta ingående anslagssparande.

Under 2004 har indragningar av anslagsmedel uppgående till totalt 11 027 miljoner kronor gjorts. Det är en minskning med 3 267 miljoner kronor jämfört med 2003. De tjugotre största indragningarna svarar för 88 procent av totalbeloppet. I tabell 5.29 nedan redovisas samtliga indragningar som är större än 100 miljoner kronor.

Den största indragningen uppgår netto till 2 144 miljoner kronor och avser utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Tabell 5.29 Indragningar 2004

Miljoner kronor

Utgifts- område /	Anslag		
UO 1	90:5	Regeringskansliet m.m.	105
UO 2	01:11	Statliga tjänstepensioner m.m.	131
UO 6	06:2	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	350
UO 6	06:5	Civilt försvar	122
UO 8	12:3	Migrationspolitiska åtgärder	123
UO 10	19:4	Arbetskadeersättningar	177
UO 11	20:1	Garantipension till ålderspension	812
UO 11	20:4	Äldreförsörjningsstöd	101
UO 12	21:3	Underhållsstöd	339
UO 15	25:2	Studiemedel m.m.	959
UO 15	25:3	Studiemedelsräntor m.m.	409
UO 15	25:4	Rekryteringsbidrag	587
UO 15	25:5	Vuxenstudiestöd m.m.	275
UO 16	25:18	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	102
UO 18	21:1	Bostadsbidrag	234
UO 18	34:1	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	546
UO 19	A:11	Regionalpolitiska insatser	160
UO 22	36:5	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	277
UO 23	43:6	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	513
UO 25	48:1	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	131
UO 25	48:3	Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	462
UO 25	48:6	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	592
UO 27	93:1	Avgiften till Europeiska gemenskapen	2 144
		Övriga indragningar	1 375
Summa			11 027

Tabell 5.30 Utgiftsbegränsande åtgärder 2004

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag/ anslagspost		Disponibla medel enligt begränsningsbeslut	Utfall
U0 4	4:1 1	Polisorganisationen	14 348	14 195
U0 6		Hela utgiftsområdet	43 343	42 846
U0 7		Hela utgiftsområdet	19 978	19 907
U0 9	16:1	Personligt ombud	40	37
U0 16	25:16	Statligt stöd för utbildning av vuxna		1797
U0 18	18:31	Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	17	17
U0 20	34:3	Åtgärder för biologiskt mångfald	1 082	1 066
U0 22	36:4	Banverket: Banhållning och sektoruppgifter (Banverkets del)	8 518	8 481
U0 23	43:5 2	Djurbidrag		983
	44:1 1	Miljö- och landsbygdsåtgärder, inklusive stöd från programperioden 1995-1999		1 165
	44:2 1	Miljö- och landsbygdsprogram 2000-2006, stöd från 1995-1999, miljöersättning, skogliga åtgärder		957
U0 24	39:3 1	Exportrådet	155	155

5.3.4 Begränsningsbelopp

Med begränsningsbelopp avses en minskning av totalt tillgängliga medel som får disponeras under året utan att anvisade anslagsmedel minskas eller dras in. I 2004 års ekonomiska vårproposition (avsnitt 4.3) uppgavs att regeringen hade för avsikt att fatta beslut om utgiftsbegränsande åtgärder i syfte att undvika ett överskridande av utgiftstaket för 2004. Dessa åtgärder beräknades minska utgifterna med sammanlagt cirka 4,3 miljarder kronor för 2004. I budgetpropositionen för 2005 uppgav regeringen att den avsåg att föreslå ytterligare utgiftsbegränsande åtgärder för 2004, vilket beräknades minska utgifterna med sammanlagt cirka 2,5 miljarder kronor. Under året har regeringen beslutat om begränsningsbelopp på ett antal områden. De områden som huvudsakligen berörs är utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Regeringens beslut om utgiftsbegränsande åtgärder och utfallet för berörda utgiftsområden eller anslag redovisas i tabell 5.30. I regleringsbrev har regeringen angivit att myndigheten får använda eller disponera högst ett angivet belopp. För utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar har regeringen i stället angivit att utbetalningar som normalt sker sent under 2004 i stället skall göras så tidigt som möjligt 2005. Utgifterna under anslaget 25:16 *Statligt stöd för utbildning av vuxna* inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning begränsades under 2004 genom ändring i förordningen om statligt stöd för utbildning av vuxna (2004:1228). Delutbetalningen i december 2004 senarelades till januari 2005. I avsnitt 5.4.1–5.4.27 beskrivs hur utgiftsbegränsningarna påverkat utgifterna inom respektive utgiftsområde. Där hänvisas också till respektive regleringsbeslut.

Regeringen fattade även beslut om ett antal utgiftsbegränsande åtgärder under 2002 och 2003. De mest betydande av dessa redovisas i tabell 5.31.

Tabell 5.31 Utgiftsbegränsningar 2002–2003

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag/ anslagspost		Disponibla medel enligt begränsningsbeslut	Utfall
Utgiftsbegränsningar 2002				
UO 6	6:1	Förbandsverksamhet	20 365	20 016
UO 6	6:2	Materiel, anläggningar	21 272	20 535
UO 7	8:1	Internationellt utvecklingsarbete/SIDA	12 400	11 338
UO 7	9:1 1	Central- och Östeuropa	670	567
Utgiftsbegränsningar 2003				
UO 6	6:1	Förbandsverksamhet	21 735	21 599
UO 6	6:2	Materiel, anläggningar	19 396	19 350
UO 7	8:1	Biståndsverksamhet	15 876	15 135
UO 7	9:1 1	Central- och Östeuropa	779	777
UO 16	25:16	Statligt stöd för utbildning av vuxna	1 684	1 314
UO 20	34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	173	173

5.3.5 Medgivna överskridanden

Med riksdagens bemyndigande får regeringen besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas (6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten). En förutsättning är att överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket. I enlighet med riksdagens bemyndigande för 2004 (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42) har regeringen beslutat om medgivna överskridanden för de anslag som framgår av tabell 5.32.

Tabell 5.32 Medgivna överskridanden 2004

Miljoner kronor

Utgiftsområde/ anslag		
UO 8 12:2	Mottagande av asylsökande	309,0
UO 8 12:5	Offentligt biträde i utlänningsärenden	6,0
UO 10 19:5 2003	Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning	0,2
UO 26 92:1	Räntor på statsskulden	5062,4
Summa Medgivna överskridanden		5377,6

I statsbudgeten anvisades under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* 47 534 miljoner kronor. Utfallet

blev 52 596 miljoner kronor, vilket är 5 062 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det direkt till anslaget kopplade bemyndigande, som riksdagen givit regeringen, har därmed utnyttjats (regeringsbeslut 2005-03-03). Bemyndigandet innebär att regeringen har rätt att besluta att anslaget får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (bet. 2003/04:FiU4, rskr. 130). Regeringen har även medgivit att anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar får överskridas med 309 miljoner kronor, varav 233 miljoner kronor utnyttjades. Det medgivna överskridandet för anslaget 12:5 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* behövde inte utnyttjas.

5.3.6 Politikområden

Från och med 2001 delas statsbudgetens utgifter in i politikområden. Syftet med indelningen är att möjliggöra en bättre koppling mellan mål, kostnader och resultat. Erfarenheterna har visat att det många gånger har varit svårt att koppla samman mål, kostnader och resultat på utgiftsområdesnivån. Vissa politikområden omfattar verksamheter som i sin helhet ryms inom ett utgiftsområde. Ett politikområde kan även omfatta en begränsad del av verksamheten som bedrivs inom ett annat utgiftsområde. Det finns även politikområden som berör flera

utgiftsområden, s.k. sektorövergripande politikområden.

Inom utgiftsområdena 1 Rikets styrelse och 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning återfinns anslag och verksamheter för vilka regeringen inte fastställer mål såsom riksdagens ledamöter och ombudsmän samt Regeringskansliet. Dessa omfattas inte av politikområdesindelningen. Utgiftsområdena 26 Statskuldräntor m.m. respektive 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen utgörs inte direkt av statlig verksamhet, utan kan ses som medel för att uppnå verksamhet inom övriga utgiftsområden. Dessa omfattas inte av indelningen i politikområden. I tabellen redovisas dessa under rubriken Icke politikområdestillhörig verksamhet. Allmänna bidrag till kommuner (utgiftsområde 25) blev politikområde 48 fr.o.m. 2003.

Politikområde 19 Ersättning vid arbetsförmåga har de största utgifterna (122 916 miljoner kronor). Detta politikområde omfattar samma anslag som utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Anslagen med de största utgifterna inom detta politikområde 2004 var 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* (44 141 miljoner kronor) och 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* (64 202 miljoner kronor).

Det minsta politikområdet är 47 Minoritetspolitik. Utgifterna för 2004 uppgick till 8 miljoner kronor. Det består av ett enda anslag 47:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.

I tabell 5.33 jämförs utfallet med anvisat i statsbudgeten och totalt anvisat (statsbudget inkl. tilläggsbudget). Skillnaderna kommenteras under respektive utgiftsområde. I tabellerna redovisas utfallet per politikområde inom respektive utgiftsområde (se även bilaga 5).

Tabell 5.33 Statsbudgetens utgifter 2004 fördelade på politikområden

Miljoner kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
PO 01 Effektiv statsförvaltning	8 422	10	8 431	8 442	20	11
PO 02 Finansiella system och tillsyn	549	0	549	559	10	10
PO 03 Skatt, tull och exekution	8 556	102	8 658	8 569	13	-89
PO 04 Rättsväsendet	26 432	251	26 683	26 318	-114	-364
PO 05 Utrikes- och säkerhetspolitik	1 257	0	1 257	1 267	10	10
PO 06 Försvarspolitik	43 044	15	43 059	41 598	-1 446	-1 461
PO 07 Skydd mot olyckor	1 288	0	1 288	1 249	-39	-39
PO 08 Internationellt utvecklingssamarbete	19 857	0	19 857	19 387	-470	-470
PO 09 Samarbete med Central- och Östeuropa	0	0	0	520	520	520
PO 10 Integrationspolitik	2 309	0	2 309	2 088	-221	-221
PO 11 Storstadspolitik	0	0	0	249	249	249
PO 12 Migrationspolitik	4 688	320	5 008	5 215	526	206
PO 13 Hälso- och sjukvårdspolitik	24 701	1 612	26 312	23 792	-908	-2 520
PO 14 Folkhälsa	685	1	685	794	109	109
PO 15 Barnpolitik	25	0	25	25	0	0
PO 16 Handikappolitik	11 088	17	11 105	11 021	-67	-84
PO 17 Äldrepolitik	30	0	30	36	6	6
PO 18 Socialtjänstpolitik	826	0	826	821	-5	-5
PO 19 Ersättning vid arbetsoförmåga	123 981	2 883	126 864	122 916	-1 065	-3 948
PO 20 Ekonomisk äldrepolitik	50 656	0	50 656	51 229	573	573
PO 21 Ekonomisk familjepolitik	57 349	840	58 189	57 538	189	-651
PO 22 Arbetsmarknadspolitik	61 989	7 366	69 355	67 481	5 492	-1 874
PO 23 Arbetslivspolitik	1 100	0	1 100	1 058	-41	-41
PO 24 Jämställdhetspolitik	36	0	36	33	-3	-3
PO 25 Utbildningspolitik	66 602	1	66 603	65 448	-1 154	-1 154
PO 26 Forskningspolitik	5 414	0	5 414	5 397	-18	-18
PO 27 Mediepolitik	698	0	698	703	5	5
PO 28 Kulturpolitik	5 256	-2	5 254	5 333	78	80
PO 29 Ungdomspolitik	107	0	107	107	0	0
PO 30 Folk rörelsepolitik	496	0	496	498	2	2
PO 31 Bostadspolitik	3 120	1	3 121	2 696	-425	-426
PO 32 Regional samhällsorganisation	2 173	16	2 189	2 220	46	30
PO 33 Regional utvecklingspolitik	3 106	0	3 106	3 301	195	195
PO 34 Miljöpolitik	3 440	42	3 482	3 196	-244	-286
PO 35 Energipolitik	1 663	0	1 663	2 069	406	406
PO 36 Transportpolitik	27 176	0	27 176	27 847	671	671
PO 37 IT, tele och post	1 359	0	1 359	1 292	-67	-67
PO 38 Näringspolitik	1 705	-15	1 690	1 726	21	36
PO 39 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	392	0	392	567	175	175

Fortsättning på Tabell 5.33 Statsbudgetens utgifter fördelade på politikområden

Miljoner kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
PO 40 Konsumentpolitik	168	2	170	172	4	2
PO 41 Skogspolitik	525	0	525	533	8	8
PO 42 Djurpolitik	462	0	462	436	-26	-26
PO 43 Livsmedelspolitik	7 678	3	7 681	6 742	-936	-939
PO 44 Landsbygdspolitik	4 049	0	4 049	2 936	-1 113	-1 113
PO 45 Samepolitik	59	10	68	68	10	0
PO 46 Demokrati	299	-2	297	226	-73	-71
PO 47 Minoritetspolitik	8	0	8	8	0	0
PO 48 Allmänna bidrag till kommuner	73 706	-2 600	71 106	69 834	-3 872	-1 272
Summa politikområden	658 528	10 871	669 399	655 558	-2 970	-13 840
90 Anslag som inte ingår i något politikområde	7 184	42	7 226	6 884	-300	-342
92 Statsskuld räntor m.m.	47 684	0	47 684	52 718	5 034	5 034
93 Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 472	0	24 472	25 563	1 091	1 091
Minskning av anslagsbehållningar ¹	0					
Riksgäldskontorets nettoutlåning	20 156		20 156	10 305	-9 851	-9 851
Kassamässig korrigering	-3 931		-3 931	-3 268	663	663
Summa statsbudgetens utgifter m.m.	754 093	10 912	765 006	747 761	-6 332	-17 245

¹ Endast vid budgetering. Utfallet redovisas under respektive politikområde.**5.3.7 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten**

Vid analys av och information om statsbudgetens storlek och påverkan på samhällsekonomin fördelas utgifterna även på ett annat sätt än efter utgiftsområden, politikområden eller anslag. En sådan fördelning, efter typ av utgift, är den realekonomiska fördelningen som baseras på nationalräkenskapernas definitioner. För att skapa jämförbarhet med andra länder upprättas nationalräkenskaperna enligt internationella principer och riktlinjer. Dessa har utarbetats av bl.a. EU.

Den realekonomiska fördelning av utgifterna som redovisas är: Transfereringar, konsumtion, investeringar samt räntor och finansiella transaktioner. De olika realekonomiska kategorierna presenteras övergripande och de viktigaste delarna i statsbudgeten under respektive kategori kommenteras. I tabell 5.34 visas den realekonomiska fördelningen av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. Vidare framgår den procentuella förändringen mellan 2003 och 2004. I tabell 5.35 visas realekonomisk fördelning för respektive utgiftsområde 2004.

Tabell 5.34 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten

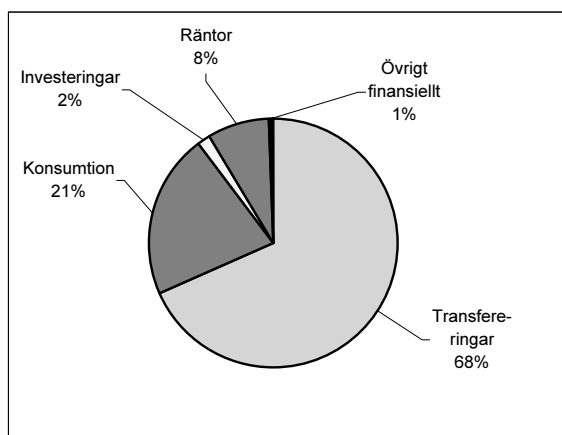
Miljarder kronor

Realekonomisk art	Utfall 2004	Utfall 2003	Procentuell förändring 2004-2003
Transfereringar	507,1	485,4	4,5
<i>varav</i>			
Hushållssektorn	295,2	288,4	2,3
Kommunala sektorn	111,5	112,1	-0,6
Företagssektorn	26,0	23,7	9,6
Ålderspensions- systemet	27,5	25,4	8,2
Statliga ideella organisationer	2,8	2,9	-3,6
Internationell verksamhet	44,1	32,8	34,7
<i>varav</i>			
EU-institutioner	25,5	18,5	37,8
Konsumtionsutgifter	156,6	155,8	0,5
<i>varav</i>			
Löner inkl. sociala avgifter	84,1	82,2	2,3
Omkostnader för konsumtion	42,3	40,6	4,4

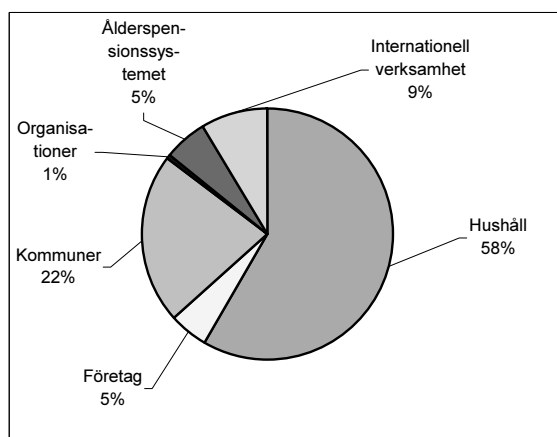
Fortsättning på Tabell 5.34 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten

Miljarder kronor

Realekonomisk art	Utfall 2004	Utfall 2003	Procentuell förändring 2004-2003
Lokaler	14,2	14,4	-1,3
Försvarets varaktiga varor	9,0	11,9	-24,4
Sociala naturförmåner	7,0	6,8	2,5
Investeringsverksamhet	13,0	9,2	40,6
Räntor	59,2	48,2	22,8
<i>varav</i>			
Räntor på statsskulden	52,6	42,0	25,2
Finansiella transaktioner	4,8	4,8	1,4
Summa utgiftsområden	740,7	703,5	5,3

Diagram 5.4 Procentuell fördelning av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden 2004 realekonomiskt fördelade**Transfereringar**

Med transfereringar menas inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation. Som transfereringar räknas även internationellt bistånd och Sveriges bidrag till EU-budgeten.

Diagram 5.5 Statsbudgetens transfereringar fördelade efter mottagarkategorier 2004

Syftet med transfereringar är att omfördela inkomster mellan olika grupper i samhället, mellan olika regioner i landet eller till internationell verksamhet. Transfereringar kan också avse omfördelningar för individen över tiden.

År 2004 utgjorde transfereringarna 68 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. Diagram 5.5 visar transfereringarna per mottagargrupp 2004.

Hushållen erhöll 58 procent av de totala transfereringarna. De största anslagen i denna grupp var 16:8 *Kostnader för assistansersättning* inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* samt 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 20:1 *Garantipension till ålderspension*, 20:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* och 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 21:1 *Allmänna barnbidrag* och 21:2 *Föräldraförsäkring* inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (se tabell 5.35). Från dessa anslag var transfereringarna till hushållen sammantaget 239,8 miljarder kronor.

Kommunerna var den näst största mottagaren av transfereringar 2004. Den kommunala sektorn omfattar kommuner, landsting och kommunalförbund. Under 2004 erhöll kommunerna 22 procent av de totala transfereringarna. Anslagen 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* samt 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner utgjorde tillsammans 60 procent av transfereringarna till den kommunala sektorn. Bidrag för läkemedelsförmånerna var också en betydande transfereringsutgift till landstingen.

Den tredje största kategorin avser transfereringar till utlandet dvs. internationell verksamhet. Dessa uppgick under 2004 till 9 procent av de totala transfereringarna. De internationella transfereringarna indelas i transfereringar till EU och transfereringar till övrig internationell verksamhet. Transfereringar till EU bestod av Avgiften till Europeiska gemenskapen och utgjorde 57 procent av de internationella transfereringarna. Transfereringar till övrig internationell verksamhet utgjordes till största delen av anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet*. Ökningen av transfereringarna till EU beror på att en del av EU-avgiften avseende 2003 tidigarelagts till 2002 och en del senarelagts till 2004.

Transfereringar till företagssektorn uppgick till 5 procent av de totala transfereringarna. Företagssektorn omfattas enligt nationalräkenskaper (NR) av privata företag, ekonomiska föreningar, kommunala bolag, statliga bolag och statliga affärsverk. De största anslagen var 22:9 *Bidrag till Samhall AB*, 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade*, 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, 44:2 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* samt 31:2 *Räntebidrag m.m.* Tillsammans utgjorde dessa anslag 61 procent av transfereringarna till företagssektorn. Ökningen av transfereringarna till företagen beror främst på att 2003 års arealbidrag betalades ut 2004.

Transfereringar till ålderspensionssystemet består av statliga ålderspensionsavgifter som ingår i vissa anslag som är förenade med ålderspensionsrätt. Exempel på sådana anslag är 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar*, 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, 21:7 *Pensionsrätt för barnår* samt 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*.

Organisationer och ideella föreningar tillhörande den statliga sektorn får bidrag från staten. Transfereringar till organisationer och föreningar utgjorde en procent av de totala transfereringarna. I denna grupp ingår bl.a. Chalmers tekniska högskola, Stiftelsen högskolan i Jönköping, Dramaten, Operan och Riksteatern.

Konsumtion

Statlig konsumtion avser förbrukning av resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror, inköp av varor och tjänster, underhåll och reparationer samt försvarets inköp av krigsmateriel som inte kan användas för civilt bruk. I konsumtionsbegreppet ingår även myndigheters köp av varor och tjänster som produceras utanför myndigheten och som levereras direkt till hushållen (sociala naturaförmåner). Detta gäller t.ex. statens utgifter för köp av arbetsmarknadsutbildning och privat tandläkarvård.

Utgifterna för konsumtion uppgick under 2004 till 21 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. Drygt hälften av utgifterna för konsumtion utgjordes av löner inkl. sociala avgifter. Ungefär 400 av statsbudgetens drygt 500 anslag innehöll helt eller delvis konsumtionsutgifter. De tio största konsumtionsanslagen svarade för 56 procent av de samlade utgifterna för konsumtion. De två stora anslagen inom försvaret (utgiftsområde 6 Försvaret samt beredskap mot sårbarhet) hade konsumtionsutgifter på sammanlagt 37,5 miljarder kronor. Konsumtionsutgifterna var 13,3 miljarder kronor för anslaget 4:1 *Polisorganisationen*, 4,9 miljarder kronor för anslaget 4:6 *Kriminalvården* och 3,6 miljarder kronor för anslaget 4:5 *Domstolsväsendet* (utgiftsområde 4 Rättsväsendet) och 5,6 miljarder kronor för anslaget 19:7 *Allmänna försäkringskassor* (utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp).

Investeringar

Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader och maskiner, immateriella tillgångar som dataprogram, värdeföremål, finansiella tillgångar,

lagerinvesteringar, som är ämnade att användas i produktion samt utgifter för finansiell leasing.

Av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden uppgick investeringarna till 2 procent. De anslagsfinansierade investeringarna bestod främst av investeringar i infrastruktur, vägar och järnvägar. Utgiftsområde 22 Kommunikationer var det utgiftsområde som hade den största delen (90 procent) av de totala investeringarna inom statsbudgetens utgiftsområden (se tabell 5.35). Utgifterna för investeringar i vägar och järnvägar ökade med närmare 4 miljarder kronor mellan 2003 och 2004.

Statliga investeringar finansieras även med lån i Riksgäldskontoret (RGK) och ingår därför inte i utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden utan redovisas under Riksgäldskontorets netto-utlåning (avsnitt 5.4.29).

Räntor och övrigt finansiellt

Den realekonomiska gruppen räntor avser räntor på statsskulden och övriga räntor, t.ex. räntesubventioner för studielån. Räntorna uppgick till 8 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden 2004. De två största anslagen var 92:1 *Räntor på statsskulden* och 15:3 *Studie-medelsräntor m.m.* Dessa svarade tillsammans för 98 procent av de totala ränteutgifterna.

Under posten övrigt finansiellt finns bl.a. amorteringar, utlåning och utgifter för upplåning och låneförvaltning.

Tabell 5.35 Statsbudgetens utgiftsområden realekonomiskt fördelade 2004

Miljoner kronor

	Konsumtion	Investeringar	Räntor och övrigt finansiellt	Transfereringar	Totalt
UO 01 Rikets styrelse	6 131	16	264	1 130	7 539
UO 02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 361	19	59	7 781	9 221
UO 03 Skatt, tull och exekution	8 080	27	416	46	8 569
UO 04 Rättsväsendet	24 809	37	1 180	292	26 318
UO 05 Internationell samverkan	197	1	7	1 062	1 267
UO 06 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	40 274	28	735	1 809	42 846
UO 07 Internationellt bistånd	1 043	2	25	18 837	19 907
UO 08 Invandrare och flyktingar	3 059	32	36	4 339	7 466
UO 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4 622	9	64	32 115	36 809
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	7 972	6	245	114 694	122 916
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom				51 229	51 229
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn				53 925	53 925
UO 13 Arbetsmarknad	6 984	15	253	60 229	67 481
UO 14 Arbetsliv	869	7	33	182	1 091
UO 15 Studiestöd	27		5 420	15 386	20 833
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	27 529	760	748	14 944	43 981
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1 739	29	83	6 887	8 739
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	2 622	36	92	5 973	8 723
UO 19 Regionalutveckling	198	1	25	3 077	3 301
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 870	181	45	1 235	3 330
UO 21 Energi	614	16	3	1 435	2 069
UO 22 Kommunikationer	12 002	11 746	1 483	3 908	29 139
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	2 989	13	62	9 154	12 219
UO 24 Näringsliv	1 575	10	70	2 034	3 690
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	6	0		69 828	69 834
UO 26 Statsskuld räntor m.m.			52 717	1	52 718
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen				25 563	25 563
Summa utgiftsområden	156 574	12 992	64 065	507 093	740 723

5.4 Utfallet per utgiftsområde

I följande avsnitt redovisas utfallet per utgiftsområde och större skillnader mot statsbudgeten på anslagsnivå. I första hand kommenteras skillnaden mot den ursprungliga statsbudgeten, som riksdagen antog i december 2003. Även större förändringar i förhållande till föregående år kommenteras. Tabellerna visar utfallet per politikområde inom respektive utgiftsområde. Anslagen har fördelats till de utgiftsområden som de tillhör i statsbudgeten för 2004. I vissa fall kommenteras skillnaderna mot tilldelade

medel. Med tilldelade medel avses summan av ingående reservationer eller ramöverföringsbelopp, anvisade medel på statsbudget och tilläggsbudget, medgivna överskridanden samt indragningar. Dessutom redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen, som ingår på statsbudgetens utgiftssida. I bilaga 5 redovisas en specifikation av utfallet för samtliga anslag på statsbudgeten samt skillnader bl.a. jämfört med statsbudgeten.

5.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Demokrati samt delar av politikområdena Mediepolitik och Samepolitik. I utgiftsområdet ingår även anslagen 90:1 *Kungliga hov- och slottsstaten*, 90:2 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* 90:3 *Riksdagens förvaltningskostnader*, 90:4 *Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen*, 90:5 *Regeringskansliet m.m.* 90:6 *Stöd till politiska partier* och 90:7 *Expertgruppen för EU-frågor*.

Tabell 5.36 UO 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Mediepolitik	665	0	670	5	671
Samepolitik	18	0	18	1	18
Demokrati	299	-2	226	-73	247
Anslag som inte ingår i något politikområde	6 915	42	6 625	-290	6 569
Summa	7 896	39	7 539	-357	7 505

Utfallet uppgick till 7 539 miljoner kronor och var därmed 357 miljoner kronor (4,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De lägre utgifterna hänför sig till anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* vars utfall blev 328 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det lägre utfallet förklaras bl.a. av senareläggning av projekt och planerad verksamhet, valutavinster, lägre kostnader för pensionspremier och på att administrationskostnaderna hållits nere. Under 2004 gjordes en indragning på 105 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* blev 70 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det förklaras av att utgifterna för Europaparlamentsvalet blev lägre än beräknat. Det var framförallt ersättningen till Posten Sverige AB som blev lägre, eftersom poströstning förekom i mindre omfattning jämfört med tidigare val.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 35 miljoner kronor (0,5 procent) högre än 2003. Utgifterna på anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* ökade med 136 miljoner kronor. Anslagsbelastningen beror i hög grad på vilka val som hålls under året. Under 2004 var det val till Europaparlamentet medan det inte var några val under 2003.

5.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning samt Finansiella system och tillsyn. Här ingår ett antal centrala myndigheter, bl.a. Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Kammarkollegiet, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen. Vidare ingår anslaget 90:1 *Riksrevisionen*, som inte ingår i något politikområde. Det största anslaget inom utgiftsområdet är 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.*

Tabell 5.37 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Effektiv statsförvaltning	8 422	10	8 442	20	8 323
Finansiella system och tillsyn	508	0	521	13	512
Anslag som inte ingår i något politikområde	269	0	259	-10	122
Summa	9 198	10	9 221	23	8 957

Utfallet uppgick till 9 221 miljoner kronor och var därmed 23 miljoner kronor (0,2 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Det högre utfallet hänför sig till största delen till anslaget 1:6 *Folk- och bostadsstatistik* från 2003. I statsbudgeten för 2004 anvisades inga medel på anslaget, men utfallet för 2004 blev 14 miljoner kronor. Anslagssparandet uppgår till 215 miljoner kronor vid utgången av 2004.

Utfallet för anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* blev 7 709 miljoner kronor, vilket är 5 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utgifterna för anslagsposten särskild löneskatt på pensionskostnader blev 73 miljoner kronor lägre än beräknat, medan utgifterna för anslagsposterna statlig tjänstepensionering, premiefrielser vid vissa ledigheter och statlig personskadeförsäkring blev 63 miljoner kronor högre än anvisat.

För anslaget 90:1 *Riksrevisionen* blev utfallet 11 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Riksrevisionen är en del av riksdagens kontrollmakt och ansvarar sedan den 1 juli 2003 för granskningen av den statliga verksamheten. För utgiftsområdet blev utfallet 264 miljoner kronor (3,0 procent) högre än 2003. Av detta belopp hänför sig 236 miljoner kronor till anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.*

5.4.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution.

Tabell 5.38 UO 3 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Skatt, tull och exekution	8 556	102	8 569	13	8 284
Summa	8 556	102	8 569	13	8 284

Utfallet uppgick till 8 569 miljoner kronor och blev därmed 13 miljoner kronor (0,2 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De högre utgifterna förklaras till största delen av att utfallet för anslaget 3:4 *Kronofogdemyndigheterna* blev 29 miljoner kronor högre än vad som anvisades i den ursprungliga statsbudgeten. Detta anslag och anslaget 3:1 *Skatteverket* ökades i tilläggsbudget till följd av ändrade bestämmelser om förmånsrätt i samband med konkurser som gäller från den 1 januari 2004. Ändringen förutsätter ökade insatser av skatteförvaltningen och kronofogdemyndigheterna och anslagen tillfördes 57 respektive 23 miljoner kronor. Skatteverket har dessutom i tilläggsbudget tillförts ytterligare 22 miljoner kronor främst för att förbättra kontrollen av F-skatt. Utfallet för anslaget 3:3 *Tullverket* blev däremot 19 miljoner kronor lägre än anvisat. Tullverket hade ett negativt ingående överföringsbelopp på 16 miljoner kronor.

För 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 286 miljoner kronor (3,4 procent) högre än 2003. Den största ökningen avser Skatteverket bl.a. till följd av ovan nämnda ändringar av bestämmelser. Resterande ökning hänförs främst till pris- och löneomräkning.

5.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Rättsväsendet. Här ingår bl.a. polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården och rättshjälpen.

Tabell 5.39 UO 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Rättsväsendet	26 432	251	26 318	-114	25 513
Summa	26 432	251	26 318	-114	25 513

Utfallet uppgick till 26 318 miljoner kronor och blev därmed 114 miljoner kronor (0,4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De lägre utgifterna jämfört med statsbudgeten hänför sig i huvudsak till anslaget 4:1 *Polisorganisationen* som blev 470 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Anslaget minskades med 100 miljoner kronor i tilläggsbudget. Utfallet för anslagsposten Polisorganisationen uppgick till 14 156 miljoner kronor. Anvisat i statsbudget och tilläggsbudget för anslagsposten uppgick till 14 523 miljoner kronor. Av detta belopp fick dock högst 14 348 miljoner kronor utnyttjas under 2004 (regeringsbeslut 2004-12-22). Utfallet blev således 192 miljoner kronor lägre utgiftsbegränsningen.

Utfallet på anslag 4:6 *Kriminalvården* blev 311 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på att beläggningen inom anstalter och häkten har ökat. Anslaget tillfördes 280 miljoner kronor på tilläggsbudget bl.a. för att lösa den akuta platsbristen.

Jämfört med 2003 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 804 miljoner kronor (3,2 procent). Utgifterna för anslaget 4:1 *Polisorganisationen* ökade med 504 miljoner kronor (3,7 procent). De främsta orsakerna var, förutom pris- och löneomräkning, att Polisorganisationen tillfördes 825 miljoner kronor för att öka antalet poliser samt för fortsatt utveckling av verksamheten.

Utgifterna under anslaget 4:6 *Kriminalvården* ökade med 133 miljoner kronor (2,7 procent) jämfört med 2003 på grund av det ökade behovet av anstalts- och häktesplatser samt pris- och löneomräkning av anslaget.

5.4.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

Tabell 5.40 UO 5 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Utrikes- och säkerhetspolitik	1 257	0	1 267	10	1 115
Summa	1 257	0	1 267	10	1 115

Utfallet uppgick till 1 267 miljoner kronor och var därmed 10 miljoner kronor (0,8 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* blev 10 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Det är främst bidrag till kostnader för FN:s fredsbevarande operationer som blev högre än budgeterat. Av anslagssparandet från 2003 har 86 miljoner kronor dragits in.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 152 miljoner kronor (13,7 procent) högre än 2003. Utfallet för anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* blev 503 miljoner kronor högre än 2003. För 2004 innefattar detta anslag även anslagen 5:4 *Nordiska ministerrådet* och 5:5 *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling* från 2003.

5.4.6 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Totalförsvar och politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar. Politikområdet Totalförsvar består i sin tur av verksamhetsområdet Det militära försvaret och verksamhetsområdet Det civila försvaret.

Tabell 5.41 UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Totalförsvar	43 044	15	41 598	-1 446	43 926
Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar	1 288	0	1 249	-39	1 204
Summa	44 331	15	42 846	-1 485	45 129

Utfallet uppgick till 42 846 miljoner kronor och var därmed 1 485 miljoner kronor (3,3 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* blev 17 392 miljoner kronor, vilket är 984 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det är 54 miljoner kronor lägre än begränsningsbeloppet enligt regeringsbeslut den 30 september 2004. Skillnaden mellan utfall och anvisat i statsbudgeten beror framför allt på att leveranstidpunkter för materiel har omförhandlats från 2004 till kommande år som en följd av utgiftsbegränsningen. Anslagssparandet uppgick i slutet av 2004 till 2 700 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* blev 262 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Vid utgången av 2004 var anslagssparandet 451 miljoner kronor.

Utfallet för 6:5 *Civilt försvar* blev 1 657 miljoner kronor, vilket är 198 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken till det lägre utfallet är regeringens beslut den 30 september 2004 om utgiftsbegränsning på 1 729 miljoner kronor. Utfallet blev således 72 miljoner kronor lägre än utgiftsbegränsningen.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 2 283 miljoner kronor (5,1 procent) lägre än 2003. Utgifterna på anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskade med 1 959 miljoner kronor och anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* minskade med 187 miljoner kronor jämfört med 2003. Avvecklingskostnaderna för Försvarsmakten, främst under det förstnämnda anslaget, uppgick under 2004 till 2 910 miljoner kronor, vilket är en minskning med 461 miljoner kronor från 2003.

5.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete. I detta ingår fr.o.m. 2004 även samarbete med Central- och Östeuropa.

Tabell 5.42 UO 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Internationellt utvecklings-samarbete	19 857	0	19 907	50	15 912
Summa	19 857	0	19 907	50	15 912

Utfallet uppgick till 19 907 miljoner kronor och var därmed 50 miljoner kronor (0,3 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* blev 433 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det förklaras av utgiftsbegränsningar för utgiftsområdet (regeringsbeslut 2004-06-23). Utgifterna för äldreanslaget 9:1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* från 2003 blev 520 miljoner kronor, vilket finansierades med anslagssparande. Det utgående ramöverföringsbeloppet är 52 miljoner kronor.

År 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 3 995 miljoner kronor (25,1 procent) högre än 2003. Utfallet för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* ökade med 4 194 miljoner kronor. Anslaget höjdes för 2004 till följd av att biståndsramen höjdes med 2 800 miljoner kronor mellan 2003 och 2004. Vidare var utfallet för 2003 lågt beroende på utgiftsbegränsningar

och lägre utbetalningar för ekonomiska reformer och u-krediter.

Redovisning av utfallet för biståndet

Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentsats (procent av bruttonationalinkomsten, BNI) som riksdagen beslutat om för varje enskilt år. Vid beräkningen av biståndsramen i budgetpropositionen används den senast tillgängliga BNI-prognosen, varför ramens storlek kan förändras mellan den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen samt mellan åren.

Det totala svenska biståndet under ett år rapporteras årligen till OECD:s biståndskommitté DAC (Development Assistance Committee). DAC ansvarar för att sammanställa medlemsländernas biståndsstatistik.

Rapporteringen till DAC görs under senvåren efter avslutat budgetår. I rapporteringen ingår samtliga kostnader, inklusive avräkningar, som kan klassificeras som bistånd enligt DAC:s definitioner. Avräkningar avser t.ex. kostnader för flyktingar från biståndsländer, administration av bistånd på Utrikesdepartementet och delar av EU-biståndet. Biståndsrelaterade utgifter finns således inom ett flertal utgiftsområden. Även vid rapporteringstillfället används senast tillgängliga BNI-prognos.

Biståndsramen för 2004 uppgår till 21 752 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,86 procent av beräknad BNI plus 200 miljoner kronor. I tabell 5.43 redovisas DAC-rapporteringen för åren 1997–2004. Det preliminära utfallet för 2004 är 0,77 procent av BNI enligt DAC:s redovisningsprinciper. Procentandelen för det preliminära utfallet har beräknats med den senaste prognosen för BNI.

Jämfört med rapporteringen förra året har det totalt utbetalade biståndet för 2002 justerats upp med 2 495 miljoner kronor. Det beror bl.a. på att en skuldsedel till Världsbankens internationella utvecklingsfond tillkommit. För 2003 har biståndet justerats upp med 1 622 miljoner kronor, vilket bl.a. beror på att Exportkreditnämndens skuldlättnader på 1 330 miljoner kronor tillkommit.

Tabell 5.43 Utfall för bistånd 1997–2004

Miljoner kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Totalt utbetalt bistånd ¹	13 212	12 499	13 467	16 479	17 220	19 554	19 388	19 866
Totalt bistånd i procent av BNI ²	0,79	0,72	0,70	0,80	0,77	0,83	0,79	0,77

¹ Utfallet innehåller samtliga kostnader, inklusive avräkningarna såsom de budgeterats i budgetpropositionen, som kan klassificeras som bistånd enligt DAC.² Den senaste prognosen för BNI används vid rapporteringstillfället till DAC.

5.4.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Tabell 5.44 UO 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Integrationspolitik	2 309	0	2 088	-221	2 610
Storstadspolitik	0	0	155	155	186
Migrationspolitik	4 688	320	5 215	526	4 921
Minoritetspolitik	8	0	8	0	8
Summa	7 005	320	7 466	461	7 724

Utfallet uppgick till 7 466 miljoner kronor och var därmed 461 miljoner kronor (6,6 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfall och statsbudget hänför sig främst till anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* vars utfall blev 3 772 miljoner kronor, vilket är 407 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Antalet nya asylsökande minskade från 31 355 personer till 23 161 personer mellan 2003 och 2004. Däremot är antalet inskrivna flyktingar i mottagande-systemet fortsatt högt. Det beror främst på att personer med lagakraftvunna avvísings- eller utvisningsbeslut är registrerade i mottagnings-systemet under allt längre tid. För att täcka de högre utgifterna anvisades 150 miljoner kronor på tilläggsbudget. Dessutom beslutade regeringen att anslaget får överskridas med högst 309 miljoner kronor. Sedan hela anslagskrediten (351 miljoner kronor) utnyttjats användes 233 miljoner kronor av det medgivna överskridandet. Utgifterna för anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* var däremot 211 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det förklaras av att antalet mottagna flyktingar blev

betydligt lägre än vad som förutsattes i statsbudgeten.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 259 miljoner kronor (3,3 procent) lägre än 2003. Utfallet för anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* blev 526 miljoner kronor (21,8 procent) lägre än 2003. Förklaringen till det lägre utfallet är att antalet mottagna flyktingar i kommunerna minskat från ca 12 000 personer till ca 9 000 personer mellan 2003 och 2004.

5.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik samt del av Forskningspolitik.

Tabell 5.45 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Hälso- och sjukvårdspolitik	24 701	1 612	23 792	-908	22 280
Folkhälsa	685	0	794	109	849
Barnpolitik	25	0	25	0	25
Handikappolitik	11 088	17	11 021	-67	9 730
Äldrepolitik	30	0	36	6	36
Socialtjänstpolitik	826	0	821	-5	849
Forskningspolitik	311	0	320	8	300
Summa	37 665	1 629	36 809	-856	34 068

Utfallet uppgick till 36 809 miljoner kronor och var därmed 856 miljoner kronor (2,3 procent) lägre än vad som anvisades i den ursprungliga statsbudgeten.

För anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* blev utfallet 3 162 miljoner kronor, vilket var 900 miljoner kronor (22,2 procent) lägre än anvisat i statsbudgeten. Avvikelsen beror främst på att antalet inkomna ärenden för personer, som omfattas av högkostnadsskyddet för protetik för individer över 65 år, har minskat det senaste halvåret och därmed blivit lägre än väntat. Anslaget 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* delades under 2004 upp i anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* och 13:8 *Sjukvård i internationella förhållanden*.

Utfallet för anslaget 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* uppgick till 19 450 miljoner kronor enligt gällande avtal mellan stat och landsting, vilket var i enlighet med anvisat anslag i statsbudgeten. På tilläggsbudget ökades anslaget med 1 612 miljoner kronor för att täcka den utnyttjade anslagskrediten som uppgick till 1 612 miljoner kronor vid början av 2004.

För anslaget 14:8 *Alkohol och narkotika-politiska åtgärder* blev utfallet 236 miljoner, vilket är 83 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. Ett ingående överföringsbelopp på 90 miljoner kronor gör dock att utfallet blev 7 miljoner kronor lägre än totalt tilldelade medel. Utgifterna för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* uppgick till 10 022 miljoner kronor, vilket var 39 miljoner kronor (0,4 procent) lägre än anvisat i statsbudgeten. Riksdagen beslutade i samband med behandlingen av 2004 års ekonomiska vårproposition att assistansersättningen från den 1 juli 2004 inte får lämnas för mer än en månad retroaktivt. Tidigare medgavs tre månaders retroaktiv utbetalning. Till följd därav minskades anslaget med 5 miljoner kronor på tilläggsbudget.

Jämfört med 2003 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 2 741 miljoner kronor (8,0 procent). Utfallet för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* ökade med 1 333 miljoner kronor (15,3 procent). Den kraftiga ökningen beror på ett ökat antal assistansberättigade personer och timmar samt högre beviljad ersättning per timme. Utgifterna för anslaget 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* ökade med 900 miljoner kronor (4,9 procent) jämfört med 2003, vilket var i enlighet med

gällande avtal. För anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* ökade utgifterna med 316 miljoner kronor (11,1 procent) jämfört med 2003. Utfallet för anslagsposten Tandvårdsersättningar blev 3 129 miljoner kronor, vilket är en ökning med 522 miljoner kronor jämfört med 2003. Även under 2003 ökade kostnaderna kraftigt jämfört med 2002 som en följd av införandet av ett högkostnadsskydd för protetik för personer över 65 år.

5.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga.

Tabell 5.46 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor					
Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall-SB 2004	Utfall 2003
Ersättning vid arbetsoförmåga	123 981	2 883	122 916	-1 065	121 464
Summa	123 981	2 883	122 916	-1 065	121 464

Utfallet uppgick till 122 916 miljoner kronor och var därmed 1 065 miljoner kronor (0,9 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Den största skillnaden mellan utfall och statsbudget hänför sig till anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar*. Utgifterna på detta anslag uppgick till 64 202 miljoner kronor, vilket är 654 miljoner kronor (1,0 procent) lägre än anvisat i statsbudgeten. Den 1 januari 2003 ersatte reglerna om aktivitets- och sjukersättning de tidigare bestämmelserna om förtidspension och sjukbidrag.

Utfallet för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* blev 44 141 miljoner kronor, vilket är 284 miljoner kronor (0,6 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det ingående ramöverföringsbeloppet var -4 084 miljoner kronor. I tilläggsbudget ökades anslaget med 2 900 miljoner kronor för att minska utnyttjandet av anslagskrediten. Det utgående ramöverföringsbeloppet för 2004 blev -963 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 19:4 *Arbetskade-ersättningar* blev 6 355 miljoner kronor, vilket är 118 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Det ingående

ramöverföringsbeloppet på 177 miljoner kronor har dragits in.

Utfallet för utgiftsområdet blev 1 452 miljoner kronor (1,2 procent) högre än 2003. Mellan 2002 och 2003 ökade utgifterna med 8 575 miljoner kronor (7,6 procent). Utgifterna på anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* ökade med 5 675 miljoner kronor (9,7 procent) mellan 2003 och 2004. I december 2004 fick cirka 540 000 personer sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket är en ökning med drygt 32 000 personer i förhållande till 2003. Utgifterna på anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* minskade däremot med 4 422 miljoner kronor (9,1 procent) mellan 2003 och 2004. För 2004 beräknas antalet nettosjukpenningdagar till 78,3 miljoner, en minskning med 12,1 miljoner eller 13,3 procent jämfört med 2003.

5.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Från och med 2003 innefattar det garantipension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd.

Tabell 5.47 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Ekonomisk äldrepolitik	50 656	0	51 229	573	51 954
Summa	50 656	0	51 229	573	51 954

Utfallet uppgick till 51 229 miljoner kronor och blev därmed 573 miljoner kronor (1,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 20:1 *Garantipension till ålderspension* uppgick till 23 769 miljoner kronor, vilket är 282 miljoner kronor högre än beräknat. Den beskattade garantipensionen infördes 2003. Anslaget namn ändrades 2004 från Ålderspensioner till Garantipension till ålderspension. Det ingående ramöverföringsbeloppet på 812 miljoner kronor drogs in (regeringsbeslut 2005-02-17). Det utgående ramöverföringsbeloppet blev därmed -282 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 20:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* blev 15 926 miljoner kronor,

vilket är 234 miljoner kronor högre än beräkningen i statsbudgeten. Det utgående ramöverföringsbeloppet blev därmed -320 miljoner kronor.

Utgifterna på anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* blev 10 947 miljoner kronor. Det är 159 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det utgående ramöverföringsbeloppet blev -486 miljoner kronor.

Utfallet för utgiftsområdet blev 725 miljoner kronor (1,4 procent) lägre än 2003. Utfallet för anslaget 20:1 *Garantipension till ålderspension* minskade med 862 miljoner kronor jämfört med 2003. Det beror på att antalet personer med garantipension minskar. Utgifterna under anslaget 20:2 *Efterlevandepensioner för vuxna* ökade däremot med 320 miljoner kronor (2,0 procent) i förhållande till 2003.

5.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar större delen av politikområdet Ekonomisk familjepolitik (bostadsbidrag återfinns inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande).

Tabell 5.48 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Ekonomisk familjepolitik	53 852	840	53 925	72	52 223
Summa	53 852	840	53 925	72	52 223

Utfallet uppgick till 53 925 miljoner kronor och var därmed 72 miljoner kronor (0,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet på anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* blev 23 469 miljoner kronor, vilket är 257 miljoner kronor (1,1 procent) högre än vad som anvisats i statsbudgeten. Anslaget finansierar föräldraförsäkringen i form av föräldrapenning i samband med barns födelse, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivå, antal födda barn och fördelning av ersättningsdagarna mellan föräldrarna. I tilläggsbudget ökades anslaget med 840 miljoner kronor.

Det ingående ramöverföringsbeloppet var -849 miljoner kronor.

För anslaget 21:3 *Underhållsstöd* blev utfallet 2 026 miljoner kronor, vilket är 102 miljoner kronor (4,8 procent) lägre än vad som anvisats i statsbudgeten. Det beror på att antalet barn inom underhållsstödssystemet minskat betydligt de senaste åren. Under året gjordes en indragning med 339 miljoner kronor, vilket motsvarar det ingående överföringsbeloppet.

Utfallet på anslaget 21:6 *Vårdbidrag för funktionshindrade barn* blev 2 407 miljoner kronor, vilket är 78 miljoner kronor (3,2 procent) lägre än vad som anvisats i statsbudgeten. Det beror i huvudsak på att de retroaktiva utbetalningarna blev lägre än vad som tidigare beräknats. Under de senaste åren har antalet beviljade vårdbidrag ökat, framför allt under 2003, då den övre åldersgränsen för stödet ändrades från 16 till 19 år den 1 januari 2003. Under 2004 har dock en förskjutning från de högre nivåerna av vårdbidrag till de lägre nivåerna fortsatt.

Jämfört med 2003 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 1 702 miljoner kronor (3,3 procent). Utgifterna för anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* ökade med 1 499 miljoner kronor (6,8 procent). Det beror på fler födda barn 2004, ett ökat antal uttagna dagar inom föräldraförsäkringen samt på att grundnivån inom föräldrapenningen ökade den 1 januari 2004 från 150 till 180 kronor per dag. Utgifterna för anslaget 21:7 *Pensionsrätt för barnaår* uppgick till 4 051 miljoner kronor, vilket är en ökning med 220 miljoner kronor (5,7 procent). Utgifterna avsåg preliminär statlig ålderspensionsavgift för 2004 på 3 961 miljoner kronor och regleringsbelopp för 2001 på 90 miljoner kronor.

5.4.13 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik. I detta ingår främst bidrag till arbetslöshetsersättning och utgifter för arbetsmarknadspolitiska program. Vidare ingår bl.a. Europeiska socialfonden och bidrag till Samhall AB:s verksamhet.

Tabell 5.49 UO 13 Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Arbetsmark- nadspolitik	61 989	7 366	67 481	5 492	64 228
Summa	61 989	7 366	67 481	5 492	64 228

Utfallet uppgick till 67 481 miljoner kronor och var därmed 5 492 miljoner kronor (8,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* blev 5 941 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det förklaras av att den öppna arbetslösheten blev 5,5 procent av arbetskraften 2004, vilket var ca 0,8 procent högre än beräknat i statsbudgeten, samt av ökad omfattning av arbetsmarknadsprogram. På tilläggsbudget beslutade riksdagen att öka anslaget med 7 366 miljoner kronor. Det utgående ramöverföringsbeloppet blev därmed 441 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* blev 151 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Under 2004 drogs 48 miljoner kronor in av anslaget.

För anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* blev utfallet 403 miljoner kronor lägre än vad som anvisats i statsbudgeten. Det förklaras av att antalet personer i de särskilda programmen för arbetshandikappade (anställning med lönebidrag och offentligt skyddat arbete) var betydligt färre än beräknat.

För anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* blev utfallet 64 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. Till följd av fördröjningar i startskedet av programmet uppkom under åren 2000 och 2001 ett betydande anslagssparande. Detta har till en del utnyttjats även under 2004. Det utgående ramöverföringsbeloppet uppgår till 1 042 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* blev 21 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Det beror på ett minskat antal varsel under 2004.

Utgifterna för 2004 blev 3 252 miljoner kronor eller 5,1 procent högre än 2003. Huvudorsaken var högre utgifter för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*. Förklaringen är att den öppna arbetslösheten i genomsnitt var 5,0 procent 2003 och 5,5 procent 2004 och att de arbetsmarknadspolitiska programmen ökade från i genomsnitt 92 000 personer till 106 000 personer 2004. Utgifterna för anslagsposten *Bidrag till arbetslöshetsersättning* blev 4 285 miljoner kronor högre än 2003. Utgifterna på anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* blev 500 miljoner kronor lägre 2004 jämfört med 2003.

5.4.14 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik. Inom utgiftsområdet verkar bl.a. Arbetsmiljöverket, Arbetslivsinstitutet och Jämställdhetsombudsmannen.

Tabell 5.50 UO 14 Arbetsliv

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Arbetslivspolitik	1 100	0	1 058	-41	1 096
Jämställdhets- politik	36	0	33	-3	33
Summa	1 135	0	1 091	-44	1 128

Utfallet uppgick till 1 091 miljoner kronor och var därmed 44 miljoner kronor (3,9 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* blev 623 miljoner kronor, vilket är 16 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Utgifterna för löner blev lägre än beräknat.

Utfallet för anslaget 23:2 *Arbetslivsinstitutet* blev 283 miljoner kronor, vilket är 26 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Arbetslivsinstitutet har inte kommit igång med alla de projekt som planerades starta under det gångna året.

Utgifterna 2004 för utgiftsområdet blev 37 miljoner kronor (3,3 procent) lägre än 2003.

5.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsområdet omfattar delar av politikområdet Utbildningspolitik. Området innehåller utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier. Inom området anslås medel för studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande i gymnasieutbildning, studiemedel i form av studiebidrag samt medel för räntesubventioner och avskrivning av studielån. Medel anslås även för rekryteringsbidrag vid vuxenstudier samt bidrag för studiesociala ändamål.

Tabell 5.51 UO 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Utbildnings- politik	21 925	-2	20 833	-1 092	19 863
Summa	21 925	-2	20 833	-1 092	19 863

Utfallet uppgick till 20 833 miljoner kronor och var därmed 1 092 miljoner kronor (5,0 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfall och anvisade medel i statsbudgeten hänför sig främst till anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* Utfallet på detta anslag blev 10 396 miljoner kronor, vilket är 1 045 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Avvikelsen beror främst på att antalet studiemedelstagare blivit lägre än beräknat, framför allt vad gäller studerande med det prioriterade studiebidraget.

Under 2004 ökade utgifterna med 970 miljoner kronor (4,9 procent) för detta utgiftsområde. Utfallet för anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* blev 537 miljoner kronor (5,4 procent) högre än 2003. Vidare ökade utgifterna för anslaget 25:3 *Studiemedelsröntor m.m.* med 269 miljoner kronor (4,9 procent) mellan 2003 och 2004.

5.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar stora delar av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Det avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola, vuxnas lärande, kvalificerad yrkesutbildning, högre utbildning och forskning samt centrala myndigheter inom

utbildningsområdet. Del av politikområdet Storstadspolitik ingick i utgiftsområdet t.o.m. 2002.

Tabell 5.52 UO 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Storstads- politik	0	0	93	93	172
Utbildnings- politik	40 698	3	40 639	-59	38 735
Forsknings- politik	3 264	0	3 249	-15	3 140
Summa	43 962	3	43 981	19	42 046

Utfallet uppgick till 43 981 miljoner kronor och var därmed 19 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De största skillnaderna återfinns under politikområdet Utbildningspolitik, som svarar för drygt 90 procent av utgiftsområdets utgifter. Utfallet för detta politikområde blev 59 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Den enskilt största skillnaden hänför sig till anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem*, vars utfall blev 3 388 miljoner kronor, vilket är 112 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 11:1 *Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna* från 2002 blev 93 miljoner kronor. Det utgående ramöverföringsbeloppet blev därmed 76 miljoner kronor.

Under 2004 ökade utgifterna med 1 935 miljoner kronor (4,6 procent). Utfallet för anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem* blev 915 miljoner kronor (37,0 procent) högre och utfallet för anslaget 25:16 *Statligt stöd för utbildning av vuxna* blev 483 miljoner kronor (36,8 procent) högre än 2003. För anslaget 25:9 *Maxtaxa i barnomsorgen m.m.* blev utfallet 240 miljoner kronor (6,1 procent) lägre än 2003.

5.4.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och Folkrorelsepolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik, Finansiella system och tillsyn, Forskningspolitik och Utbildningspolitik.

Tabell 5.53 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Finansiella system och tillsyn	42	0	38	-4	37
Utbildningspolitik	2 690	0	2 687	-3	2 617
Forskningspolitik	42	0	43	1	41
Mediepolitik	33	0	33	0	32
Kulturpolitik	5 256	-2	5 333	78	5 024
Ungdomspolitik	107	0	107	0	105
Folkrorelsepolitik	496	0	498	2	496
Summa	8 664	-2	8 739	75	8 352

Utfallet uppgick till 8 739 miljoner kronor och blev därmed 75 miljoner kronor (0,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 28:28 *Centrala museer: Myndigheter* blev 47 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Större delen av anslags-sparandet förbrukades.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 387 miljoner kronor (4,6 procent) högre än 2003. Den största ökningen 98 miljoner kronor (13,3 procent) avser anslaget 28:28 *Centrala museer: Myndigheter*.

5.4.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

I utgiftsområdet ingår politikområdena Bostads- politik, Regional samhällsorganisation samt delar av politikområdena Ekonomisk familjepolitik och Miljöpolitik. Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bostadsfrågor, geotekniska frågor, Lantmäteriverket och länsstyrelserna samt stöd till ekologisk utveckling.

Tabell 5.54 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Ekonomisk familjepolitik	3 497	0	3 614	117	3 595
Bostadspolitik	3 120	1	2 696	-425	2 679
Regional samhälls- organisation	2 173	16	2 220	46	2 082
Miljöpolitik	8	0	194	187	448
Summa	8 798	17	8 723	-75	8 805

Utfallet uppgick till 8 723 miljoner kronor och var därmed 75 miljoner kronor (0,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden hänför sig bl.a. till anslaget 31:11 *Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder*. I statsbudgeten anvisades 600 miljoner kronor på anslaget. Utfallet blev 311 miljoner kronor lägre. Avvikelsen avseende Stockholms län uppgår till 212 miljoner kronor. Utgifterna har också minskat genom att tidpunkten för påbörjande av de byggprojekt, som beviljats bidrag, har senarelagts.

Anslaget 34:1 *Stöd till lokala program för ekologisk hållbarhet* från 2003 är under avveckling och inga nya bidrag beviljas. Utfallet för 2004 blev 187 miljoner kronor. Det utgående ramöverföringsbeloppet uppgick till 1 347 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* blev 117 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Av anslagskrediten på 175 miljoner kronor har därmed 117 miljoner kronor utnyttjats eftersom anslagssparandet på 234 miljoner kronor dragits in.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 82 miljoner kronor (0,9 procent) lägre än 2003. Utfallet för anslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* från 2003 minskade med 255 miljoner kronor jämfört med 2003. Stödprogrammet är under avveckling och inga nya bidrag har beviljats sedan 2002. Utfallet avser endast bidragsutbetalningar i samband med slutrapportering.

Utfallet för anslaget 31:1 *Räntebidrag m.m.* ökade med 168 miljoner kronor jämfört med 2003. Utbetalade bidrag har ökat med antalet lägenheter som omfattas av stödet. En allt lägre räntenivå under året har dock dämpat ökningen.

5.4.19 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional utvecklingspolitik. Utgiftsområdet benämndes tidigare Regional utjämning och utveckling. Det omfattar huvudsakligen medel som länsstyrelserna, och i vissa län regionala självstyrelseorgan eller kommunala samverkansorgan, samt Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och regeringen förfogar över för regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd. Medlen används till

medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen och EG:s strukturfondsprogram. Utgiftsområdet omfattar vidare utbetalningar av transportbidrag som beviljas av NUTEK. Utgiftsområdet omfattar även utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden, som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen.

Tabell 5.55 UO 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Regional utvecklingspolitik	3 106	0	3 301	195	3 421
Summa	3 106	0	3 301	195	3 421

Utfallet uppgick till 3 301 miljoner kronor och var därmed 195 miljoner kronor (6,3 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Den största skillnaden hänför sig till anslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* vars utfall blev 130 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Det beror huvudsakligen på att utbetalningarna inom strukturfondsprogrammen kommit i gång senare än beräknat. Utfallet för äldreanslaget 33:7 *Särskilda regionala utvecklingsprogram* från 2002 blev 100 miljoner kronor.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 120 miljoner kronor (3,5 procent) lägre än 2003. Utgifterna under anslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* minskade med 89 miljoner kronor främst på grund av minskade utbetalningar inom strukturfondsprogrammet mål 1 Norra Norrland. Utgifterna för anslaget 33:9 *Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner* från 2001 minskade med 43 miljoner kronor.

5.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

Tabell 5.56 UO 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Forskningspolitik	338	0	329	-9	317
Miljöpolitik	3 432	42	3 002	-431	2 437
Summa	3 771	42	3 330	-440	2 754

Utfallet uppgick till 3 330 miljoner kronor och var därmed 440 miljoner kronor (11,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* blev 1 066 miljoner kronor, vilket är 375 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det förklaras av beslut om utgiftsbegränsning. Av anslaget fick högst 1 082 miljoner kronor betalas ut under 2004 (regeringsbeslut 2004-05-06). Utgifterna på anslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* uppgick till 101 miljoner kronor, vilket är 239 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. I huvudsak beror detta på att anslaget avser långsiktiga projekt med utbetalningar under de kommande fyra åren.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 576 miljoner kronor (20,9 procent) högre än 2003. Utgifterna på anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ökade med 298 miljoner kronor. Det förklaras av utgiftsbegränsade åtgärder under 2003. Utgifterna på anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* ökade med 129 miljoner kronor på grund av fler markinköp och intrångsersättningar.

5.4.21 Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energipolitik. I detta ingår de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Det är främst Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät som har ansvaret för att genomföra åtgärderna inom energipolitiken.

Tabell 5.57 UO 21 Energi

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Energipolitik	1 663	0	2 069	406	1 906
Summa	1 663	0	2 069	406	1 906

Utfallet uppgick till 2 069 miljoner kronor och var därmed 406 miljoner kronor (24,4 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Anslagssparandet minskade från 1 442 miljoner kronor till 1 035 miljoner kronor vid utgången av 2004.

Utfallet för äldreanslaget 35:2 *Bidrag för att minska elanvändning* från 2002 blev 111 miljoner kronor och utfallet för äldreanslaget 35:3 *Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor* från 2002 blev 147 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 35:8 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* blev 143 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det beror i huvudsak på en stor engångsutbetalning till Nefco, en nordisk fond för projekt inom Kyotoprotokollets s.k. flexibla mekanismer. Utfallet för anslaget 35:5 *Energiforskning* blev 91 miljoner kronor högre än anslaget. Det beror främst på utbetalningar till högskolor och universitet för fullgjorda åtaganden. På statsbudgeten anvisades 100 miljoner kronor för anslaget 35:9 *Statlig prisgaranti elcertifikat*. Utfallet blev noll kronor, eftersom prisgarantin inte behövde utnyttjas.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 163 miljoner kronor (8,5 procent) högre än 2003. Utgifterna för anslaget 35:8 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* ökade med 150 miljoner kronor på grund av den stora engångsutbetalningen till Nefco. Utfallet för anslaget 35:3 *Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor* ökade med 85 miljoner kronor. Det förklaras bl.a. av att medel, som var avsedda för stöd till byggande av vindkraftverk för 2005, betalades ut under 2004.

5.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Transportpolitik och politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post. Anslaget 37:7 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* redovisas t.o.m. 2003 under utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 5.58 UO 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- -SB 2004	Utfall 2003
Transport- politik	27 176	0	27 847	671	24 101
IT, elektronisk kommunika- tion och post	1 359	0	1 292	-67	1 180
Summa	28 535	0	29 139	604	25 281

Utfallet uppgick till 29 139 miljoner kronor och var därmed 604 miljoner kronor (2,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet inom politikområdet Transportpolitik blev 671 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* uppgick till 16 220 miljoner kronor och blev därmed 656 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Orsaken är bl.a. att Vägverkets utgifter för försöket med trängselskatt i Stockholm. Detta finansierades med höjd anslagskredit. Det utgående ramöverföringsbeloppet för 2004 blev -243 miljoner kronor.

Utfallet inom politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post blev 67 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utgifterna under anslaget 37:6 *Gemensam radio-kommunikation för skydd och säkerhet* blev 179 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Ett beslut om upphandling av ett gemensamt kommunikationssystem (Rakel) för landets skydds- och säkerhetsmyndigheter har överklagats. Inga nya ramavtal tecknades, vilket medförde en förskjutning av systemleveranser till 2005.

Utgifterna under anslaget 37:7 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* blev 153 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Orsaken var att andelen kommuner, som genomfört upphandling av bredbandsutbyggnad, vilket är ett krav för att stöd skall kunna betalas ut från anslaget, blev större än beräknat. Under 2003 tillhörde detta anslag utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.

Jämfört med 2003 ökade utgifterna inom utgiftsområdet med 3 858 miljoner kronor (15,3 procent). Den största ökningen avser anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* vars utfall ökade med 1 988 miljoner kronor. Det beror främst på ökade satsningar på tjälsäkring, bärighet och

konstruktion samt högre utgifter för räntor och återbetalning av lån för vägar. Utgifterna under anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektors-uppgifter* ökade med 1 694 miljoner kronor. Orsaken är främst riksdagens beslut om ökade investeringar i järnvägar.

5.4.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Livsmedelspolitik, Djurpolitik, Skogspolitik, Landsbygds politik samt delar av Utbildningspolitik, Forskningspolitik och Samepolitik.

Tabell 5.59 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- -SB 2004	Utfall 2003
Utbildnings- politik	1 289	0	1 289	0	1 228
Forsknings- politik	234	0	232	-1	235
Skogspolitik	525	0	533	8	544
Djurpolitik	462	0	436	-26	440
Livsmedels- politik	7 678	3	6 742	-936	3 226
Landsbygds- politik	4 049	0	2 936	-1 113	3 899
Samepolitik	41	10	50	9	43
Summa	14 279	13	12 219	-2 060	9 615

Utfallet uppgick till 12 219 miljoner kronor och var därmed 2 060 miljoner kronor (14,4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet inom politikområdet Landsbygds politik blev 1 113 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utgifterna för anslagen 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* blev 712 miljoner kronor respektive 429 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. De lägre utgifterna beror till stor del på att regeringen beslutade att senarelägga utbetalningar av miljöersättningar och kompensationsbidrag till 2005 (regeringsbeslut 2004-12-09).

Utfallet inom politikområdet Livsmedels politik blev 936 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 43:6

Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter blev 547 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Priserna på vissa jordbruksprodukter har varit höga vilket medfört att överskott i större utsträckning än beräknat kunnat säljas utan stöd i form av offentlig lagring (intervention). Utgifterna under anslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* blev 395 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det beror främst på senareläggning av delar av utbetalningar av djurbidragen till 2005 (regeringsbeslut 2004-12-09).

Jämfört med 2003 ökade utgifterna inom utgiftsområdet med 2 604 miljoner kronor (27,1 procent). Utgifterna under anslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* ökade med 3 595 miljoner kronor. Orsaken till det högre utfallet är i huvudsak att ingen utbetalning av arealersättning gjordes 2003. Ersättningen betalades ut i december 2002 och i januari 2004. Utgifterna under anslagen 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* blev 575 miljoner kronor respektive 429 miljoner kronor lägre än 2003. Det lägre utfallet beror på regeringens ovannämnda beslut att senarelägga utbetalningarna av miljöersättningar och kompensationsbidrag avseende 2004 till 2005.

5.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, Konsumentpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

Tabell 5.60 UO 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Forskningspolitik	1 225	0	1 224	-1	1 078
Näringspolitik	1 705	-15	1 726	21	1 586
Utrikeshandel, export- och investerings- främjande	392	0	567	175	502
Konsumentpolitik	168	2	172	4	164
Summa	3 491	-13	3 690	199	3 330

Utfallet uppgick till 3 690 miljoner kronor och var därmed 199 miljoner kronor (5,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Det högre utfallet jämfört med statsbudgeten hänför sig i huvudsak till äldreanslaget 39:6 *Näringslivsutveckling i Östersjöregionen* från 2003. Utfallet blev 204 miljoner kronor för 2004. Det utgående ramöverföringsbeloppet 2004 för detta anslag blev 111 miljoner kronor.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 360 miljoner kronor (10,8 procent) högre än 2003. Utgifterna under anslaget 26:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* ökade med 137 miljoner kronor, vilket bl.a. beror på att anslaget tillfördes 100 miljoner kronor fr.o.m. 2004 för tillämpad industriforskning inom IT/telekomsektorn. Utgifterna för anslaget 39:6 *Näringslivsutveckling i Östersjöregionen* från 2003 ökade med 67 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* ökade med 64 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 38:14 *Rymdverksamhet* ökade med 56 miljoner kronor, vilket delvis förklaras av att 15 miljoner kronor anvisades i tilläggsbudget.

5.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Allmänna bidrag till kommuner. I detta ingår merparten av statens bidrag till kommuner och landsting.

Tabell 5.61 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Allmänna bidrag till kommuner	73 706	-2 600	69 834	-3 872	72 400
Summa	73 706	-2 600	69 834	-3 872	72 400

Utfallet uppgick till 69 834 miljoner kronor och var därmed 3 872 miljoner kronor (5,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mot anvisat i statsbudgeten är främst hänförlig till anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*. Utfallet för anslaget blev 41 447 miljoner kronor, vilket är 2 695 miljoner kronor lägre än anvisat. På tilläggsbudget minskades anslaget med 2 600

miljoner kronor efter slutreglering av det generella statsbidraget till kommuner och landsting för 2003 och 2004. Regleringen gjordes för att neutralisera effekterna på det kommunala skatteunderlaget av pensionsreformen och ändrade skatteregler. Pensionsreformen innebar ökade skatteintäkter för kommunerna på grund av övergången från skattefri folkpension och pensionstillskott till skattepliktig garantipension. Kommunernas skatteintäkter förändrades till följd av det tredje steget i skattereformen och omvandlingen av skattereduktioner för låg- och medelinkomsttagare till ett högre grundavdrag. En preliminär reglering gjordes 2003. Därefter har Statistiska centralbyrån gjort en noggrann beräkning av effekterna av regeländringarna, enligt vilken pensionsomläggningen ökar kommunernas skatteintäkter med 14 200 miljoner kronor, medan det högre grundavdraget minskar intäkterna med 7 500 miljoner kronor. Slutregleringen medförde en minskning av anslaget med 2 600 miljoner kronor.

Utfallet på anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* blev 448 miljoner kronor, 122 miljoner kronor lägre än anvisat. Syftet med anslaget är att tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation.

Anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* hade ett utfall på 25 831 miljoner kronor, vilket är 462 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Inkomstspridningen har fortsatt att minska mellan kommunerna.

Anslaget 48:6 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* (lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade) infördes 2004. Utfallet blev 1 008 miljoner kronor, vilket är 592 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. En motsvarande avgift infördes samtidigt på statsbudgetens inkomstsida (inkomsttitel 1513) och därmed påverkar utjämningsystemet för LSS-kostnader inte statsbudgetens saldo.

Under 2004 blev utgifterna för utgiftsområdet 2 566 miljoner kronor (3,5 procent) lägre än 2003. Utfallet på anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* blev 1 551 miljoner kronor (3,6 procent) lägre än 2003, eftersom slutreglering avseende både 2003 och 2004, minskat anslagsutfallet 2004. Utfallet för anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* blev 1 411 miljoner

kronor lägre än 2003 då en stor del av anslagsbehållningen användes till särskilda insatser i vissa kommuner.

5.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets (RGK:s) provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet Statsskuldräntor m.m. tillhör inte något politikområde och ingår inte under utgiftstaket eftersom regeringen och riksdagen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt.

Tabell 5.62 UO 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Statsskuld- räntor m.m.	47 684	0	52 718	5 034	42 173
Summa	47 684	0	52 718	5 034	42 173

Utfallet uppgick till 52 718 miljoner kronor och var därmed 5 034 miljoner kronor (10,6 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för statsskuldräntor påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser. Tekniska faktorer till följd av RGK:s upplånings- och skuldförvaltnings teknik påverkar också ränteutgifterna. Anslagsavräkningen görs enligt utgiftsmässiga principer och är ett netto av både inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. RGK har rätt att vid behov överskrida anslaget för räntor på statsskulden.

I statsbudgeten för 2004 beräknades statsbudgetens saldo bli ett underskott på 41 564 miljoner kronor. Utfallet blev ett underskott på 53 343 miljoner kronor, vilket innebär ett motsvarande ökat lånebehov och därmed högre statsskuld. Lånebehovet blev 11 779 miljoner kronor större än beräknat i statsbudgeten.

Tabell 5.63 Räntor på statsskulden

Miljarder kronor

	Utfall 2000	Utfall 2001	Utfall 2002	Utfall 2003	SB 2004	Utfall 2004
Räntor på lån i svenska kronor	61,2	45,4	45,4	38	40	40,7
Räntor på lån i utländsk valuta	21,8	24,1	17,5	16,4	14	11,5
Över-/underkurser vid emission	0,8	-4,6	-7,7	-14,5	-7	-10,1
Summa räntor	83,8	64,9	55,2	39,9	47	42,1
Räntor på in- och utlåning	-1,5	-3,3	0,4	-6,8	-6	-7,0
Valutaförluster /vinster	-6,2	12,3	6,7	4,4	0	5,1
Kursförluster/ vinster	15	5,2	4,6	3,8	5	13,5
Övrigt	-0,8	2	0,4	0,7	1	-1,1
Summa ränteutgifter	90,3	81,1	67,3	42,0	48	52,6

Utfallet på anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* blev 52 596 miljoner kronor, vilket var 5 062 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Regeringen har medgivit att anslaget får överskridas med 5 062 miljoner kronor (regeringsbeslut 2005-03-03). Orsaken till de högre utgifterna är främst kursförluster i samband med att RGK introducerade nya obligationer under 2004. De nya obligationerna emitterades till en ränta i nivå med marknadsräntorna. Vid introduktionen återköptes obligationer med högre ränta, vilket gav upphov till kursförluster.

Den inhemska långa och korta räntan blev 1,0 respektive 1,5 procentenheter lägre än beräknat i statsbudgeten. Valutakursförlusterna, netto, blev ca 5 000 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten, trots att kronkursen stärktes med 1,5 procent enligt TCW-index (Total Competitiveness Weights, ett mått på kronans värde mot en korg av andra valutor). Förlusterna hänför sig till valutaterminer och valutaswappar (finansiella instrument för att hantera valutakursrisker) och beror till största delen på fallande dollarkurs.

Utfallet för anslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* blev 121 miljoner kronor, vilket är 19 miljoner kronor lägre vad som beräknades i statsbudgeten. Detta belopp har dragits in (regeringsbeslut 2005-03-03).

Tabell 5.64 Räntor och valutakurser 2000–2004 årsgenomsnitt

	Utfall 2000	Utfall 2001	Utfall 2002	Utfall 2003	SB 2004	Utfall 2004
Ränta 5 år %	5,2	4,7	5,0	4,0	4,8	3,8
Ränta 6 mån % ¹	4,0	4,0	4,1	3,0	3,7	2,2
TCW-index ²	124,5	136,1	133,7	127,6	127,9	126,0
SEK/EUR	8,45	9,25	9,16	9,12	9,05	9,13
SEK/USD	9,16	10,33	9,72	8,09	8,29	7,35

¹ 1999–2001 avser ränta 3 mån.² Total Competitiveness Weights, ett mått på kronans värde mot en korg av andra valutor.

Utgifterna för utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. ökade under 2004 efter att tidigare ha minskat under flera år. För 2004 blev utgifterna 10 545 miljoner kronor eller 25,0 procent högre än 2003. Detta förklaras främst av de ovanligt höga kursförlusterna 2004 och att inkomsterna av överkurser var ovanligt höga 2003, dvs. i första hand effekter av RGK:s upplånings- och skuldförvaltningsteknik. År 2003 ökade statsskulden för första gången sedan 1998. Den fortsatte att öka 2004.

5.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgiftsområdet omfattar enbart Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Tabell 5.65 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utgiftsområde	SB 2004	TB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 472	0	25 563	1 091	18 322
Summa	24 472	0	25 563	1 091	18 322

Utfallet uppgick till 25 563 miljoner kronor och var därmed 1 091 miljoner kronor (4,5 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

EU-budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak (det s.k. finansiella perspektivet). Avgiften kan förändras under året och avvika från statsbudgeten beroende på ett flertal faktorer såsom faktisk

uppbörd av tullar och importavgifter, utfallet av EU-budgeten för tidigare år och ändringsbudgetar på gemenskapsnivå.

Skillnaden mellan utfall och vad som anvisades i statsbudgeten hänför sig till anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. Det högre utfallet beror på att regeringen beslutade att senarelägga BNI-avgiften för december 2003, som uppgick till 2 546 miljoner kronor, till januari 2004. Om effekten av senareläggningen elimineras blev avgiften 1 455 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det beror på att ett överskott i EU:s budget 2003 har reglerats genom en lägre avgift för 2004.

Jämfört med 2003 ökade utfallet för avgiften till Europeiska gemenskapen med 7 241 miljoner kronor (39,5 procent). Ökningen förklaras av att 2003 års avgift var lägre än normalt på grund av tidigareläggningen av avgiften för januari och del av avgiften för februari 2003 till december 2002 (3 243 miljoner kronor) och senareläggningen av BNI-avgiften för december 2003 till januari 2004.

5.4.28 Minskning av anslagsbehållningar

Tabell 5.66 Minskning av anslagsbehållningar 2004¹

Miljoner kronor

Ramanslag exklusive statsskuldräntor m.m.	
Ingående ramöverföringsbelopp 2004-01-01	23 213,2
+ Anvisat i statsbudgeten	656 570,4
+ Tilläggsbudget	10 912,4
+ Medgivna överskridanden ²	233,4
– Indragningar	9 903,3
– Utfall	655 449,9
= Utgående ramöverföringsbelopp 2004-12-31	25 576,1
Förändring av anslagsbehållningar	2 363,0

¹ Avseende ramanslag exklusive utgiftsområde Statsskuldräntor m.m.

² Utnyttjad del.

Förbrukningen av anslagsbehållningar är i statsbudgeten inte fördelad per anslag utan redovisas under posten Minskning av anslagsbehållningar. Denna post togs upp med noll miljoner kronor i statsbudgeten för 2004. Posten utgör ett netto mellan förbrukning av kvarstående medel från föregående budgetår och sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. Minskning av anslagsbehållningar ingår i de utgifter som

omfattas av det statliga utgiftstaket. I redovisningen av det slutliga utfallet ingår förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde. Minskningen av anslagsbehållningar 2004 avseende ramanslag exklusive Statsskuldräntor m.m. framgår av tabell 5.66.

Anslagsbehållningarna uppgick vid utgången av 2004 till 25 576 miljoner kronor. De ökade således med 2 363 miljoner kronor jämfört med 2003. Anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet har den största behållningen (2 700 miljoner kronor). I tabell 5.67 redovisas de anslag som uppvisade utgående anslagsbehållningar 2004 överstigande en miljard kronor.

Tabell 5.67 Specifikation av anslag med anslagsbehållning över 1 000 miljoner kronor

Miljoner kronor

UO/ Anslag		
060602	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	2 700
070801	Biståndsverksamhet	2 360
279301	Avgiften till Europeiska gemenskapen	2 138
091301	Tandvårdsförmåner m.m.	1 555
234401	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 538

Vid rapporteringen av Statsbudgetens utfall 2003 fanns vissa felaktigheter i de utgående reservations- och ramöverföringsbeloppen. Dessa felaktigheter har rättats till under 2004, vilket fått till följd att det utgående reservations- och ramöverföringsbeloppet för 2003 skiljer sig från det ingående reservations- och ramöverföringsbeloppet för 2004. I tabell 5.68 anges de anslag som berörs.

Tabell 5.68 Utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2003 och ingående reservation och ramöverföringsbelopp 2004

Tusental kronor

UO/Anslag	Utgående reservation eller ramöverföringsbelopp 2003	Ingående reservation eller ramöverföringsbelopp 2004	Differens
UO 2 90:2 Riksdagens revisorer	-228	520	748
UO 6 6:11 Nämnder m.m.	388	352	-36
UO 13 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	125 451	124 387	-1 064
UO 16 26:11 Särskilda utgifter för forskningsändamål	2 827	2 736	-91
UO 17 30:1 Stöd till idrotten	835	1 193	358
UO 20 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning	-2 950	3 061	6 011
UO 23 44:6 Återföring av skatt på handelsgodsel och bekämpningsmedel m.m.	0	-173	-173

För anslaget 90:2 *Riksdagens revisorer* (utgiftsområde 2) har det ingående överföringsbeloppet 2004 ökat med 748 000 kronor jämfört med det utgående överföringsbeloppet 2003. Det beror på en felaktig indragning under 2003.

För anslaget 6:11 *Nämnder m.m.* (utgiftsområde 6) har det ingående överföringsbelopp minskats med 35 825 kronor jämfört med det utgående överföringsbeloppet 2003. I det utgående överföringsbeloppet ingick anslagssparande för obetecknade anslagsposter, som inte skall föras över till 2004.

För anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* (utgiftsområde 13) har det ingående överföringsbeloppet minskats med 1 064 822 kronor. Det beror också på att i det utgående överföringsbeloppet ingick anslagssparande på obetecknade anslagsposter, som inte skall föras över till 2004.

För anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* (utgiftsområde 16) har det ingående överföringsbeloppet minskats med 90 735 kronor. Minskningen beror på att i det utgående överföringsbeloppet ingick anslagssparande på obetecknade anslagsposter, som inte skall föras över till 2004.

Det ingående överföringsbeloppet på anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* (utgiftsområde 17) har ökat med 357 690 kronor. Under 2003 togs en äldrepost på anslaget bort utan om disponering av anslagssparandet, vilket rättades under 2004.

För anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning* (utgiftsområde 20) har det ingående överföringsbeloppet ökat med 6 011 132 kronor. Det beror på att en äldrepost togs bort på anslaget under 2003 utan om disponering av anslagssparandet. Detta rättades under 2004.

För anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgodsel och bekämpningsmedel m.m.* (utgiftsområde 23) har det ingående överföringsbeloppet minskats med 173 262 kronor. Minskningen beror på att anslaget var ett obetecknat anslag under större delen av 2003 men ändrades till ett ramanslag i slutet av året. Denna ändring registrerades inte i redovisningssystemet, vilket innebar att det negativa ramöverföringsbeloppet inte fördes över som ett ingående överföringsbelopp till 2004. Detta har rättats under 2004.

5.4.29 Riksgäldskontorets nettoutlåning

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov (med omvänt tecken) redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning samt en kassamässig korrigeringspost på statsbudgetens utgiftssida.

För 2004 blev utfallet för *Riksgäldskontorets nettoutlåning* 10 305 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten uppgick till 20 156 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således 9 851 miljoner kronor. I tabell 5.69 specificeras de största posterna. Alla poster är dock inte specificerade i statsbudgeten.

Tabell 5.69 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljoner kronor

	Utfall 2004	SB 2004 ¹	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Premiepensions- medel, inbetalning	-21 414	-23 000	1 586	-22 246
Premiepensions- medel, utbetalning	22 167	24 300	-2 133	21 493
PPM, uttag för köp av statsobligationer	-35			900
CSN, studielån	8 418	10 200	-1 782	9 094
Investeringslån myndigheter	282			759
Myndigheters räntekonton	-3 263			2 167
Kommunkonto- systemet	206			4 505
Jordbruksverkets EU-konton	-1 345			-4 237
Garantireserver	-259			-491
Insättningsgaranti	-156			428
Kärnavfallsfonden	690			1 103
Individuellt kompe- tenssparande	-1 150			-2 300
Vinstmedel Svenska Spel AB	150			200
Banverkets infra- strukturlån	1 773			1 666
Vägverkets infrastrukturlån	1 431			1 733
Lån till Botniabanan	2 015			1 215
Affärsverket Statens järnvägar	-280			-1 555
Omstrukturering av statliga bolag inkl. ränta	242			-252
<i>varav</i>				
- Kapitaltillskott SJ AB	300			1 555
- Kapitaltillskott Teracom AB				500
- Extra utdelning Stattum AB				-1 000
- Extra utdelning Sveaskog AB				-600
- Extra utdelning Vattenfall AB				-190
- Extra utdelning LKAB				-120
- Extra utdelning Vin och Sprit AB				-120
- Extra utdelning Systembolaget AB				-120
- Extra utdelning Vasakronan AB				-100

- Extra utdelning Special- fastigheter AB				-50
Medel ur Fonden för den mindre skeppsfarten	-55			0
Övrigt, netto	833			-2 088
Summa	10 305	20 156	-9 851	12 094

¹ Endast vissa delposter är specificerade.

Premiepensionsmyndighetens (PPM) utbetalningar av premiepensionsmedel beräknades i statsbudgeten till 24 300 miljoner kronor. Utfallet blev 22 167 miljoner kronor, dvs. 2 133 miljoner kronor lägre än i statsbudgeten. Inbetalningarna av premiepensionsmedel inklusive ränta blev 21 414 miljoner kronor, vilket var 1 586 miljoner kronor lägre än beräknat. Inbetalningarna var detta år något lägre än utbetalningarna, vilket beror på att utbetalningarna reducerades av en ovanligt stor reglering på -2 765 miljoner kronor som avsåg inkomståret 2002. Normalt är inflödet större än utflödet eftersom uttag för insättning på individuella pensionskonton görs först när pensionsrätten fastställs andra året efter inkomståret.

PPM:s innehav av statsobligationer påverkade nettoutlåningen med -35 miljoner kronor, eftersom förfallna obligationer översteg köp av nya obligationer.

Centrala studiestödsnämndens lån i Riksgäldskontoret (RGK) för studielån och lån till hemutrustning beräknades i statsbudgeten till 10 200 miljoner kronor. Utfallet blev 8 418 miljoner kronor, dvs. 1 782 miljoner kronor lägre.

RGK lånar ut medel till myndigheter för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet. Sådana investeringslån till myndigheter uppgick till 282 miljoner kronor.

Behållningarna på myndigheternas räntekonton och vissa särskilda räntebelagda konton ökade under 2004 med 3 263 miljoner kronor. Det är 3 263 miljoner kronor mer än vad som förutsattes i statsbudgeten.

Jordbruksverkets konton för EU-medel hör till de räntebelagda konton som redovisas separat. Behållningarna på Jordbruksverkets EU-konton ökade under 2004 med 1 345 miljoner kronor, vilket är 1 345 miljoner kronor mer än vad som beräknades i statsbudgeten.

Behållningen på kontot för det individuella kompetenssparandet ökade med 1 150 miljoner

kronor. Sedan 2000 har sammanlagt 5 950 miljoner kronor överförts från energiskatten och placerats på konto i RGK i avvaktan på användning för kompetensutveckling i arbetslivet. Enligt budgetpropositionen för 2005 (volym 1 s. 37) införs dock inte något system för kompetenssparande då det inte har varit möjligt att konstruera ett system som fått brett stöd hos arbetsmarknadens parter. Därför kommer kontot att avvecklas och behållningen att återföras till statsverkets checkräkning.

Vägverket och Banverket har under 2004 lånat 1 431 miljoner kronor respektive 1 773 miljoner kronor för finansiering av infrastrukturinvesteringar. Projektet Botniabanan finansieras också med lån i RGK. Botniabanan AB lånade 2 015 miljoner kronor under 2004.

Riksdagen beslutade 2003 om en ny modell för omstrukturering av statliga bolag. Ett konto har inrättats hos RGK dit extra utdelningar från statliga bolag förs. Från kontot utbetalas kapitaltillskott till statliga bolag. År 2003 fick SJ AB ett kapitaltillskott på 1 555 miljoner kronor som användes till att betala Affärsverket Statens järnvägar för förskott på framtida leasinghyror. Under 2004 fick SJ AB ett ytterligare kapitaltillskott på 300 miljoner kronor för samma ändamål. Detta finansierades dels med saldot på kontot vid årets början (252 miljoner kronor), dels med en överföring under 2004 från Fonden för den mindre skeppsfarten (55 miljoner kronor). Kontoställningen vid årets slut blev därmed 10 miljoner kronor inklusive ränta.

Affärsverket Statens järnvägar satte 2003 in de förtida betalningarna från SJ AB på konto hos RGK. Medlen skall användas till att betala leasinghyror till utomstående finansiärer. För att hantera ränterisken ökade affärsverket under 2004 sina lån i RGK med 1 443 miljoner kronor som placerades på konto i RGK. Affärsverket Statens järnvägar ökade sin inlåning, netto med 280 miljoner kronor 2004.

Utlåningen till Statens fastighetsverk ökade under 2004 med 1 300 miljoner kronor, främst för att finansiera köpet av gamla Posthuset vid Vasagatan i Stockholm för Regeringskansliets behov. Däremot minskade utlåningen till Luftfartsverket med 1 435 miljoner kronor. Dessa två poster ingår under Övrigt i tabell 5.69.

Under 2004 blev utfallet 1 789 miljoner kronor lägre än 2003. En anledning till det var att inlåningen på myndigheternas räntekonton ökade.

5.4.30 Kassamässig korrigerig

Posten Kassamässig korrigerig och posten Riksgäldskontorets nettoutlåning ingår i statsbudgeten för att statsbudgetens saldo skall motsvara statens lånebehov med omvänt tecken. Posten Kassamässig korrigerig utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning. Kassamässiga korrigeringar uppstår dels till följd av periodiseringsskillnader, dels till följd av att det förekommer transaktioner över statsverkets checkräkning som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomsttitlar och vice versa. Utfallet för den kassamässiga korrigeringen är en restpost, men vissa delposter är möjliga att specificera.

För 2004 blev utfallet för *Kassamässig korrigerig* -3 268 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten uppgick till -3 931 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således 663 miljoner kronor. I tabell 5.70 framgår de delposter som varit möjliga att specificera.

Tabell 5.70 Kassamässig korrigerig

Miljoner kronor

	Utfall 2004	SB 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
Ränteperiodisering	23			223
Överföring från AP-fonden	-3 975	-3 931	-44	-13 728
– Förfallande bostadsobligationer	-3 624			-12 663
– Kupongräntor, bostadsobligationer	-351			-1 065
Arealersättning	0			4 000
Djurbidrag	490			0
Förskott EU-avgift	0			3 243
Senareläggning EU-avgiften	-2 535			2 535
Övrigt	2 729			-3 759
Summa	-3 268	-3 931	663	-7 486

Den största skillnaden mellan utfall och statsbudget hänförde sig till senareläggning av EU-avgiften.

I slutet av 2003 fattade regeringen beslut om att senarelägga en del av 2003 års EU-avgift till 2004. Enligt beslutet anslagsavräknades EU-avgiften med 937 miljoner kronor i december 2003, medan utbetalningen från kontot till EU under samma period var 3 472 miljoner kronor. Differensen (2 535 miljoner kronor) skapar en negativ kassamässig korrigering på detta belopp för 2004 (och en lika stor positiv kassamässig korrigering för 2003).

I statsbudgeten för 2004 beräknades den kassamässiga korrigeringsposten till -3 931 miljoner kronor. Beloppet avser påverkan på lånebehovet av överföringen från AP-fonden den 1 januari 2001. I enlighet med beslutet om det reformerade ålderspensionssystemet överfördes då totalt 155 000 miljoner kronor (marknadsvärde), varav ca 85 000 miljoner kronor utgjorde statsobligationer och ca 70 000 miljoner kronor bostadsobligationer.

Överföringen av statsobligationer påverkade inte lånebehovet direkt utan medförde endast en minskning av statsskulden. Bostadsobligationerna skall förvaltas av RGK tills de förfaller och påverkar först då lånebehovet. Lånebehovet påverkas även av dessa obligationers förfallande kupongräntor under perioden. Förfallna bostadsobligationer uppgick 2004 till 3 624 miljoner kronor och räntorna till 351 miljoner kronor, vilket medförde en kassamässig korrigering på totalt -3 975 miljoner kronor. Skillnaden jämfört med statsbudgeten blev därmed 44 miljoner kronor.

Redovisningen på anslaget för statsskuld-räntor är inte helt kassamässig. En mindre kassamässig korrigering uppstår främst till följd av att inkomsträntor på vissa delar av RGK:s utlåning periodiseras till det kvartal de avser. Denna periodiseringseffekt blev 23 miljoner kronor 2004.

Posten Övrigt, som uppgår till 2 729 miljoner kronor, är en restpost.

Den kassamässiga korrigeringen för 2004 blev 4 218 miljoner kronor mindre än 2003. Huvudorsaken är att förfallna bostadsobligationer och kupongräntor, som tidigare överförts från AP-fonden, gav en negativ påverkan på den kassamässiga korrigeringsposten med 13 728 miljoner kronor under 2003, jämfört med 3 975 miljoner kronor 2004.

5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten belastar inte statsbudgeten. De ingår emellertid i de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Fördelningsdelen finansieras av under året inbetalda pensionsavgifter. Nettot av inbetalda avgifter och utbetalda pensioner tillfaller, alternativt finansieras av, Första-Fjärde AP-fonderna. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet, som administreras av Premiépensionsmyndigheten (PPM).

Under 2000 ombildades de tidigare fondstyrelserna till AP-fonder med delvis nya uppdrag.

År 2001 gjordes de första utbetalningarna av reformerad ålderspension i form av tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Tilläggspension och inkomstpension belastar fördelningssystemet. Premiépension betalas ut från premiépensionssystemet.

Tabell 5.71 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

	SB 2004	Utfall 2004	Utfall- SB 2004	Utfall 2003
AP-fonderna, pensionsutgifter	163 173	164 763	1 590	155 410
Administra- tionsutgifter	2 379	2 736	357	2 359
Premiepensi- onssystemet, pensionsutgifter	67	42	-25	11
Summa	165 619	167 541	1 922	157 780

Utfallet uppgick totalt till 167 541 miljoner kronor och var därmed 1 922 miljoner kronor (1,2 procent) högre än beräkningen i budgetpropositionen. Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna uppgick till 162 783 miljoner kronor. År 2004 överfördes 379 miljoner kronor från AP-fonderna till EU:s tjänstepensions-system för de tjänstemän inom EU som har begärt detta. Under 2004 har AP-fonderna belastats med 1 600 miljoner kronor som en retroaktiv justering för åren 1999–2002. Beloppet har redovisats på inkomstiteln 2811 Övriga inkomster i statens verksamhet.

Under 2004 betalades 42 miljoner kronor ut i premiepension. Ersättningarna till staten och försäkringskassorna m.fl. uppgick till 1 248 miljoner kronor. AP-fondernas administrationskostnader uppgick till 1 488 miljoner kronor under 2004. I detta belopp ingår även 14 miljoner kronor för avveckling och särskild förvaltning. Före ombildningen till AP-fonder uppgick administrationskostnaderna till 360 miljoner kronor (år 1999).

Jämfört med 2003 blev utfallet för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten 9 761 miljoner kronor (6,2 procent) högre 2004. De ökade utgifterna beror främst på högre inkomstindex och på ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension. AP-fondernas administrationskostnader ökade med 254 miljoner kronor (21 procent). Avsnittet 9.5 innehåller en sammanfattning av pensionssystemets årsredovisning.

6

Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

6 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

6.1 Olika avgränsningar av staten

Statens ekonomiska utfall redovisas utifrån olika utgångspunkter beroende på att informationen har olika syften. Avgränsningen av staten kan därmed variera. Ett annat skäl till skillnader mellan olika redovisningar är att olika principer tillämpas i räkenskaperna och i statsbudgeten. Beroende på utgångspunkt kan en enskild ekonomisk händelse få delvis olika konsekvenser och utfallet kan därmed skilja sig åt mellan redovisningarna. I detta kapitel redovisas en fördjupad beskrivning av skillnaderna mellan resultaträkningen och statsbudgeten.

Den särskilda sammanställningen av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över i kapitel 9 omfattar en vidare definition av staten än de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och statsbudgeten. Den inkluderar även statliga bolag, banker och finansinstitut samt Premiepensionsmyndigheten (PPM), AP-fonderna och Riksbanken. Syftet med den redovisningen är att ge en samlad och översiktlig bild av samtliga verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande. I fråga om bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna.

Informationen om det ekonomiska utfallet i staten utgör även underlag för nationalräkenskaperna (NR) som är en statistisk sammanställning i kontoform över den samlade svenska ekonomin. NR:s avgränsning av staten utgår från definitioner etc. som följer rekommendationer från Förenta Nationerna samt EU:s förordning (EG nr 2223/96) om det europeiska national- och re-

gionalräkenskapssystemet i gemenskapen. NR:s avgränsning skiljer sig från de ovan nämnda bl.a. genom att affärsverken inte ingår i dess avgränsning av staten.

6.2 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

Statsbudgeten och resultaträkningen skiljer sig åt avseende såväl avgränsning och struktur som redovisningsprinciper. Ett exempel på skillnader i avgränsningen är affärsverken som ingår i resultaträkningen men till helt övervägande del ligger utanför statsbudgeten. Ett annat exempel är att avgifter och bidrag som myndigheterna får disponera redovisas i resultaträkningen medan de endast påverkar statsbudgeten i den mån dessa verksamheter har en inverkan på statens lånebehov (se nedan). Detsamma gäller affärsverkens verksamheter.

När det gäller redovisningsprinciper upprättas statsbudgeten enligt de principer som anges i lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen), dvs. redovisning av in- och utbetalningar (kassamässigt) eller av utgifter och inkomster. I resultaträkningen sker redovisningen enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. redovisning av intäkter och kostnader. Avseende strukturen har statsbudgeten en ändamålsstruktur där indelningen är utgiftsområden och anslag respektive politikområden. Resultaträkningen är däremot indelad i intäkts- och kostnadsslag. Jämförelser av poster i resultaträkningen och statsbudgeten

låter sig därmed ofta inte göras, utan dokumenten kompletteras i stället varandra.

Resultaträkningen visar verksamhetens totala kostnader och intäkter under året. Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen, dvs. tillgångar och skulder per den 31 december. Som framgår av beskrivningarna i följande avsnitt påverkas ibland endast balansräkningen av vissa händelser i statsbudgeten medan resultaträkningen är oförändrad. I tabellen nedan ges exempel på både skillnader och likheter. Redovisningsprinciperna för resultaträkning beskrivs i kapitel 4.

Tabell 6.1 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten

	Resultaträkningen	Statsbudgeten
Skatt	Intäkt	Inbetalning
Offentligrättsliga avgifter som redovisas på inkomstitel	Intäkt	Inkomst
Avgift av tillfällig natur eller mindre omfattning	Intäkt	Utgiftsreduktion på anslag
Övriga avgifter	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomstitlar
Erhållna bidrag som används i verksamheten	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomstitlar
Transferering (lämnat bidrag m.m.)	Kostnad	Utbetalning
Avsättningar för framtida åtaganden	Kostnad (intäkt)	Ingen påverkan
Löner, varor, tjänster m.m.	Kostnad	Utgift
Andel av företags vinst/förlust	Intäkt/kostnad enligt kapitalandelsmetoden	Inkomst vid utdelning
Orealiserad valutavinst/-förlust och upplupen ränta	Intäkt/kostnad	Ingen påverkan

Skatter

Skatter redovisas i princip med intäkter i resultaträkningen. I resultaträkning och balansräkning tas underskott på skattekonto (debiterade, obetalda belopp) upp som fordran och intäkt, och överskott på skattekonto (odebiterade, betalda belopp) upp som skuld och inte som intäkt, vilket innebär en begränsad periodisering. Dessutom justeras intäkterna för befarade förluster. Någon fullständig periodisering, i meningen att skatterna redovisas det år de är hänförliga till, görs inte i resultaträkningen.

På statsbudgeten redovisas debiterade belopp (enligt beslut eller deklARATION) på de olika inkomstitlarna, medan en särskild inkomsthuvudgrupp innehåller justeringsposter, s.k. betalningsdifferenser, så att de totala inkomsterna av skatter på statsbudgeten blir kassamässiga. I kapitel 5 Statsbudgetens utfall ingår även en redovisning av prognostiserat utfall för statens periodiserade skatteintäkter på statsbudgeten, vilket innebär att debiterade skatter hänförs till ett specifikt inkomstår (se vidare 6.4 nedan).

Avgifter och bidrag

I resultat- och balansräkningarna redovisas i princip statens samtliga avgifter och bidrag enligt bokföringsmässiga principer, vilket bl.a. innebär att endast utgifter som avser årets förbrukning redovisas som kostnader i resultaträkningen. På statsbudgeten redovisas endast avgiftsinkomster som berörd myndighet inte får behålla, vanligen avser detta offentligrättsliga avgifter. Därutöver redovisas vanligen de avgiftsinkomster som myndigheter får ta ut enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191), dvs. avgifter av tillfällig natur eller av mindre värde, som en utgiftsreduktion på anslaget.

Övriga avgifter är sådana från offentligrättslig verksamhet och från uppdragsverksamhet som myndigheten får behålla. Dessa avgifter, liksom bidrag som myndigheten får behålla samt kostnader i den verksamhet som finansieras med dessa medel, redovisas som intäkt/kostnad i resultaträkningen medan de vanligen inte har någon påverkan på utfallet på enskilda anslag och inkomstitlar på statsbudgeten. Nettobetalningar från avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet påverkar dock saldot på myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret (RGK) och därmed Riksgäldskontorets nettoutlåning, vilket i sin tur påverkar statsbudgeten och statens lånebehov.

Transfereringar

Transfereringar redovisas på statsbudgeten när betalning sker (kassamässigt). I resultaträkningen redovisas de i princip enligt bokföringsmässiga grunder. Vanligen är det dock inte aktuellt med periodiseringar, utan kostnad och utbetalning sammanfaller i de flesta fall. Periodiseringar görs i fall där en kostnad tydligt är

hänförlbar till ett visst år. Exempel på detta är Sveriges avgift till Europeiska unionen (EU).

Avsättning för framtida åtaganden

I resultaträkningen redovisas förändringen av avsättningar för åtaganden som leder till utgifter i framtiden som kostnad, medan statsbudgeten belastas normalt först när utgiften uppstår, dvs. i praktiken vanligen när betalning sker.

Löner, varor och tjänster m.m.

Löner, varor och tjänster och andra driftkostnader redovisas utgiftsmässigt, dvs. vid anskaffningstillfället, på statsbudgeten, medan endast utgifter för förbrukning under året redovisas som kostnad i resultaträkningen.

Andel av företags vinst/förlust

Andelar i dotter- och intresseföretag redovisas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden, vilket innebär att statens andel av företagens vinst/förluster redovisas som en intäkt/kostnad i resultaträkningen. På statsbudgeten redovisas en inkomst först när staten erhåller utdelning från ett företag.

Orealiserad valutavinst/förlust och upplupen räntekostnad

Räntor på statsskulden redovisas på olika sätt på statsbudgeten och i resultaträkningen. Orealiserade valutaförluster och upplupna räntekostnader för nollkupongobligationer påverkar exempelvis resultaträkningen men inte statsbudgeten.

Korrigeringsposter på statsbudgeten

För att komma fram till statsbudgetens saldo som motsvarar statens lånebehov, har två poster införts på statsbudgeten som inte har någon motsvarighet i resultaträkningen: "Riksgäldskontorets nettoutlåning" och "kassamässig korrigerings". RGK lånar bl.a. ut medel till statliga investeringar som inte finansieras via anslag. Dessutom placerar myndigheter överskottslikvi-

ditet i RGK. Nettobetalningsströmmarna från denna verksamhet redovisas på en egen rad på statsbudgeten som benämns Riksgäldskontorets nettoutlåning. Den kassamässiga korrigeringen utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot av utfallet på statsbudgetens anslag och inkomstitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning.

Eliminering av interna mellanhavanden

När resultat- och balansräkningarna konsolideras elimineras samtliga interna transaktioner inom staten. Ett exempel är att inkomsterna på statsbudgeten ingår sociala avgifter för statens anställda och anslagen belastas med motsvarande utgifter. Det medför att den del av sociala avgifter som inte överförs till AP-fonderna är bruttoredovisad på statsbudgeten men är eliminerad i resultaträkningen.

Ett annat exempel gäller redovisningen av statens lokalkostnader, som skiljer sig åt mellan statsbudgeten och resultaträkningen. Interna hyresintäkter hos Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk elimineras mot myndigheters lokalkostnader i resultaträkningen. På statsbudgeten belastas anslagen med internt fakturerade hyror. Detsamma gäller andra avgifter för köp och försäljning mellan myndigheterna. Statsbudgetens anslag belastas med intern fakturering, men i resultaträkningen elimineras dessa kostnader liksom motsvarande intäkter.

6.3 Härledning av statsbudgetens saldo från resultaträkningen

Av föregående avsnitt framgår att det finns väsentliga skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten och att det därför inte är möjligt att på ett heltäckande sätt skapa jämförelse mellan enskilda rader i statsbudgetens utfall respektive i resultaträkningen eller i finansieringsanalysen.

Eftersom det finns ett samband mellan utgifter/inkomster, kostnader/intäkter och betalningar är det möjligt att utifrån resultaträkningen via finansieringsanalysens saldo (statens nettoupplåning) komma fram till statsbudgetens saldo. Med hjälp av tabell 6.2 är det möjligt att

förklara sambanden mellan resultaträkningens saldo, finansieringsanalysens saldo och statsbudgetens saldo (statens lånebehov).

För att komma från resultaträkningens saldo till statsbudgetens saldo måste flera justeringar göras. Dessa kan grupperas i justeringar för transaktioner i resultaträkningen som inte medför betalningar, justeringar för förändringar av fordringar och skulder i balansräkningen, övriga transaktioner som påverkar betalningar samt justeringar hänförliga till statsskulden.

Justeringar för transaktioner som inte medför betalningar

I resultaträkningen ingår vissa poster som inte medför betalningar, t.ex. avskrivningar och orealiserade valutakursförändringar, som måste tas bort för att komma fram till statsbudgetens saldo. Av de orealiserade valutakursvinsterna på 9,6 miljarder kronor var 4,5 miljarder kronor hänförliga direkt till statsskulden och 5,1 miljarder kronor till skuldskötselinstrument och terminskontrakt.

Avskrivningar, avsättningar och förändring av fonder medför inte några betalningar och påverkar således inte statsbudgetens saldo. Detsamma gäller för resultatandelar i dotter- och intresseföretag och realisationsvinster/förluster.

Justeringar av förändringar av skulder och fordringar

Förändringar av skulder och fordringar påverkade statsbudgetens saldo med 12,2 miljarder kronor, varav -3,3 miljarder kronor är hänförliga till förutbetalda och upplupna poster kopplade till statsskulden och -9,0 miljarder kronor var hänförliga till fordringar och skulder som rör skatter och transfereringar. Statens betalningsnetto har således påverkats positivt av förändringar av skulder och fordringar. Mer information om orsakerna till förändringar av skulder och fordringar ges i balansräkningen och i finansieringsanalysen.

Tabell 6.2 Samband mellan resultaträkningens under-/överskott och statsbudgetens saldo

Miljoner kronor

Resultaträkningens under-/överskott	-16 818
<i>Justeringar för poster som inte medför betalningar</i>	<i>4 446</i>
Orealiserade valutakursförändringar (not 11 till BR)	-9 617
Avskrivningar och nedskrivningar m.m. inkl. nedskrivning av studielån (summan av not 9 till RR och del av not 56-57 till FA)	33 693
Avsättningar och fondering m.m. (förändring i BR mellan 2003 och 2004 i not 41-43 samt del av not 56-57 till FA)	6 316
Resultatandelar (not 10 till RR)	-26 319
Realisationsvinster/förluster (del av not 57 till FA)	373
<i>Justering för förändring av fordringar och skulder</i>	<i>12 165</i>
Skatter och transfereringar (del av not 34 och del av not 46 till BR, motsv. info i not 54 och 56 till FA)	-8 954
Statsskuldförvaltningen (not 63 till FA)	-3 251
Övriga förändringar (not 58 samt del av not 62 till FA)	24 370
<i>Övriga transaktioner som påverkar betalningar</i>	<i>-36 681</i>
Investeringar (not 59 till FA)	-38 835
Försäljningsinkomster hänförliga till anläggningstillgångar (enl. FA)	295
Nettoutlåning (enl. FA spec. i not 60 till FA)	-6 931
Utdelningar från statliga bolag (not 55 till FA)	8 790
Nettoökning av statens lån (=Finansieringsanalysens saldo)	-36 888
<i>Justeringar hänförliga till statsskulden</i>	<i>-16 455</i>
Förändring av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar, myndigheters innehav av statsskuldpaper samt övriga poster.	-16 455
Statsbudgetens saldo	-53 343

Anm. RR = Resultaträkningen
BR = Balansräkningen
FA = Finansieringsanalysen

Övriga transaktioner som påverkar betalningar

Några transaktioner som medför betalningar, exempelvis investeringar, statens utlåning och utdelningar på statens aktier, redovisas i balansräkningen men inte i resultaträkningen och måste således läggas till resultaträkningens saldo för att komma fram till statsbudgetens saldo.

Investeringar i anläggningstillgångar uppgick till 38,8 miljarder kronor under året.

Statens nettoupplåning

Nettoökningen av statens lån, dvs. statens nettoupplåning under året, uppgick till 36,9 miljarder kronor. Denna post är identisk i absoluta tal med saldot i finansieringsanalysen, dvs. ”statens nettoupplåning”.

Justeringar som är hänförliga till Statsskulden

Statens nettoupplåning var 16,5 miljarder lägre än statsbudgetens saldo. Skillnaden mellan statens nettoupplåning och statsbudgetens saldo beror på att det finns transaktioner som påverkar statsskulden men som inte påverkar statsbudgetens saldo. Det gäller t.ex. förändringar under året av RGK:s fordringar och skulder som är hänförliga till statsskuldsvärdningen. Exempelvis förklarar ökningen av skulder avseende s.k. CSA-avtal 6,3 miljarder av skillnaden på 16,5 miljarder kronor. Å andra sidan finns det transaktioner som påverkar statsbudgetens saldo men som påverkar statsskulden först efterföljande perioder, exempelvis RGK:s kortsiktiga placeringar på marknaden av betalningsöverskott på statsverkets checkräkning. Förändringen av kortsiktiga placeringar förklarar ytterligare 7,5 miljarder kronor av skillnaden mellan statens nettoupplåning och statsbudgetens saldo.

Kärnavfallsfondens och Insättningsgarantinämndens köp och försäljningar av statspapper påverkar statsverkets checkräkning, men elimineras i årsredovisningen för staten. Därför måste även ett netto av dessa läggas till för att komma till lånebehovet.

6.4 Skatter enligt resultaträkningen

I den konsoliderade resultaträkningen för staten redovisas skatterna för budgetåret 2004 till 838,6 miljarder kronor. I statsbudgeten redovisas emellertid skatterna för 2004 till 637,0 miljarder kronor. Skillnaden gentemot statsbudgetens skatteinkomster förklaras till stor del av att skatterna, som de redovisas i resultaträkningen, inkluderar medel som överförs till pensionssystemet samt att arbetsgivaravgifter för statligt anställda konsolideras. En detaljerad redovisning av utfallet presenteras i avsnitt 5.2.6, statsbudgetens skatter 2004.

Tabell 6.3 Beräkning av skatter enligt resultaträkningen med utgångspunkt från skatterna i statsbudgeten

Miljarder kronor

	Utfall 2004	Utfall 2003
1000 Skatter m.m. i statsbudgeten	637,0	608,5
Återläggning av skatter till RR	165,0	160,2
Medel som i SB förs till AP-fonderna	147,3	142,6
Medel som i SB förs till RGK	17,6	17,6
Skatter som inte ingår i RR	-24,6	-24,0
Arbetsgivaravgifter	-22,2	-21,7
Särskild löneskatt	-2,3	-2,2
Myndighetsskatter	-0,1	-0,1
Återläggning i RR av transfereringar i SB	41,3	37,3
Nedsättningar	7,6	7,0
Momskompensation till kommuner	32,5	28,0
Kompetenssparmedel som förs till RGK	1,2	2,3
Avgifter som redovisas som skatter i RR	11,4	12,2
Riksbankens överskott	6,1	7,5
AB Svenska Spels överskott	3,7	3,3
Övrigt	1,7	1,4
Betalningsdifferenser	4,9	3,8
Periodiseringar	3,5	-1,3
Periodiserade intäkter av skatter	1,6	1,6
Periodisering, övriga myndigheter	-0,4	0,1
Upplupna kostnader, kommunalskatt	9,8	4,7
Värdereglering	1,2	2,2
Konstaterade uppbördsförluster	-8,7	-10,0
Skatter m.m. enligt resultaträkningen	838,6	796,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. RGK betecknar Riksgäldskontoret.
RR = Resultaträkningen
SB = Statsbudgeten

Redovisningen av pensionssystemet sker vid sidan av statsbudgeten, men utgör en del av skatterna i resultaträkningen. Således återläggs de överförda medlen till AP-fonderna och till Riksgäldskontoret i beräkningen av skatterna som ingår i resultaträkningen.

Arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt som betalas av statliga myndigheter m.fl. konsolideras i resultaträkningen, dvs. de subtraheras från skatterna redovisade på statsbudgeten i syfte att beräkna skatter enligt resultaträkningen.

På statsbudgetens inkomstsida redovisas ett flertal nedsättningar vilka är att betrakta som transfereringar. Hit räknas t.ex. sysselsättningsstödet till kommuner och landsting som redovisas under inkomsthuvudgruppen 1700 *Nedsättningar*. Även kompetenssparmedlen som förs till Riksgäldskontoret och kompensationen för mervärdesskatt till kommuner och landsting återfinns bland transfereringarna. I resultaträkningen återläggs dessa transfereringar.

Överskotten från Riksbanken och AB Svenska Spel redovisas som avgifter i statsbudgeten, men som skatter i resultaträkningen. Samma klassificering gäller även andra avgifter under inkomsttypen 2000, t.ex. ränteinkomster.

Dessa adderas därför till skatterna i resultaträkningen. Betalningsdifferenser och anstånd avser dels skatter som har debiterats under 2003, men som ännu inte har betalats, dels kompletteringsbetalningar för skatter som avser 2003, men som ännu inte har debiterats.

Periodiseringarna av statens skatter på statsbudgeten som redovisas kapitel 5 (se bl.a. tabell 5.15) innehåller bl.a. skillnaden mellan debiteringar avseende inkomståret och debiteringar bokförda under budgetåret. Dessutom ingår det periodiseringar till följd av slutregleringar av kommunalskattemedel, samt värdering av utestående fordringar. Korrigeringar för uppbördsförluster avser dels restförda skatter som inte redovisas över skattekontot, dels avskrivningar av tidigare restförda skatter. Restföringar av skatter som inte redovisas över skattekontot återläggs eftersom det enbart är den kassamässiga inbetalningen som tidigare har bokförts på budgeten. En återvunnen restföring blir därför en merinkomst på statsbudgeten. Avskrivna fordringar måste återläggas eftersom dessa medel tidigare har redovisats som restförda skatter på statsbudgeten.

7

Statliga garantier och krediter

7 Statliga garantier och krediter

7.1 Statliga garantier

Staten har garantiåtaganden i form av insättningsgaranti och investerarskydd, garantier om tillförsel av kapital, exportgarantier och u-kreditgarantier, andra slags kreditgarantier samt pensionsgarantier. Flera av åtagandena är mycket stora och förknippade med relativt hög risk. Därtill kommer att åtagandena eller grupper av åtaganden till stora delar utsätts för samma riskfaktorer (t.ex. ränteutvecklingen). Garantiportföljen är därmed varken balanserad eller diversifierad.

I avsnitt 7.1.1 redovisas garantiportföljen. Riskerna i portföljen analyseras i avsnitt 7.1.2. Avsnitten 7.1.3–7.1.5 behandlar dels vilka avsättningar som görs för framtida garantiförluster⁵, dels vilka tillgångar som finns i garanti verksamheten och slutligen hur dessa förhåller sig till varandra. Betalningsflödena i garantiverksamheten under 2004 och hur dessa påverkar statens finanser redovisas i avsnitt 7.1.6.

7.1.1 Statens garantiportfölj

Statens garantiportfölj uppgår till 703 miljarder kronor. I summan ingår inte kapitaltäckningsgarantier eftersom dessa är obegränsade till tid och belopp och därför inte värderas. Inte heller ingår investerarskyddet där uppgifter för närvarande saknas om storleken på de skyddade tillgångarna.

Garantierna hanteras av fem myndigheter: Insättningsgarantinämnden (IGN), Riksgäldskontoret (RGK)⁶, Exportkreditnämnden (EKN), Statens bostadskreditnämnd (BKN) samt Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida).

Störst av åtagandena är insättningsgarantin (475 miljarder kronor), garantier om tillförsel av kapital (84 miljarder kronor), exportgarantier och u-kreditgarantier (71 miljarder kronor) samt kreditgarantier av olika slag (61 miljarder kronor). Övriga åtaganden, främst pensionsgarantier, uppgår till 12 miljarder kronor.

⁵ I texten används termerna förväntad kostnad och förväntad förlust. Skillnaden mellan dessa är att i förväntad kostnad ingår även de administrativa kostnaderna vilka inte ingår i förväntad förlust.

⁶ För garantikapital gäller att RGK endast rapporterar åtagandets storlek. I övrigt hanteras dessa åtaganden av respektive ansvarigt departement.

Därutöver redovisas utfästelser om att ställa ut garantier på 61 miljarder kronor för i huvudsak exportgarantier.

Tabell 7.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2004-12-31

Miljoner kronor

Typ av garanti	Garantier	Utfästelser
Insättningsgarantin och investerarskyddet¹	475 000	
Garantier om tillförsel av kapital²	84 244	
Grundfundsförbindelser	1 030	
Garantikapital	75 214	
Övrigt	8 000	
Exportgarantier m.m.	70 897	61 317
Exportgarantier	69 033	60 664
Baltramen	22	161
U-kreditgarantier	1 842	492
Kreditgarantier	61 126	
Infrastruktur	39 276	
Bostadsfinansieringsinstitut	6 515	
Bostadskrediter	9 183	
Internationella åtaganden	5 558	
Övrigt	594	
Övriga garantier	11 550	
Pensionsgarantier ³	9 880	
Affärsverk m.fl.	1 670	
Summa	702 817	61 317

¹ Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2003. För investerarskyddet saknas uppgift om storleken på de skyddade tillgångarna.

² För de två kapitaltäckningsgarantierna har inte några värden uppskattats eftersom garantierna är obegränsade till tid och belopp.

³ Åtagandet avser den 31 december 2003.

Av åtagandena ovan redovisas 561 miljarder kronor som ansvarsförbindelser inom linjen eftersom åtagandena inte riskbedömts och inga avsättningar gjorts för framtida förluster.

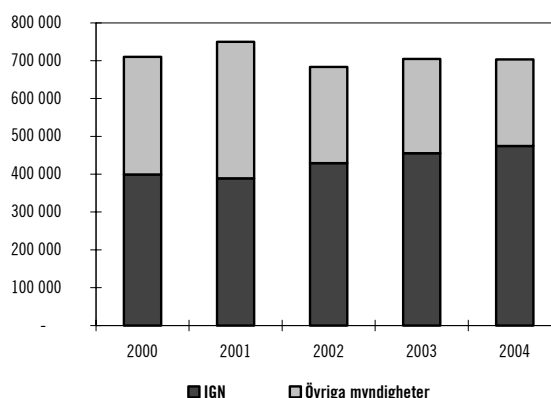
Riksdagen har beslutat att EKN får binda staten för exportgarantier upp till 200 miljarder kronor. Regeringen har för 2004 bemyndigat EKN att av denna ram använda 175 miljarder kronor. För EKN:s investeringsgarantier finns en särskild ram på 10 miljarder kronor och den s.k. Baltramen har en ram på 2 miljarder kronor. Den totala ramen för Sidas garantiåtaganden uppgår till 12 miljarder kronor, varav 1 miljard kronor får användas för Sidas fristående garantier. Ramarna för BKN:s kreditgarantier till kooperativa bostadsrättsföreningar och för kommunala åtaganden är 1 respektive 3 miljarder kronor. Ramen för BKN:s s.k. nya garantier är 10 miljarder kronor. Inom RGK:s garantigivning

finns ramar för enskilda projekt och några mindre program.

Storleken på den statliga garantiportföljen har under de senaste fem åren uppgått till ca 700 miljarder kronor. Från och med hösten 2001 till och med första halvåret 2002 ökade åtagandena tillfälligt genom flyggarantiförsäkringarna utfärdade av RGK.

Diagram 7.1 Garantiåtaganden 2000 – 2004

Miljoner kronor

Insättningsgaranti och investerarskydd

Syftet med insättningsgarantin är att stärka konsumentskyddet för allmänhetens insättningar i banker och värdepappersbolag. Garantin kan sägas innebära att konsumenterna erbjuds ett säkert placeringsalternativ. Garantins existens antas också minska risken för uttagsanstormningar.

De garanterade insättningarna har under de senaste fem åren varierat mellan 389 och 475 miljarder kronor. Insättningsgarantins omfattning och utformning styrs av regelverk inom Sverige och EU. Maximalt belopp som betalas ut som ersättning är 250 000 kronor per kund och institut. Samma ersättningsbelopp gäller för investerarskyddet, vilket omfattar värdepapper och medel som banker och värdepappersbolag hantear för kunders räkning.

Insättningsgarantin har ännu inte behövt tas i anspråk sedan den infördes 1996. Under 2004 inträffade de första ersättningsfallen inom investerarskyddet. När det inträffar ersättningsfall beträffande institut som driver verksamhet i både Sverige och annat land finns behov av samarbete mellan IGN och andra länders ersättningssystem.

Regeringen tillsatte i början av 2004 en utredning som skulle se över insättningsgarantisystemet och investerarskyddet med inriktning på att föreslå en framtida utformning av systemet. Utredningen, som blev färdig i mars 2005 (SOU 2005:16), föreslår att insättningsgarantin i högre grad anpassas till den statliga garantimodellen och att värdering, prissättning och redovisning skall göras på liknande sätt som för övriga garantier. Utredningen föreslår att investerarskyddet även fortsättningsvis skall ligga utanför det statliga garantisystemet. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Garantier om tillförsel av kapital

I stället för att staten direkt tillför kapital till ett företag kan garantier ställas ut där staten åtar sig att under vissa betingelser tillskjuta kapital. En sådan garanti är en relation mellan två parter: företaget och staten som utfärdare av garantin. Men garantin skyddar i praktiken tredje part, dvs. företagets kunder och intressenter.

En *kapitaltäckningsgaranti* innebär att staten åtar sig att ovillkorligen tillskjuta kapital till ett bolag i ett utsatt läge. Sedan införandet av garantimodellen 1997 har inga nya kapitaltäckningsgarantier utfärdats. Garantier som är obegränsade till tid och belopp är nämligen inte förenliga med garantimodellen eftersom det i praktiken inte går att prissätta risker för obegränsade åtaganden.

Det finns två kapitaltäckningsgarantier kvar, båda inom infrastruktursektorn (avseende Arlandabanan och de svenska landförbindelserna till Öresundsbron).

En *grundförförbindelse* är i likhet med kapitaltäckningsgarantin en tvåpartsgaranti, men innebär ett begränsat åtagande i belopp och/eller tid. Staten har åtaganden på 1 miljard kronor till tre svenska finansieringsinstitut (Svensk Exportkredit, Skeppshypotekskassan och Sveriges Allmänna Hypoteksbank).

Sveriges medlemsåtagande i nio internationella finansieringsinstitut (Världsbanken, Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken, regionala utvecklingsbanker m.fl.) består av inbetalt kapital och *garantikapital*. Garantikapitalet innebär att svenska staten förbinder sig att tillhandahålla ett visst kapitalbelopp utöver det kapital som Sverige direkt betalat in till berört institut. Dessa åtaganden uppgick vid utgången av 2004 till 75 miljarder kronor.

Sedan 2002 finns en garanti som innebär en rätt för Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) att vid varje tillfälle tillföras kapital inom en begränsad ram. Denna ram, som från början var 10 miljarder kronor, minskar med 1 miljard per år och uppgick 2004 till 8 miljarder kronor. Återbetalning av utnyttjat belopp skall ske inom den ovan nämnda ramen.

Exportgarantier och u-kreditgarantier

Exportgarantier

EKN skall främja svensk export genom att mot en premie erbjuda företag, banker och andra finansieringsinstitut statliga garantier mot förluster vid exportaffärer och utlandsinvesteringar. Garantierna fungerar som en försäkring där svenska staten tar vissa risker, exempelvis att betalning inte erhålls enligt avtal. Exportgarantier kan även användas som säkerhet hos banker och underlättar på så sätt konkurrenskraftig finansiering av exportaffärer.

Under 2004 ställde EKN ut nya garantier om drygt 20 miljarder kronor, en ökning med 23 procent. Engagemanget i exportgarantier inklusive utfästelser uppgick vid slutet av året till 130 miljarder kronor. Utvecklingen av produkter för små och medelstora företag har fortsatt. Utvidgningen av EU under 2004 har medfört restriktioner för EKN:s garantigivning. EKN är förhindrad att utfärda nya garantier för s.k. korta affärer (kredittid understigande två år) på dessa marknader.

Engagemanget inklusive utfästelser inom den särskilda garantiramen för Baltikum, Ryssland med flera länder (Baltramen) har minskat med en tredjedel under 2004. Detta är en följd av den fortgående normaliseringen av förutsättningarna för EKN:s ordinarie garantiverksamhet i dessa länder.

U-kreditgarantier

En u-kredit är en vanlig exportkredit som beviljas av Sida för projekt som bedöms få betydande utvecklingseffekter i det berörda landet och som inte kan bära kostnaderna för en normal finansiering på kommersiella villkor.

Sidas totala engagemang inklusive utfästelser uppgick vid årets slut till 2,3 miljarder kronor, vilket är mindre än hälften av engagemanget två år tidigare. Förändringen beror dels på att volymen nya utfästelser minskat kraftigt samtidigt

som befintligt engagemang har trappats av, dels på att en stor del av engagemangen är i valuta, främst dollar, där kursen fallit under de senaste åren.

Kreditgarantier

Den vanligaste formen av enskilda garantiåtaganden är kreditgarantier. En sådan innebär att staten tar på sig hela eller delar av kreditrisken vid finansiering av investeringar i infrastruktur, bostäder etc., men överlåter själva kreditgivningen till andra långgivare.

I några fall sköter bolagen sin finansiering genom att emittera obligationer på kreditmarknaden. RGK ställer då ut en kreditgaranti för varje enskild lånetransaktion och även för de derivatransaktioner som bolaget ingår med olika motparter. För att inte tillföra finansiella risker utöver den reala risken i projekten har RGK upprättat riktlinjer för bolagens upplåning, portföljhantering och valutaexponering.

Nedan beskrivs kreditgarantier inom olika områden förutom exportgarantierna och u-kreditgarantierna som redan behandlats.

Infrastruktur

De garanterade infrastrukturprojekten är Öresundsbron (där åtagandet delas solidariskt med danska staten) och de s.k. Stockholms- och Göteborgslederna. Staten garanterar den upplåning som respektive företag gör på kreditmarknaden. Tillsammans uppgår kreditgarantierna till över 39 miljarder kronor, vilket är i nivå med föregående år.

Bostadsfinansieringsinstitut

Kreditgarantier får ställas ut för Venantius AB:s upplåning på högst 22 miljarder kronor. Åtagandet minskade under det gångna året med över 3 miljarder kronor till knappt 7 miljarder kronor.

Bostadskrediter

Kreditgarantier för finansiering av bostadsbyggande utfärdas av BKN för att främja bostadsförsörjningen. Statliga kreditgarantier kan lämnas för ny- och ombyggnad av bostäder (två skilda regelverk för nya respektive äldre garantier), för vissa kommunala åtaganden samt lån till kooperativa hyresrättsföreningar. Bostadskreditgarantierna uppgick vid slutet av 2004 till drygt

9 miljarder kronor, en minskning med närmare 2 miljarder kronor under året.

Under 2004 trädde ett nytt, tidsbegränsat, regelverk för garantierna i kraft. Den maximala storleken på garantierna skall som huvudregel kopplas till ett hållbart marknadsvärde i stället för som tidigare till bidragsunderlaget.

Internationella åtaganden

De internationella garantierna gäller dels krediter från Nordiska investeringsbanken för enskilda projekt i olika länder på knappt 6 miljarder kronor, dels några beloppsmässigt mindre garantier till tre östeuropeiska länder (där de garanterade lånen skall lösas under 2006) samt till Sverigehuset i Sankt Petersburg.

Övrigt

Det finns ett tusental kreditgarantier på relativt små belopp avsedda att främja sysselsättningen inom lantbruk och glesbygd om totalt 123 miljoner kronor. Dessa garantiprogram är nu stängda för ny garantigivning.

Vidare finns en garanti till Green Cargo AB för en finansiell lease på 170 miljoner kronor och en under 2004 utställd garanti på 55 miljoner kronor för Fonden för den mindre skeppsfarten.

Sida bedriver en försöksverksamhet med fristående garantier inom en ram på 1 miljard kronor. Hittills har Sida ställt ut garantier på 230 miljoner kronor för fyra olika engagemang i Afrika.

Pensionsgarantier

Garantier för pensionsåtaganden utgör ett tryggt av upparbetade avtalspensioner för dem som var anställda när statliga myndigheter har bolagiserats. I vissa fall har de aktuella delarna av företagens (de före detta myndigheternas) pensionsskulder tryggats direkt genom garanti. I andra fall finns försäkringar hos Försäkringsbolaget Pensionsgaranti (FPG) som sedan garanteras indirekt genom en efterborgen från staten. I några fall har medlen som skall finansiera pensionerna förts till stiftelser som sedan garanteras direkt eller indirekt av staten.

Uppgifter om storleken på pensionsåtagandena lämnas först under våren, vilket gör att uppgifter saknas från senaste årsskifte. Åtagandet den 31 december 2003 uppgick till närmare 10 miljarder kronor.

7.1.2 Portföljens riskprofil

Statens garantiportfölj innehåller obalanser eftersom åtagandena tillkommer på politiska grunder och inte i diversifieringssyfte. Flera av åtagandena är mycket stora och förknippade med relativt hög risk. Därtill kommer att åtagandena eller grupperna av åtaganden i stora delar utsätts för samma riskfaktorer (t.ex. konjunktur och ränteutveckling).

Det saknas för närvarande möjligheter att mäta och redovisa den samlade portföljens riskprofil. Regeringen gav därför i mars 2004 RGK i uppdrag att samordna ett arbete med övriga garantimyndigheter för att få till stånd en gemensam riskredovisning inom garantiområdet. Uppdraget avrapporterades i mars 2005 och innehåller förslag som skall göra garantimyndigheternas riskredovisningar jämförbara (*Gemensam kostnads- och riskredovisning för statens garantimyndigheter*, Dnr Fi 2005/1595/FIA).

Nedan följer en beskrivning av de olika typerna av risker i garantiportföljen samt en bedömning av riskläget. Bedömningarna har utförts av respektive ansvarig garantimyndighet eller ansvarigt departement.

Insättningsgarantin är statens största garantiåtagande. Risken för infriande varierar med konjunkturen, men även med den finansiella situationen för enskilda banker. Det mest troliga krisscenariot är att ett värdepappersbolag eller en mindre bank går i konkurs. Den totala skadeutbetalning som då beräknas ske bedöms kunna täckas av insättningsgarantins ackumulerade garantiavgifter.

Risken för infriande av *investerarskyddet* får i allt väsentligt anses vara densamma som för insättningsgarantin. IGN har bedömt att den skyddslagstiftning och de rutiner för internkontroll som finns utgör en tillräcklig säkerhet för de allra flesta investerare i händelse av fallissemang i ett värdepappersinstitut. Det har därför inte ansetts nödvändigt att bygga upp en fond för att säkerställa betalningsberedskap i förväg.

Finansinspektionen har bedömt att banksektorn varit stabil under 2004. Däremot har fyra värdepappersbolag försatts i konkurs under året, vilket i två av fallen föranlett framställningar om ersättning från investerarskyddet. IGN bedömer att ersättning kommer att betalas i det ena fallet men att förutsättningar för detta saknas i det andra fallet. IGN:s beslut i det senare fallet har överklagats till länsrätten.

Risken för infrianden av *kapitaltäckningsgarantierna* till Arlandabanan och de svenska landförbindelserna till Öresundsbron – obegränsade till tid och belopp – är bl.a. beroende av lönsamheten i projekten.

Åtagandena i form av *garantikapital* till internationella finansieringsinstitut är exponerade mot landspecifika risker, till stor del i länder med relativt hög kreditrisk.

Instituten, som är exponerade mot landrisker, är prioriterade långgivare med god kapacitet att hantera kreditförluster och har dessutom en konservativ kreditgivning. De bedöms av dessa anledningar vara behäftade med relativt sett låg risk.

Riskerna för infrianden av *exportgarantier* varierar över olika länderkategorier (politisk och ekonomisk utveckling i respektive land) och kommersiella förutsättningar i de olika affärerna (kommersiella risker). Under en rad år har EKN kunnat notera en relativ minskning av andelen rena statsrisker och en stark ökning av företags- och projektrisker. Som andel av utestående utfästelser och garantier i kronor är dock nära hälften av engagemangen rena statsrisker eller risker på annan offentlig aktör.

Vid utgången av 2004 svarade de fem största riskerna för 54 procent av EKN:s bundna engagemang. Den största enskilda risken (22 procent), som har stor påverkan på obalansen i EKN:s portfölj, gäller garantin för leveransen av JAS Gripen till Sydafrika.

För *u-kreditgarantierna* är det inte bara utvecklingen i Zimbabwe som orsakat stora skaderegleringar, utan även skadeersättningar avseende Ghana och Pakistan i enlighet med Parisklubbsavtal.

Flertalet av de företag inom *infrastruktur och bostadsfinansiering* vars åtaganden garanteras av staten har en verksamhet som gör att deras lönsamhet är mycket beroende av ränteläget, den allmänna konjunkturen samt projektspecifika risker och då framförallt trafikutvecklingen för Öresundsförbindelsen.

Exponeringen mot fastighetsmarknaden (inom området bostadsfinansiering) har minskat under 2004, till stor del beroende på att Venantius avvecklat delar av sin låneportfölj och att bolagets finansiella ställning förbättrats. För bostadskreditgarantierna bedöms risken ha minskat genom det låga ränteläget och den fortsatt goda ekonomiska utvecklingen med stigande fastighetsvärden i många regioner. *Pensions-*

garantierna, slutligen, är av varierande risk. Gruppen är relativt stor och inom gruppen finns många olika åtaganden i statliga bolag. Riskerna bedöms totalt sett som små p.g.a. tillgängligt buffertkapital hos FPG och en konservativ placeringspolicy hos Postens pensionsstiftelse.

7.1.3 Avsättningar för framtida garantiförluster

Den avgift eller premie som garantimyndigheterna tar ut skall avspegla risken i åtagandet (utom avgifterna för insättningsgarantin och investerarskyddet, vilka regleras i lag⁷). På så sätt skall avgifterna motsvara kostnaderna för de framtida infrianden och skadeersättningar som myndigheterna kan komma att betala till sina garantitagare.

I tabell 7.2 redovisas de avsättningar som gjorts av RGK, EKN och Sida för framtida garantiförluster samt hur avsättningarna står i relation till myndigheternas engagemang. Vidare visas hur avsättningarna förändrats under 2004.

Förväntade kostnader

Som ett mått på risken i garantiåtagandena värderar RGK, EKN och Sida sina förväntade kostnader och avsätter medel för dessa på balansräkningarnas skuldsida⁸.

⁷ Avgifterna för insättningsgarantin och investerarskyddet regleras i särskild lagstiftning baserad på EG-direktiv. För insättningsgarantin skall bankinstitutens sammanlagda avgifter uppgå till en viss andel av de garanterade insättningarna. Om de behållna avgiftsmedlen nått den målsatta nivån skall avgiftsuttaget vara 0,1 procent av de garanterade insättningarna. För investerarskyddet tas endast en administrativ avgift ut. De ersättningsfall som uppstår finansieras i efterhand av de företag som omfattas av skyddet.

⁸ RGK gör inte avsättningar för garantier till internationella finansieringsinstitutioner. Inga avsättningar görs heller för garantier utställda av affärsverk och garantier utställda av andra myndigheter utan stöd av regeringsbeslut. Dessa åtaganden redovisar RGK således inom linjen.

Tabell 7.2 Avsättningar för framtida garantiförluster 2004-12-31

Miljoner kronor

Myndighet/ typ av garanti	Avsättningar för förväntade kostnader	Avsättningar för oförväntade förluster	Avsättningarna i relation till engagemang ¹	Förändring i avsättningar under 2004
RGK	2 471		3%	-931
EKN	3 060	5 198	11%	-364
Baltramen	1		5%	-43
Sida	217 ²	116	14%	-318
Summa	5 749	5 314	8%	-1 656

¹ Engagemangen för EKN, Baltramen och u-kreditgarantierna ingår i garantiförbindelser och vissa utfästelser.

² Därutöver visar en riskvärdering för Sidas fristående garantier på en förlustrisk på 49 miljoner kronor.

Förändringen i RGK:s avsättningar beror främst på minskad risk i garantierna till Öresundsbron (700 miljoner kronor) och Venantius (250 miljoner kronor).

EKN:s avsättningar har minskat med ca 360 miljoner kronor sedan 2003 bl.a. som en följd av översyn av enskilda, stora galdenärsengagemang vilka har lett till lägre riskreserveringar.

För Sidas del beror de minskade avsättningarna för u-kreditgarantierna främst på ett minskande engagemang samt stora skaderegleringar under året.

Oförväntade förluster

Utöver avsättning för förväntade kostnader gör EKN och Sida en avsättning för risken för oförväntade förluster. Dessa representerar osäkerhet i de framtida utfallen och mäter den största förlust som man uppskattar kan inträffa med en viss sannolikhet. I EKN:s och Sidas fall har man valt 95 procents säkerhetsnivå. Avsättningen tar hänsyn till hur hög koncentrationsrisk EKN och Sida har i sina engagemang, dvs. om åtagandena är koncentrerade till vissa länder och/eller branscher.

Avsättningar till fonder

IGN och BKN gör inga avsättningar för framtida garantiförluster. På balansräkningens skuldsida redovisar de fonder uppbyggda av verksamhetens ackumulerade resultat. Fondernas

bokförda värde uppgick vid slutet av 2004 till 14,3 miljarder kronor för IGN och 1,5 miljarder kronor för BKN.

7.1.4 Tillgångar i garantiverksamheten

Garantiverksamheten finansieras av avgifter som betalas av garantitagaren. I vissa fall subventioneras avgiften över statsbudgeten. Avgifterna placeras på räntekonton i RGK eller i värdepapper. Staten har även tillgångar i form av fordringar från tidigare infriade garantier.

Värdepappersinnehav och andra placeringar

IGN placerar huvuddelen av sina tillgångar i statsskuldväxlar och statsobligationer. Tre externa kapitalförvaltare har fått i uppdrag att inom nämndens fastställda placeringspolicy bedriva en aktiv förvaltning av avgiftsmedlen.

EKN och Sida placerar avgiftsmedlen i utländsk valuta från exportgarantier och u-kreditgarantier på bankkonton, valutakonton och valutadepositioner i svenska banker samt företagscertifikat.

Räntekonton hos RGK

En del av avgifterna redovisas på räntebärande konton hos RGK. Även återvinningar från tidigare infrianden (skador) tillförs kontona. Från de räntebärande kontona i RGK görs "utbetalningar" för infrianden och myndigheternas administrationskostnader. En obegränsad kredit är kopplad till räntekontona (med undantag av garantier administrerade av Sida, BKN:s garantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och garantierna till Venantius). Överskott på kontona ger ränteintäkter, medan en utnyttjad kredit medför räntekostnader.

Behållningarna på dessa räntekonton konsolideras med statens övriga finanser. Influtna avgifter avräknas direkt mot statens upplåningsbehov. Ett minskat lånebehov minskar också statskulden. Dessa kontobehållningar i RGK är således inte reserver med likvida medel tillgängliga för eventuella infrianden. Ett infriande belastar kontona, men det är enbart en redovisningsmässig hantering. Finansieringen sker i praktiken genom statlig upplåning vid infriandet.

Likvida medel

Myndigheterna har en mindre del av sina tillgångar i likvida medel.

Regressfordringar

Förutom värdepappersinnehav och andra placeringar samt kontobehållningar i RGK på sammanlagt närmare 25 miljarder kronor har staten även tillgångar i form av regressfordringar från tidigare infriade garantier. Större delen av dessa fordringar får betraktas som osäkra men det återstående värdet är för åtminstone exportgarantierna betydande. Regressfordringarna uppgår totalt efter värdereglering till 5,6 miljarder kronor.

Tabell 7.3 Värdepappersinnehav och andra placeringar, räntekonton hos RGK, likvida medel samt regressfordringar 2004-12-31

Miljoner kronor

Myndighet/ typ av garanti	Värdepappers- innehav och andra placeringar	Räntekonton hos RGK	Likvida medel	Regress- fordringar (netto)	Totalt
IGN	13 568	313	117		13 998
RGK		2 172		23	2 195
EKN	2 485	3 956	72	4 958	11 471
Baltramen	8	15	1	6	30
Sida	219	464	9	269	961
BKN		1 375		113	1 488
Summa	16 280	8 295	199	5 369	30 143

7.1.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och olika slags tillgångar i garantiverksamheten

För att bedöma hur väl garantiverksamheten kommer att kunna hantera eventuella framtida infrianden är det viktigt att analysera dels de avsättningar för förväntade kostnader som gjorts, dels de tillgångar som finns i verksamheten för att möta dessa kostnader.

En jämförelse av verksamhetens skuld- och tillgångssida görs nedan i tabell 7.4. Av redovisningstekniska skäl görs jämförelsen på myndighetsnivå och omfattar endast myndigheterna RGK, EKN och Sida. Eftersom övriga garantimyndigheter saknar motsvarande riskredovisning kan för närvarande inte en analys av statens totala garantiportfölj göras i detta avseende.

Det finns fortfarande några garantiåtaganden som vid infrianden helt eller delvis får belasta anslag. Det gäller åtagandena i form av garantikapital, u-kreditgarantier samt kapitaltäckningsgarantierna till Arlandabanan respektive de svenska landförbindelserna till Öresundsbron.

Tabell 7.4 Garantiengagemang, avsättningar för förväntade kostnader, tillgångar i garantiverksamheten samt nuvärdet av framtida avgifter 2004-12-31

Miljoner kronor

Myndighet/ typ av garanti	Garantiengagemang ¹	Avsättningar för förväntade kostnader	Tillgångar enligt tabell 7.3	Nuvärde av framtida avgifter ²
RGK	70 622	2 471	2 195	1 600
EKN	73 429	3 060	11 471	642
Baltramen	21	1	30	0
Sida	2 467	217	961	36
Summa	146 539	5 749	14 657	2 278

¹ I engagemangen för EKN, Baltramen och u-kreditgarantierna ingår garantiförbindelser och vissa utfästelser. I RGK:s engagemang ingår inte garantikapital eller andra åtaganden där avsättningar inte gjorts för framtida förluster.

² RGK redovisar inte framtida avgifter som en tillgång i balansräkningen.

Jämförelsen ger en bild av att de förväntade kostnaderna i garantiverksamheten för dessa myndigheter täcks av tillgångar i form de avgifter som redan erlagts (redovisas som tillgångar i tabell 7.4.) och framtida avgifter.

Att tillgångarna idag överstiger avsättningarna beror för EKN:s del på relativt låga skadebetalningar under ett antal år och fortsatt hög nivå på återvinningar från tidigare infrianden. För RGK:s del har det under de senaste åren inte inträffat några större infrianden som minskat garantitillgångarna. Endast en handfull mindre lantbruks- och glesbygdsgarantier har behövt infrias.

7.1.6 Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finanser

Som tidigare nämnts finansieras garantiverksamheten av avgifter som betalas av garantiobjektet eller, efter beslut av riksdagen, över statsbudgeten om det är fråga om subventioner.

Tabell 7.5 Anslag vars ändamål 2004 omfattade garantiverksamhet

Miljoner kronor

UO	Anslag	Garantiåtagande	Utfall
2	2:5 Insatser i internationella finansiella institutioner	Vissa internationella finansieringsinstitut	–
2	2:6 Avsättning för garantiverksamhet	A/O dom Shvetsii	1,4
7	8:1 Biståndsverksamhet	Garantier under Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet	–
		U-kreditgarantier	–
		Vissa internationella finansieringsinstitut	–
7	8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och export	Exportgarantier till Baltikum, Ryssland m.fl.	–
16	25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	–
16	25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	–
18	31:4 Statens bostadskreditnämnd: garantiverksamhet	Bostadskreditgarantier	16
22	36:2 Väghållning och statsbidrag	Öresundsbrokonsortiet Svedab	70
22	36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	Öresundsbrokonsortiet Svedab	–
22	36:2 Banverket: Administration	Arlandabanan Projekt AB	–

År 2004 uppgick de statliga subventionerna till 157,4 miljoner kronor, varav 140 miljoner kronor för Öresundsbron.

Normalt belastar infrianden av u-krediter Sidas tillgångar, men regeringen kan besluta att delar av infrianden eller avskrivna fordringar skall belasta anslag.

Verksamheten påverkar också i flera fall statens lånebehov och statsskuld. Påverkan består av flöden in till och ut från statens konsoliderade checkräkning.

Flödena utgörs av externa betalningar av garantiavgifter, infrianden, återvinningar och kostnader för administration. I den mån dessa betalningar går via räntekonton i RGK påverkar de statens finanser direkt via checkräkningen. Statens konsoliderade resultat- och balansräkningar påverkas i alla händelser, om än indirekt. I tabell 7.6 beskrivs dessa flöden.

Tabell 7.6 Avgifter, infrianden, återvinningar samt administrationskostnader under 2004

Miljoner kronor

Myndighet/ typ av garanti	Avgifter	Infrianden	Åter- vinningar	Kostnader för adminis- tration
IGN	391			6
RGK	40	1	7	25
EKN	627	410	775	90
Baltramen		65		2
Sida	8	265	32	1
BKN	44	31	23	17
Summa	1 110	772	837	141

Avgifter

Avgifter betalade av garantitagarna uppgick till drygt 1 miljard kronor under året. De största posterna var avgifterna för exportgarantier (627 miljoner kronor) och insättningsgarantin (391 miljoner kronor).

Infrianden

Garantier infriades för 772 miljoner kronor. Exportgarantierna samt garantierna för u-krediter och Baltramen stod för huvuddelen medan bostadskreditgarantierna svarade för 31 miljoner kronor.

Återvinningar

Återvinningar av tidigare utbetalda medel vid infrianden uppgick till 837 miljoner kronor. Detta belopp dominerades av återvinningar i samband med tidigare infriade exportgarantier.

Kostnader för administration

Kostnaderna för administration av verksamheten uppgick till 141 miljoner kronor. I förhållande till totala åtaganden utgör administrationen en liten del, men varierar beroende på garantityp. IGN:s administration är anslagsfinansierad liksom hanteringen av BKN:s äldre garantier. IGN:s verksamhet belastar dock inte statsbudgeten netto, eftersom den del av influtna avgifter som avser IGN:s administration redovisas mot inkomsttitel.

Betalningarnas påverkan på lånebehovet

Posterna avgifter, infrianden, återvinningar och administration har i olika grad påverkan på lånebehovet. Flöden i en garantiverksamhet med tillgångar enbart i form av räntekonton i RGK eller finansiering via anslag påverkar direkt statens lånebehov. Däremot har flöden i en garantiverksamhet med tillgångar i form av utomstatliga placeringar inte någon påverkan på lånebehovet.

Med nuvarande redovisningsstruktur är det inte möjligt att beräkna vilken påverkan på lånebehovet som garantiverksamheten har haft under 2004. En analys av flödena visar dock att nettoflödet i garantiverksamheten totalt sett var positivt med cirka en miljard under 2004.

Tillbakablick på de senaste fem åren

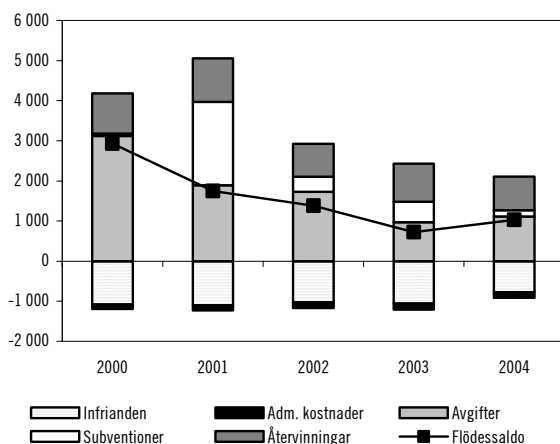
De årliga avgifterna har minskat från över 3 miljarder kronor 2000 till omkring 1 miljard kronor under senare år. Främst är det avgifterna från insättningsgarantin och exportgarantierna som minskat.

De statliga subventionerna har varierat mycket under senare år med en topp under 2001 på 2 miljarder kronor.

Sedan 2000 har infriandena uppgått till cirka 1 miljard kronor per år. Även de årliga återvinningarna har uppgått till ca 1 miljard kronor.

Diagram 7.2 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldo för betalningsflödet 2000 – 2004

Miljoner kronor

7.2 Statlig utlåning med kreditrisk

När staten ställer ut lån med kreditrisk tar staten samma risk som när staten ställer ut en kreditgaranti. Skillnaden är att finansieringen av lånet i det första fallet sköts av staten via RGK och i det andra fallet av en bank.

I avsnitt 7.2.1 ges en beskrivning av vilken utlåning som finns, hur den finansieras samt vilka nedskrivningar som görs för osäkra fordringar enligt respektive myndighets bedömning.

7.2.1 Kreditportföljens sammansättning

Statliga krediter, liksom statsbidrag och statliga garantier, kan ges till verksamheter som staten finner angelägna. Den statliga kreditgivningen utgör på så sätt ett komplement till den övriga kreditmarknaden. Riksdag och regering beslutar om all statlig utlåning, antingen genom särskilda beslut, t.ex. inom infrastrukturområdet, eller genom lagar och förordningar om mindre lån till en bredare krets, t.ex. studielån. Merparten av statens utlåning finansieras direkt genom upplåning på marknaden via RGK. Endast en mindre del finansieras via anslag på statsbudgeten.

Statens externa utlåning med kreditrisk riktad till privatpersoner, företag och projekt uppgick den 31 december 2004 till drygt 181 miljarder kronor före reservering för osäkra fordringar. Den dominerande posten är studielånen på 168 miljarder kronor från Centrala Studiestöds-

nämnden (CSN), som också har ställt ut hemutrustningslån till flyktingar på närmare 1,7 miljarder kronor.

RGK är efter CSN den myndighet som har störst utlåning, 11 miljarder kronor, främst till olika infrastrukturprojekt. Övriga myndigheter har tillsammans en utlåning uppgående till knappt 1 miljard kronor i form av biståndskrediter samt lån till jordbrukare, fiskare och småföretag m.fl.

Över 36 miljarder kronor av de utlånade 181 miljarderna bedöms av berörda myndigheter som osäkra fordringar.

Tabell 7.7 Statens utlåning med kreditrisk före och efter avdrag för osäkra fordringar 2004-12-31

Miljoner kronor

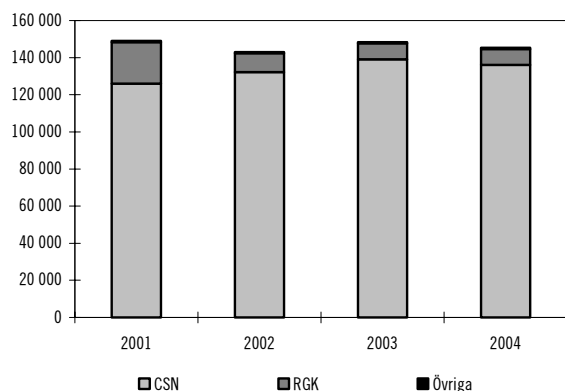
Kreditmyndighet resp. låntagare/ändamål	Utlånat belopp ¹	Nedskrivningar för osäkra fordringar	Utlåning efter avdrag för osäkra fordringar
CSN, studielån	168 250	33 766	134 484
CSN, hemutrustningslån	1 653	147	1 506
RGK, A-Train AB (Arlandabanan)	1 000	100	900
RGK, Botniabanan AB	4 880		4 880
RGK, Svedab (Öresundsbronns landförbindelser)	3 530	1 900	1 630
RGK, Jernhusen AB	1 000	10	990
RGK, Swedcarrier AB	112		112
RGK, Saab AB	194		194
Sida, biståndskrediter	234		234
Sida, villkorlån	218	41	177
NUTEK, lokaliseringlån m.m.	65	23	42
VINNOVA, såddlån	44	41	3
Energimyndigheten, Baltikumlån	89	32	57
Energimyndigheten, villkorlån	104	104	
Kammarkollegiet, näringslån m.m.	31		31
Länsstyrelserna, lantbrukslån m.m.	64	5	59
Summa	181 468	36 169	145 299

¹ Därutöver redovisar Försvarets Materielverk (FMV), affärsverken Svenska kraftnät och Statens järnvägar m.fl. myndigheter viss utlåning, leasing- och leaseholdavtal m.m. under olika fordringsrubriker.

Under de senaste fyra åren har utlåningen efter avdrag för osäkra fordringar legat i intervallet 143–149 miljarder kronor.

Diagram 7.3 Statens utlåning med kreditrisk efter avdrag för osäkra fordringar 2001–2004

Miljoner kronor

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Studiestöd

Studielånen regleras i studiestödslagen och särskilda förordningar. Närmare 1,4 miljoner personer har tillsammans studieskulder till CSN på drygt 168 miljarder kronor. En stor andel av den totala skulden, 34 miljarder kronor, bedöms av CSN som osäker.

CSN administrerar flera olika typer av lån som från finansierings- och redovisningssynpunkt är helt skilda. Lånen kan delas in i två huvudkategorier. Studielån före 1989 finansierades via anslag på statsbudgeten. Kvarstående lånestock uppgår till 18 miljarder kronor, varav 3,5 miljarder kronor bedöms som osäkra fordringar. Låntagarnas återbetalningar redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten.

Studielån tagna fr.o.m. 1989 finansieras genom att CSN tar upp lån i RGK. Den låneränta som CSN betalar till RGK belastar anslaget 25:3 *Studiemedelsräntor m.m.* på statsbudgeten. När låntagarna betalar ränta till CSN återredovisas denna mot statsbudgeten via inkomsttitel. Vid årsskiftet uppgick denna lånestock till ca 150 miljarder kronor, varav ca 30 miljarder kronor bedöms som osäkra fordringar.

CSN:s upplåningsränta i RGK fastställs årligen av regeringen och baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren. CSN påför sedan låntagarna en ränta som motsvarar 70 procent av CSN:s upplåningsränta. I gengäld får låntagarna inte göra avdrag för inbetald ränta i sina deklarationer. Räntan på stu-

dielånen täcker därmed i princip statens upplåningskostnad.

Beroende på låntagarnas individuella förhållanden kommer de att betala kapitalskuld och påfordrad ränta helt, delvis eller inte alls. Obetald ränta vid ett årsskifte läggs till kapitalskulden. Denna kapitaliserade ränta är inte upplånad hos RGK.

CSN:s beräkning av osäkra fordringar grundas på tre huvudprinciper; betalningsförmåga, betalningsbenägenhet och befarade förluster på grund av dödsfall. Om låntagarna inte sköter sina betalningar lämnas ärendena till kronofogden. Vid senaste årsskifte rörde det sig om 84 000 ärenden.

En del av de utlånade medlen skrivs av p.g.a. dödsfall, uppnådd åldersgräns m.m. Detta skall då minska CSN:s skuld till RGK. Den del av avskrivningen som motsvarar CSN:s skuld till RGK belastar statsbudgeten via ovan nämnda anslag. Avskrivning av kapitaliserade räntor leder däremot inte till någon avräkning mot statsbudgeten utan balanseras av CSN:s myndighetskapital.

Hemutrustningslån till flyktingar

Sedan 1991 beviljar CSN lån för inköp av hemutrustning till flyktingar enligt särskild förordning. Lånen får vara på högst 35 000 kronor och förfaller till återbetalning efter två år med en återbetalningstid varierande mellan 1 och 15 år.

Den utestående lånestocken var vid senaste årsskifte 1,7 miljarder kronor fördelad på 56 400 lån med 81 300 låntagare. Av skulden bedöms 147 miljoner kronor som osäker.

Även hemutrustningslånen finansieras genom att CSN tar upp lån i RGK. I likhet med studielånen fastställer regeringen årligen CSN:s upplåningsränta i RGK baserad på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren. Den låneränta som CSN betalar till RGK belastar anslaget 10:4 *Hemutrustningslån* på statsbudgeten. Den ränta som låntagarna återbetalar till CSN avräknas detta anslag. Regeringen fastställer den ränta som låntagarna skall betala till CSN. Den motsvarar CSN:s upplåningsränta hos RGK plus ett risktillägg på cirka 1,5 procentenheter.

Obetalda räntor samt avskrivningar hanteras på samma sätt som studielånen.

Riksgäldskontoret

För vissa infrastrukturprojekt har riksdagen beslutat om lån till statliga eller privata bolag. Det gäller byggandet av Arlandabanan och Botniabanan samt de svenska landanslutningarna till Öresundsbron. Vid slutet av 2004 var den totala lånevolymen till dessa projekt 9,4 miljarder kronor. Återbetalningen av lånet till de svenska landanslutningarna liksom brokonsortiets egna lån skall finansieras med inkomster från Öresundsbron. I fallet Botniabanan skall lånen betalas tillbaka med hjälp av avgifter som Banverket betalar, vilka i sin tur skall täckas med anslag genom beställningsbemyndigande.

I samband med bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar beslöt riksdagen att de nybildade bolagen under en övergångsperiod skall få låna i RGK. Riksdagen har också beslutat att RGK skall ställa ut ett lån till Saab AB för delfinansiering av utvecklingskostnaderna för vingbalkar till den nya superjumbon Airbus 380. Vid senaste årsskifte uppgick dessa lån tillsammans till 1,3 miljarder kronor.

Med utgångspunkt från det regelverk som gäller för garantier har under senare år kreditriskavgifter tagits ut på lånen till Saab AB och bolagen som kommer från Statens järnvägar. Lånen till Arlandabanan och Öresundsbrons landanslutningar kom till innan budgetlagen trädde i kraft och några kreditriskavgifter tas inte ut. På grund av förväntade kreditförluster har värdet på dessa lån skrivits ned med 2 miljarder kronor.

Övrig utlåning

Övrig utlåning sker i huvudsak via anslag på statsbudgeten. Samtliga nedanstående lån har finansierats genom anslag. Framtida kreditförluster är därmed redan finansierade. Låntagarnas betalningar av räntor och amorteringar redovisas

mot inkomsttitel.

Sidas utlåning på 452 miljoner kronor består av biståndskrediter (234 miljoner kronor) och villkorlån (218 miljoner kronor). Biståndskrediter lämnas till stater för finansiering av infrastruktur och villkorlånen ges inom två program för näringsutveckling och kapitalmarknadsutveckling. I beloppet för villkorlånen ovan ingår osäkra fordringar med 41 miljoner kronor.

NUTEK:s utlåning var vid årsskiftet 65 miljoner kronor och bestod främst av lokaliseringlån på 56 miljoner kronor, varav 23 miljoner kronor betraktas som osäkra fordringar. NUTEK:s s.k. såddfinansiering (lån med villkorad återbetalningsskyldighet baserad på riskdelning i teknikbaserade affärsutvecklingsprojekt) fördes vid årsskiftet till ALMI. Utlåningen, som till mer än 80 procent bestod av osäkra fordringar, uppgick då till 241 miljoner kronor.

VINNOVA:s utlåning uppgick till 44 miljoner kronor, varav 41 miljoner kronor bedöms som osäkra fordringar.

Energimyndigheten har lånat ut 89 miljoner kronor till olika projekt i Baltikum för att motverka utsläpp av klimatpåverkande gaser genom investeringar i effektivisering av produktion och distribution av energi, företrädesvis baserad på förnybara energikällor för uppvärmning. De osäkra fordringarna bedöms till 32 miljoner kronor. Vidare har Energimyndigheten ställt ut villkorlån inom energisektorn med 104 miljoner kronor som i sin helhet bedöms som osäkra fordringar.

Länsstyrelserna har tidigare lånat ut till jordbruk enligt låneprogram som nu är stängda för nyutlåning. Kvarstående lånestock är på 64 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor bedöms som osäkra fordringar.

Kammarkollegiet har en utestående lånestock på 31 miljoner kronor från tidigare öppna program eller enligt särskilda beslut. Endast en mycket liten del av beloppet bedöms som osäkra fordringar.

8

Avgifter till och bidrag från EU

8 Avgifter till och bidrag från EU

Sverige är en av de största nettobetallarna i EU till den Europeiska gemenskapens budget (EU-budgeten). Det innebär att Sverige betalar betydligt mer i avgift till EU-budgeten än vad landet får tillbaka i återflöde från EU. I detta avsnitt redovisas den svenska EU-avgiften och återflödet från EU.

8.1 Avgiften till EU:s budget

EU:s budget upprättas med stöd av artikel 268 i fördraget om Europeiska unionen. Finansieringen av budgeten med s.k. egna medel, dvs. avgifter från medlemsstaterna, fastställs i fördragets artikel 269 och i rådets beslut om gemenskapernas egna medel (2000/597/EG, Euratom). Övriga inkomster som bidrar till finansieringen är diverse gemenskapsskatter, räntor, EES-ländernas bidrag m.m. Den årliga budgeten är resultatet dels av de ramar som sätts av beslutet om egna medel och det finansiella perspektivet, dels av den årliga budgetberedningen inom rådet och Europaparlamentet. Det finansiella perspektivet är en budgetplan som anger högsta tillåtna utgifter totalt och per utgiftskategori för vart och ett av de år planen omfattar. Innevarande finansiella perspektiv löper från 2000 till 2006.

Den totala avgiftens olika beståndsdelar kommenteras kortfattat nedan.

Tullavgifter

Handelstullar tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU. Dessa inkomster tillfaller gemenskapsbudgeten. Medlemsländerna får dock behålla en andel av

intäkterna för att finansiera administrationskostnader. År 2002 höjdes andelen från 10 procent till 25 procent.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter

Det tas också ut särskilda jordbrukstullar och en produktionsavgift för socker inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik. Dessa inkomster tillfaller också gemenskapsbudgeten, med avdrag för finansiering av administrativa kostnader enligt samma procentsatser som för tullavgifter.

Mervärdesskattebaserad avgift

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av den s.k. mervärdesskattebasen. Med mervärdesskattebas avses värdet på den samlade konsumtionen av varor och tjänster under ett år. Den nationella skattebasen korrigeras så att en enhetlig skattebas erhålls för alla medlemsländer. Avgiften baseras på en prognos på landets mervärdesskattebas för aktuellt budgetår. I efterhand revideras avgiften med hänsyn till utfallet för denna bas. Från och med 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen. År 2002 reducerades det högsta tillåtna uttaget av momsavgiften från 1 procent till maximalt 0,75 procent av mervärdesskattebasen och från 2004 reducerades uttaget till maximalt 0,5 procent.

Avgift som baseras på BNI

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspriser. BNI uttrycker värdet av de samlade inkomsterna i ett land. Uttaget beräknas som en procentuell andel

av gemenskapens samlade BNI mot bakgrund av återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknats. BNI-avgiften korrigeras i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall. Från och med 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen.

Storbritanniens avgift

Storbritannien har sedan 1985 beviljats en nedläggning av sin avgift (budgetreduktion) som finansieras gemensamt av övriga medlemsländer. Beslutet om reduktionen togs med hänsyn till det brittiska nettobidraget. År 2002 reducerades Sveriges finansieringsansvar, enligt det senaste beslutet om egna medel, till 25 procent av den tidigare andelen.

8.2 Återflöde från EU-budgeten

De medel Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EG:s jordbruksfond och strukturfonderna. Medel från forsknings- och utvecklingsprogram erhålls också. Nedan redogörs kortfattat för de olika fonderna.

En stor del av återflödet går via statsbudgeten, medan en del går direkt till olika myndigheters verksamhet och en del inte alls redovisas av staten.

Utöver de anslag som helt eller delvis finansieras av EU-bidrag, måste hänsyn tas till att det förekommer utgifter föranledda av den medfinansiering som staten står för. Medfinansieringen är en förutsättning för att medel från bl. a. strukturfonderna skall kunna utbetalas. Kostnaderna för medfinansieringen avräknas mot anslag. Å andra sidan erhålls vissa medel från EU, exempelvis forskningsstöd, som inte redovisas på statsbudgeten.

Jordbruksfonden

Huvuddelen av bidragen är jordbruksstöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Exempel är areal- och djurbidrag, trädesersättning och exportbidrag. Dessa bidrag finansieras av jordbruksfondens så kallad garantisektion (EUGFJ-garanti). En del av jordbruksfonden finansierar också insatser under strukturfonderna (EUGFJ-utveckling).

Strukturfonderna

Olika former av strukturstöd erhålls, t.ex. regional- och arbetsmarknadsstöd. Strukturfonderna är ett samlingsbegrepp för fyra fonder, Europeiska Socialfonden (ESF), Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för Fiskets Utveckling (FFU), Utvecklingssektionen vid EG:s Jordbruksfond (EUGFJ-utveckling) samt de s.k. gemenskapsinitiativen.

8.3 Redovisning i resultaträkningen

I resultaträkningen för staten redovisas avgiften till EU under posten Transfereringar (se vidare not 4 till resultaträkningen). Återflödet från EU redovisas under posten Intäkter av bidrag (se vidare not 3 till resultaträkningen). Redovisningen i resultaträkningen är periodiserad, dvs. intäkter och kostnader redovisas det år de är hänförliga till. Kostnaden för EU-avgiften redovisas det år avgiften avser. Intäkt av EU-bidrag redovisas det år som stödet betalas ut till bidragsmottagarna, vilket motsvarar det år kostnaden uppstår. I tabellen nedan redovisas kostnaden för EU-avgiften under perioden 2000–2004. En jämförelse görs med de totala intäkterna av bidrag från EU.

Tabell 8.1 Periodiserat utfall 2000-2004 (bidrag till EU)

Miljoner kronor

	2000	2001 ¹	2002 ²	2003 ³	2004	Förändring 2004/2003
Tullavgift	2 979	3 048	2 480	2 382	2 662	280
Jordbruksavgifter	312	278	194	175	210	35
Momsbaserad avgift	8 169	7 230	5 190	5 431	3 420	-2 011
BNI-baserad avgift	9 688	8 520	10 625	15 733	16 452	719
Storbritannienavgift	1 147	2 451	662	390	273	-117
Summa EU-avgift	22 295	21 527	19 151	24 111	23 017	-1 094
Summa bidrag från EU	9 387	9 052	11 217	11 737	12 294	557
Nettoflöde till EU	13 263	12 475	7 934	12 374	10 723	-1 651

1.Från 2001 har betalningar på 710 mnkr avseende momsavgiften, 876 mnkr avseende BNI-avgiften samt 159 mnkr avseende Storbritannienavgiften förts till 2002.

2.Från 2002 har betalningar på 811 mnkr avseende momsavgiften, 2376 mnkr avseende BNI-avgiften samt 56 mnkr avseende Storbritannienavgiften förts till 2003.

3.Från 2004 har betalningar på 2546 mnkr avseende BNI-avgiften förts till 2003.

Sveriges kostnader för avgiften till EU minskade 2004 med 1 094 miljoner kronor. Det beror främst på att BNI-avgiften för 2003 blev större än normalt på grund av en korrigering av tidigare års avgiftsbaser. Korrigeringen medförde en extra inbetalning och kostnad för BNI-avgiften 2003 på 1350 miljoner kronor. Minskningen av den momsbaseade avgiften beror framför allt på att det maximala uttaget av momsavgift sänkts till 0,5 procent av momsbasen. Den minskade momsavgiften ersätts av en högre BNI-avgift.

Nettoflödet till EU minskade 2004 med 1 651 miljoner kronor. Detta beror främst på de minskade kostnaderna men även på att bidragen från EU ökat med 557 miljoner kronor. Det är framför allt ersättningen från EU:s jordbruksfond för djurbidrag som ökat under 2004. Till skillnad från redovisningen på statsbudgeten innefattar redovisningen av intäkter i ovanstående tabell även intäkter som disponeras av myndigheterna, dvs. som inte redovisas mot inkomsttitel.

8.4 Redovisning på statsbudgeten

På den svenska statsbudgeten bruttoredo visas det återflöde som administreras av svenska myn-

digheter, dvs. betalningar från EU-kommissionen redovisas mot inkomsttitel, medan de utbetalningar som myndigheterna gör på kommissionens vägnar redovisas mot anslag på statsbudgetens utgiftssida. Dessa anslag är spridda under flera olika utgiftsområden.

Betalningar från Europeiska kommissionen redovisas samlat under inkomsttypen 6000 Bidrag m.m. från EU och specificeras på separata inkomsttitlar. EU-avgiften redovisas under utgiftsområde 27, anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. Redovisningen på statsbudgeten är i dessa delar kassamässig.

Sveriges mellanhanden med EU skiljer sig mellan jordbruksfondens garantisektion och strukturfonderna. Jordbruksfondens garantisektion regleras den tredje vardagen i den andra månaden efter utbetalningsmånaden i Sverige. För strukturfonderna förskottas medlemsländerna en viss del av bidragen och därefter överförs medel löpande under programperioden. Slutlig reglering sker vid programperiodens slut.

I följande tabell sammanfattas det kassamässiga flödet mellan EU och den svenska statsbudgeten under perioden 2000–2004.

Tabell 8.2 Avgifter till och återflöde från EU (kassamässigt)

Miljoner kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	Förändring 2004/2003
Tullavgift	2 979	3 048	2 480	2 382	2 662	280
Jordbruksavgifter	312	278	194	175	210	35
Momsbaserad avgift	8 169	7 940	5 291	4 620	3 420	-1 200
BNIbaserad avgift	9 688	9 396	12 125	10 811	18 998	8 187
Storbritannienavgift	1 147	2 610	559	334	273	-61
Summa EU-avgift¹	22 295	23 272	20 648	18 322	25 563	7 241
Bidrag från EUGFJ	7 227	7 084	7 641	8 163	8 035	-128
Bidrag från FFU	91	40	32	34	25	-9
Bidrag från ERUF	797	252	1 303	1 640	1 458	-182
Bidrag från ESF	696	1 039	211	2 072	1 915	-157
Bidrag till trans.eur.nätv.	196	29	91	69	91	22
Övriga bidrag från EG	25	41	29	39	31	-8
Summa bidrag m.m.²	9 032	8 485	9 307	12 016	11 555	-461
Nettoflöde från statsbudgeten till EU	13 263	14 787	11 341	6 306	14 008	7 702

¹ Avräknat mot anslag 93:1 Avgiften till Europeiska gemenskapen.

² Redovisat mot inkomsttitel grupp 6 Bidrag från EU m.m.

Sveriges avgift och nettoflöde till EU ökade kassamässigt mellan 2003 och 2004 med 7 241 respektive 7 702 miljoner kronor.

Ökningen av avgiften 2004 beror på regeringens beslut om att tidigare- och senarelägga delar av avgiften för 2003⁹ och har med andra ord inte ökat till följd av beslut av EU: s budgetmyndighet.

Ökningen av nettoflödet till EU beror huvudsakligen på regeringens beslut men även på att bidragen från EU minskat kassamässigt med 461 miljoner kronor under 2004.

Avgiften till EU

Den mervärdesskattebaserade avgiften har minskat med 1 200 miljoner kronor mellan 2003 och 2004. Framst beror detta på att det procentuella uttaget av medlemsstaternas mervärdesskattebas minskat mellan 2003 och 2004.

BNI-avgiften ökade mellan 2003 och 2004 med 8 187 miljoner kronor. Detta beror i huvudsak på att 2 376 miljoner kronor av BNI-avgiften för 2003 tidigare lades till 2002 och 2 546 miljoner kronor senarelades till 2004.

Bortsett från regeringens beslut ökade BNI-avgiften 2004 med 719 miljoner kronor, vilket beror på att det procentuella uttaget höjts. BNI-avgiften utgör en restfinansiering för att täcka behov sedan övriga avgifter fastställdes.

Sveriges finansieringsansvar för Storbritanniens budgetreduktion har minskat med 60 miljoner kronor mellan 2003 och 2004.

Tull- och jordbruksavgifterna har minskat med 280 respektive 35 miljoner.

Bidragen från EU

Inkomsterna från EU minskade med 461 miljoner kronor mellan 2003 och 2004. Framför allt är det bidragen från EG:s socialfond perioden 2000–2006 som minskat. Detta beror främst på att bidragen under 2003 var högre än normalt då bidrag avseende 2002 betalades under 2003.

⁹ Här ingår också en dröjsmålsränta på 12,8 miljoner kronor med anledning av beslutet om senareläggning i vilken betalades till Europeiska Kommissionen i mars 2004.

Övriga utgifter och bidrag kopplade till EU

Uppgifterna i tabellerna ger ingen helhetsbild av alla effekter av EU-medlemskapet för statsbudgeten. Under 2004 tog statliga myndigheter, universitet och högskolor emot 757 miljoner kronor i bidrag från EU:s institutioner. Utgifter kopplade till medlemskapet förekommer naturligtvis även under myndigheters förvaltningsanslag. Eftersom samarbetet inom EU är integrerat i den nationella verksamheten och utgifter för europeiskt samarbete förekom redan före 1995 är dessa dock mycket svåra att särskilja. Dessutom förekommer naturligtvis indirekta effekter, för såväl inkomster som utgifter, som inte går att beräkna exakt.

8.5 Anslag finansierade med EU-medel

Det finns olika anslag som helt eller delvis finansieras av EU. Anslag finansierade av EU-bidrag, som huvudsakligen utbetalas inom ramen för EU:s strukturfonder och jordbruksfonden, uppgår till 9,8 miljarder kronor (2004). Medel för att finansiera stöd från EU:s jordbruksfond och strukturfonder redovisas mot inkomsttitel när medlen inflyter från EU och uppgår till 11,5 miljarder kronor (2004). Beroende på olika periodiseringseffekter och beslut skiljer sig utfallet på anslagen från vad som redovisats som bidrag från EU med 1,7 miljarder kronor. Bland annat har 0,6 miljarder kronor avseende bidrag från EG:s socialfond inbetalats från EU och redovisats som bidragsinkomst på statsbudgeten 2004, medan utbetalningarna från anslaget skett under tidigare år.

Tabell 8.3 Anslag finansierade med EU-medel

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2004
08	12:07	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	25
13	22:06	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006	1 248
19	33:05	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	1 330
20	34:03	Åtgärder för biologisk mångfald	1
22	36:05	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	91
23	41:04	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	1
23	43:05	Arealersättning och djurbidrag m.m.	5 012
23	43:06	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	869
23	43:10	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	75
23	43:15	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7
23	44:02	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 129
Summa			9 787

Nedan redogörs för fyra betydande anslag knutna till EU:s jordbruksfond och strukturfonder.

Anslag finansierade av EG:s jordbruksfond.

Anslaget 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.
Arealersättning utgör den största andelen av direktstöden till jordbruket. Arealersättning lämnas i hela landet med vissa undantag och kan sökas av alla jordbrukare som uppfyller de i regelverken angivna kriterierna. Djurbidrag syftar till att kompensera jordbrukaren för sänkta köttpriser. Stöden är indelade i olika grupper beroende på djurslag och beräknas på en viss foderareal relaterad till antal djur i besättningen.

Anslaget 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Från anslaget utbetalas stöd motsvarande EG:s finansiering av offentlig lagring, övrig intervention, exportbidrag och stöd till biodling m.m. Med intervention avses i detta sammanhang EG:s regleringar som påverkar utbudet av och efterfrågan på animalie- och vegetabilieprodukter samt frukt och grönt och där interventionsreglerna syftar till att stödja vissa prisnivåer. Intervention sker genom offentlig lagring (uppköp, lagring och försäljning av produkter för EG:s räkning), privat lagring, marknadsföringsstöd samt stöd och bidrag till produktion och konsumtion. Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris vid export till tredje land.

Anslag finansierade av EG:s Strukturfonder

Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006

Europeiska socialfonden (ESF) har funnits och verkat i Europa i över 40 år. Europeiska socialfonden är EU:s främsta verktyg för att förverkliga den europeiska sysselsättningsstrategin. Anslaget ska finansiera projekt som är inriktade på åtgärder som underlättar möjligheterna att få arbete, skapar lika förutsättningar för arbetskraften och medverkar till kompetensutveckling.

Anslaget 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) skapades 1975 och är det viktigaste instrumentet för gemenskapens regionalpolitik. Målet med fonden och anslaget är att bidra till att avhjälpa regional obalans genom att delta i utvecklingen och strukturanpassningen av regioner som utvecklas långsammare och i omstruktureringen av industriregioner på tillbakagång.

9

Sammanställning av
verksamheter som staten
har ett väsentligt
inflytande över

9 Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten faller utanför den avgränsning (se avsnitt 4.5 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar) som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större. De olika avgränsningsbegrepp som används för redovisningar av statens ekonomi beskrivs närmare i kapitlet 6 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.

Sammanställningen i detta kapitel görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna. Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser, som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken, Premiepensionsmyndigheten (PPM) och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning om den totala statliga bokförda förmögenheten.

9.1 Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 9.1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Redovisningen av myndigheternas tillgångar avseende ägarandelar i företag som är mindre än 20 procent utgörs endast av värdet enligt myndigheternas bokslut. Från och med 2001 används kalenderårsuppgifter avseende statliga bolag, banker och finansinstitut där statens ägarandel uppgår till minst 20 procent. För 2000 avser redovisningen uppgifter per den 30 september.

Någon fullständig eliminering av mellanhanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabellerna 9.2 och 9.3.

Ålderspensionsreformen har medfört betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Från och med 1999 skall AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyttades därför från AP-fonderna till statsbudgeten.

För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19 rskr 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Frågan om ytterligare överföringar hänsköts till en kontrollstation 2004 med avsikten att det skulle ske en slutlig reglering den 1 januari 2005. I juni 2004 enades de fem partierna bakom reformen om att det då inte fanns förutsättningar för att besluta om en överföring av ytterligare medel från AP-fonden. Samtidigt konstaterades att det kvarstår en icke kompenserad kostnadsökning till statsbudgeten och att frågan om en slutreglering av denna får aktualiseras senare. De 1,6 miljarder kronor som återfördes från AP-fonderna till staten under 2004 är inte kopplat till ovan nämnda beslut utan är en justering av bokföringen av retroaktiva utbetalningar av pensioner under åren 1999–2000, se avsnitt 4.5.12 Överföringar till och från pensionssystemet.

Tabell 9.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Myndigheter					
Summa tillgångar	690	783	793	817	835
Summa skulder	1 699	1 597	1 566	1 607	1 639
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	-1 009	-814	-773	-790	-804
Summa skulder och kapital	690	783	793	817	835
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	776	889	889	946	957
Summa skulder	632	719	706	746	736
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	144	170	183	200	221
Summa skulder och kapital	776	889	889	946	957
Riksbanken					
Summa tillgångar	233	236	201	186	183
Summa skulder	108	119	112	114	119
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	125	117	89	72	64
Summa skulder och kapital	233	236	201	186	183

	2000	2001	2002	2003	2004
AP-fonderna					
Summa tillgångar	735	574	494	582	655
Summa skulder	1	9	7	5	9
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	734	565	487	577	646
Summa skulder och kapital	735	574	494	582	655
Premiepensionsmyndigheten					
Summa tillgångar	94	108	105	140	170
Summa skulder	1	2	2	2	2
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	93	106	103	138	168
Summa skulder och kapital	94	108	105	140	170
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	1	1	1
Summa skulder	1	1	1	1	1
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	1	1	1
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 057	2 307	2 206	2 366	2 478
Summa skulder	2 109	2 324	2 297	2 367	2 401
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	-52	-17	-91	-1	77
Summa skulder och kapital	2 057	2 307	2 206	2 366	2 478

Vid utgången av 2004 var den statliga sektorns samlade tillgångar 2 478 miljarder kronor efter elimineringar av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna med 112 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 2 401 miljarder kronor 2004, vilket motsvarar en ökning med 34 miljarder kronor.

Till följd av en gynnsam utveckling på aktie marknaden ökade AP-fondernas tillgångar med 73 miljarder kronor och AP-fondernas egna kapital med 69 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital uppgick vid utgången av 2004 till 646 miljarder kronor. PPM:s tillgångar och egna kapital ökade med 30 miljarder kronor och det egna kapitalet uppgick därmed till 168 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 957 miljarder kronor, en ökning med 11 miljarder kronor. Motsvarande skulder minskade med 10 miljarder kronor till sammanlagt 736 miljarder kronor.

Den största förändringen är hänförlig till Svensk Exportkredit AB, där tillgångar och skulder ökade med cirka 10 miljarder kronor till följd av ökat innehav av obligationer och värdepapper. Vattenfall AB minskade sina skulder genom amortering av lån.

Sammantaget uppgick den statliga sektorns samlade nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångar och skulder (motsvarande eget kapital) efter elimineringar, till 77 miljarder kronor. Ökningen med 78 miljarder kronor jämfört med 2003, då den negativa nettoförmögenheten uppgick till -1 miljard kronor, beror främst på att AP-fonderna ökade det egna kapitalet. Minskningen av myndigheternas nettoförmögenhet är i första hand hänförlig till årets underskott på 17 miljarder kronor i statens resultaträkning. Bland bolagen ökade Vattenfall AB det egna kapitalet med 9,8 miljarder och TeliaSonera AB med 4,2 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i kapitel 4, 2004 års resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.

Tabell 9.2 Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag)

Miljoner kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Regeringskansliet	137 142	159 317	178 687	196 065	216 504
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	43	293	58	0	61
Affärsverk					
Luffartsverket	205	240	181	156	150
Statens järnvägar	716				
Svenska kraftnät	124	166	323	324	351
Övriga myndigheter	59	63	59	60	63
Summa	139 289	161 079	180 308	197 605	218 129

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regeringskansliet (not 25 till balansräkningen, andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag ingår, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 9.2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

Premiepensionsmyndigheten (PPM) redovisar tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret. För att undvika dubbel redovisning elimineras dessa mot summa tillgångar respektive skulder för den statliga sektorn. Även AP-fondernas och Riksbankens innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspappren utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av statsskuldväxlar. Riksbanken har från utgången av 2001 inte kvar några statspapper eftersom den extra utdelningen till staten 2001 främst utgjordes av statsobligationer.

Tabell 9.3 Eliminering avseende AP-fondernas, PPM:s och Riksbankens innehav av statspapper samt PPM:s övriga tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret

Miljoner kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
AP-fonderna	271 510	80 832	51 711	61 277	59 579
PPM	40 953	42 503	45 481	46 361	45 626
Riksbanken	20 728	0	0	0	0
Summa	333 191	123 335	97 192	107 638	105 205

9.2 AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nya pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första – Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna skall förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses. Det finns inga fordringar eller skulder inom AP-fonderna.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fonds-systemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Såväl Premiesparfonden som Premievals-fonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 9.4 nedan. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet. I denna sammanställning av den statliga sektorn redovisas även de fonderade kapitalet i premiepensionssystemet på samma sätt som AP-fondernas tillgångar. De redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital i den statliga sektorns samlade tillgångar och skulder, tabell 9.1. Även i nationalräkenskaperna (NR) ingår sparandet i premiepensionssystemet som en del av sparandet inom den offentliga sektorn. EU:s statistikorgan Eurostat beslutade 1997 att hela det reformerade svenska pensionssystemet skulle klassificeras till den offentliga sektorn. Beslutet motiverades bl.a. med att deltagandet är obligatoriskt och att staten kontrollerar regelverket för både avgifter och förmåner. Detta beslut har nu ändrats av Eurostat till att avgiftsbestämda fonderade pensionssystem inte skall klassificeras till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. För medlemsländer som för närvarande klassificerar sådan allmänna pensionssystem i den offentliga sektorn har Eurostat medgett en övergångstid att ändra redovisningen till mars 2007.

Det finns två avvecklingsfonder som förvaltas av Första respektive Fjärde AP-fonden. De förvaltar fordringsbevis som ej är noterade på någon börs eller avsedda för allmän omsättning. Dessa medel skall avvecklas så fort som möjligt utan att värdet försämras och kommer därefter successivt att föras över till AP-fonderna.

Tabell 9.4 AP-fondernas tillgångar och skulder 2004 (marknadsvärde)

Miljoner kronor

	Tillgångar	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	161 493	4 716	156 777
Andra AP-fonden	159 197	1 077	158 120
Tredje AP-fonden	160 587	333	160 254
Fjärde AP-fonden	153 333	1 899	151 434
Sjätte AP-fonden	14 609	724	13 885
Sjunde AP-fonden	25	180	-155
Första AP-fondens avvecklingsfond	4 952	28	4 924
Fjärde AP-fondens avvecklingsfond	806	0	806
Summa	655 002	8 957	646 045

AP-fondernas sammanlagda resultat för året är 64 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom genom betalningar mot pensionssystemet, vilket netto tillfört kapital på totalt 6 miljarder kronor.

I den konsoliderade balansräkningen för staten redovisas Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, vilka ingår i myndigheternas skulder. Avsättningarna avser den beräknade pensionsskulden för statligt anställd personals avtalspension. Flertalet myndigheter betalar pensionspremier till Statens pensionsverk som skuldför den beräknade pensionsavsättningen. Några myndigheter gör egna pensionsavsättningar (se not 42 till balansräkningen).

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner redovisas som en transferering till/från AP-fonden och PPM (se not 4 till resultaträkningen). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning.

Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension samt förordningen (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemet finansiella ställning och utveckling skall närmast berörda myndigheter från och med 2002 göra en årlig redovisning av ålderspensionssystemets ekonomiska ställning

och utveckling. Den samlade redovisningen av ålderspensionssystemet för 2004 sammanfattas i avsnittet 9.5 Pensionssystemets årsredovisning. I det avsnittet redovisas avgiftstillgång och pensionskulden enligt en beräkningsteknisk modell. I kapitel 5, avsnitt 5.4.31, återfinns information om utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

9.3 Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 9.1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I bilaga 3 återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2004 för bolag med statligt ägande. I bilagan redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 9.1). I tabell 9.1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2004 kommer att presenteras senare i vår i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiotal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår totalt till 217 miljarder kronor. De sex värdemässigt största företagen är Vattenfall AB, TeliaSonera AB, Sveaskog Holding AB, LKAB, Civitas Holding AB (Vasakronan) och Akademiska Hus AB som tillsammans svarar för 75 procent av det bokförda värdet. Enbart Vattenfall och Telia Sonera motsvarar 54 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m.

Svensk Exportkredits tillgångar och skulder har båda ökat med 10 miljarder kronor. Förändringen förklaras av att skulden för emitterade värdepapper har ökat med 10,3 miljarder kronor, vilket bland tillgångarna främst motsvaras av en ökning av obligationer och andra värdepapper med 20,0 miljarder kronor och en minskning av utlåning till allmänhet och kreditinstitut med 8,1 miljarder kronor.

Vattenfalls tillgångar har minskat med 8 miljarder kronor till 257 miljarder kronor samtidigt som skulderna minskat med 18 miljarder kronor. Förändringen beror delvis på att räntebärande skulder har amorterats ned med 12,5 miljarder kronor samt att avsättning till negativ goodwill minskat med 3,2 miljarder kronor. Resultatet ökade med 2,7 miljarder kronor till 11,8 miljarder kronor. Resultatförbättringen förklaras av ökad volym på produktionen av el, lönsammare terminsaffärer och kostnadsbesparingar, vilket uppväger att skattekostnaden ökat med 2,2 miljarder kronor. Eget kapital har ökat med 9,8 miljarder kronor. Ökningen är främst hänförlig till årets resultat på 11,8 miljarder minskat med utdelning till staten på 2,4 miljarder kronor.

De totala tillgångarna i TeliaSonera uppgick till 193 miljarder kronor, varav statens andel är 87 miljarder kronor, vilket i stort sett är lika med föregående år. Statens andel av skulderna har minskat med 2,9 miljarder kronor. Den främsta orsaken är låneamorteringar, varav andelen uppgår till 2,7 miljarder kronor. TeliaSonera redovisade ett nettoresultat på 13,0 miljarder kronor. Förbättringen för statens andel av resultatet uppgår till 1,8 miljarder kronor och förklaras av ökad lönsamhet genom operativa effektiviseringar samt att avskrivningar av goodwill upphört.

Statens Väg- och Baninvest AB har ökat både tillgångar och skulder med 3,9 miljarder kronor. Av tillgångarna är det främst pågående nyanläggningar i form av Botniabanan och utlåning till Vägverket för vägprojekt i Stockholms- och Göteborgsregionen som ökat. Finansieringen av detta har skett genom ökad långfristig upplåning.

SJ AB:s egna kapital har ökat med 0,5 miljarder kronor främst genom ett av riksdagen beslutat kapitaltillskott på 0,3 miljarder kronor. Det egna kapitalet har dessutom ökat med årets vinst på 0,2 miljarder kronor.

9.4 Riksbanken

Riksbankens tillgångar har minskat med 3,4 miljarder kronor under året och det egna kapitalet har minskat med 8,9 miljarder kronor. Minskningen av det egna kapitalet beror främst på utdelning av 6,1 miljarder kronor till staten, vilket också medfört att tillgången i huvudsakliga refi-

nansieringstransaktioner minskat med 6,8 miljarder. En ytterligare orsak till det minskade egna kapitalet är att årets resultat innebar en förlust med 2,8 miljarder kronor. Bland annat har realiserade valutakursförluster på 6,1 miljarder kronor belastat resultatet p.g.a. att kronan stärktes mot flertalet i valutareserven ingående valutor under året.

9.5 Pensionssystemets årsredovisning

Försäkringskassan (tidigare Riksförsäkringsverket) har i uppdrag att varje år göra en redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling. Den inkomstgrundande ålderspensionen omfattar inkomst- och tilläggspensionen från inkomstpensionssystemet samt premiepension. Den första redovisningen avsåg 2001. Ett mål med redovisningen är att informera om de förlopp – demografiska, ekonomiska och beteendemässiga – som bestämmer systemets finansiella ställning och som direkt påverkar, eller kan komma att påverka, pensionernas värde. Ytterligare en ambition med redovisningen är att den i så hög grad som möjligt skall ansluta till vedertagna redovisningsprinciper för försäkringsföretag. För en mer fullständig beskrivning av redovisningen hänvisas till Försäkringskassans publikation Pensionssystemets Årsredovisning 2004.

Redovisningsprinciper

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats som ett koncernbokslut där även premiepensionen konsoliderats. I koncernbokslutet har PPM:s redovisning tagits in i huvudsak enligt den av PPM upprättade årsredovisningen. På motsvarande sätt som gäller för premiepensionssystemet finns inom inkomstpensionssystemet

en pensionsskuld till aktiva och till pensionerade. Systemet omfattar även tillgångar, men till skillnad från premiepensionssystemet är dessa till största delen inte fonderade. Hur inkomstpensionens och premiepensionens tillgångar och skulder skall beräknas är reglerat i lag.

I inkomstpensionssystemet finansieras utgifterna huvudsakligen av de löpande avgiftsinkomsterna. Avgiftsflödet är således systemets mest väsentliga tillgång – en avgiftstillgång. Avgiftstillgången motsvarar den pensionsskuld avgiftsflödet kan finansiera, givet mätperiodens ekonomiska och demografiska förhållanden. Avgiftstillgångens värdeförändring bestäms av antalet förvärvsarbetande, inkomsttillväxten per person och systemets omsättningstid. Det fonderade kapitalet utgörs av buffertfonderna inom fördelningssystemet (Första-Fjärde samt Sjätte AP-fonden), premiepensionsfonderna (försäkringstillgångar) och den tillfälliga förvaltningen av preliminära avgiftsmedel i Riksgäldskontoret (s.k. övriga tillgångar).

Den faktiska pensionsskulden i inkomstpensionssystemet värderas också med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstillfället – enda undantaget från denna princip gäller pensionsskulden till aktiva avseende intjänade ATP-poäng. ATP-skulden till aktiva utgör cirka 18 procent av den totala pensionsskulden. Andelen sjunker snabbt framöver. År 2017 är det sista år som ATP-poäng kan tjänas in.

Pensionsavgifter tas ut med 18,5 procent av pensionsgrundande förvärvsinkomster, transfereringar m.m., varav 16 procentenheter tillförs fördelningssystemet och 2,5 procentenheter premiepensionssystemet.

Tabell 9.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning

Miljoner kronor

	2004	2003	Förändring 2003- 2004
Förändring av fonderade tillgångar			
Pensionsavgifter	193 955	186 147	7 808
Pensionsutbetalningar	-164 804	-155 421	-9 383
Avkastning på fonderat kapital	74 143	96 008	-21 865
Administrationskostnader	-3 021	-2 710	-311
Lånefinansierade administrationskostnader	0	109	-109
Förändring av tillgångar traditionell försäkring	2		2
<i>Summa förändring av fonderade tillgångar (a)</i>	<i>100 275</i>	<i>124 133</i>	<i>-23 862</i>
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	141 518	159 964	-18 446
Värdet av förändringen i omsättningstid	0	12 346	-12 346
<i>Summa förändring av avgiftstillgång (b)</i>	<i>141 518</i>	<i>172 310</i>	<i>-30 792</i>
Förändring av pensionsskuld¹			
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	-267 234	-193 607	-73 627
Pensionsutbetalningar	162 825	155 421	7 404
Indexering/värdeförändring	-170 597	-242 236	71 639
Värdet av förändring i medellivslängd m.m.	-17 614	-11 045	-6 569
Uppkomna arvsvinster/dödsfallskapital	8 048	7 303	745
Fördelade arvsvinster	-8 481	-7 829	-652
Avdrag för administrationskostnader	2 280	1 717	563
<i>Summa förändring av pensionsskuld (c)</i>	<i>-290 773</i>	<i>-290 276</i>	<i>-497</i>
Lånefinansierade administrationskostnader (d)	0	-109	109
Årets resultat (a)+(b)+(c)+(d)	-48 980	6 058	-55 038

¹ Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar, positiv post (+) innebär att pensionsskulden minskar, med angivet belopp.

² Varav inkomstpensionssystemet -49 028 miljoner kronor och premiepensionssystemet 48 miljoner kronor.

I tabellerna 9.5 samt 9.6 redovisas resultat- och balansräkning för ålderspensionssystemet, dvs. inkomst- och premiepensionen sammantaget, uttryckt i miljoner kronor.

Ålderspensionssystemets balansomslutning för 2004 är 6 423 miljarder kronor. Buffertfonden, dvs. Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden, utgör ca 10 procent av tillgångarna. Fondkapitalet ökade med sammanlagt 69 miljarder kronor, varav avkastningen svarade för 65 miljarder kronor. Pensionsavgifterna översteg pensionsutbetalningarna, vilket efter avdrag för administrationskostnader, bidrog till en fondökning med 4 miljarder kronor.

Sammantaget ökade inkomstpensionssystemets tillgångar med 211 miljarder kronor. Ökningen på skuldsidan var 260 miljarder kronor. Pensionsskulden har påverkats av indexeringen med 2,6 procent. Årets resultat för inkomstpensionen har beräknats till -49 miljarder kronor.

Premiepensionssystemet är ett fondbaserat system där pensions spararna själva väljer placering för sina premiepensionspengar. Förändringar i fondandelarnas priser påverkar direkt och lika mycket pensionsspararens tillgång i systemet. Därför skall fondverksamhetens resultat i princip alltid vara 0 kronor. Inom premiepensionssystemet finns även en traditionell försäkring. Resultat på denna kommer att växa i takt med att kapitalet växer och redovisas som en särskild del av det egna kapitalet. Under uppbyggnadsskedet och fram till 2018 finansieras myndigheten genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt lånemått hos Riksgäldskontoret. Avgiftsuttaget baserades på den prognostiserade kostnadsnivån för 2004 och medförde ett tillfälligt positivt resultat. Årets resultat för premiepensionen har beräknats till 48 miljoner kronor.

Årets resultat för ålderspensionssystemet beräknas således till ca -49 miljarder kronor. Det innebär att systemets överskott har minskat med 7 miljarder kronor.

Tabell 9.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning

Miljoner kronor

	31/12 2004	31/12 2003	Förändring
Tillgångar			
Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden	646 200	576 937	69 263
Försäkrings-tillgångar	125 118	94 155	30 963
Övriga tillgångar	45 378	46 140	-762
Avgiftstillgång	5 606 592	5 465 074	141 518 ¹
Summa tillgångar	6 423 288	6 182 306	240 982²
Skulder och överskott			
Balanserat över-/underskott	56 085	50 027	6 058
Årets resultat	- 48 980	6 058	-55 038
Summa över-/underskott	7 105	56 085	-48 980
Pensionsskuld	6 369 129	6 078 356	290 773 ³
Övriga skulder	47 055	47 865	-810
Summa skulder och överskott	6 423 288	6 182 306	240 982

¹ Avser inkomstpensionssystemet.² Varav inkomstpensionssystemet 210 781 miljoner kronor.³ Varav inkomstpensionssystemet 259 810 miljoner kronor.

10

Utveckling av statlig produktion

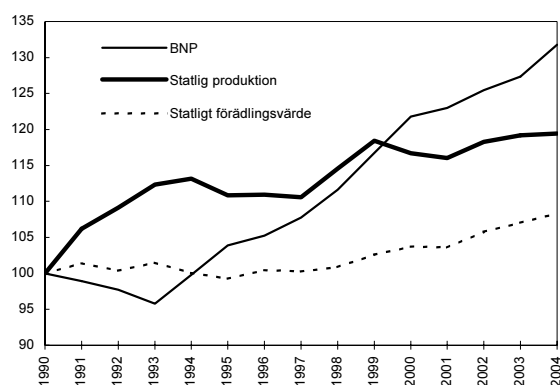

10 Utveckling av statlig produktion

Efter den ekonomiska krisen vid 1990-talets början var den ekonomiska tillväxten i Sverige stark. De årliga ökningarna av den samlade produktionen av varor och tjänster (BNP) var under perioderna 1994–1995 respektive 1999–2000 över 4 procent. De inledande åren på det nya seklet uppvisade till en början en årlig tillväxttakt på mellan 1 och 2 procent, dvs. en avsevärt lägre nivå än i slutet av 1990-talet. Däremot ökade BNP starkt 2004, och då med 3,5 procent (diagram 10.1).

Diagram 10.1 Produktion och förädlingsvärde i staten samt BNP-utveckling 1990-1994, volymförändringar

Index 1990=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper.

Den statliga sektorns bidrag till tillväxten, förädlingsvärdet, uppgick till 127 miljarder kronor eller 5 procent av BNP. Det statliga förädlingsvärdet ökade med drygt 1 procent perioden 2003–2004. Sedan 1990 har det statliga förädlingsvärdet ökat med 8 procent i volymtermer, medan BNP under samma period ökat med drygt 30 procent.

10.1 Den statliga produktionen

Utvecklingen i staten kan mätas på olika sätt. Produktionsvärdet kan sägas utgöra ett mått på den statliga verksamhetens omfattning. Det statliga produktionsvärdet definieras som summan av löner, arbetsgivaravgifter, avskrivningar och inköp av varor och tjänster, och omfattar både anslagsfinansierad och avgiftsfinansierad verksamhet. Den statliga produktionen kan med andra ord beskrivas som det sammantagna värdet av statlig konsumtion och försäljning mot avgifter, exklusive s.k. direktkonsumtion¹⁰.

Offentliga tjänster åsätts inte något pris på en marknad. Den statliga tjänsteproduktionen beräknas därför från kostnadssidan, dvs. baserat på värdet av insatta resurser och med ett antagande om att produktiviteten är oförändrad över tiden. I det följande beskrivs produktionsutvecklingen i staten i termer av volym, dvs. kostnadsökningar som beror på ökade priser räknas inte med.

Den statliga tjänsteproduktionen var i princip oförändrad 2004 jämfört med året innan och uppgick till 222 miljarder kronor i löpande priser.

Produktionen av statliga tjänster ökade med 13 procent under perioden 1990–1994. Ökningen kan i första hand förklaras av insatser inom den högre utbildningen och på

¹⁰ Med direktkonsumtion avses myndigheters köp av varor och tjänster som produceras av marknadsproducenter och som levereras till hushållen – utan någon vidare hantering av den offentliga sektorn – som del av sociala förmåner in natura.

arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men även utgifterna för försvaret ökade i volym.

Mellan 1994 och 1997 låg den statliga produktionsvolymen kvar på den, i jämförelse med åren vid decenniets början, högre nivån för att därefter öka med totalt 7 procent under den efterföljande tvåårsperioden. Det var huvudsakligen en positiv volymutveckling inom universitetet och högskolorna, försvaret och kommunikationsområdet som motverkade nedgångar inom andra statliga verksamhetsområden.

Sammantaget har statens tjänsteproduktion under perioden 1990–2004 ökat med ca 20 procent. Som en jämförelse kan nämnas att produktionsvolymen inom kommuner och landsting, efter en begränsad nedgång under främst 1990-talets första hälft, var 1 procent högre 2004 jämfört med 1990.

10.2 Produktionens delar

Den statliga produktionen är heterogen och utvecklingen kännetecknas av stora variationer mellan olika verksamhetsområden. I tabell 10.1 sammanfattas statens huvudsakliga uppgifter.

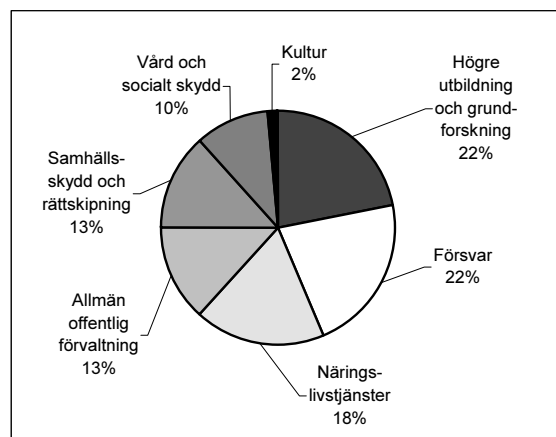
Tabell 10.1 Statens uppgifter

Område	Verksamhet
Högre utbildning och grundforskning	Högskoleutbildning och grundforskning
Försvaret	Militärt och civilt försvar
Näringslivet	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling, samhällsplanering, regional utveckling, miljö- och naturvård. Näringslivsfrågor inom energi, jordbruk, mineralbrytning, tillverkningsindustri, byggnadsverksamhet samt transporter och kommunikationer
Allmän offentlig förvaltning	Allmän och utrikes förvaltning, skattein- drivning
Samhällsskydd och rättskipning	Polis-, åklagar- och domstolsväsende, kriminalvård, kronofogdemyndigheter
Vård och socialt skydd	Hälsa- och sjukvård, allmän administration, forskning, administration av sociala bidrag, social omsorg inkl. integrationsfrågor och arbetsmarknadsåtgärder
Kultur	Fritidsverksamhet, kultur och religion

Indelningen följer i princip FN:s Classification of Functions of Government (COFOG) från 2000. Det enda undantaget är grundforskningen, som enligt dessa rekommendationer skall ses som en del av verksamhetsområdet Allmän offentlig förvaltning. På grund av svårigheter med gränsdragningen mellan högre utbildning och grundforskning görs i detta sammanhang ingen åtskillnad mellan dessa verksamheter. Den tillämpade forskningen redovisas dock inom respektive verksamhetsområde.

Genom att regeringen sedan 1990-talets början årligen satsat på den högre utbildningen och grundforskningen har verksamheterna sammantaget vuxit sig något större än försvaret, som tidigare var det största statliga verksamhetsområdet. Universitet och högskolor liksom försvaret svarade vardera för drygt 20 procent av den totala statliga produktionen 2004 (diagram 10.2).

Diagram 10.2 Produktion av statliga tjänster fördelade på verksamhetsområden 2004

Det tredje stora området är näringslivet som svarade för ca 20 procent av den statliga produktionen, varav transporter och kommunikationer utgör två tredjedelar.

Samhällsskydd och rättskipning, där polisväsendet dominerar, och allmän offentlig förvaltning, som bl.a. omfattar Regeringskansliet, Skatteverket och länsstyrelserna, bidrar med vardera drygt 10 procent till den statliga produktionen. Även verksamhetsområdet vård och socialt skydd, där Försäkringskassan och arbetsmarknadsmyndigheterna kan nämnas, svarar för något mer än 10 procent av den statliga tjänsteproduktionen. Verksamhetsområdet kultur utgör ca 2 procent av den statliga tjänsteproduktionen, och kommer bl.a. till

uttryck genom den verksamhet som statliga museer och bibliotek bedriver.

10.3 Utvecklingen inom olika verksamhetsområden

Utvecklingen inom statens olika verksamhetsområden sedan 1993¹¹ sammanfattas i tabell 10.2. De är rangordnade efter produktionens storlek, vilket också bestämt det följande avsnittets disposition.

Tabell 10.2 Produktion inom statens olika verksamhetsområden 1993–2004

Område	Miljarder kronor 2004	Andel av total, % 2004	Förändring, %	
			1993–2004	2003–2004
Högre utbildning och grundforskning	49,0	22	54	0
Försvar	48,2	22	-8	-3
Näringslivetjänster	39,8	18	9	2
Allmän offentlig förvaltning	29,9	13	-16	1
Samhällsskydd och rättskipning	29,5	13	6	1
Vård och socialt skydd	22,5	10	-4	2
Kultur	3,4	2	-30	-6
Staten totalt	222,3	100	6	0

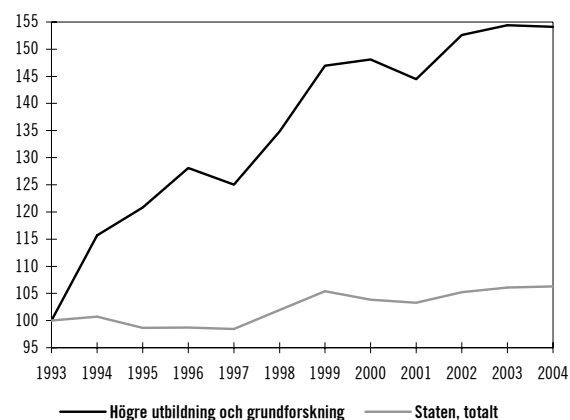
Sedan 1993 har den statliga produktionen ökat med 6 procent. Det är i huvudsak den ökade produktionen inom den högre utbildningen och grundforskningen som förklarar ökningen. Under samma period har dock den statliga produktionen minskat inom områden såsom försvar, allmän offentlig förvaltning, vård och socialt skydd respektive kultur.

Högre utbildning och grundforskning

Värdet av produktionen av tjänster inom den högre utbildningen och grundforskningen uppgick till närmare 50 miljarder kronor 2004. Det är därmed det största verksamhetsområdet inom staten. Noterbart är att det har ökat med

över 50 procent i volym sedan 1993 (diagram 10.3).

Diagram 10.3 Produktion av statliga utbildningstjänster och grundforskning 1993–2004, volymförändringar

Ökningen inom området skedde främst under 1990-talet och resulterade i en markant ökning av antalet anställda inom universitet och högskolor. Sysselsättningen inom området har ökat med 36 procent sedan 1990 och i dag är drygt 53 000 helårspersoner anställda inom det högre utbildningsväsendet. Det kan jämföras med verksamhetsområdet försvar där antalet anställda är omkring 28 000, varav drygt 70 procent inom Försvarsmakten.

Ökningen inom området kan främst hänföras till utbyggnaden inom de små och medelstora högskolorna ute i landet. Men även de största universiteten, dvs. de i Lund, Uppsala, Göteborg och Stockholm, som tillsammans svarar för en tredjedel av det totala produktionsvärdet inom området, har ökat sin produktion av tjänster.

Av statistik från Högskoleverket framkommer att sedan 1990-talets början så har antalet inskrivna studenter ökat med drygt 80 procent och antalet avlagda examina i högskolans grundutbildning ökat med 77 procent.

¹¹ År 1993 utgör referenstidpunkt eftersom det är från och med detta år som uppgifter på denna detaljnivå för första gången finns att tillgå i SCB:s nationalräkenskaper.

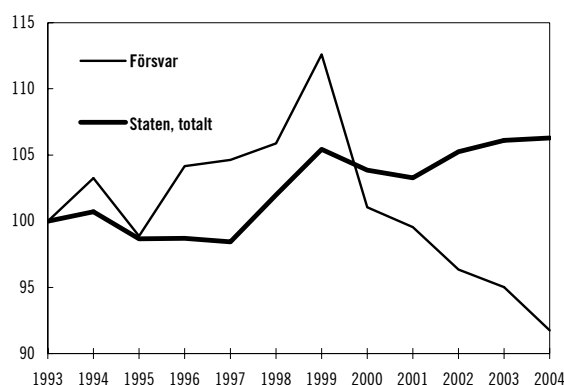
Försvar

Utgifterna för produktionen inom totalförsvaret uppgick enligt preliminära uppgifter till närmare 50 miljarder kronor 2004. Det motsvarar en nedgång med 3 procent jämfört med året innan. Sedan 1993 har produktionen minskat med 8 procent.

Enligt vad som framkommer av nationalräkenskaperna (NR) har dock utvecklingen varit oregelbunden, och påvisar såväl ökningarna som minskningar. Under 1996 och 1999 ökade t.ex. utgifterna med drygt 5 procent i volym respektive år. Försvarsomställningen under inledningen av 2000-talet har dock medfört en kraftig nedgång i produktionen av tjänster. Jämfört med 1999 har försvaret minskat med närmare 20 procent i fasta priser (diagram 10.4).

Diagram 10.4 Produktion inom försvaret 1993-2004, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

Det bör dock noteras att primäruppgifter från några av de stora myndigheterna inom verksamhetsområdet försvar kan vara osäkra. En indikation på denna osäkerhet är att dessa uppgifter vid några tillfällen under senare år har reviderats kraftigt i efterhand.

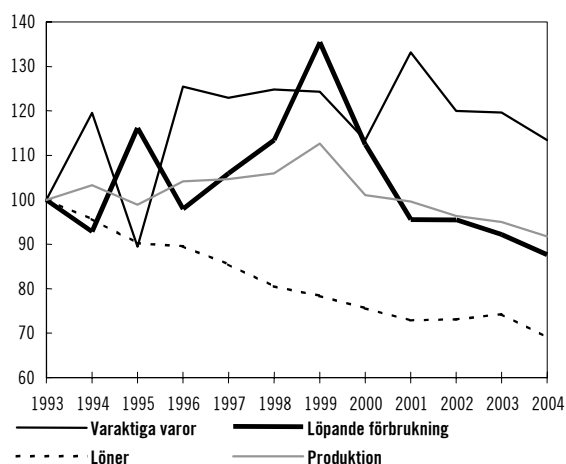
Försvarets produktionsvärde kan indelas i löner respektive förbrukning av varor och tjänster. Förbrukningen av varor och tjänster kan i sin tur delas in i löpande omkostnader respektive utgifter för s.k. varaktiga varor, dvs. investeringar som inte har någon alternativ civil användning.

Av den underliggande statistiken framgår att det är den löpande förbrukningen som svarar för en allt större andel av försvarets produktionsvärde, 36 procent 2004 jämfört med 31 procent 1993, medan andelen för varaktiga varor

minskat. De försvarsanställdas löner inklusive sociala avgifter svarar 2004 för drygt 30 procent av produktionsvärdet inom området, vilket innebär en nedgång med ett par procentenheter över den studerade perioden.

Förbandsnedläggningarna har inneburit att antalet anställda och värnpliktiga minskat kraftigt sedan 1990-talets början. De har minskat med närmare 40 procent. Det har medfört att de totala löneutbetalningarna minskat med drygt 30 procent sedan 1993 (diagram 10.5).

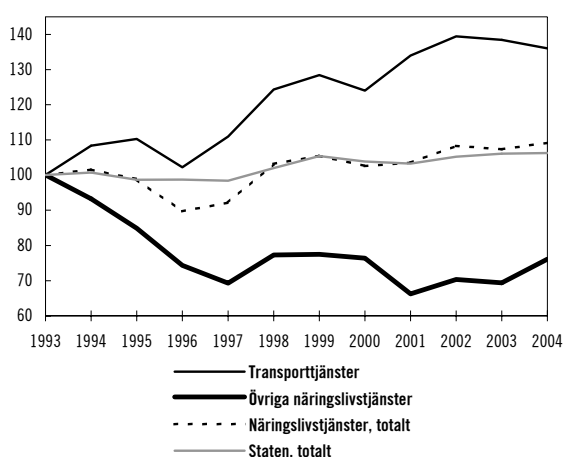
Diagram 10.5 Produktion, förbrukning och löner inom försvaret 1993-2004

Kurvornas utseende indikerar dock att fördelningen mellan varaktiga varor respektive löpande förbrukning är osäker. Noterbart i sammanhanget är även att försvarets kostnader i dag är 5 procent högre i volym än de var för trettio år sedan, den tidpunkt då det för första gången ställdes krav på besparingar inom området.

Näringslivstjänster

Produktionen av statliga näringslivstjänster uppgick till knappt 40 miljarder kronor 2004. Räknat i fasta priser innebär det en begränsad ökning jämfört med året innan. Produktionsvolymen har ökat med 9 procent sedan 1993 (diagram 10.6).

Diagram 10.6 Produktion av statliga näringslivstjänster 1993-2004, volymförändringar

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

Transporttjänsterna, som huvudsakligen produceras av Vägverket och Banverket, svarar för två tredjedelar av det totala produktionsvärdet inom verksamhetsområdet. De har ökat med mer än en tredjedel under den redovisade perioden.

Avskrivningar för statliga vägar och järnvägar, som numera påverkar beräkningen av produktionsvärdet i nationalräkenskaperna, har årligen uppgått till omkring 30 procent av produktionen. Under ett par år, 1996 respektive 1997, var dessa andelar särskilt höga. Kurvornas utseende i diagram 10.6 kan därför till en del förklaras av de avskrivningskalkyler som använts.

Antalet anställda vid Vägverket har ökat under 2000-talet. Sedan 1990-talets början har sysselsättningen däremot minskat med drygt 10 procent. Sysselsättningen inom Banverket har varit i stort sett oförändrad under samma period.

Produktionen av andra näringslivstjänster än transporter har sammantaget minskat med en fjärdedel i volym sedan 1993. Nedgången inföll huvudsakligen under 1990-talet och omfattade många myndigheter. Sedan 2001 har dock produktionen ökat något.

Lantmäteriverket och skogsvårdsorganisationen är exempel på myndigheter inom vilka produktionen minskade under 1990-talet. Förklaringen är en lägre efterfrågan på de tjänster Lantmäteriverket tillhandahåller samt avvecklingen av beredskapsverksamheten inom skogsvårdsorganisationen.

Produktionsnedgången avspeglas också i att antalet anställda minskat markant under

perioden. Sysselsättningen har dock ökat med ett par procent sedan 2000 vid Lantmäteriverket.

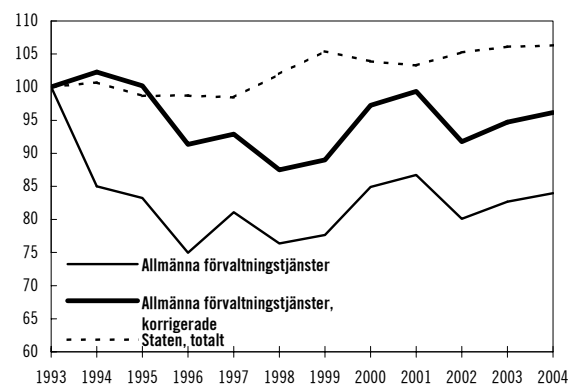
Den totala sysselsättningen inom området har ökat med 3 procent sedan 2000.

Allmän offentlig förvaltning

Produktionen av s.k. allmänna statliga förvaltningstjänster förefaller enligt officiell statistik ha minskat kraftigt, särskilt under perioden 1993–1996. Myndigheter inom delområden såsom ekonomi, planering, skatter och tullar producerade tjänster för närmare 30 miljarder kronor 2004. Sedan 1993 har produktionen i volym minskat med 16 procent (diagram 10.7).

Diagram 10.7 Produktion av allmänna statliga förvaltningstjänster 1993-2004, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

Utvecklingen under den redovisade perioden kan förklaras av strukturella förändringar, såsom att Byggnadsstyrelsen avvecklades 1994 och att samtliga departement samlades till en enda myndighet Regeringskansliet 1997.¹² Korrigerat för strukturella förändringar reduceras nedgången i de allmänna förvaltningstjänsterna till 4 procent under perioden 1993–2004.

Den ökade produktion år 2000, som framgår av diagram 10.7, förklaras till stor del av en uppgång inom Regeringskansliet, där produktionen vid denna tidpunkt tillfälligt påverkades av kraftigt ökade omkostnader i samband med försäljningen av Telia-aktier.

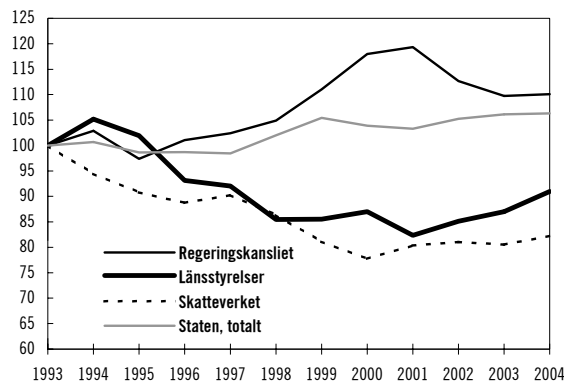
Av diagram 10.8 framgår utvecklingen av tjänsteproduktionen i Regeringskansliet sedan

¹² Tidigare räknades t.ex. Försvarsdepartementet till verksamhetsområdet försvar och Utbildningsdepartementet till verksamhetsområdet utbildning.

de extraordinära kostnaderna i samband med försäljningen av Telia-aktier eliminerats.

Diagram 10.8 Produktion av tjänster vid Regeringskansliet, Skatteverket och länsstyrelser 1993-2004, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

Regeringskansliet, Skatteverket och länsstyrelserna svarar för två tredjedelar av produktionen inom verksamhetsområdet allmän offentlig förvaltning.

Under 1990-talets andra hälft ökade Regeringskansliets tjänster kontinuerligt i volym, i motsats till inom många andra statliga verksamhetsområden. En förklaring är att det svenska EU-medlemskapet 1995, men också tiden som ordförande första halvåret 2001, medförde en ökad arbetsvolym för Regeringskansliet. Därefter har produktionsvolymen minskat något. År 2004 var produktionen 10 procent högre än 1993.

Den mer omfattande tjänsteproduktionen återspeglas också i att antalet anställda i Regeringskansliet har ökat. Antalet anställda har ökat med ungefär 1 000 personer sedan 1990, vilket motsvarar en ökning med 30 procent.

Vad gäller övriga myndigheter inom området uppvisar flertalet en produktionsnedgång sedan 1990-talets inledning, men en försiktig ökning efter 2002. Exempelvis har Skatteverket, som svarar för drygt 30 procent av produktionen, minskat sin verksamhet 1993–2000 med drygt 20 procent. Därefter har trenden vänt. Även inom länsstyrelserna, som tillsammans svarar för drygt 10 procent av produktionen inom området, har produktionen gått ned. Sedan 1993 har produktionen minskat med närmare 20 procent. Under senare år har dock nedgången planat ut och vänt till en marginell ökning. För hela

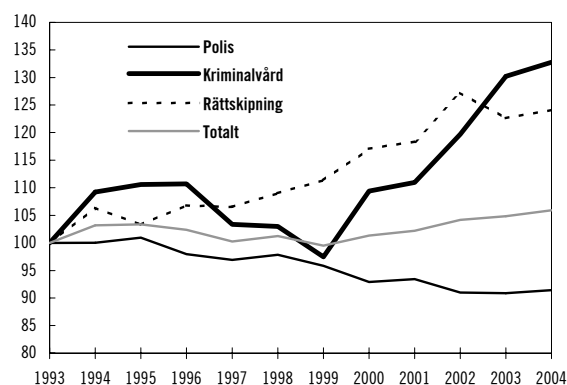
perioden innebär det en minskad produktion med ca 10 procent.

Samhällsskydd och rättskipning

Inom området samhällsskydd och rättskipning producerades tjänster till ett värde av närmare 30 miljarder kronor 2004. Det innebär en ökning med 6 procent i volym sedan 1993. Utvecklingen skiljer sig dock åt väsentligt mellan olika delområden (diagram 10.9).

Diagram 10.9 Produktion av samhällsskydd och rättskipningstjänster 1993-2004, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

Polisväsendet svarar för närmare 60 procent av produktionen inom området. Produktionen av polistjänster har varierat svagt över tiden sedan 1993. Trots vissa begränsade ökningarna vissa år har dock den långsiktiga trenden varit negativ. Under perioden 1993–2004 minskade produktionen inom polisväsendet med närmare 10 procent. Under 1990-talet har antalet anställda inom polisväsendet minskat med 15 procent. Utvecklingen förändrades dock under 2000-talets början då sysselsättningen ökade med 4 procent till och med 2003.

Området rättskipning, där såväl domstolar och åklagare som kronofogdar ingår, svarar för drygt en fjärdedel av produktionsvärdet inom verksamhetsområdet. I motsats till inom många andra statliga verksamhetsområden har produktionen inom området rättskipning ökat i volym under 1990-talet och ett par år in på 2000-talet. Preliminära uppgifter tyder på att ökningstakten därefter har planat ut. Även inom detta område har sysselsättningen minskat sedan 1990. Särskilt tydligt har det märkts inom domstolsväsendet där antalet anställda minskat med 1 300, vilket motsvarar en minskning med 20 procent.

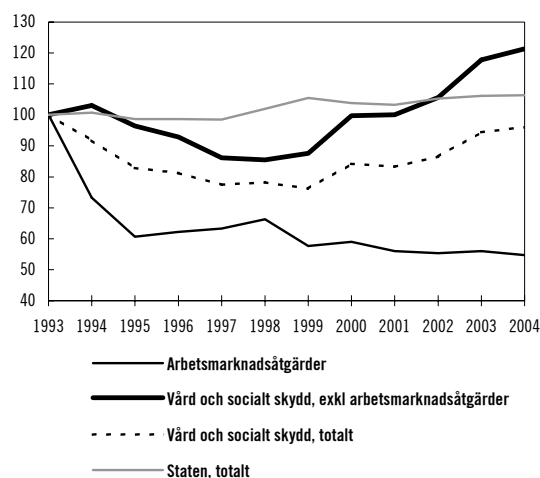
Inom kriminalvårdsmyndigheterna, som svarar för 20 procent av produktionsvärdet inom verksamhetsområdet, minskade såväl produktionsvärdet som sysselsättningen under 1990-talet. Nedgången i antalet anställda var dock inte lika markant som inom domstolarna och polisen. Därefter skedde en omsvängning då såväl produktionen som sysselsättningen ökade kraftigt. Räknat i löpande priser ökade produktionen från 4,5 till 5,8 miljarder kronor under perioden 1999–2004. Antalet anställda ökade 2000–2003 med 1 300, vilket motsvarar en ökning med närmare 20 procent.

Vård och socialt skydd

Inom området vård och socialt skydd producerades tjänster för drygt 22 miljarder kronor under 2004. Det motsvarar en nedgång med 4 procent i volym sedan 1993, varav merparten inföll under periodens första år som ett resultat av att det var möjligt att reducera arbetsmarknadsåtgärderna i den ekonomiska krisens kölvatten (diagram 10.10).

Diagram 10.10 Produktion av vård och socialt skydd 1993-2004, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm. Uppgifterna för 2003 och 2004 är framskrivna av Statskontoret med hjälp av statistik från ESV.

De statliga arbetsmarknadsåtgärderna utgör ca 25 procent av produktionskostnaderna inom verksamhetsområdet, medan administrationen av ålderspensionssystemet svarar för 15 procent. Övrig verksamhet inom området bedrivs av myndigheter inom delområdet socialt skydd, såsom t.ex. Migrationsverket och Statens institu-

tionsstyrelse, respektive inom delområdet hälso- och sjukvård, såsom t.ex. Socialstyrelsen, Läke-medelsverket och Smittskyddsinstitutet.

Det är framför allt myndigheterna inom arbetsmarknadsområdet, dvs. arbetsförmedlingar, arbetsmarknadsinstitut och länsarbetsnämnder, som svarar för nedgången i produktionen. Värt att notera är att tjänstevolymen nästan har halverats sedan 1993.

Nedgången inom området som helhet motverkades av att produktionen inom dåvarande försäkringskassorna ökat sedan slutet av 1990-talet. Sedan slutet av 1990-talet har även antalet anställda ökat med i storleksordningen 3 till 4 procent per år. Produktionsvolymen har därtill ökat genom att Premiepensionsmyndigheten bildades i samband med att det nya pensions-systemet introducerades. Sammantaget har verksamheten inom verksamhetsområdet vård och socialt skydd exklusive arbetsmarknadsåtgärder ökat med mer än 20 procent sedan 1993.

Kultur

Inom kulturområdet producerades tjänster för drygt 3 miljarder kronor 2004. Sedan 1993 har produktionen minskat med närmare 30 procent. Nedgången förklaras till stor del av att vissa kyrkliga tjänster, som tidigare räknats som statliga, i samband med kyrkans separation från staten den 1 januari år 2000 i stället ses som en del av hushållens intresseorganisationer. Korriigerat för huvudmannaskapsbytet är det möjligt att konstatera att produktionsvolymen var något lägre 2004 än 1993.

De statliga museerna svarar tillsammans för en tredjedel av produktionsvärdet inom verksamhetsområdet och Riksantikvarieämbetet är den enskilt största myndigheten. Noterbart är också att då omkring 80 procent av Operans och Dramatens verksamhet finansieras via anslag så räknas även de till det statliga kulturområdet, trots att verksamheten bedrivs i form av bolag.

11

Riksrevisionens
iakttagelser i årlig
revision

11 Riksrevisionens iakttagelser i årlig revision

Riksrevisionen bedriver revision genom årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen avslutas genom uttalanden i revisionsberättelser om bl.a. myndigheternas årsredovisningar.

I detta kapitel redovisas revisionsberättelser med invändning avseende 2004. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2006 med en bedömning av vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av invändningarna. I budgetpropositionen för 2006 avser regeringen även redovisa och kommentera Riksrevisionens granskningsrapporter som lämnats av effektivitetsrevisionen.

11.1 Revisionsberättelser med invändning

Nedan lämnas en redovisning av de invändningar Riksrevisionen lämnat i 12 revisionsberättelser avseende räkenskapsåret 2004. Antalet invändningar 2003 var 19.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Riksrevisionen invänder mot att Ombudsmannen mot etnisk diskriminering inte till alla delar har följt 5 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Sammantaget innebär felen att årsredovisningens finansiella delar inte är rättvisande.

Tullverket

Riksrevisionens invändning avser ledningens ansvar för Tullverkets förvaltning. På grund av

bristande intern styrning och kontroll avseende anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*, anslagsposten 4 (utgiftsområde 27), har denna överskridits med 20,1 miljoner kronor. Riksrevisionen lämnar även upplysning om att generaldirektörens förord inte har granskats av Riksrevisionen eftersom det inte ingick i styrelsens beslut om årsredovisning och ingår därmed inte i Tullverkets årsredovisning.

Internationella programkontoret

Riksrevisionens invändning avser brister i rutinen för projektuppföljning som medfört att man underlåtit att avräkna ca 1,5 miljoner kronor på anslaget 25:80 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*, anslagsposten 1 (utgiftsområde 16). Riksrevisionen bedömer att konsekvensen av detta är att myndighetens ekonomiska ställning som den nu redovisats i årsredovisningen inte är rättvisande. En korrekt redovisning hade inneburit ett icke medgivet överskridande av beviljad anslagskredit med ca 0,7 miljoner kronor.

Kungliga musikhögskolan i Stockholm

Kungliga musikhögskolan i Stockholm (KMH) har överträtt 10a § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) eftersom KMH, utan regeringens medgivande, ingått avtal om att för ett aktiebolag svara för kostnader för bolagsbildning, initialt rörelsekapital, ekonomiska förluster samt eventuell avveckling.

KMH har överträtt 13 och 14 §§ förordningen om myndigheters bokföring (2000:606) eftersom KMH inte kunnat verifiera att mot-

prestationer utförts för fakturor på 1 miljon kronor från ovan berört aktiebolag.

KMH har vidare överträtt 3 § avgiftsförordningen (1992:191) eftersom KMH, utan regeringens medgivande, bedrivit sådan avgiftsfinansierad verksamhet som kräver tillstånd av regeringen.

Kungliga Slottsstaten

Kungliga Slottsstaten har, i likhet med årsredovisningen 2003, inte företett en dokumentation som visar att den schablonmässiga kostnadsfördelningsmodell som tillämpas ger en rättvisande bild av verksamhetens kostnader.

Djurskyddsmyndigheten

Djurskyddsmyndigheten har utan särskilt bemyndigande i regeringsbeslut gjort åtaganden avseende bidragsutbetalningar om ca 3,8 miljoner kronor för åren 2006 och 2007. Myndigheten har därmed överträtt sina befogenheter. Gjorda åtaganden redovisas inte i årsredovisningen för 2004. Årsredovisningen ger därmed inte en rättvisande bild.

Högskoleverket

Högskoleverket har överträtt sina befogenheter genom att göra åtaganden avseende bidragsutbetalningar på ca 32 miljoner kronor för perioden 2005–2007 utan särskilt bemyndigande. Gjorda åtagande redovisas inte i årsredovisningen. Årsredovisningen ger därmed inte en rättvisande bild.

Brottsoffermyndigheten

Riksrevisionens invändning avser ledningens förvaltning. Brottsoffermyndigheten (BrOM) har överskridit anslagskrediten för anslaget 4:11 *Ersättning för skador på grund av brott* (utgiftsområde 4), med 2,1 miljoner kronor. Då det i brottsskadelagen (1978:413) och brottsskedeförordningen (1978:653) inte finns någon reglering om när utbetalningar av brottsskadeersättning måste göras, har BrOM haft möjlighet att under året vidta lämpliga åtgärder i verksamheten för att undvika ett anslagsöver-

skridande. BrOM har dock i avsaknad av regeringsbeslut om tillräcklig medelstildelning inte vidtagit sådana åtgärder i verksamheten i syfte att förhindra ett anslagsöverskridande. BrOM har i och med anslagsöverskridandet överträtt sina befogenheter genom att förbruka mer medel än vad regeringen tilldelat för ändamålet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen har gjort åtaganden som överskrider den av regeringen lämnade bemyndiganderamen för anslaget 33:5 *Europiska regionala utvecklingsfonden under perioden 2000-2006*, anslagspost 4 (utgiftsområde 19), med 162,8 miljoner kronor.

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Riksrevisionen har invändning mot ledningens förvaltning. Anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, anslagspost 19 (utgiftsområde 19), har beroende på en bristande uppföljning avräknats fel budgetår med 9,2 miljoner kronor. Länsstyrelsen har härigenom brutit mot 15 § anslagsförordningen (1996:1189). Om avräkning hade gjorts budgetåret 2004 i stället för 2005 skulle anslagsutnyttjandet ha överstigit tilldelade medel och beviljad anslagskredit med 7,3 miljoner kronor. Årsredovisningen bedöms därmed inte ge en rättvisande bild.

Försvarsmakten

Riksrevisionen invänder mot att Försvarsmakten har betydande brister i den interna styrningen och kontrollen avseende "Beredskapstillgångar". Bristerna medför att Försvarsmakten inte har kunnat visa att "Beredskapstillgångarnas" existens och värde på 89 919 miljoner kronor ger en rättvisande bild.

Folke Bernadotteakademien

Årsredovisning har ännu inte inkommit och därför har ingen revisionsberättelse kunnat lämnas i tid. En revisionsberättelse med invändning kommer att lämnas efter det att årsredovisning avlämnats.

12

Revision av EU-medel

12 Revision av EU-medel

12.1 Revisionsrätten

Europeiska revisionsrätten (revisionsrätten) är den externa revisorn för Europeiska unionens (EU) finanser. Revisionsrättens uppdrag är att göra en oberoende granskning av hur EU-medel uppbärs och används, och på så sätt bedöma hur de europeiska institutionerna fullgör sina uppgifter i samband med detta. Revisionsrätten undersöker om de ekonomiska transaktionerna har bokförts korrekt, genomförts lagligt och korrekt och förvaltats på ett ekonomiskt, effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet med rättens arbete är att bidra till att förbättra den ekonomiska förvaltningen av unionens medel på alla nivåer. Rättens granskningsmandat omfattar alla organ som förvaltar eller mottar EU-medel. Detta innebär att revisionsrätten inte bara granskar EU:s institutioner, utan även medel som administreras på nationell, regional och lokal nivå.

Revisionsrättens arbete resulterar i olika typer av rapporter. Varje år i november månad lämnar revisionsrätten sin årsrapport, som innehåller iakttagelser om genomförandet av EU:s budget. Årsrapporten innehåller även en revisionsförklaring (DAS) om räkenskapernas tillförlitlighet för året i fråga och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet. I årsrapporten sammanfattas även rättens granskningar under föregående budgetår, sektor för sektor, samt för institutionernas egna administration.

Revisionsrätten kan när som helst framföra synpunkter på olika områden, vilka främst publiceras i form av särskilda rapporter. Vid sidan av sin granskningsuppgift kan EU:s övriga institutioner begära yttranden från revisionsrätten i vissa frågor, främst över förslag till EU-lagstift-

ning med finansiellt innehåll. Revisionsrätten har inga rättsliga befogenheter och följaktligen är varken dess rapporter eller yttranden juridiskt bindande.

Revisionsrättens årsrapport, inklusive revisionsförklaring och särskilda rapporter, utgör ett mycket viktigt underlag för rådets rekommendation till Europaparlamentet om beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen beträffande genomförandet av budgeten samt för Europaparlamentet som slutligen beslutar om ansvarsfriheten.

Årsrapporten bereds av rådets budgetkommitté innan beslut tas i Ekonomi- och finansministerrådet (Ekofin-rådet) om huruvida ansvarsfrihet bör rekommenderas för det berörda budgetåret. Till rekommendationen om ansvarsfrihet fogas även slutsatser på de åtgärder som rådet anser att kommissionen borde vidta för att komma till rätta med de brister som rätten identifierat.

När det gäller rekommendation om ansvarsfrihet för budgetåret 2003 är förslaget från Ekofin-rådet att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet.

Väsentliga iakttagelser gällande 2003

Regeringen redovisar här de viktigaste iakttagelserna i revisionsrättens årsrapport för 2003. Revisionsrätten anser att räkenskaperna för 2003 ger en tillförlitlig bild av budgetårets inkomster och utgifter, som av gemenskapens finansiella ställning. Som tidigare år gör revisionsrätten ett antal reservationer bl.a. gällande kommissionens redovisningssystem. Kommissionen tog ett nytt

redovisningssystem, den 1 januari 2005, som uppfyller kraven på bokföringsmässiga principer.

Revisionsrätten anser att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta när det gäller egna medel, åtaganden och administrativa utgifter. Ett positivt uttalande har dock inte lämnats för den gemensamma jordbrukspolitiken, strukturåtgärder, inre politik samt externa åtgärder. Till skillnad mot föregående år har rätten heller inte givit ett positivt uttalande gällande förmedlemskapsstödet.

Orsakerna till att en positiv revisionsförklaring inte kan lämnas för samtliga sektorer beror främst på omfattande brister i kontrollsystemen som resulterat i för många fel i underliggande transaktioner. Det finns dock ingen information om att det skulle röra sig om bedrägerier.

Påpekade brister rör framför allt jordbruks- och regionalstöden, medel som förvaltas och förbrukas i medlemsstaterna och som utgör omkring 80 procent av EU:s budget. Revisionsrätten anser det som viktigt att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna intensifierar sitt arbete med att stärka övervaknings- och kontrollstrukturerna inom dessa områden. Vidare uttrycker rätten behovet av att kommissionen stärker kontrollsystemen i de nya medlemsstaterna i syfte att säkerställa en korrekt och effektiv användning av EU-medel.

Revisionsrätten konstaterar att kommissionen gjort betydande framsteg i genomförandet av den administrativa reformen och att det nu finns tydliga tecken på förbättringar i kommissionens centrala förvaltning, en trend som håller i sig från föregående år.

En särskild utmaning som unionen står inför och som tas upp i årsrapporten är den ökade nivån på utestående åtaganden, det vill säga utgifter som det har ingåtts rättsliga åtaganden för, men som ännu inte har betalats ut. Detta har flera orsaker. En av förklaringarna kan sökas i över-skattade prognoser från medlemsstaterna samt att programstarten på strukturfondsområdet försenades på grund av förhandlingar mellan kommissionen och medlemsstaterna.

Mot denna bakgrund anser Revisionsrätten att det är särskilt angeläget att en noggrann uppföljning görs av kommissionens åtgärder i syfte att förbättra genomförandet av gemenskapsprogrammen. Det är vidare angeläget, med tanke på förhandlingarna om nästa finansiella perspektiv, att kommissionens föreslagna utgiftsnivåer ställs

mot de faktiska möjligheterna att effektivt genomföra den föreslagna budgeten.

12.2 Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser

I propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen m. m. (1994/95:40), som riksdagen ställt sig bakom, slås fast att Sverige skall verka för en effektiv och återhållsam EU-budgetpolitik och för att närhetsprincipen skall tillämpas på budgetområdet. I den svenska politiken ingår även att prioritera frågor som berör uppföljning och kontroll.

Kommissionen ansvarar, i samarbete med medlemsstaterna, för genomförandet av budgeten och följaktligen för att utarbeta och genomföra effektiva kontrollsystem som säkerställer att den ekonomiska förvaltningen är sund. Sverige fäster stor vikt vid rättens iakttagelser och behovet av att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder mot de brister som rätten uppdatat.

Sverige behandlas i mycket liten omfattning i årsrapporten. Rätten tar dels upp några problem där Sverige direkt omnämns, dels mer generella problemområden där Sverige också berörs på olika sätt. En mer detaljerad beskrivning görs i nästa avsnitt.

12.3 Revisionsrättens iakttagelser för år 2003

I det följande redogörs närmare för revisionsrättens iakttagelser som har anknytning till svenska förhållanden.

Egna medel (EU-budgetens inkomster)

Revisionsrätten har undersökt redovisningen av traditionella egna medel vid kommissionen och i medlemsstaterna, samt analyserat flödet av tullar. Inga större problem påträffades gällande sättet att för kommissionen redovisa och ställa samman A-räkenskaperna (säkra fordringar). Liksom tidigare år påträffade både revisionsrätten och kommissionen vid sina inspektioner i flera medlemsstater systematiska problem med B-räkenskaperna (osäkra fordringar). Däribland

förseningar i införandet, felaktiga poster, utelämnanden och felaktiga återföringar.

Vidare noterades avvikelser i rapporteringen av B-räkenskapssaldon till kommissionen, bl.a. från Sverige. Den av kommissionen noterade felaktigheten i det svenska B-räkenskapssaldot uppgick till 35 000 kronor och avsåg en utestående tullskuld med ursprung i en icke avslutad gemenskapstransitering. Införandet i B-räkenskaperna visade sig vara felaktigt eftersom transiteringen skulle ha täckts av säkerhet. Saldot i B-räkenskaperna rättades och beloppet överfördes till A-räkenskaperna direkt efter kommissionens påpekande. Tullverket har även ändrat förfaranden för införande av belopp i B-räkenskaperna avseende icke avslutade transiteringar för att undvika att liknande fel uppstår igen. Några andra ifrågasättanden av det svenska B-räkenskapssaldots riktighet från kommissionens sida gjordes inte 2003.

Rätten påpekade att Portugal och Sverige var sena med inbetalningen av sina belopp till egna medel från moms och BNI som förföll den första arbetsdagen i december 2003. Sverige betalade sitt utestående belopp i två omgångar: 715,2 miljoner SEK (79,1 miljoner euro) den 19 december 2003 och 2 546,2 miljoner SEK (280,5 miljoner euro) den 2 januari 2004. Den 27 november 2003 beslutade regeringen att en del av betalningen av EU-avgiften för december 2003 skulle förskjutas till en senare tidpunkt. Skälen för regeringens beslut var att säkerställa att utgiftstaket för 2003 skulle efterlevas. Beslutet grundades på att regeringens utgiftsprognoser, som baserades på utfallet t.o.m. oktober, indikerade att utgifterna för 2003 skulle kunna överskrida utgiftstaket. Sverige medger att åtgärden att förskjuta betalningen av EU-avgiften innebar ett avsteg från rådets förordning (EG) nr 1150/2000. Sverige betalade dock den i förordningen 1150/2000 föreskrivna dröjsmålsräntan inom föreskriven tid (se avsnitt 4.5.10 undantag från generella principer m.m.).

Jordbruk

Utgifterna när det gäller stöd för jordbruksgrödor, som utbetalas med utgångspunkt i arealstöd, uppgick till 16 340 miljoner euro 2003, det vill säga till 36 procent av de totala utgifterna för den gemensamma jordbrukspolitik. Den totala förekomsten av fel som rapporterades från medlemsstaterna till kommissionen uppgick till 1,7 procent. Totalsumman omfattar resultaten av

kontroller av ansökningar som valts ut slumpmässigt och på basis av en riskanalys. Den totala förekomsten av fel som påträffades vid slumpmässiga kontroller var högre jämfört med de kontroller som valts ut utifrån en riskbedömning.

Revisionsrätten finner det som anmärkningsvärt att slumpmässiga kontroller visar på en högre förekomst av fel än de kontroller som valts utifrån en riskanalys. Sverige är dock en av de medlemsstater som rapporterat högre förekomster av fel för kontroller som baserats på riskanalys än för slumpmässiga kontroller. Sverige anser att kommissionen bör se över artikel 27 i förordning (EG) nr 796/04 om tillämpningen av det integrerade systemet för administration och kontroll där det regleras vilka faktorer som ska ingå i riskanalysen (bl.a. stödbeloppens storlek, antal skiften, antal djur och resultat av tidigare års kontroller).

I medlemsstaternas kontroller av ansökningar om arealstöd upptäcktes fel i fler än var tredje av de kontrollerade ansökningarna. I Grekland och Italien stod de upptäckta felen för störst procentandel av arealen i stödansökningarna. Där uppgick de till 3,9 procent respektive 3,3 procent av den kontrollerade arealen.

Dessa båda länder följdes av Sverige (2,9 procent) och Luxemburg (2,8 procent). Orsaken till de förhållandevis höga arealavvikelserna i Sverige beror främst på brister i brukarnas kännedom om stödvillkor och om storleken på de skiften de söker stöd för. Sverige har vidtagit åtgärder genom att förtydliga informationen om villkoren för stöden till brukarna. Insatser har gjorts och kommer fortsatt att göras under 2005 för att förse brukarna med tydligare uppgifter om referensarealernas storlek.

Revisionsrätten detaljgranskade de rapporter som utarbetats av de attesterande organen i medlemsstaterna. Kommissionen strävar efter att försäkra sig om att de attesterade organen på vederbörligt sätt granskar utgifter förvaltade av utbetalningsställena. Rätten noterar att kommissionen analyserat och utvärderat räkenskaperna, intygen och rapporterna för alla utbetalningsställena utom i sex fall där uppgifterna lämnats in för sent, däribland från Sverige, eller i ofullständigt skick.

Verksamhet under sjätte, sjunde, åttonde och nionde Europeiska utvecklingsfonden

Tre stater (Frankrike, Portugal och Sverige) hade inte betalat hela sitt bidrag i slutet av fjärde kvartalet 2003 (96 miljoner euro saknades). På grund av denna brist på medel och beslutet att betala ut 170 miljoner euro till

The Global Health Fund tvingades kommissionen skjuta upp betalningar på ungefär 270 miljoner euro till i slutet av januari 2004.

Sverige är enig med revisionsrätten om det önskvärda i att bidragen betalas in före årsskiftet, och beklagar det inträffade. Sverige har genomfört en översyn av de interna rutinerna och kommer att se till att fortsatta inbetalningar genomförs på ett korrekt sätt.

13

Utveckling av den
ekonomiska styrningen i
staten

13 Utveckling av den ekonomiska styrningen i staten

13.1 Utveckling i Sverige under 1980- och 1990-talen

Under de senaste decennierna har en stegvis och målmedveten vidareutveckling skett av statens budgetprocess och budgetsysteem. Utvecklingsinsatserna har syftat till att förbättra den finanspolitiska kontrollen samt att öka förutsättningarna för att tillgängliga resurser fördelas enligt de politiska prioriteringarna och att offentliga tjänster tillhandahålls på ett effektivt sätt.

Den svåra statsfinansiella situationen i mitten av 1990-talet ledde till att en ny ordning infördes för hur regeringen bereder förslaget till statsbudget och nya bestämmelser antogs för hur riksdagen beslutar om statsbudgeten. Kännetecknande är att tydliga fleråriga budgetrestriktioner infördes, nämligen ett tak för statens utgifter och ett mål för det offentliga finansiella sparandet. Dessutom hänförs de statliga utgifterna till utgiftsområden. Regeringens budgetförslag utformas med utgångspunkt i dessa restriktioner så att ställning först tas till de samlade utgifterna, därefter till fördelning av dessa på utgiftsområden och slutligen till resurserna för olika verksamheter. Riksdagens beslut om statsbudgeten sker på ett motsvarande sätt varvid först ställning tas till utgiftstak, därefter till utgifternas fördelning på olika utgiftsområden och slutligen till den detaljerade fördelningen på olika ändamål som dessa kommer till uttryck i anslagen. De förfaranden och regler som nu använts i tio år har medverkat till att de svenska statsfinanserna sanerats och förblivit under god kontroll samt att tillgängliga resurser har använts på sätt som motsvarar de politiska värderingarna

och prioriteringarna. Åtskilliga av de nya förfarandena har getts stöd i bestämmelser i riksdagsordningen och i lagen (1996:1059) om statsbudgeten.

När det gäller utvecklingen av den ekonomiska styrningen av den statliga förvaltningen har denna skett med målmedvetna mindre steg. Ett viktigt steg togs när mål- och resultatstyrning infördes för alla statliga myndigheter i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. En långtgående delegering från regeringen till myndigheterna skedde därvid av befogenheter att fatta beslut om hur verksamheten skall bedrivas. I början av 1990-talet infördes också moderna redovisningsmetoder och redovisningssystem hos myndigheterna som motsvarar vad som används i företag. Myndigheterna lämnar också årsredovisningar som innehåller sedvanlig finansiell information och även redogörelser för hur de föreskrivna målen har uppnåtts. Dessa årsredovisningar granskas av en oberoende extern revision. De olika stegen har medverkat till att den statliga verksamheten har kunnat utvecklas för att på ett kostnadseffektivare sätt kunna möta medborgarnas efterfrågan på service.

Under de senaste åren har ett fortsatt utvecklingsarbete bedrivits i fråga om den ekonomiska styrningen inom staten. I det följande redogörs för det arbete som bedrivits och de resultat som nåtts på några områden.

13.2 Förbättrad resultatredovisning till riksdagen

I budgetpropositionen för 2005 anförde regeringen att det är angeläget att arbeta vidare med att utveckla resultatredovisningen till riksdagen. För att det skall vara möjligt för riksdagen att bedöma om verksamheten utvecklas i rätt riktning bör uppställda mål vara tydliga och uppföljningsbara. Vidare är det angeläget att i anslutning till målen ange olika typer av resultatindikatorer.

I propositionen visades även hur det är möjligt att redovisa totala intäkter och kostnader för politikområden. Därmed ges en bättre grund för att bedöma resursåtgången inom ett politikområde än vad som är fallet då endast anslagsförbrukning redovisas.

I propositionen aktualiserades det problem som politikområden som berör flera utskotts svars- och beredningsområden orsakar riksdagen. Regeringen indikerade möjligheten att delvis överbrygga denna olägenhet i och med att för varje myndighet redovisa såväl finansiering som bidrag till måluppfyllelse per politikområde. En följd av en utveckling i denna riktning bör medföra att respektive utskotts möjlighet att relatera föreslagna anslag till berörd verksamhet underlättas.

Finansutskottet framhåller att regeringens redogörelse ligger i linje med vad utskottet tidigare framhållit rörande den ekonomiska styrningen i staten och att det är positivt att arbetet med att utveckla resultatredovisningen fortsätter (bet. 2004/05:FiU1). Det förbättrar möjligheterna för riksdagen att bedöma statliga verksamheters måluppfyllelse och att ställa resultaten i relation till kostnaderna. Det ger i sin tur riksdagen ökade förutsättningar att bedöma de av regeringen föreslagna anslagsnivåerna.

Finansutskottet förutsätter att arbetet med resultatindikatorer och nyckeltal prioriteras i syfte att möjliggöra att bedöma graden av måluppfyllelse inom skilda politikområden. Utskottet anför vidare att en redovisning av totala intäkter och kostnader ger en bättre grund för att bedöma den totala resursåtgången inom ett politikområde än vad som är fallet då endast anslagsförbrukning redovisas.

Utskottet ser positivt på en ökad koppling mellan redovisningen av myndigheternas verksamhet och redovisningen av måluppfyllelsen på politikområdesnivå. Däremot förblir kopplingen

mellan beslut om anslag och uppföljningen av resultat begränsad så länge ett politikområde hör till mer än ett utgiftsområde. Utskottet framhåller att den aviserade redovisningen inte löser det grundläggande principiella problemet med att ett politikområde är delat mellan flera utgiftsområden och utskott.

I detta sammanhang erinrar utskottet om riksdagens tillkännagivande hösten 2003 (bet. 2003/04:FiU2, rskr. 2003/04:125–127) om en mål- och resultatstyrning bättre anpassad till riksdagens arbetsformer. Utskottet erinrade därvid om att den bristande överensstämmelsen mellan utgiftsområden och politikområden försvårar en helhetssyn som innebär att mål- och resultatbedömningen kan kopplas ihop med budgetförslagen.

Utskottet framhåller i detta sammanhang att om indelningen i politikområden skall vinna genomslag i riksdagens arbete med budgetpropositionen bör indelningen fullt ut vara anpassad till indelningen i utgiftsområden. Utskottet är av den uppfattning att när det finns anledning att redovisa verksamheter som sträcker sig över flera politikområden kan redovisningen ske i t.ex. särskilda resultatskrivelser.

Utskottet förutsätter att regeringen i det fortsatta utvecklingsarbetet tillser att indelningen i politikområden så långt möjligt följer indelningen i utgiftsområden.

Inriktning av den fortsatta utvecklingen av resultatredovisningen

Målen för den ekonomiska styrningen i staten ligger fast. Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten sker med ambitionen att göra det möjligt att beskriva hela den statliga verksamheten och att skapa förutsättningar för att få budgetering att växelverka med redovisning och uppföljning.

I och med budgetproposition för 2006 påbörjar regeringen arbetet med att för vissa utvalda politikområden precisera målen och att redovisa indikatorer som beskriver i vilken grad målen uppfylls. Ambitionen är även att i samma proposition för samtliga politikområden redovisa vilka resurser verksamheten förbrukat respektive hur verksamheten i sin helhet finansierats. Regeringen kommer att i särskild ordning överväga hur indelningen i politikområden så långt möjligt

skall kunna följa indelningen i utgiftsområden och utskott.

13.3 Statsbudget på kassa- eller bokföringsmässig grund

Situationen i Sverige

Den svenska statsbudgeten är utformad på i huvudsak kassamässig grund. Det betyder att den budget som riksdagen beslutar om i huvudsak speglar de betalningar som beräknas komma att ske under eller i nära anslutning till budgetåret. Samma förhållande gäller de allra flesta länders statsbudgetar. Vidare gäller att statsbudgeten i huvudsak redovisas brutto, dvs. att inkomster tas upp på inkomstsidan och utgifter på utgiftssidan. Vissa undantag från detta finns dock. Bestämmelser om hur budgetering och redovisning på statsbudgeten skall ske finns i 10, 17 och 18 §§ lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen).

Under 1980-talet togs i Sverige steg bort från en rent kassamässig statsbudget. Det innebar att statliga utgifter för konsumtion och investeringar tas upp det budgetår till vilka utgifterna hänför sig och inte när betalning sker. Exempelvis innebär det att ett anslag för förvaltningsändamål i fråga om köpta varor och tjänster belastas, inte när utbetalningen sker, utan redan vid leverans eller snarare när fakturan ankommer till myndigheten. Även fakturor som ankommer efter budgetårets slut men som avser detta tas i viss mån med på det gångna årets anslag. När det gäller myndigheters hyresbetalningar periodiseras dessa till berörd månad eller kvartal oavsett när fakturan ankommer eller när betalning sker, vilket innebär att en kostnadsmissig grund faktiskt används för redovisning mot anslag.

Dessutom har på olika områden införts mekanismer som i en kassamässig miljö efterliknar en kostnadsmissig hantering. Sålunda används ett system för finansiering av anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som innebär att anslagen belastas med amorteringsutgifter som motsvarar avskrivningskostnader. Vidare belastar de statligt anställdas framtida pensioner anslagen i form av pensionsavgifter som motsvarar kostnaderna. Förskottsbetalningar får heller inte belasta anslagen. Detta

betyder att förvaltningsanslag i stor utsträckning belastas med utgifter som motsvarar kostnader.

Detta gör att utgifter på statsbudgetens anslag tas upp på en jämkad kassamässig grund. För att statsbudgetens saldo skall motsvara statens lånebehov behöver vissa kassamässiga korrigeringar göras.

Det kan också nämnas att sedan flera år redovisas i budgetpropositionen även en beräkning av kostnadsmissiga statsskuldräntor trots att anslaget är kassamässigt.

I och med att skattekontot infördes 1998 förändrades budgeteringen på enskilda inkomstitlar för skatter från betalningar till debiteringar. Numera budgeteras debiterade skatter på i stort sett samtliga inkomstitlar. På särskilda inkomstitlar tas upp skillnaden mellan betalningar och debiteringar så att skatteinkomsterna totalt sett kommer att budgeteras på kassamässig grund.

Återredovisningen av anslagsförbrukning eller inkomster sker enligt samma princip som använts vid budgeteringen av anslaget eller inkomstiteln.

Vad som nu sagts gäller budgetering och redovisning på den statsbudget som beslutas av riksdagen. Av stor betydelse är också vilken princip som används för myndigheternas bokföring och externredovisning i övrigt. I början av 1990-talet infördes, i anslutning till införandet av resultatstyrning av myndigheterna, en modell för de statliga myndigheternas redovisning som är baserad på bokföringsmässiga grunder. Myndigheternas återrapportering lämnas i en årsredovisning som innehåller en redovisning av de resultat som myndigheten nått samt en finansiell redovisning i form av resultat- och balansräkningar, en finansieringsanalys samt en anslagsredovisning. Detta innebär att de statliga myndigheterna använder redovisningsprinciper och redovisningsmodeller som, där detta är möjligt och lämpligt, motsvarar vad företagen använder. Det är nödvändigt för att myndighetsledningarna skall få det ekonomiska underlag som behövs för att en effektiv styrning och ledning skall kunna utövas av verksamheten och för att statsmakternas resultatstyrning skall kunna fungera i såväl ekonomiska som verksamhetsmässiga termer.

Vid årets slut konsolideras och sammanställs innehållet i myndigheternas årsredovisningar i en årsredovisning för staten. Det betyder att det för staten finns en resultaträkning, en balansräkning

och en finansieringsanalys och förklarande noter som utformats enligt god sed för bokföringsmässig redovisning. I årsredovisningen för staten ingår även en redovisning av utfallet på alla anslag och inkomstitlar. Årsredovisning för staten överlämnas som en skrivelse till riksdagen varje år.

Situationen i OECD-länderna

Under 1990-talet och början av 2000-talet har i många länder och inom OECD diskussioner förts, om det är möjligt och lämpligt att i statens bokföring och budgetering använda s.k. bokföringsmässig grund, i stället för den traditionellt använda kassamässiga principen. Förenklat betyder det att utgiften hänförs till det år då förbrukningen av resurser sker och inkomster förs till det år de hör i stället för till det år då betalning sker eller den ekonomiska händelsen registreras. I den internationella diskussionen har de två engelska begreppen *cash* och *accrual* använts. Tanken har varit att en redovisning och en budget på bokföringsmässig grund bättre skulle spegla den verksamhet som bedrivs och den ekonomiska ställningen i staten.

Några länder har gått över från att utforma statsbudgeten på kassamässig grund till att utforma den på bokföringsmässig grund, dvs. att parlamentet beslutar om kostnadsmässiga anslag. Pionjärer var Nya Zeeland och några delstater i Australien i början av 1990-talet. Därefter har Australien på federal nivå och Storbritannien följt efter i början av 2000-talet. Åtskilliga andra OECD-länder har i en i övrigt kassamässig budget infört kostnads-intäktsmässiga element, t.ex. genom att räntor på statskulden och statsanställdas pensionskostnader behandlas kostnadsmässigt. I flera länder pågår för närvarande överväganden om att ta steg från kassamässig budgetering i riktning mot kostnads-intäktsmässig budgetering.

För några år sedan hade nog de flesta bedömare den uppfattningen att en övergång till bokföringsmässig budgetering skulle ske ganska allmänt och snabbt bland OECD:s medlemsländer. Denna process verkar dock ha stannat upp och numera förs årligen diskussioner inom OECD om för- och nackdelar med kassamässig respektive kostnadsmässig budgetering. Vidare diskuteras hur man kan behandla inkomster och utgifter samt tillgångar och skulder, som är

unika för stater och inte finns hos företag. Det gäller t.ex. skatteinkomster, ålderspensioner, vissa lån, utställda garantier, tillgångar i form av militär utrustning, vägar och järnvägar samt tillgångar i form av nationellt arv och kulturarv. Skilda uppfattningar gör sig gällande i dessa diskussioner.

I detta sammanhang finns det skäl att nämna det internationella utvecklings- och harmoniseringsarbete som bedrivs av International Public Sector Accounting Standards Board (IPSASB). Organisationen har utformat 21 standarder för offentliga organs finansiella rapportering och arbetar nu med att utforma standarder för redovisning av transaktioner och händelser, som är karaktäristiska för offentliga organ, men som saknar motsvarighet hos privata organisationer. IPSASB arbetar också tillsammans med Internationella valutafonden samt Förenta nationerna och Europeiska unionen för att, så långt det är möjligt, försöka harmonisera redovisningsprinciperna och statistikkraven från IMF, FN och EU. Genom Ekonomistyrningsverket deltar Sverige i dessa arbeten.

Situationen och utvecklingen i våra nordiska grannländer på detta område är av intresse. I Norge utförs såväl budgetering som redovisning i staten enligt kontantprincipen, dvs. på kassamässig grund. För närvarande genomförs dock försöksverksamhet med bokföringsmässig redovisning vid tio myndigheter. I Danmark går man 2005 över till redovisning på bokföringsmässig grund i staten. Budgeten är utformad på kassamässig grund, men beslut har fattats att 2007 gå över till kostnadsmässiga anslag för ca 20 procent av utgifterna. Syftet är att främja effektivitetsutvecklingen genom att använda kostnadsmässig budgetering för myndigheternas driftkostnader. Övriga utgifter och inkomster på budgeten avses även fortsättningsvis att tas upp kassamässigt. I Finland utförs redovisningen på bokföringsmässig grund medan statsbudgeten utformas på kassamässig grund.

Även utvecklingen i Frankrike är intressant. Nationalförsamlingen och regeringen har under ett decennium bedrivit omfattande och inträngande studier i syfte att modernisera det franska budgetsystemet. Beslut har nu fattats av regeringen och nationalförsamlingen om en radikal omstöpning av hela budgetsystemet som fullt ut träder i kraft med budgeten för 2006. När det gäller användning av kassamässig eller kostnadsmässig budgetering och redovisning har

följande ställningstagande gjorts. Den statsbudget i form av anslag och inkomster som beslutas av nationalförsamlingen skall vara på kassamässig grund, dvs. avse de in- och utbetalningar som kommer att ske under budgetåret. Dessutom skall beslut fattas om de ekonomiska åtaganden som regeringen får göra. Detta anses bäst spegla de befogenheter som nationalförsamlingen ger till regeringen. Däremot skall budgetering och redovisning hos de organisationer som verkställer den beslutade budgeten ske på kostnads- mässig grund. Detta anses vara lämpligt för att en effektiv ledning och ekonomisk styrning skall kunna utövas av de olika verksamheterna. I praktiken har Frankrike därmed valt samma grund för budgetering och redovisning som Europeiska kommissionen använder.

Mot bakgrund av den utveckling som nu beskrivits, saknas det anledning att tro att de välutvecklade staterna snabbt och utan undantag kommer att gå över från kassamässig budgetering till kostnads- mässig budgetering. I stället finns det skäl att vänta sig att åtskilliga stater under lång tid kommer att stå kvar vid kassamässig budgetering, medan andra steg för steg kommer att röra sig i riktning mot kostnads- mässig budgetering. Det finns också exempel på att en pionjär på kostnads- mässig budgetering tar steg tillbaka, särskilt när det gäller avskrivningar på större investeringar.

Det förefaller däremot vara ganska tydligt att en övergång från kassamässig redovisning till redovisning på bokförings- mässiga grunder görs för de myndigheter och liknande, som har ansvaret för att genomföra den statliga verksamheten. För ledningarna för dessa organisationer är bokförings- mässig redovisning och moderna IT- baserade redovisningssystem, motsvarande de som företag använder, nödvändiga för att de skall kunna utöva en effektiv ledning av verksamheten. Dessutom utformas bokslut för staten på bokförings- mässiga grunder i flera stater som har kassamässig budgetering.

Statsbudgetarna i olika länder präglas av nationella förhållanden och traditioner. Strukturen är olika, avgränsningen varierar och skilda redovisningsförfaranden används. Budgetarna och deras innehåll i olika länder är alltså inte enkelt jämförbara. För att överbrygga dessa svårigheter används vid all internationell rapportering och vid internationella jämförelser statistiska uppgifter där budgetarnas innehåll harmoniserats enligt internationella standarder. De viktigaste

standarderna är den europeiska ESA 95 och FN- standarden SNA 93. Internationella valuta- fonden använder en standard som kallas GFS. De internationella standarderna står i allmänhet på bokförings- mässig grund.

Utvecklingen i Sverige under senare år

I Sverige har sedan mitten av 1990-talet diskuteras och undersökts möjligheterna att gå över från att utforma statsbudgeten på ett i huvudsak kassamässigt sätt till att utforma den på kostnads- intäkts- mässig grund, dvs. på bokförings- mässiga grunder. I detta sammanhang finns det särskild anledning att nämna det utrednings- arbete som gjordes för Finansdepartementets räkning och som presenterades av Riksrevisions- verket i rapporten En ny struktur för statens budget (RRV 1995:54). I denna redovisades de olika, delvis motstridiga, krav som olika intressenter kan ställa på statsbudgetens utformning. Bland annat föreslogs att statsbudgeten i en dubbel struktur skulle budgeteras både kostnads- mässigt och kassamässigt.

I budgetlagsutredningens betänkande Budgetlag – regeringens befogenheter på finans- maktens område (SOU 1996:14), som ledde fram till lagen (1996:1059) om statsbudgeten, diskuterades på vilken grund avräkning eller redovisning mot anslag och inkomstitlar borde ske. Utredningen diskuterade därvid kassamässigt, utgifts- mässig och kostnads- mässig budgetering. Utredningen fann inte anledning att föreslå en ändring av den blandade metod som då användes. Utredningen betonade emellertid att det inte kunde uteslutas att det, t.ex. som led i ett utvecklings- arbete, kunde finnas skäl att avvika från de förordade reglerna i fråga om någon inkomstitel eller något anslag. Utredningen ansåg att en sådan möjlighet för exempelvis kostnads- mässig avräkning av ett visst anslag därför borde hållas öppen. En sådan möjlighet ingår också i budgetlagen.

Två år senare lämnade Riksrevisions- verket en rapport (RRV 1998:18) till Finansdepartementet där konsekvenserna av att använda kostnads- och intäkts- baserade anslag och inkomstitlar utreddes.

I Finansdepartementet bedrevs i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ett arbete som syftade till att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. En rad problem och utveck-

lingsbehov identifierades i promemorian Ekonomisk styrning och transparens (Ds 2000:63). Bland annat ansågs att möjligheterna borde förbättras att koppla samman mål och resursförbrukning och att få en samlad bild av den statliga ekonomin och verksamheten. För att komma till rätta med en del av problemen föreslogs att budgetering skulle ske enligt bokföringsmässiga principer.

Mot bakgrund av de synpunkter som denna promemoria resulterade i, bedrevs i Finansdepartementet under 2002 och 2003 fördjupade studier om bl.a. möjligheten att utforma statsbudgeten på kostnads-intäktsmässig grund. Resultatet av dessa studier redovisades i promemorian Nya principer för utformning av statsbudgeten – konsekvenser för budgetlagen (Ds 2003:49). I denna görs en genomgång av statsbudgetens olika utgifts- och inkomstposter och en bedömning görs av om det är möjligt och lämpligt att tillämpa kostnads-intäktsmässig grund, i stället för den nuvarande ordningen där såväl kassamässighet som utgiftsmässighet används. Eftersom en fullständig övergång till kostnads-mässighet förutsätter åtskilliga ändringar i budgetlagen ingår sådana förslag i promemorian. I anslutning härtill tas i promemorian även upp ett antal andra ändringar av budgetlagen vilka grundas på erfarenheter och utvecklingen sedan lagen trädde i kraft för snart tio år sedan.

Promemorian har beretts inom regeringskansliet och har därefter varit utsänd på remiss till ett 60-tal myndigheter och organisationer. Yttrandena är till övervägande delen positiva till förslagen, men åtskilliga myndigheter pekar mot bakgrund av sina särskilda förhållanden på enskildheter i förslaget och konsekvenser som behöver belysas ytterligare. Särskilt kan nämnas att Riksgäldskontoret och några andra myndigheter pekar på behovet av likviditetsstyrning om kostnads-mässig budgetering används. En förteckning över remissinstanserna samt en remissammanställning finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2003/6595).

Regeringen har under senare år vid flera tillfällen informerat riksdagen om detta utvecklingsarbete. Bland annat har detta skett i budgetpropositionerna för 1998 och 2000 samt i skrivelserna med årsredovisningen för staten för 1998, 2000 och 2001. Riksdagen har särskilt uppmärksammat frågorna i betänkandet

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen (bet. 1999/2000:FiU13).

Det kan nu bedömas att ett tämligen brett och djupt underlag finns i Finansdepartementet, som belyser möjligheten och lämpligheten av att i stor utsträckning utforma statsbudgeten på kostnads-mässig i stället för kassamässig grund. Analyser har gjorts av förutsättningarna för breda grupper av inkomster och utgifter som skatter och andra intäkter, transfereringar, stats-skuldräntor, verksamhetskostnader, EU-medel och investeringar i anläggningstillgångar. Det betyder inte att underlaget är fullständigt. Det är ofrånkomligt att det - i den mångfald av transaktioner som finns på statsbudgeten - fortfarande finns särskilda utgifts- och inkomstelement där förutsättningarna för en övergång till bokföringsmässig grund ytterligare behöver prövas. Härtill kommer att ekonomisk styrning inte endast kan ske i kostnads-intäktsmässiga termer, utan sådan styrning måste kompletteras med kassamässig styrning. Hur detta lämpligen kan gå till kräver ytterligare överväganden.

Fortsatt utveckling

De principer för budgetering och redovisning som används i staten sedan drygt tio år är moderna och ändamålsenliga. De motsvarar vad flera andra länder nu inför eller överväger att införa. I Finansdepartementet finns god kunskap om kostnads-intäktsmässig budgetering och departementet följer de diskussioner i ämnet som pågår i internationella sammanhang. Det är för närvarande inte aktuellt att i Sverige ta ett generellt steg i riktning mot att använda kostnads-intäktsmässighet, eller bokföringsmässiga grunder, som princip för att utforma statsbudgeten. Däremot kan det finnas goda skäl att vid lämpliga tillfällen och i kontrollerbara former ta steg i riktning mot kostnads-intäktsmässighet för enskilda poster på statsbudgetens inkomst- och utgiftssida. Detta kan vara särskilt motiverat om det underlättar för myndigheterna, ger en bättre bild av verksamheten och inte är förenat med försvagad kassamässig kontroll. I detta sammanhang kan nämnas att förberedelser görs för att ett förbättrat underlag för riksdagens beräkning av skatteinkomsterna skall kunna lämnas.

Sådana väl avvägda steg förutsätter inte att budgetlagen ändras, utan de bör kunna tas med

stöd av den möjlighet som finns för riksdagen att besluta att avräkning mot ett anslag eller en inkomsttitel skall göras på någon annan grund än vad som föreskrivs i lagen. När steg i denna riktning bör tas får det ankomma på regeringen att i god tid hemställa att riksdagen på ett visst område medger undantag. Det måste dock betonas att den redovisningsgrund på vilken statsbudgeten utformas inte i något som helst avseende påverkar det reella eller finansiella utrymmet på statsbudgeten för olika åtgärder. Detta utrymme avgörs i stället av de samhällsekonomiska förutsättningarna.

13.4 Stärkt IT-stöd i budgetprocessen

Sedan 2000 har ett modernt IT-stöd för budgetprocessen under namnet Hermes utvecklats vid Finansdepartementet. Arbetet har bedrivits med målsättningen att öka kvaliteten och effektiviteten i budgetprocessen.

Hermes togs i drift i januari 2002 och sedan januari 2003 stöds alla delar av budgetprocessen av systemet. Systemet befinner sig för närvarande i en förvaltningsfas samtidigt som utveckling av nya funktioner fortfarande pågår i syfte att ytterligare förbättra IT-stödet till budgetprocessen.

Hermes funktion

Den grundläggande tanken med Hermes är att få till stånd en sammanhållen hantering av informationen som används i budgetprocessen. Det innebär att alla aktörer, vid givna faser i budgetprocessen, skall ha tillgång till samma information, vilket minskar risken för fel och dubbelarbete.

På en övergripande nivå gäller följande principer för hur informationen bearbetas i Hermes:

- Myndigheterna lämnar sina budgetunderlag och prognoser över anslagsbelastning i Hermes.
- Informationen i budgetunderlagen och prognoserna från myndigheterna bearbetas i olika steg av Regeringskansliet med stöd av Hermes. Den bearbetade informationen presenteras av regeringen i form av den ekonomiska vårpropositionen respektive budgetpropositionen.

- Informationen i budgetpropositionen utgör utgångspunkt för arbetet med regleringsbrev, som även dessa skrivs i Hermes. Även ändringar av regleringsbrev under löpande år sker i Hermes. På detta sätt finns alltid ett aktuellt regleringsbrev i Hermes för varje myndighet. Den aktuella informationen används av myndigheterna som ingångsvärde i deras redovisning och av Riksgäldskontoret för utbetalningar av anslag.
- Myndigheternas ekonomiska redovisning sänds varje månad till Hermes. Därigenom innehåller Hermes även utfallet för den totala statsbudgeten.

Kommunikationslösning

En samordnad informationsförsörjning ställer krav på kommunikationslösningar och ett väl utvecklat gränssnitt. Det är därmed viktigt att den organisation som ansvarar för att ta fram en viss information också har ett ansvar för informationens kvalitet och aktualitet samt hur den beskrivs.

Hermes är ett Web-baserat system. Denna lösning har varit en förutsättning för att kunna knyta ihop det stora antalet aktörer i budgetprocessen. En web-lösning medför också en mindre kostsam förvaltning samtidigt som det skapar bättre förutsättningar för att utveckla systemet.

Erfarenheter

Hermes utgör i dag ett effektivt och modernt stöd för hela budgetprocessen. Vid en internationell jämförelse framkommer dessutom att det är få länder som är i närheten av att ha ett systemstöd liknande Hermes. Hermes är i dag accepterat i statsförvaltningen som statens informationssystem för budgetprocessen. Det framgår bl.a. av att Hermes successivt får allt bättre omdömen i de användarundersökningar som genomförs.

Kvaliteten i budgetprocessen har ökat till följd av Hermes. Det återspeglas t.ex. i ett betydligt färre antal fel i årsredovisningen för staten. För att ytterligare tillgodogöra den utvecklings- och rationaliseringspotential som införandet av Hermes inneburit måste dock utvecklingsarbetet fortsätta.

13.5 Vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller riksdagsordningen

När konstitutionsutskottet 1996 behandlade förslaget till lag om statsbudgeten, tog utskottet upp frågan om placering av vissa bestämmelser i riksdagsordningen i stället för i budgetlagen (bet. 1996/97:KU3). Med hänvisning till den korta tid som stod till buds innan lagen skulle träda i kraft, avstod konstitutionsutskottet från att föreslå några genomgripande förändringar, eftersom konsekvenserna av en relativt omfattande omdisponering av lagförslaget kunde vara svåra att överblicka. En förändring borde dock utredas för att genomföras på sikt. Riksdagen godkände vad utskottet hemställde om (rskr. 1996/97:27).

I uppdraget 1998 till Riksdagskommittén ingick att överväga de frågor om olika bestämmelsers placering som konstitutionsutskottet väckte. Med hänvisning till det arbete som pågick i Finansdepartementet med syfte att förbättra den ekonomiska styrningen i staten, vilket kunde beröra flera av de bestämmelser som konstitutionsutskottet tagit upp i sitt betänkande, ansåg Riksdagskommitténs referensgrupp för utvärdering av budgetprocessen att detta arbete inte skulle föregripas, särskilt som de eftersträvade ändringarna var av formell karaktär och att det nuvarande regelsystemet inte vållat praktiska svårigheter. I stället förutsattes att bestämmelsernas placering skulle övervägas i samband med beredningen av de förslag som utvecklingsarbetet kunde leda till. Riksdagskommittén, riksdagsstyrelsen och konstitutionsutskottet har inte haft någon annan uppfattning. På förslag av konstitutionsutskottet beslöt riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad Riksdagskommittén anført om vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller riksdagsordningen (bet. 2000/01:KU23, rskr. 2000/01:274).

I utvecklingsarbetet avseende den ekonomiska styrningen i staten har frågan om vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller riksdagsordningen behandlats. De överväganden som görs finns i avsnitt 14.6 i promemorian Nya principer för utformning av statsbudgeten – konsekvenser för budgetlagen (Ds 2003:49).

I promemorian konstateras att i praktiskt taget alla länder regleras den offentliga finansmakten i konstitutionen, i en arbetsordning för

parlamentet och i en budgetlag. Fördelningen av bestämmelser mellan dessa olika författningar varierar, men utan undantag innehåller budgetlagarna regler som i högre eller lägre grad avgör förutsättningarna för parlamentets arbete. En budgetlags syfte är att närmare precisera befogenhetsfördelningen på finansmaktens område mellan parlamentet och regeringen. Det blir därmed i praktiken ofrånkomligt att en sådan lag alltid måste innehålla bestämmelser som riktar sig mot både den lagstiftande och den verkställande makten. I ett internationellt perspektiv är det normalt att budgetlagen innehåller bestämmelser som påverkar formerna för parlamentets handlande. Exempel på detta ges i promemorian.

I detta sammanhang finns också anledning att påpeka att vissa regler på finansmaktens område har sin naturliga placering i budgetlagen, men att de sedan länge finns i riksdagsordningen eftersom en budgetlag fram till 1997 saknades i vårt land.

Budgetlagen innehåller företrädesvis preciseringar och kompletteringar till regeringsformens och riksdagsordningens översiktliga och kortfattade bestämmelser om statsbudgeten och finansmakten. Framför allt regleras regeringens befogenheter och skyldigheter på finansmaktens område. Tidigare saknades tydliga bestämmelser om detta och det var svårt att finna de bestämmelser, i form av äldre bemyndiganden, som faktiskt kunde finnas. Det ligger ett stort värde för alla berörda att bestämmelserna nu finns samlade i en enda lag. Detta stärker medvetandet om och underlättar återfinnandet av bestämmelserna samt främjar en efterlevnad av reglerna.

Budgetlagen innehåller några få paragrafer som direkt vänder sig till riksdagen och ger den en befogenhet eller en skyldighet, och som därmed påverkar formerna för riksdagens handlande. Det kan upplevas som principiellt olämpligt. Samtidigt kan sägas att det inte framstår som naturligt att regeringen skulle vara hänvisad till riksdagsordningen, för att få klart för sig vilka viktigare befogenheter och skyldigheter den har på finansmaktens område, något som skulle bli följderna om alla eller särskilt viktiga bestämmelser i budgetlagen fogades in i riksdagsordningen. Härtill kommer att budgetlagen är grundvalen för den stora mängd ekonomiadministrativa förordningar vilkas detaljbestämmelser styr myndigheternas handlande. Om viktiga bestämmelser i budgetlagen i stället placerades i

riksdagsordningen, skulle regeringen kanske behöva meddela ekonomiadministrativa förordningar som verkställighetsföreskrifter till riksdagsordningen. Detta framstår som mindre lämpligt.

I stället för att flytta bestämmelser skulle ett annat sätt att lösa de principiella frågorna kunna vara att formulera om de paragrafer i budgetlagen som särskilt anses påverka riksdagens handlande. Detta skulle kunna ske genom att det i de berörda bestämmelserna i budgetlagen anges vad regeringen skall iaktta eller får göra när den lämnar ett förslag till statsbudget till riksdagen. En sådan bestämmelse skulle sedan kunna kompletteras med en motsvarande bestämmelse i riksdagsordningen, där det föreskrivs vad riksdagen skall iaktta eller får göra i fråga om regleringen av statsbudgeten. Detta tillvägagångssätt belyses med ett exempel i promemorian.

När förslaget till budgetlag bereddes i riksdagen delade konstitutionsutskottet finansutskottets tillfredsställelse över att reglerna kring statsbudgeten samlades i ett enda regelverk och att därigenom ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen på finansmaktens område klargjordes. Det finns också anledning att erinra om Riksdagskommitténs referensgrupps bedömning att frågan om placering av bestämmelser är av formell karaktär och att det nuvarande regelsystemet inte vållat praktiska svårigheter.

I sammanhanget kan också erinras om att riksdagen beslutat att i regeringsformens kapitel

om finansmakten föra in en ny bestämmelse (11 §) av vilken framgår att ytterligare bestämmelser om riksdagens och regeringens befogenheter och skyldigheter i fråga om regleringen av statsbudgeten finns i riksdagsordningen och särskild lag. Med denna bestämmelse kan riksdagen sägas bekräfta att dess befogenheter och skyldigheter kan regleras inte bara med riksdagsordningen utan även med annan lag, t.ex. budgetlagen. Därmed borde det påtalade formella problemet om vissa bestämmelsers placering i riksdagsordningen eller budgetlagen bli av mindre betydelse. Det kan också erinras om att riksdagsstyrelsen har gett Riksdagskommittén i uppdrag att genomföra en anpassning av budgetlagen med kompletterande förordningar till riksdagsförvaltningens och riksdagens myndigheters verksamhet. Ett sådant utredningsarbete pågår för närvarande.

Budgetlagen har varit i kraft sedan den 1 januari 1997 och är alltså en relativt ny lag. Med ledning av de erfarenheter som successivt vinnas kan det hållas för troligt att lagen vid någon tidpunkt i framtiden behöver ses över. Det kan då vara lämpligt att ta upp den principiella och praktiska frågan om olika bestämmelser bör placeras i riksdagsordningen eller budgetlagen. Mot den bakgrund som nu redovisats bedöms ytterligare åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande (bet. 2000/01:KU23, rskr. 2000/01:274) för närvarande inte behövas.